

Styrelse: Kommunstyrelsen
Plats: Omsorgshuset, Markusgatan 25
Tid: måndagen den 7 september 2026 kl.13:15

Val av justerare samt plats och tid för justering

Roy Uppgård (KD), ersättare Johannes Kotschy (M)
Digital justering torsdagen 10 september 2026 kl. 12:00

Information vid kommunstyrelsens sammanträde 2026

- Avesta Vatten och Avfall informerar om systemval för glas- och metallåtervinning.
- IT-chef informerar om samarbete med Fagersta och Norberg.

Kommunstyrelseärenden

1. Ansökan om stöd till kultursatsningar i Avesta hösten 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att avslå ansökan från Avesta Kulturscen.

2. Ansökan om bidrag till pensionärsfesten i Avestaparken 22 oktober 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka PRO Grytnäs ansökan om bidrag 70 000 kronor för pensionärfest i Avestaparken. Kostanden belastar ID 11001.

3. **Avveckling och avregistrering av stiftelser**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att

- Kommunstyrelsen beslutar att förbruka tillgångarna samt använda kvarstående medel till administrativa kostnader såsom revisionsarvode, registerhållningsavgift och bankkostnad.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om avveckling och avregistrering.
- Beslutet gäller Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509 och Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

4. **Månadsrapport juli 2026**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att godkänna månadsrapport för juli 2026.

5. **Vindkraftsmedel**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende enskilda vägar och vägsamfälligheter
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende förstärkt föreningsbidrag
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende landsbygdsutveckling ("Bygdepeng")

6. **Remiss - Reviderad livsmedelsstrategi för Dalarna**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka remiss Reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030 med ovanstående synpunkter.

Paragrafen direkt justeras

7. **Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten**

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att anta yttrandet som sitt eget.

8. Remissyttrande av Trafikverkets utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Förslag till beslut

Samhällsplanerarkommittén föreslår kommunstyrelsen att:

- godkänna föreliggande yttrande,
- överlämna yttrandet till Trafikverket

Paragrafen direkt justeras

9. Johan Malmquists medborgarförslag om att sätta upp dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar vid Klosterskolan

Förslag till beslut

Samhällsplanerarkommittén föreslår kommunstyrelsen att medborgarförslaget ska avslås.

10. Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal.

Förslag till beslut

Samhällsplanerarkommittén föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 30 juni 2026, godkänns.
- Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal, daterad 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, antas.

11. Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola)

Förslag till beslut

Samhällsplanerarkommittén föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 3 augusti 2026, godkänns.
- Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola), upprättad 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026 antas.

Kommunfullmäktigeärenden

12. Samverkansavtal Dalawux 2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att godkänna reviderat primärt samverkansavtal för Dalawux.

13. Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta att anta uppdaterade riktlinjer för fakturering och kravverksamhet enligt föreliggande förslag.

14. Tidplan och sammanträdestider för kommunstyrelsens verksamheter och kommunfullmäktige 2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta att tidplan för kommunstyrelsens sammanträden 2027 antas.

15. Systemval glas- och metallförpackningsinsamling

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige godkänna föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar.

16. Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens samhällsplanerings utskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka medborgarförslagets alternativ 1 om att göra Brunnbäcksvägen till huvudled.

17. Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta

Förslag till beslut

Samhällsplaneringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att medborgarförslaget ska anses besvarat.

18. Delegationsbeslut vid kommunstyrelsens sammanträden 2026

19. Delgivningar vid kommunstyrelsen 2026

Blerta Krenzi
ordförande

Beatriz Nyberg
nämndsekreterare

Ansökan om stöd till kultursatsningar i Avesta hösten 2026

Arrangörer: Avesta Kulturscen och Riskteatern i Avesta

Under hösten 2026 planerar Avesta Kulturscen och Riskteatern i Avesta att tillsammans genomföra två större kulturarrangemang i kommunen. Satsningen består dels av ett gästspel med Västanå Musik & Teater på Avesta Teater, dels av en konsert med Maja Långbacka Trio på Bergslagsteatern.

Målet med projektet är att fortsätta utveckla ett levande och varierat kulturliv i Avesta genom att presentera professionell scenkonst och musik av hög kvalitet. Vi vill skapa arrangemang som både lockar publik lokalt och samtidigt bidrar till att stärka bilden av Avesta som en aktiv kulturstad.

Projektet genomförs i samarbete med flera lokala aktörer, bland annat Bilda, Lions Club Avesta, Folkmusikens Hus och Riksteatern Folkare. För oss är samarbetet mellan föreningar och kulturaktörer en viktig del i att kunna skapa större arrangemang och samtidigt bygga ett starkare kulturliv i kommunen.

I samband med gästspelet med Västanå vill vi också genomföra en workshop för barn och unga där deltagarna får möjlighet att möta professionella scenkonstnärer. Vi vill särskilt att satsningen ska kännas öppen och tillgänglig för unga med NPF-diagnoser och för ungdomar som kanske inte alltid känner sig delaktiga i samhällets vanliga sammanhang eller fritidsaktiviteter.

Genom tidigare projekt har vi sett hur kreativa miljöer kan bli viktiga mötesplatser där unga får möjlighet att uttrycka sig, känna gemenskap och växa i självförtroende. Kultur kan ibland skapa

andra vägar in i social delaktighet än vad mer prestationsinriktade aktiviteter gör.

För vissa unga kan ett sådant här möte betyda mer än man först tror. Att få känna sig välkommen, sedd och inkluderad i ett kreativt sammanhang kan vara ett viktigt steg mot ökad trygghet och framtidstro.

Västanå Musik & Teater är en av Sveriges mest uppskattade scenkonstgrupper inom berättande musikteater och vi tror att ett gästspel i Avesta skulle väcka intresse även utanför kommunen. Konserten med Maja Långbacka Trio blir samtidigt en fortsättning på vårt arbete med folk- och världsmusik på Bergslagsteatern och ambitionen att erbjuda ett brett kulturutbud i kommunen.

Vi tror att den här typen av satsningar har betydelse både för publiken och för Avesta som plats. När det arrangeras kultur av hög kvalitet på mindre orter skapas stolthet lokalt samtidigt som kommunen blir mer attraktiv och synlig utåt.

Budget och ansökan

Den totala budgeten för projektet är beräknad till cirka 85 000 kronor. I kostnaderna ingår gage och resor för föreställningar och konserter, workshopverksamhet för barn och unga, teknik och lokalproduktion, marknadsföring samt logi för medverkande.

För att skapa goda förutsättningar för satsningen ansöker vi härmed om ett ekonomiskt stöd på 50 000 kronor från Avesta kommun.

Övrig finansiering planeras ske genom biljettintäkter, samarbetspartners och ideella insatser i samband med arrangemangen.

Vi hoppas att kommunen vill vara med och bidra till att möjliggöra denna kultursatsning i Avesta.

Med vänliga hälsningar,

Jonas Nilsson

Ordförande & producent

Avesta Kulturscen

§ 92 Ansökan om stöd till kultursatsningar i Avesta hösten 2026

Dnr 2026-000289149

Sammanfattning

Under hösten 2026 planerar Avesta Kulturscen och Riskteatern i Avesta att tillsammans genomföra två större kulturarrangemang i kommunen. Satsningen består dels av ett gästspel med Västana Musik & Teater på Avesta Teater, dels av en konsert med Maja Långbacka Trio på Bergslagsteatern.

För att skapa goda förutsättningar för satsningen ansöker vi härmed om ett ekonomiskt stöd på 50 000 kronor från Avesta kommun

Beredning/ behandling

- Ansökan om stöd till kultursatsningar i Avesta hösten 2026 inkom 29 maj 2026

Yrkande

Blerla Krenzi (S) yrkar på att ansökan ska avslås.

Johan Thomasson (M) yrkar på att ansökan ska avslås.

Propositionsordning

Ordförande Blerla Krenzi (S) finner endast ett förslag till beslut och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med Blerla Krenzi (S) och Johan Thomassons (M) yrkande.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att avslå ansökan från Avesta Kulturscen.

§ 93 Ansökan om bidrag till pensionärsfesten i Avestaparken 22 oktober 2026

Dnr 2026-000290049

Sammanfattning

PRO Grytnäs inkom 20 maj 2026 med en ansökan om ett bidrag på 70 000 till pensionärsfest i Avestaparken 22 november 2026. Bidraget är tänkt att täcka kostnader för catering av mat och dryck, annonsering, underhållning samt dekoration.

Beredning/ behandling

Ansökan om bidrag till pensionärsfesten i Avestaparken 22 oktober 2026 inkom 20 maj 2026

Yrkande

Blerta Krenzi (S) yrkar bifall till ansökan samt att utbetalning ska belasta ID 11001.

Propositionsordning

Ordförande Blerta Krenzi (S) finner endast ett förslag till beslut och finner kommunstyrelsens arbetsutskott besluta i enlighet med Blerta Krenzi (S) yrkande.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka PRO Grytnäs ansökan om bidrag 70 000 kronor för pensionärsfest i Avestaparken. Kostanden belastar ID 11001.

Handläggare:
Daniel Vikström

Avveckling och avregistrering av stiftelser

Ärendet

Kommunstyrelsen förvaltar 14 st donationsstiftelser varav 2 st förbrukat sina tillgångar:

- Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509
- Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

För att avveckling och avregistrering ska vara möjlig gäller att:

- stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan
- stiftelsen har inte kunnat främja ändamålet de senaste fem åren
- stiftelsen saknar skulder
- stiftelsen har haft tillgångar som är mindre än tio gånger gällande prisbasbelopp de senaste tre räkenskapsåren.

Om alla fyra punkter är uppfyllda får styrelsen eller förvaltaren besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för sitt ändamål. Stiftelsen ska sedan ansöka hos länsstyrelsen om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar för ändamålet.

Till ansökan ska handlingar bifogas som visar:

- att stiftelsen saknar skulder
- styrelsen eller förvaltarens beslut om att förbruka tillgångarna samt vad kvarstående medel ska användas till
- att stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren
- att värdet på stiftelsens tillgångar, värderade enligt 3 kap. 4 § stiftelselagen, under de senaste tre räkenskapsåren varit lägre än tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen beslutar att förbruka tillgångarna samt använda kvarstående medel till administrativa kostnader såsom revisionsarvode, registerhållningsavgift och bankkostnad.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om avveckling och avregistrering.
- Beslutet gäller Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509 och Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

§ 94 Avveckling och avregistrering av stiftelser

Dnr 2026-000389107

Sammanfattning

Kommunstyrelsen förvaltar 14 st donationsstiftelser varav 2 st förbrukat sina tillgångar:

- Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509
- Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

För att avveckling och avregistrering ska vara möjlig gäller att:

- stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan
- stiftelsen har inte kunnat främja ändamålet de senaste fem åren
- stiftelsen saknar skulder
- stiftelsen har haft tillgångar som är mindre än tio gånger gällande prisbasbelopp de senaste tre räkenskapsåren.

Om alla fyra punkter är uppfyllda får styrelsen eller förvaltaren besluta om att förbruka stiftelsens

tillgångar för sitt ändamål. Stiftelsen ska sedan ansöka hos länsstyrelsen om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar för ändamålet.

Till ansökan ska handlingar bifogas som visar:

- att stiftelsen saknar skulder
- styrelsen eller förvaltarens beslut om att förbruka tillgångarna samt vad kvarstående medel ska användas till
- att stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren
- att värdet på stiftelsens tillgångar, värderade enligt 3 kap. 4 § stiftelselagen, under de senaste tre räkenskapsåren varit lägre än tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsen beslutar att förbruka tillgångarna samt använda kvarstående medel till administrativa kostnader såsom revisionsarvode, registerhållningsavgift och bankkostnad.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar.

- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om avveckling och avregistrering.
- Beslutet gäller Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509 och Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att

- Kommunstyrelsen beslutar att förbruka tillgångarna samt använda kvarstående medel till administrativa kostnader såsom revisionsarvode, registerhållningsavgift och bankkostnad.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om tillstånd till att få förbruka stiftelsens tillgångar.
- Kommunstyrelsen beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om avveckling och avregistrering.
- Beslutet gäller Stiftelsen Familjen Klingbergs Tacksamhetsgård, org nr 882000-8509 och Stiftelsen K A Petterssons fond, org nr 88200-8723

Månadsrapport

Avesta kommun

juli 2026

Sammanfattning

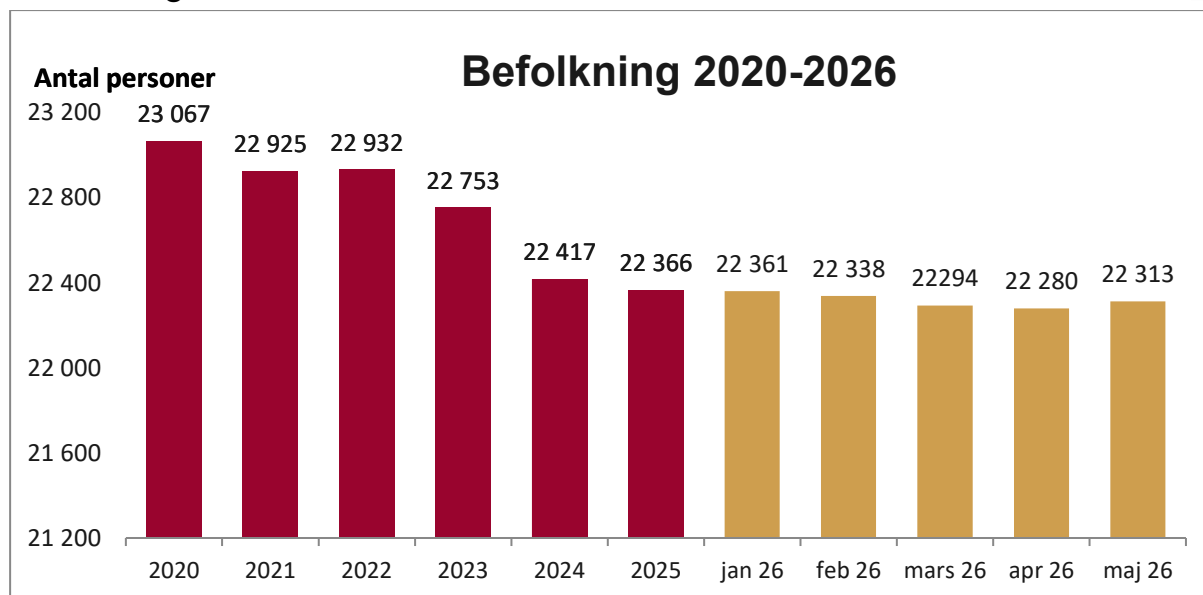
Kommunens resultat för perioden januari-juli 2026 uppgår till 2,6 mnkr. För samma period 2025 uppgick resultatet till 43,5 mnkr. Förra året fanns ett överskott på 12,3 mnkr för finanserna för perioden, i år är det ett resultat för perioden med -18,8 mnkr.

Styrelsernas prognostiserade resultat är -13 mnkr. Omsorgsstyrelsen prognostiserar ett underskott på 10 mnkr och bildningsstyrelsen ett underskott på -3 mnkr. Övriga styrelser prognostiserar att de kommer ha en ekonomi i balans. Prognosen på finanserna är -12 mnkr och den totala prognosen för kommunen är -19,8 mnkr.

Årsprognos 2026

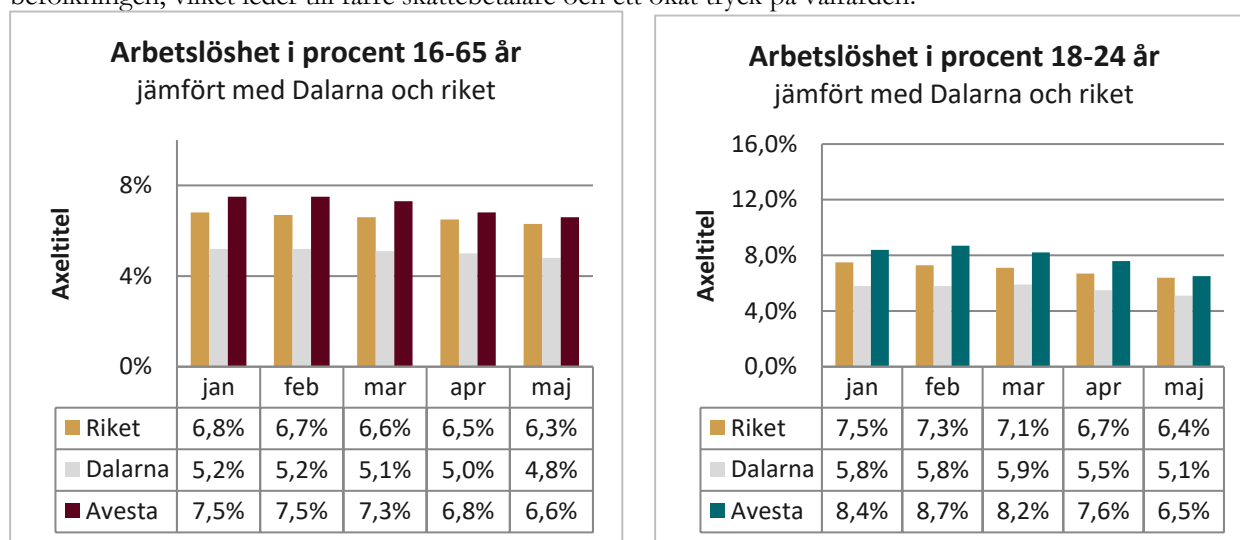
Styrelser	Prognos mnkr
Kommunfullmäktige	0
Kommunstyrelsen	0
Omsorgsstyrelsen	- 10
Bildningsstyrelsen	- 3
V-Dala miljö och bygg	0
Budgetavvikelser styrelser	-13
Finanserna	-12
Prognos totalt för budgetavvikelse	0
Budgeterat resultat	5,2
Årets resultat (prognos)	-19,8

Befolkning

En nedåtgående trend i befolkningstalet kan ses mellan 2020 och 2025. Antalet invånare har minskat från 23 067 år 2020 till 22 366 år 2025, vilket motsvarar en minskning på 701 personer. I maj 2026 uppgår befolkningen till 22 313 vilket är en ökning mot förgående månad på +33 personer men en minskning sedan årsskiftet med 53 personer.

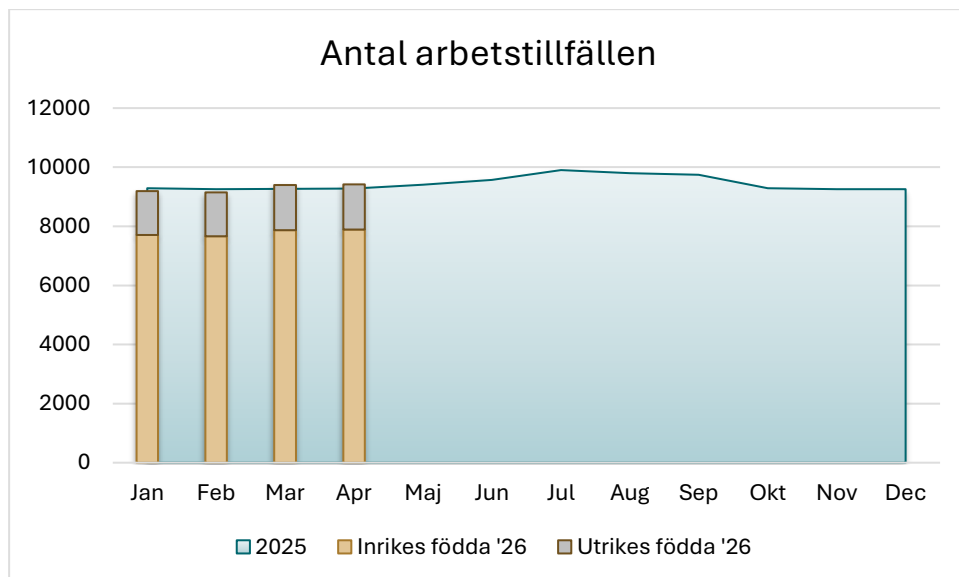
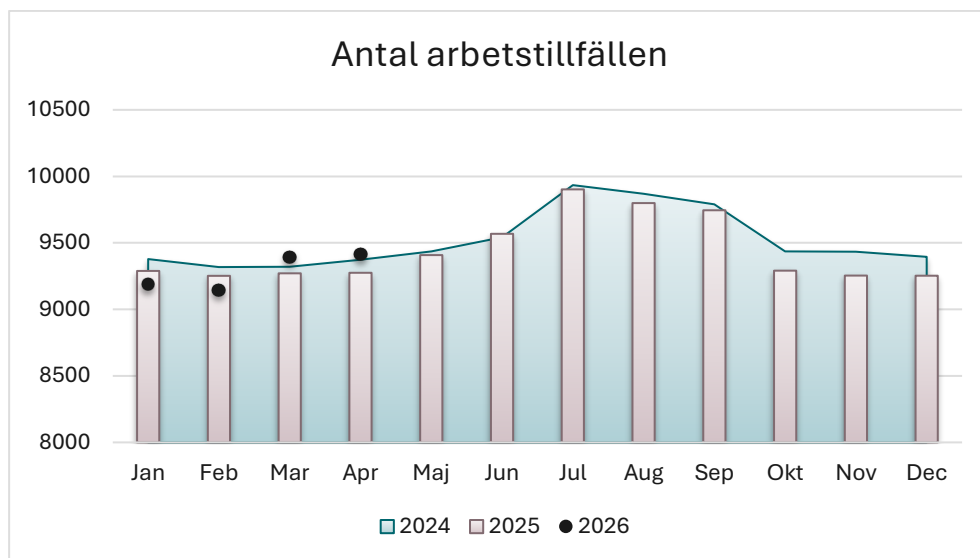
Befolkningsminskning i kombination med lågt barnafödande och en åldrande befolkning skapar märkbara demografiska utmaningar. När fler flyttar ut än in och födelsetalen sjunker, minskar den arbetsföra befolkningen, vilket leder till färre skattebetalare och ett ökat tryck på välfärden.

Arbetslöshet för åldersgruppen 16–65 år uppgår till 6,6 % i maj. Avestas arbetslöshet är 1,8 procentenheter högre jämfört med Dalarna och 0,3 procentenheter högre än riket.

Arbetslöshet för åldersgruppen 18-24 år, i Avesta kommun uppgår till 6,5 % i maj. Avestas ungdomsarbetslöshet är 1,4 procentenheter högre jämfört med Dalarna och 0,1 procentenheter högre än riket.

Arbetsstillfällen

Statistiken visar en ökning av antal arbetsstillfällen i april 2026 jämfört mot tidigare år samt förgående månad.

Resultaträkning

Resultaträkning Avesta kommun inklusive prognos för helåret

(Tabell)

Belopp i tkr	Budget 2026	Utfall	Avvikelse från budget	Aktuell prognos
Verksamhetens intäkter	201 278	208 155	6 877	0
Verksamhetens kostnader	-1 195 467	-1 215 227	-19 760	-13 000
Avskrivningar	-39 314	-30 215	9 099	0
Verksamhetens nettokostnader	-1 033 503	-1 037 287	-3 784	-13 000
Skatteintäkter	745 981	737 300	-8 680	-16 000
Generella statsbidrag och utjämning	300 950	301 116	166	0
Verksamhetens resultat	13 428	1 130	-12 298	- 29 000
Finansiella intäkter	27 061	24 594	-2 467	0
Finansiella kostnader	-22 881	-23 094	-214	+ 4 000
Periodens resultat	17 608	2 629	-14 979	0
Årets resultat	5 200			-19 800

Kommentar

Kommunens prognostiserade resultat för helår 2026

Årets prognostiserade budgetavvikelse för helåret är -25 mnkr, vilket innebär att årets resultat prognosticeras till -19,8 mnkr. Nämnderna har ett sammanlagt prognostiserat resultat på -13 mnkr. Skatteintäkter och generella statsbidrag, avskrivningar samt finansiella intäkter och kostnader prognostiseras till -12 mnkr.

Förvaltningarnas prognostiserade resultat för helår 2026

Kommunstyrelsen och Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd har en prognos om 0.

Omsorgsstyrelsen prognos är -10 mnkr i juli eftersom kostnadsutvecklingen inom framför allt vård och omsorg blivit betydligt högre än tidigare beräknat.

Bildningsstyrelsen prognos är -3 mnkr.

Budgetavvikelser för finanserna samt prognos för helår 2026

Skatteunderlagsprognosen som kom i april visar en lägre skatteunderlagstillväxt under år 2026 än tidigare prognosticerat, med -16 mnkr från prognos vid budgettillfället. Hittills i år visar skatteintäkter och generella statsbidrag en avvikelse med -11,9 mnkr jämfört med budget. De finansiella kostnaderna och intäkterna är på en lägre nivå än budgeterat med - 2,7 mnkr. Denna del kommer att hämtas igen och prognosen för övriga delar på finanserna än skatteintäkter och generella statsbidrag är +4 mnkr. Totalt är prognosen för finanserna -12 mnkr för 2026.

Kommunen som helhet

Prognos budgetavvikelser för styrelserna	-13 mnkr
Prognos budgetavvikelser för finanserna	-12 mnkr
Budgeterat årsresultat	5,2 mnkr
Prognos för årets resultat	-19,8 mnkr

Investeringar

Investeringar Avesta kommun

(Tabell)

mnkr	Utfall	Budget	Aktuell prognos
Kommunstyrelsen	33	134,6	0
Bildningsstyrelsen	10	26,1	0
Omsorgsstyrelsen	1	4,1	0
Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd	0	1	0
Kommunfullmäktige	0	0	0
Summa	44	165,8	0

Kommentar

Det totala utfallet uppgår till 44 mnkr jämfört med en budget på 165,8 mnkr. Den aktuella prognosen är en budgetavvikelse på 0 mnkr, vilket innebär att verksamheterna i nuläget bedömer att budget kommer att hållas och att planerade investeringar förväntas genomföras under året. Utfallet hittills under året är begränsat i förhållande till den totala budgeten, vilket är naturligt då flera investeringar planeras att genomföras senare under året.

Driftredovisning samtliga nämnder

(Tabell)

Nämnd /Styrelse mnkr	Budget 2026	Utfall ack period	Avvikelse från budget aktuell period
Kommunstyrelsen	221,6	118,9	+ 10,4
Bildningsstyrelsen	786,9	448,0	- 1,6
Omsorgsstyrelsen	731,5	430,3	- 6,6
Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd	20,3	8,5	+ 0,9
Kommunfullmäktige	6,0	2,7	+ 0,7

Kommentar

Kommunstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse i juli månad till + 10,4 mnkr.

Kommunstyrelsen redovisar ett positivt resultat för juli månad. Utfallet förklaras främst av erhållna statsbidrag som inte budgeterats, vilka haft en positiv påverkan. Resultatet har även stärkts av vissa engångsposter, såsom reavinst vid försäljning och återbetalning från lönenämnden. Verksamheten inom offentliga miljöer visar samtidigt ett överskott, och arbete med planerade åtgärder pågår fortsatt. Vidare bidrar projektmedel som ännu inte upparbetats till det positiva utfallet under perioden.

Bildningsstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse i juli månad till - 1,6 mnkr. Elkostnader och uppkomna reparationer på fritid beräknas gå med ett underskott på helår då det är svårt att komma ikapp underhållsskulden.

Kulturenheten har också fått oplanerade reparationer som tillsammans med högre personalkostnader under vår och sommar bidragit till nuvarande underskott. Utöver detta går livsmedelskostnader över budget för måltidsenheten.

Omsorgsstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse i juli är -6,6 mnkr. Socialtjänsten redovisar ett överskott om 2,1 mnkr, medan Vård och omsorg har en negativ avvikelse om 8,6 mnkr, främst till följd av höga kostnader för övertid, sjukfrånvaro och inhyrd personal. Förvaltningen har under året erhållit cirka 28 mnkr i statliga bidrag, vilket bidrar till finansieringen men samtidigt medför osäkerhet då medlen i huvudsak är kortsiktiga. Fortsatt fokus ligger på kostnadskontroll, bemanningsplanering och uppföljning av externa finansieringsmedel.

Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd

Akkumulerad budgetavvikelse i juli är +0,9. Avvikelsen jämfört med mars förklaras av att årsavgifter inom miljö fakturerats senare än budgeterat. Avestas förbättrade utfall från föregående månadsrapport har förbättrats av prognostiserad fakturering. Det totala överskottet hänförs främst till lägre personalkostnader under årets början.

Kommunfullmäktige

Utfall och prognos är i linje med budget.

Kommunfullmäktige

Akkumulerad budgetavvikelse	+0,7 Mnkr
Prognos för helår	0 Mnkr

Kommunstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse	+ 10,4 mnkr
Prognos för helår	0 mnkr

De 3 största ekonomiska utmaningarna för styrelsen just nu är:

- Flertal större investeringar och tillhörande driftkostnader
- Höga drift- och underhållskostnader för kommunens fastigheter, gator och vägar
- Ökade drift- och investeringskostnader inom IT

De 3 största åtgärderna för styrelsen just nu är:

- "Mjukt" anställningsstopp tills vidare vilket betyder att samtliga rekryteringar stäms av med förvaltningschef innan rekrytering.
- Restriktivitet gällande konferenser, utbildningar och konsultkostnader
- Stark "budgetdisciplin" av samtliga enhetschefer. Planering för åtgärder beroende på årets ekonomiska utveckling.

De 3 största utvecklingsarbeten som pågår för styrelsen just nu är:

- Hitta rätt organisation för Tillväxt Avesta och fördelningen under näringslivschefen
- Behov av mer markköp för att på sikt kunna möta fler företagsetableringar
- Upphandling av nytt ekonomisystem

Bildningsstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse	-1,6 mkr
Prognos för helår	-3,0 mkr

De 3 största ekonomiska utmaningarna för styrelsen just nu är:

- Fritidsanläggningarna är i stort behov av renovering och löpande underhåll som är eftersatt.
- En grundskola och gymnasium med ekonomi i balans.
- Antalet placerade barn från andra kommuner i familjehem.

De 3 största åtgärderna för styrelsen just nu är:

- Anpassning av förskolan vid minskat barnafödande
- Minska antal elever med problematisk frånvaro
- Detaljerad underhållsplan inom Fritidsenhetens anläggningar

De 3 största utvecklingsarbeten som pågår för styrelsen just nu är:

- Implementering av tvålärareskapet
- Öka trygghet och studiero i skolorna med samordnade insatser
- Stärka elevernas kunskaper inom matematik och läsförståelse

Omsorgsstyrelsen

Akkumulerad budgetavvikelse	- 6,6 mnkr
Prognos för helår	- 10 mnkr

De 3 största ekonomiska utmaningarna för styrelsen just nu är:

- Ökad andel äldre och volymökning inom äldreomsorgen
- Placeringskostnader med oförutsedda kostnader
- Kommunala aktivitetsansvaret som träder i kraft hösten 2026

De 3 största åtgärderna för styrelsen just nu är:

- Verkställa beslut om att införa och implementera lokalt kollektivavtal för ständig helgtjänstgöring
- Arbeta med åtgärder för budget i balans
- Följa upp budget samt eventuella avvikelser per verksamhet

De 3 största utvecklingsarbeten som pågår för styrelsen just nu är:

- Utbildning av specialistundersköterskor samt kompetensutvecklingsplaner inom hälso- och sjukvården.
- Ställa om till nya socialtjänstlagen
- Utveckla insatser inom arbetsmarknadsenheten för att möta det krav som finns i och med det kommunala aktivitetskravet för att möta det krav som finns i och med det kommunala aktivitetskravet.

Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd

Akkumulerad budgetavvikelse	+0,9 mnkr
Prognos för helår	0 mnkr

De 3 största ekonomiska utmaningarna för nämnden just nu är:

- Lägre antal bygglov och därmed minskade intäkter
- Ökade kostnader för IT-system
- Arbetskostnad för att arbeta fram egen hemsida

De 3 största åtgärderna för styrelsen just nu är:

- Vakanshållning av tjänster tills ökningen sker av bygglov
- Ökning av debiteringsgraden i samband med efterhandsdebitering. För närvarande finns viss underdebitering.
- Allmän återhållsamhet kopplat till konferenser, resor och övernattningar i samband med utbildningar.

De 3 största utvecklingsarbeten som pågår för styrelsen just nu är:

- Framtagande av egen hemsida för att förtydliga att vi arbetar mot alla tre kommuner lika mycket.
- Översyn av e-tjänster så att fler ärenden kan hanteras helt digitalt för att underlätta både för den sökande och minska handläggningstiden.
- Kvalitetsarbetet för att förbättra informationen om hur vår myndighetsutövning går till så att de som möter oss i vår myndighetsutövning bättre vet vad som förväntas av dem, vilka tider handläggningen tar och hur de bäst kan göra rätt från början

Handläggare:
Sara Palfelt

Månadsrapport juli 2026

Sammanfattning

Månadsrapport med årsprognos för juli 2026 överlämnas.
Den ekonomiska prognosen är ett resultat för 2026 på -19,8 mnkr.

Ärendet

Styrelserna

Styrelsernas ekonomiska utfall, efter juli månad, visar ett överskott i förhållande till budget med +3,8 mnkr. Kommunstyrelsen redovisar ett överskott med +10,4 mnkr, Omsorgsstyrelsen -6,6 mnkr, Bildningsstyrelsen -1,6 mnkr, Västmanland-Dalarna miljö och byggnadsnämnd +0,9 mnkr och kommunfullmäktige +0,7 mnkr.

Finansiering och pensioner

Hittills i år visar skatteintäkter och generella statsbidrag en avvikelse med -11,9 mnkr jämfört med budget. Finansnettot visar -2,6 mnkr.

Kommunen

Kommunens totala resultat är 2,6 mnkr. Förväntat resultat enligt budget är 17,6 mnkr. Det innebär en negativ avvikelse mot budget med -15,0 mnkr.

Årsprognos

Styrelserna

Årsprognosen för styrelserna är ett underskott med -13 mnkr.

Kommunstyrelsens prognos + 0 mnkr.

Vid årets slut beräknas utfallet i stort följa budget.

Omsorgsstyrelsens prognos -10 mnkr.

Prognosen har förändrats under månaden eftersom kostnadsutvecklingen inom framför allt vård och omsorg blivit högre än tidigare beräknat.

Bildningsstyrelsens prognos -3 mnkr.

Främst till följd av högre personalkostnader, ökade el- och reparationskostnader samt högre livsmedelskostnader.

Västmanland-Dalarna Miljö- och byggnadsnämnds prognos 0 mnkr.

Vid årets slut beräknas utfallet i stort följa budget.

Finansiering och pensioner

Skatteunderlagsprognosen som kom i april visar en lägre skatteunderlagstillväxt under år 2026 än tidigare prognosticerat, med -16 mnkr från prognos vid budgettillfället. De finansiella kostnaderna och intäkterna är på en lägre nivå än budgeterat. Denna del kommer att hämtas igen och prognosen för övriga delar på finanserna än skatteintäkter och generella statsbidrag är +4 mnkr. Totalt är prognosen för finanserna -12 mnkr för 2026.

Kommunen

Årsprognosen är -25 mnkr i budgetavvikelse. Budgeterat resultat är +5,2, vilket innebär att prognosen blir -19,8 mnkr vid årets slut.

Investeringar**Perioden**

Investeringar för perioden uppgår till 8,2 mnkr. De utgörs av IT-investeringar, gator och vägar inklusive cykelvägar, och inventarier.

Årsprognos

Beslutad investeringsbudget	166 mnkr
Utfall investeringsprojekt	44 mnkr
Återstår av investeringsbudget	122 mnkr

Förslag

- Månadsrapport för juli 2026 godkänns.

§ 95 Månadsrapport juli 2026

Dnr 2026-000273042

Sammanfattning

Månadsrapport med årsprognos för juli 2026 överlämnas. Den ekonomiska prognosen är ett resultat för 2026 på -19,8 mnkr.

Styrelserna

Styrelsernas ekonomiska utfall, efter juli månad, visar ett överskott i förhållande till budget med +3,8 mnkr. Kommunstyrelsen redovisar ett överskott med +10,4 mnkr, Omsorgsstyrelsen -6,6 mnkr, Bildningsstyrelsen -1,6 mnkr, Västmanland-Dalarna miljö och byggnadsnämnd +0,9 mnkr och kommunfullmäktige +0,7 mnkr.

Finansiering och pensioner

Hittills i år visar skatteintäkter och generella statsbidrag en avvikelse med -11,9 mnkr jämfört med budget. Finansnettot visar -2,6 mnkr.

Kommunen

Kommunens totala resultat är 2,6 mnkr. Förväntat resultat enligt budget är 17,6 mnkr. Det innebär en negativ avvikelse mot budget med -15,0 mnkr.

Förslag till beslut

Månadsrapport för juli 2026 godkänns.

Beredning/ behandling

- Månadsrapport 2026-07
- Tjänsteskrivelse - Månadsrapport 2026-07

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att godkänna månadsrapport för juli 2026.

Handläggare:
Ekonomichef

Regelverk och modeller för fördelning av vindkraftsmedel 2026

Sammanfattning

Avesta kommun har under 2026 erhållit 4,1 miljoner kronor i vindkraftsmedel avseende åren 2025 och 2026. Kommunfullmäktige har beslutat att 3 miljoner kronor ska fördelas till idrotts- och kulturföreningar, vägföreningar samt landsbygdsutveckling. I ärendet redovisas förslag till regelverk och modeller för hur dessa medel ska fördelas.

Förslagen innebär att 1 miljon kronor avsätts till en förstärkning av föreningsbidraget, 1 miljon kronor till enskilda vägar och vägsamfälligheter samt 1 miljon kronor till landsbygdsutveckling genom så kallad bygdepeng. Modellerna innebär olika former av stöd, men har gemensamt att medlen är tillfälliga och ska bidra till lokal nytta och utveckling i Avesta kommun.

Vindkraftsmedlen till vägar föreslås fördelas genom en tillfällig förstärkning av det ordinarie vägbidraget samt genom stöd till större underhålls- och upprustningsåtgärder. Bygdepengen föreslås främst användas till utveckling av kommunens hembygdsgårdar samt till öppna projektstöd för landsbygdsutveckling. Det förstärkta föreningsbidraget ska ge föreningar möjlighet att utveckla eller bredda sin verksamhet genom tillfälliga insatser som skapar nytta för Avestaborna.

Samtliga stöd är tidsbegränsade och följs upp genom redovisning av genomförda insatser, resultat och hur medlen har använts.

Ärendet

Avesta kommun har, i likhet med andra kommuner som har vindkraft, erhållit medel under år 2026 som ett stöd till kommuner som påverkas av vindkraftsetableringar. Stödet som betalats ut under våren 2026 avser både år 2025 och 2026 till de kommuner som tidigare har tillstyrkt och därmed bidragit till utbyggnad av vindkraft. För Avesta kommuns del har vi erhållit ca 1,9 miljoner kronor avseende år 2025 och 2,1 miljoner kronor avseende år 2026.

Kommunfullmäktige i Avesta kommun har under maj 2026 beslutat om en fördelning av 3,4 miljoner kronor av dessa medel;

Kommunfullmäktige beslutar att vindkraftsmedlen ska fördelas med

- 1 miljon kronor till idrotts- och kulturföreningar
- 1 miljon kronor ska gå till vägföreningar
- 1 miljon kronor ska gå till bygdemedel
- 400 000 kronor till omsorgsstyrelsen för en förstärkt satsning på skolsociala team.
- att uppdra kommunkansliet att ta fram underlag och modell för fördelning av vindkraftsmedel.

Kommunkansliet och bildningsförvaltningen har tillsammans utarbetat förslag till regelverk och modeller för fördelningen av de tre miljoner kronorna som går till idrotts- och kulturföreningar, vägföreningar och bygdemedel. Medlen som går till omsorgsstyrelsen används för att delfinansiera utökningen av skolsociala team och i det fallet behövs ingen modell. Förslag till regelverk och modeller redogörs för i skrivelsen.

Vindkraftsmedel till enskilda vägar och vägsamfälligheter, regelverk och modell för fördelning

Kommunfullmäktige har tidigare beslutat att avsätta 1 000 000 kronor ur kommunens erhållna vindkraftsmedel 2026, till enskilda vägar och vägsamfälligheter. Medlen används för satsningar som bedöms skapa lokal nytta och bidra till utveckling inom kommunen. Förvaltningen har tagit fram förslag till hur medlen kan fördelas.

Förslaget innebär att cirka 700 000 kronor används för att tillfälligt förstärka det årliga vägbidraget genom att dubbla ordinarie bidragsnivå vid utbetalningen i december 2026. Resterande cirka 300 000 kronor föreslås fördelas till de vägföreningar och vägsamfälligheter som ansökt om istandsättningsbidrag för större underhålls- och upprustningsåtgärder.

Idag är det cirka 140 vägföreningar och enskilda vägar som erhåller kommunens ordinarie årliga vägbidrag. Den totala årliga utbetalningen uppgår till närmare 700 000 kronor. Kommunkansliet föreslår därför att cirka 700 000 kronor används för att tillfälligt förstärka det ordinarie årliga vägbidraget till de vägföreningar och vägsamfälligheter som idag erhåller kommunalt vägbidrag. Förstärkningen föreslås ske genom att dubbla den ordinarie bidragsnivån vid utbetalningen i december 2026.

Resterande cirka 300 000 kronor föreslås fördelas till de vägföreningar och enskilda vägar som ansökt om istandsättningsbidrag för större underhålls- och upprustningsåtgärder. Förslaget bedöms ge en bred nytta samtidigt som medel kan riktas till vägar med större underhållsbehov.

Vindkraftsmedel landsbygdsutveckling ("Bygdepeng"), regelverk och modell för fördelning

Avesta kommun har under 2026 tillgång till särskilda vindkraftsmedel om 1 miljon kr för landsbygdsutvecklingsinsatser. Då medlen i nuläget ska betraktas som ett tidsbegränsat engångsbelopp, ska de användas på ett sätt som skapar största möjliga nytta och varaktiga effekter. Regelverket innebär att en majoritet av medlen riktas till kommunens hembygdsgårdar, vilka utgör centrala mötesplatser och bärande strukturer i landsbygden. Samtidigt avsätts medel för öppna utvecklingsinsatser på landsbygden i hela kommunen.

Avesta kommun har sedan tidigare ett etablerat system för aktivitetsstöd genom Folkare landsbygdsforum, främst avsett för mindre och kortsiktiga aktiviteter.

Vindkraftsmedlen utgör ett tillfälligt tillskott under 2026 och ger möjlighet att:

- genomföra mer omfattande utvecklingsinsatser
- stärka befintliga strukturer och funktioner
- skapa varaktiga värden utan att bygga upp långsiktiga kostnadsåtaganden

Medlen skall, mot bakgrund av sin tillfälliga karaktär, användas för att skapa långsiktiga värden snarare än kortsiktig verksamhet. Den föreslagna fördelningen, där 60 procent riktas till hembygdsgårdar, säkerställer att centrala mötesplatser i landsbygden kan utvecklas och stärkas. Samtidigt skapas utrymme för bredare utvecklingsinitiativ genom projektstödet.

Sammantaget bedöms modellen ge god effekt på landsbygdens utvecklingsförutsättningar utan att skapa framtida ekonomiska åtaganden.

1. Övergripande inriktning

Bygdepengen ska bidra till att:

- Stärka landsbygdens attraktivitet och livskraft
- Utveckla mötesplatser och lokal service
- Möjliggöra investeringar och insatser med bestående värde

Särskild vikt ska läggas vid att insatser inte förutsätter fortsatt finansiering efter 2026.

2. Fördelning av medel

Den totala ramen om 1 mnkr fördelas enligt följande:

A. Stöd till hembygdsgårdar (60 %)

Totalt 600 000 kr avsätts till kommunens tre hembygdsgårdar.

Stödet ges som ett tillfälligt förstärknings- och utvecklingsstöd under 2026.

Fördelning:

- **Grundstöd:** 100 000 kr per hembygdsgård (300 000 kr)
- **Utvecklingsmedel:** 300 000 kr fördelas utifrån ansökningar

Syftet är att möjliggöra:

- Investeringar i anläggningar och tillgänglighet
- Utveckling av verksamhet
- Åtgärder som ger varaktig effekt efter stödperioden

Villkor för stöd

Stödet ska användas till insatser som:

- Stärker anläggningens långsiktiga funktion och attraktivitet
- Ökar tillgänglighet eller användning
- Utvecklar verksamhet eller nya målgrupper

- Grundstödet till hembygdsgårdar behöver inte redovisas
- Beviljade utvecklingsmedel redovisas inom 12 månader från beslutat stöd
- Stödet ska inte användas för att finansiera löpande drift

B. Projektstöd för landsbygdsutveckling (40 %)

Totalt 400 000 kr avsätts till öppna projektstöd.

- Stödnivå: 20 000 – 250 000 kr
- Projekten ska vara tidsbegränsade och genomförda inom 12 månader från beslut om finansiering

Kan beviljas till insatser som:

- Skapar bestående funktioner eller strukturer
- Utvecklar lokal service, mötesplatser eller näringsliv
- Bidrar till attraktivitet, inflyttning och engagemang

Ansökningar bedöms utifrån:

- Varaktig effekt efter 2026
- Lokal nytta och spridningseffekt
- Grad av samverkan
- Genomförbarhet inom given tidsram

6. Ansökan, beslut och uppföljning

- Ansökan ska inlämnas senast 31 oktober till Folkare Landsbygdsforum – tillvaxt@avesta.se
- Beslut senast 30 november
- Utbetalning: senast under december 2026
- Beredning sker via Folkare landsbygdsforum i samverkan med Tillväxt Avesta
- Återrapportering/redovisning ska ske efter genomförande, senast 12 månader efter beslut. Redovisningen ska kort beskriva vad ni har gjort, vad det gav för resultat och hur bidraget har använts.

7. I ansökan berättar ni kort:

- Vad ni vill göra
- Varför ni vill göra det
- Vilka som får nytta av satsningen
- Vad det kommer att kosta
- Vad föreningen själv bidrar med
- Om ni gör satsningen tillsammans med andra

5. Begränsningar

Stöd ges inte till:

- Åtgärder som skapar långsiktiga driftkostnader utan finansiering
- Enskilda evenemang utan bestående effekt
- Inköp av fastighet
- Verksamhet som är offentligt finansierad eller inom kommunens ansvar
- Vinstdrivande verksamhet
- Partipolitiska föreningar eller religiösa samfund
- Redan avslutade projekt

Vindkraftsmedel förstärkt föreningsbidrag, regelverk och modell för fördelning

Vindkraftspengen syftar till att stärka och utveckla föreningslivet i Avesta genom att ge möjlighet att förstärka, bredda eller fördjupa verksamhet som skapar mervärde för invånarna. Bidraget ska bidra till ökad aktivitet, tillgänglighet och kvalitet i föreningarnas verksamhet.

Vindkraftspengen är en tillfällig satsning bara i år och det är 1 miljon som ska fördelas mellan samtliga föreningar som söker. Medlen är begränsade och ska räcka till många, vilket innebär att bidrag ges utifrån en samlad bedömning.

Grundprincip

Bidraget kan sökas för satsningar i projektform som bygger på befintlig verksamhet, men där föreningen gör en tydlig förstärkning, utveckling eller riktad insats under en begränsad period. Det kan också vara en nysatsning.

Kriterier (vad man kan få bidrag för)

Bidrag kan sökas för insatser som exempelvis:

Utökad verksamhet

Fler aktiviteter, nya målgrupper eller ökad tillgänglighet (t.ex. nybörjarverksamhet, prova-på, riktade satsningar).

Sociala och inkluderande insatser

Aktiviteter som når grupper som idag deltar i låg grad (t.ex. barn/unga, äldre, personer med funktionsvariation eller socioekonomiska utmaningar).

Folkhälsa och rörelse

Insatser som tydligt bidrar till ökad fysisk aktivitet eller psykiskt välmående.

Samverkan

Projekt där flera föreningar eller aktörer samarbetar.

Evenemang och arrangemang

Öppna aktiviteter för allmänheten som stärker Avesta som plats.

Utveckling/innovation

Nya arbetssätt, digitalisering eller metoder som stärker föreningens långsiktiga verksamhet.

Krav på prestation

Ansökan ska tydligt beskriva:

- Vad ni vill göra
- Varför ni vill göra det
- Vilka som får nytta av satsningen
- Vad det kommer att kosta
- Vad föreningen själv bidrar med
- Om ni gör satsningen tillsammans med andra

Bedömningsgrunder

I bedömning prioriteras nytta för Avestaborna. Hur skapar aktiviteten/insatsen gemenskap, delaktighet eller annan konkret nytta för Avestaborna? Satsningar som skapar möjligheter för barn och unga är särskilt värdefulla.

Ansökan och tidplan

- Samma ansökningsdatum som ordinarie bidrag 31 oktober 2026
- Beslut senast: 30 november
- Utbetalning: senast december 2026

Redovisning

Återrapportering/redovisning ska ske efter genomförande, senast 12 månader efter beslut. Redovisningen ska kort beskriva vad ni har gjort, vad det gav för resultat och hur bidraget har använts.

Förslag

- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende enskilda vägar och vägsamfälligheter
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende förstärkt föreningsbidrag
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende landsbygdsutveckling ("Bygdepeng")

§ 96 Vindkraftsmedel

Dnr 2026-000216040

Sammanfattning

Avesta kommun har under 2026 erhållit 4,1 miljoner kronor i vindkraftsmedel avseende åren 2025 och 2026. Kommunfullmäktige har beslutat att 3 miljoner kronor ska fördelas till idrotts- och kulturföreningar, vägföreningar samt landsbygdsutveckling. I ärendet redovisas förslag till regelverk och modeller för hur dessa medel ska fördelas.

Förslagen innebär att 1 miljon kronor avsätts till en förstärkning av föreningsbidraget, 1 miljon kronor till enskilda vägar och vägsamfälligheter samt 1 miljon kronor till landsbygdsutveckling genom så kallad bygdepeng. Modellerna innebär olika former av stöd, men har gemensamt att medlen är tillfälliga och ska bidra till lokal nytta och utveckling i Avesta kommun.

Vindkraftsmedlen till vägar föreslås fördelas genom en tillfällig förstärkning av det ordinarie vägbidraget samt genom stöd till större underhålls- och upprustningsåtgärder. Bygdepengen föreslås främst användas till utveckling av kommunens hembygdsgårdar samt till öppna projektstöd för landsbygdsutveckling. Det förstärkta föreningsbidraget ska ge föreningar möjlighet att utveckla eller bredda sin verksamhet genom tillfälliga insatser som skapar nytta för Avestaborna.

Samtliga stöd är tidsbegränsade och följs upp genom redovisning av genomförda insatser, resultat och hur medlen har använts.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende enskilda vägar och vägsamfälligheter
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende förstärkt föreningsbidrag
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende landsbygdsutveckling ("Bygdepeng")

Beredning/ behandling

- Kommunstyrelsens arbetsutskott 28 april 2026 §67
- Kommunstyrelsen 11 maj 2026 §90

- Kommunfullmäktige 25 maj 2026 §72

Yrkande

Blerta Krenzi (S) yrkar bifall till förslaget.

Deltar inte i beslut

Johan Thomasson (M) och Johannes Kotschy (M) meddelar att dom inte deltar i beslut.

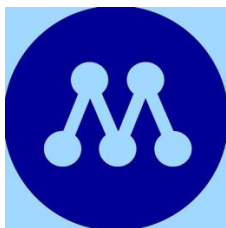
Propositionsordning

Ordförande Blerta Krenzi (S) finner endast ett förslag till beslut och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med liggande förslag.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen

- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende enskilda vägar och vägsamfälligheter
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende förstärkt föreningsbidrag
- att fastställa regelverk och modell för fördelning av vindkraftsmedel avseende landsbygdsutveckling ("Bygdepeng")

Fördelning vindkraftsmedel

Moderaterna ser positivt på att vindkraftsmedlen används för att stärka föreningslivet och utvecklingen i Avesta kommun. Vi har lyft hästnäringen och ridsporten eftersom det är en viktig verksamhet för många barn och unga, men också en del av landsbygdsnäringen och det lokala företagandet i kommunen. Det finns tydliga behov av utveckling och investeringar för att verksamheterna ska kunna växa och vara långsiktigt hållbara.

Samtidigt tycker vi inte att pengarna ska låsas till en enda verksamhet eller styras genom politiska favoriter. Vår linje är att flera föreningar och projekt ska kunna söka stöd genom tydliga kriterier där satsningar på ungdomsverksamhet, folkhälsa, trygghet och lokal utveckling prioriteras.

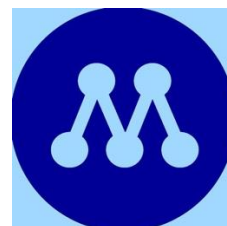
Vi tycker också att de delar av kommunen som påverkas av vindkraftsetableringar ska få känna av nyttan. Därför vill vi se en modell där landsbygden och de bygder där vindkraften finns prioriteras när medlen fördelas.

Vindkraftspengarna ska komma Avestaborna till nytta brett och långsiktigt, både i tätorten och på landsbygden.

Moderaterna yrkar:

att Avesta kommun tar fram ett öppet och tydligt ansökningsförfarande för vindkraftsmedel, där föreningsliv, ungdomsverksamhet och lokal utveckling i berörda landsbygdsområden prioriteras.

/Moderata fullmäktigegruppen i Avesta

Handläggare: Christine Jirving, resultatenhetschef Fritid Kultur och Måltider, Mikael Jansson, resultatenhetschef Teknisk Service och Säkerhetsskyddschef samt Stina Lundkvist, näringslivsutvecklare.

Remissyttrande reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030, RUN 2026/117

Sammanfattning

Beröm för att strategin har fångat upp det som sagts på workshopparna, och många fina bilder men Avesta kommun saknar tydlighet i dokumentet avseende mål, syfte och genomförande av livsmedelsstrategin. Se nedanstående synpunkter.

Synpunkter

1. Tidplan

Tidplanen behöver ses över. I genomförandeplanen anges aktiviteter för 2026 som, med hänsyn till remisstid och beslutsprocess, redan borde vara genomförda. Tidplanen bör anpassas till ett realistiskt genomförande.

2. Inledande sammanfattning

Strategin skulle vinna på en kort sammanfattning i början av dokumentet där syfte, övergripande mål, målområden och strategins viktigaste prioriteringar presenteras. Det skulle öka läsbarheten och ge läsaren en tydlig överblick.

3. Syfte och mål

Strategins syfte och mål behöver förtydligas. Det bör framgå tydligare vad strategin ska leda till och hur de fyra målområdena tillsammans bidrar till visionen.

4. Ansvarsfördelning och genomförande

Det behöver tydliggöras vem som ansvarar för genomförandet av de olika prioriteringarna. Strategin bör beskriva vilka roller Region Dalarna, Länsstyrelsen, kommunerna och övriga aktörer har samt hur samverkan ska organiseras.

5. Handlingsplan

Strategin bör tydligare beskriva hur handlingsplanen ska tas fram och användas. Ska det finnas en gemensam regional handlingsplan eller förväntas varje kommun ta fram egna handlingsplaner utifrån strategin? Det behöver framgå hur ansvar och genomförande är tänkta att fungera.

6. Mätbara mål och uppföljning

Strategin bör kompletteras med mätbara mål, indikatorer och ett tydligt nuläge. Det blir då möjligt att följa utvecklingen över tid och bedöma om strategins mål uppnås.

7. Definition av centrala begrepp

Begrepp som *lokal mat*, *självförsörjning* och *robusthet* bör definieras tydligare. Det behöver också framgå hur dessa begrepp ska tolkas och följas upp i praktiken.

8. Förtydliga avsnittet om upphandling

Avsnittet om upphandling kan utvecklas ytterligare. Strategin beskriver upphandling som ett viktigt verktyg men är otydlig kring vilka konkreta åtgärder som avses. Distribution och logistik är redan väl utvecklade i många kommuner. Strategin bör därför beskriva hur offentlig upphandling

kan bidra till att stimulera ökad produktion och förädling i länet, särskilt inom de områden där Dalarna i dag har underskott, exempelvis griskött, kyckling, grönsaker och frukt. Även exempel på arbetssätt inom ramen för upphandlingslagstiftningen kan lyftas fram.

9. Pedagogiska måltider

Begreppet *pedagogiska måltider* på sidan 26 behöver förtydligas. Inom skolan avser pedagogiska måltider normalt att pedagogisk personal äter tillsammans med eleverna som en del av det pedagogiska uppdraget. I strategin är det oklart om detta är den avsedda innebörden eller om begreppet syftar på måltider med ett pedagogiskt innehåll, exempelvis temamåltider, gårdsbesök eller andra aktiviteter som ökar kunskapen om matens ursprung och livsmedelsproduktion. För att undvika olika tolkningar bör begreppet definieras eller ersättas med en mer precis formulering.

10. Offentliga måltider och ultraprocessad mat

Avsnittet om ultraprocessad mat på sidan 25 riskerar att ge intrycket att offentliga måltider i hög grad består av sådan mat. Det stämmer inte med hur många kommuner arbetar idag. Exempelvis lagas maten i Avesta kommun i stor utsträckning från grunden med råvaror som är obearbetade eller endast begränsat processade. Formuleringen bör därför ses över eller förtydligas så att kopplingen mellan offentliga måltider och ultraprocessad mat inte blir missvisande.

11. Hur ska kommunernas utökade ansvar finansieras kring främst livsmedelsberedskap

Hur säkerställs finansiering och resursfördelning till kommunerna för de åtaganden strategin innebär, särskilt inom livsmedelsberedskap?

Förslag

Förslag till kommunstyrelsen att tillstyrka remiss *Reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030* med ovanstående synpunkter. |

Remiss av reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna

Remisstid 5 maj – 1 september 2026

Region Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarnas län och LRF Dalarna har tillsammans med en rad regionala aktörer tagit fram ett förslag till reviderad livsmedelsstrategi för Dalarna perioden 2026–2030. Regionala utvecklingsnämnden beslutade den 29 april 2026 att sända förslaget på remiss och ni inbjuds härmed att inkomma med synpunkter på förslaget.

Processen att revidera livsmedelsstrategin påbörjades 2025 med anledning av regeringens uppdaterade livsmedelsstrategi för Sverige. Region Dalarna har projektlett processen som har omfattats av olika workshops, dialogmöten och kartläggningar.

Livsmedelsstrategin beskriver bakgrund, nuläge, vision, målområden samt genomförande. Livsmedelsstrategins målområden har positioner för 2030 med prioriterade insatser för 2026–2030.

Handlingar

-Remissförslag till reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030

Svara på remissen

Region Dalarna önskar synpunkter på förslaget senast 1 september 2026 via e-post till ruf.registrator@regiondalarna.se

Vänligen ange diarienummer RUN 2026/117 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet, samt att remissinstansens namn anges i namnet på respektive dokument. Ange även kontaktperson för eventuella frågor.

Hur behandlas synpunkterna?

Efter remissperioden sammanställs och behandlas de inkomna synpunkterna. Förslaget till regional livsmedelsstrategi bearbetas för beslut i Regionala utvecklingsnämnden.

Frågor?

Välkommen att kontakta:

Rosmarie Sundström

rosmarie.sundstrom@regiondalarna.se

072-565 30 66

Med vänlig hälsning

Jonny Gahnshag

Enhetschef näringslivsutveckling, Regionala utvecklingsförvaltningen

Sändlista:

Avesta kommun

Borlänge kommun

Coompanion Dalarna

Dalarnas kompetenscenter för livsmedelskedjan

Dalasmak

Ekologiska lantbrukarna

Falu kommun

Gagnefs kommun

Hedemora kommun

Idre Sameby

Invest in Dalarna

Lantbrukarnas Riksförbund Dalarna

Leksands kommun

Lokal mat

Ludvika kommun

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen i Värmlands län
Malung-Sälens kommun
Mora kommun
Orsa kommun
Region Gävleborg
Region Värmland
Rättviks kommun
Samernas riksorganisation
Smedjebackens kommun
Stiftelsen Dalarnas Science Park
Sätters kommun
Vansbro kommun
Visit Dalarna
Älvdalens kommun

LIVSMEDELSSTRATEGI 2.0

FÖR DALARNAS LIVSMEDELSSYTEM 2026–2030

INNEHÅLL

Hållbara och resilienta livsmedelssystem.....	5
Livsmedelssystem.....	6
Framtagandet av den nya strategin.....	7
Nuläget i Dalarnas livsmedelssystem.....	8
Påbörjade insatser under 2018–2025.....	10
Vision och mål.....	12
Målområde 1: Produktion och försörjning.....	13
Ökad självförsörjning inom alla inriktningar.....	13
Värna jordbruksmark som är brukningsvärd.....	14
God tillgång till rätt kompetens.....	14
Effektiva och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser.....	15
Innovationsdriven primärproduktion.....	15
Målområde 2: Förädling och logistik.....	17
Ökad andel förädlad lokal råvara.....	17
Effektiv logistik för småskaliga förädlare.....	18
Innovationsdrivet förädlingsled.....	18
God tillgång till rätt kompetens.....	19
Effektiva och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser.....	19
Ökad exportkapacitet hos livsmedelsföretag.....	20
Målområde 3: Gastronomi och lokal mat.....	22
Lokal mat är valet i livsmedelsbutikerna.....	22
Upphandling av lokal mat i region och kommuner.....	23
Gastronomisk utveckling och kompetensförsörjning.....	23
Lyfta måltidsturism - Dalarna matdestination.....	24
Småskaliga producenters egen marknadsföring.....	25
Offentliga matmiljöer främjar lokal mat.....	25
Målområde 4: Robusthet och cirkuläritet.....	28
Beredskap och robusthet i livsmedelssystem.....	28
Resilienta jordbruk i ett förändrat klimat.....	29
Industriell symbios där restströmmar tillvaratas.....	29
Minskat matsvinn i livsmedelssystem.....	30
Fritidsodlingen som beredskapsresurs.....	30
Vilda resurser – jakt, fiske, bär och svamp.....	31
Genomförande av strategin, tidsplan.....	33

Regional livsmedelsstrategi för
Dalarnas län. Fastställd 2018,
och sedan reviderad 2026.

Tack till Dalasmak, Länsstyrelsen
Dalarnas län och Dalarna Science
Park som bidragit med bilder.

HÅLLBARA OCH RESILIENTA LIVSMEDELS-SYSTEM I DALARNA

Dalarnas livsmedelssystem behöver stå bättre rustade att hantera klimatförändringar, globala störningar och geopolitisk osäkerhet. Det kräver livsmedelssystem som både är hållbara, resilienta och hälsosamma. Denna strategi pekar ut vår gemensamma riktning för stärkt regional och lokal kapacitet – från produktion till konsumtion.

I Dalarna har vi goda förutsättningar med rika naturresurser, levande landsbygder och en växande efterfrågan på lokal mat. Här finns stora möjligheter i våra livsmedelssystem men de utnyttjas i för liten utsträckning – utmaningar som aktörer möter behöver adresseras med större regional kraft.

Ett utvecklingsarbete är påbörjat och den här strategin bygger vidare på det, men pekar även ut fler behov och prioriteringar. Det rör sig om komplexa och omfattande problem som kräver att vi finner en del nya lösningar. I och med allt mer oro i omvärlden och tillagande klimatförändringar är det hög tid att vi bättre tar tillvara de möjligheter som Dalarna har, från jord till bord.

Hur väl fungerande våra livsmedelssystem är avgör vår framtida livsmedelsförsörjning och -trygghet, men det har även en påverkan socialt, ekonomiskt och miljömässigt på Dalarna i stort.

Den här regionala livsmedelsstrategin är en revidering av den första strategin

som antogs 2018, och den riktar fokus på utveckling inom fyra målområden:

- Produktion och försörjning
- Förädling och logistik
- Lokal mat och gastronomi
- Robusthet och cirkuläritet

och har visionen att uppnå hållbara och resilienta livsmedelssystem.

Med vår livsmedelsstrategi ska vi både nå mål som finns i Sveriges livsmedelsstrategi och Region Dalarnas utvecklingsstrategi, Dalastrategin 2030.

Det nationella målet för livsmedelspolitiken beslutad av riksdagen 2017, anger riktningen mot 2030:

"[...] en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska."

LIVSMEDELSSYSTEM

Förklaringar av några för strategin centrala begrepp.

Livsmedelssystem (matsystem) består av de olika aktörer, aktiviteter och processer som ingår i livsmedelskedjor från jord till bord och tillbaka igen. Dessutom består livsmedelssystem av de politiska, sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer som påverkar och som påverkas av systemet.

Livsmedelssystem kan i sin tur delas in i skalar såsom storskaliga, globala, nationella, regionala, småskaliga och lokala, samt typer såsom industriella, agroekologiska, offentliga och besöksmål.

Varje form av livsmedelssystem har sin särprägel och bidrar med sina värden.

Livsmedelskedja är processen från produktion till konsumtion av mat – från jordbruk och råvaror, via förädling och transporter, till butiker, marknader, restauranger och slutligen konsumenten.

Livsmedelskedjor kan vara korta eller långa beroende på hur många led som maten passerar. Korta kedjor har få eller inga mellanhänder och ger närhet till producenten, exempelvis REKO-ringar, andelsjordbruk och fäbodbruk.

Långa kedjor möjliggör storskalighet och bred distribution, exempelvis lantbruk, livsmedelsföretag, grossister och dagligvaruhandel.

Aktörer, aktiviteter och processer.

Produktion, förädling, distribution, marknad, handel, beredning, konsumtion/ätande och återvinning.

Politiska, sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer.

FRAMTAGANDET AV DEN NYA STRATEGIN

Strategin har tagits fram genom en inkluderande och utforskande process, samordnad av Region Dalarna. En bredd av aktörer från olika sektorer har deltagit i workshops, dialoger, kartläggningar och slutligen en remiss.

Processen att ta fram den här reviderade livsmedelsstrategin för Dalarna påbörjades i juni 2025, med anledning av att regeringen uppdaterade Sveriges livsmedelsstrategi i april 2025.

Region Dalarna har samordnat framtagandet i nära samarbete med Länsstyrelsen i Dalarnas län, LRF Dalarna,

Dalasmak, Dalarna Science Park och Dalarnas kompetenscenter för livsmedelskedjan (DKL).

Såväl kommuner, producent- och branschorganisationer, livsmedelsföretag, rådgivare som Samerna har deltagit i processen genom workshops, dialoger, kartläggningar samt en remiss.

NULÄGET I DALARNAS LIVSMEDELSSYSTEM

Dalarnas självförsörjningsgrad är lägre än rikssnittet med ett underskott av vissa livsmedel. Den höga importen av insatsmedel såväl som mat innebär en sårbarhet kopplat till en rad utmaningar och möjligheter i Dalarnas livsmedelssystem.

Dalarna följer den nationella trenden där antalet jordbruksföretag minskar och produktionen koncentreras till färre och större enheter. Lönsamheten är generellt pressad av höga kostnader för insatsvaror (drivmedel, gödsel, råvaror etc.) och låga producentpriser, i kombination med konkurrens från större aktörer och import. Små ekonomiska marginaler försvårar investeringar och generationsväxling, och långa transportavstånd ökar kostnaderna.

Jordbruket i Dalarna domineras av vallodling och animalieproduktion, och cirka 23 procent av åkermarken är ekologisk. Rennäringen är viktig i norra delarna av Dalarna, och länet har en stor andel av landets fäbodbruk.

Dalarnas självförsörjningsgrad uppskattas vara lägre än riksgenomsnittet, men med variationer mellan olika råvaror och livsmedel. Tillgången är relativt god på exempelvis nötkött, mjölk, spannmål och potatis, men Dalarna har betydande underskott på bland annat gris-kött, kyckling, grönsaker och frukt.

Dalarnas livsmedelskedja sysselsätter totalt cirka 10 000 personer med stora geografiska variationer. I södra delarna

av länet dominerar primärproduktionen medan de flesta i de norra delarna sysselsätts inom restaurang och handel.

Förädlingen omfattar omkring 1 500 personer och är väl spridd över länet, medan grossistledet är koncentrerade till Borlänge med Icas centrallager.

Dalarnas förädlingskapacitet överstiger den lokala råvaruproduktionen, vilket är en stor möjlighet för länets livsmedelssektor. Såväl stora som små livsmedelsföretag använder mer råvara än vad som produceras lokalt. Samtidigt kämpar småskaliga producenter med begränsad tillgång till slakterier, mälterier och kvarnar.

Den hantverksmässiga förädlingen är generellt stark, och har fler anställda per omsatt krona än större aktörer.

Av pengarna som konsumenter lägger på mat i Dalarna utgörs endast några procent av lokala råvaror. Samtidigt säljs nästan hälften av råvarorna som produceras utanför länet. Därmed finns en betydande potential att öka konsumtionen av lokal mat i Dalarna.

Konsumtionen behöver även styras i en mer hälsosam riktning då länet har en hög nivå av matrelaterade sjukdomar.

Källor: Länsstyrelsens lägesbeskrivning av livsmedelskedjan i Dalarna, samt Region Dalarnas folkhälsoberättelse

PÅBÖRJADE INSATSER UNDER 2018–2025

Strategin tar avstamp i ett påbörjat utvecklingsarbete där det, sedan Dalarnas första livsmedelsstrategi 2018, har påbörjats flera insatser och skapats nya samverkansstrukturer.

Dalarnas första livsmedelsstrategi togs fram 2018, till följd av att riksdagen antog en nationell livsmedelsstrategi 2017. För strategins genomförande bildade Länsstyrelsen i Dalarnas län, Region Dalarna och LRF Dalarna ett partnerskap.

2018 drev LRF Dalarna projektet *Samverkan i matkedjan* med dialogträffar, workshops, kurser, branschmässor, studieresor och olika samverkansgrupper.

I linje med den första strategins mål om ett regionalt kluster respektive ett kompetenscenter drev Länsstyrelsen i Dalarnas län 2018–2025 projektet *Stärkt livsmedelskedja* med delprojekten: *Offentlig gastronomi*, *FRODA* samt *Mat från Dalarna*.

Förutom kompetenshöjande insatser resulterade projekten i regionala nätverk och ett regionalt kompetenscenter för livsmedelskedjan. Kostchefs nätverket samlar kostchefer i offentlig sektor. FRODA-nätverket är en samverkansplattform för aktörer i livsmedelskedjan.

I projektet *Mat från Dalarna* togs ett marknadsföringsmaterial fram som underlättar för livsmedelsbutiker att skylta och framhäva mat från Dalarna. I projektet sprids konceptet och skapas

nya marknader för lokal mat.

När Offentlig gastronomi avslutades 2023 startade Rättviks kommun, i samarbete med Region Dalarna, fortsättningsprojektet *Lokal gastronomi*. Målet är att öka kunskap och skapa nätverk för samverkan mellan länets producenter och måltidsproducerande företag, för att därigenom öka efterfrågan och styra inköpen mot lokala livsmedel.

Dalarnas Science Park startade 2023, i samarbete med Region Dalarna, projektet *Livsmedelsinnovation*. Det rör sig om en industriaccelerator för industrins restströmmar samt affärsutvecklings- och innovationsstöd för företag i livsmedelsbranschen. Dessutom har en färdplan med projektidéer tagits fram i projektet *BOOST* där Livsmedel är en av plattformarna för samhandling inom olika kunskapsområden.

Dalarnas kompetenscenter för livsmedelskedjan, DKL har funnit sedan 2022 och samlar satsningar på flera utbildningsformer för kompetensförsörjning och utveckling inom lantbruk, samt projekten *Lokal gastronomi* och *SmartMat*. Det sistnämnda projektet syftar till att stärka kompetensen inom hållbart lantbruk och ny teknik och innovation.

Foto: Ulrika Lundholm Ericsson, Dalarna Science Park

VISION OCH MÅL

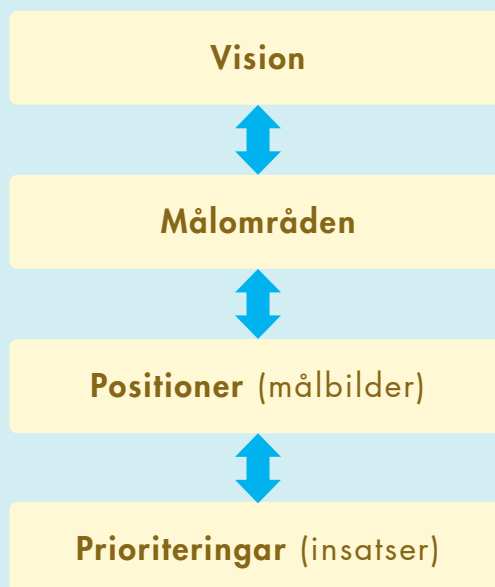
VISION Dalarna har hållbara och resilienta livsmedelssystem som skapar värde för människor, företag, samhälle och miljö – där produktion, innovation och matkultur säkerställer trygg, hälsosam och klimatsmart mat för nuvarande och kommande generationer.

MÅLOMRÅDEN Strategin har fyra målområden som driver arbetet mot visionen framåt. Dessa målområden är nära sammanlänkade med varandra och adresserar tillsammans de utmaningar vi har att hantera.

Dalarna har en mångfald av livsmedelssystem, som alla är viktiga och kompletterar varandra. Samtidigt varierar

förutsättningarna för utveckling och tillväxt. Utvecklingsarbetet ska därför utgå från respektive systems unika styrkor, utmaningar och sammanhang.

Varje målområde har *positioner* som är målbilder på medellång långsikt, samt *prioriteringar* som är de insatser som ska göras för att vi ska nå målen.

PRODUKTION OCH FÖRSÖRJNING

Dalarna har goda förutsättningar för primärproducenter att växa och utvecklas. Producenter får en större andel av värdet i livsmedelskedjan och jordbruksmarken värnas som en strategisk resurs. Självförsörjningsgraden av livsmedelsråvaror har ökat. Primärproduktionen är innovativ och attraktiv, med god kompetensförsörjning och effektiva stödprocesser. Vi har en trygg, konkurrenskraftig och motståndskraftig livsmedelsförsörjning i hela Dalarna.

Dalarna följer den nationella trenden där antalet jordbruksföretag minskar och produktionen koncentreras till färre och större enheter. Lönsamheten är generellt pressad av höga kostnader för insatsvaror (drivmedel, gödsel, råvaror etc.) och låga producentpriser, i kombination med konkurrens från större aktörer och import. Små ekonomiska marginaler försvårar investeringar och ägarskiften, och långa transportavstånd ökar kostnaderna. Medelåldern är hög.

Dalarnas självförsörjningsgrad uppskattas vara lägre än riksgenomsnittet, men med variationer mellan olika råvaror och livsmedel. Tillgången är relativt god på exempelvis nötkött, mjölk, spannmål och potatis, men länet har betydande underskott på bland annat griskött, kyckling, grönsaker och frukt.

Jordbruket i Dalarna domineras av vallodling och animalieproduktion, och cirka 23 procent av åkermarken är ekologisk. Rennäringen är viktig i norra delarna av Dalarna, och länet har en stor andel av landets fäbodbruk.

ÖKAD SJÄLVFÖRSÖRJNING INOM ALLA INRIKTNINGAR

Position 2030:

- Dalarna går mot ökad självförsörjning inom alla inriktningar*.

Prioriteringar:

- Framtagande av analyser och handlingsplaner, samt åtgärder.

**Inriktningar inom lantbruk, trädgårdsnäring, rennäring, småskaliga jordbruk och vattenbruk.*

Källa: Länsstyrelsens lägesbeskrivning av livsmedelskedjan i Dalarna

För att främja en ökad självförsörjning inom primärproduktionens olika inriktningar krävs ett systematiskt och kunskapsbaserat arbetssätt. Genom fördjupade analyser av olika produktionsgrenar samt framtagande av riktade handlingsplaner kan utvecklingen stärkas.

Ökad självförsörjning omfattar såväl utveckling av befintliga verksamheter som etablering av nya företag, tillväxt i befintliga företag och fungerande ägarskiften.

Utbildningar och kurser hos olika aktörer bidrar till fler producenter. För att dessa ska kunna etablera sig och växa krävs samordnade stödinsatser, samt tillgång till mark och resurser.

VÄRNA JORDBRUKSMARK SOM ÄR BRUKNINGSVÄRD

Position 2030:

- Dalarnas jordbruksmark som är lämplig för produktion bebyggs eller exploateras inte.

Prioriteringar:

- Främja kommunala mål om att värna jordbruksmarken.

Dalarnas jordbruksmark (inklusive betesmark) är inte en oändlig och obegränsad resurs. Den utgör grundförutsättningen för att vi ska kunna stärka vår självförsörjning och beredskap.

I samhällsplaneringen, där avvägningar mellan olika markintressen äger rum, behöver jordbruksmarkens betydelse tydliggöras. Därför prioriterar vi att främja

Bevarandet av vår jordbruksmark är en grundförutsättning för att stärka Dalarnas självförsörjning.

kommunala mål som värnar jordbruksmarken. Det innebär att kommunerna i sin översikts- och detaljplanering aktivt arbetar för att undvika exploatering av brukningsvärd jordbruksmark, samt att alternativa lokaliseringar för bebyggelse och infrastruktur prövas i första hand.

Genom ökad samverkan mellan regionala och kommunala aktörer, tydligare riktlinjer och ett kunskapsbaserat beslutsunderlag kan jordbruksmarkens långsiktigt säkerställas.

GOD TILLGÅNG TILL RÄTT KOMPETENS

Position 2030:

- Dalarnas primärproduktion har god tillgång till rätt kompetens.

Prioriteringar:

- Kompetenslyft för primärproduktionen.

Tillgången till rätt kunskap och arbetskraft är avgörande för att upprätthålla och utveckla en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion i länet. Det krävs långsiktiga och samordnade

insatser för att stärka kompetensförsörjningen, öka attraktiviteten och förbättra arbetsmiljön inom de gröna näringarna.

Utbildningar behöver vara relevanta, tillgängliga och anpassade till branschens behov, med inslag av praktiskt lärande och god handledning.

Möjligheterna till kontinuerlig kompetensutveckling behöver stärkas, samtidigt som insatser krävs för att synliggöra karriärvägar, bredda rekryteringen och skapa goda villkor för att attrahera och behålla arbetskraft.

EFFEKTIVA OCH FÖRUTSÄGBARA TILLSTÅNDS- OCH STÖDPROCESSER

Position 2030:

- Dalarna har effektiva, samordnade och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser.

Prioriteringar:

- Skapa effektiva, samordnade och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser samt stärka dialog och vägledning.

Effektiva och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser är en grundförutsättning för att stärka primärproduktionen och öka livsmedelsproduktionen i Dalarna.

Långa handläggningstider, otydliga krav och bristande samordning mellan myndigheter – både vid tillstånd och vid stödhantering – kan försvåra investeringar och möjligheten att utveckla och skala upp produktionen.

Genom samordnade processer, tydligare krav, korta handläggningstider och stärkt dialog kan förutsättningarna vara goda.

INNOVATIONDRIVEN PRIMÄRPRODUKTION

Position 2030:

- Dalarnas primärproduktion är innovationsdriven och använder nya lösningar.

Prioriteringar:

- Främja utveckling, testning och implementering av innovativa lösningar.

En innovationsdriven primärproduktion är avgörande för att möta framtidens krav på ökad livsmedelsproduktion, hållbarhet och lönsamhet. Genom att utveckla och ta i bruk nya lösningar inom exempelvis teknik, digitalisering, odlingsmetoder och resurseffektivitet kan företag stärka sin produktivitet, minska sin miljöpåverkan och öka sin motståndskraft mot klimatförändringar.

För att detta ska bli möjligt krävs miljöer där innovation kan utvecklas, testas och omsättas i praktiken. Här behövs regionala noder och nätverk för innovation och samverkan. Genom att koppla samman företag, akademi och offentlig sektor samt driva innovationsprojekt skapas förutsättningar för att nya idéer kan utvecklas och implementeras inom primärproduktionen.

FÖRÄDLING OCH LOGISTIK

Konkurrenskraftiga och växande livsmedelssystem i Dalarna innebär att mer av de produkter som förädlas är baserade på lokala råvaror. Det är även ett Dalarna där livsmedelsföretag har tillgång till effektiva logistiklösningar, rätt kompetens och goda möjligheter att utvecklas, innovera och nå nya marknader. Detta stärker lönsamheten, sysselsättningen och länets position som livsmedelsregion.

Livsmedelsförädling är processen där råvaror omvandlas till färdiga produkter, som kött, mejerivaror, bröd eller konserver, för att öka värde, hållbarhet och kvalitet inför konsumtion. Exempel på livsmedelsförädlare är mejerier, slakterier, bagerier, charkuterier, dryckesindustrier och mathantverkare som omvandlar råvaror till färdiga livsmedelsprodukter.

Förädlingen i Dalarna sysselsätter cirka 1 500 personer och är väl spridd över länet, och är avgörande för att skapa värde av lokala råvaror från Dalarna.

Förädlingskapaciteten överstiger regionens råvaruproduktion, vilket är en stor möjlighet för livsmedelssektorn. Såväl stora som små livsmedelsföretag använder mer råvara än vad som produceras lokalt. Totalt utgör lokala råvaror ca 20 procent av livsmedelsföretagens inköp.

ÖKAD ANDEL FÖRÄDLAD LOKAL RÅVARA

Position 2030:

- Dalarnas livsmedelsförädlare efterfrågar och förädlar lokala råvaror.
- Dalarna främjar småskaliga kvarnar, mälterier och slakterier.

Prioriteringar:

- Framtagande av analyser och handlingsplaner med åtgärder.

Dalarnas hantverksmässiga förädling är generellt stark, och har fler anställda per omsatt krona än större aktörer. Samtidigt kämpar länets småskaliga producenter med begränsad tillgång till slakterier, kvarnar och mälterier.

Källa: Länsstyrelsens lägesbeskrivning av livsmedelskedjan i Dalarna

För att öka andelen förädlad lokal råvara – och få fler kvarnar, mälterier och slakterier – krävs ett systematiskt och kunskapsbaserat arbetssätt. Genom fördjupade analyser och handlingsplaner kan en utveckling främjas med innovativa lösningar.

EFFEKTIV LOGISTIK FÖR SMÅSKALIGA FÖRÄDLARE

Position 2030:

- Dalarna har effektiva logistiklösningar för småskaliga livsmedelsföretag.

Prioriteringar:

- Främja utveckling av logistiknoder och samlogistik för småskaliga livsmedelsföretag.

Småskaliga livsmedelsföretag har ofta begränsade resurser för transport, lagring och distribution. Utan fungerande logistiklösningar blir det svårt att nå ut till marknaden, vilket hämmar både lönsamhet och tillväxt.

Samtidigt bidrar effektiva logistiklösningar till att stärka den regionala livsmedelsförsörjningen, minska beroendet av långväga transporter och skapa bättre förutsättningar för ökad produktion i Dalarna.

Genom att utveckla logistiknoder och samlogistik kan flera producenter dela på transporter och infrastruktur, vilket sänker kostnaderna och ökar effektiviteten. Det gör det möjligt för fler lokala produkter att nå butiker, restauranger och offentliga kök.

En utveckling inom logistik ska främjas genom att bland annat koppla samman producenter med varandra och logistikföretag samt restauranger, livsmedelsbutiker och offentliga aktörer.

Effektiva transporter, lagring och distribution behövs för småskaliga producenter i Dalarna.

INNOVATIONSDRIVET FÖRÄDLINGSLED

Position 2030

- Dalarnas förädlingsled är innovationsdrivet och
- använder nya lösningar.

Prioriteringar:

- Främja utveckling, testning och implementering av innovativa lösningar.

Ett innovationsdrivet förädlingsled är avgörande för att stärka livsmedelsföretagens konkurrenskraft och förmåga att möta förändrade marknads- och konsumentkrav. Genom att utveckla nya produkter, förbättra kvaliteten och använda råvaror mer resurseffektivt kan företagen öka sin lönsamhet och skapa högre värde av de råvaror som produceras i Dalarna.

För att möjliggöra detta krävs miljöer där nya idéer kan utvecklas, testas och implementeras i nära samverkan mellan olika aktörer. Här behövs regionala noder för innovation, där företag får stöd i att utveckla idéer, delta i innovationsprojekt och samverka med akademi och offentlig sektor.

Brist på kompetens inom mejeri, slakt, styckning, teknik med mera är hinder för utveckling.

GOD TILLGÅNG TILL RÄTT KOMPETENS

Position 2030:

- Dalarnas förädlingsled har god tillgång till rätt kompetens.

Prioriteringar:

- Kompetenslyft för förädlingen.

För att Dalarnas förädlingsled ska vara konkurrenskraftigt, robust och kunna växa krävs en god tillgång till rätt kompetens. I dag är bristen på utbildad personal inom flera nyckelområden, såsom mejeri, slakt och styckning, ett tydligt hinder för utveckling. Samtidigt ökar behoven av teknisk kompetens kopplat till produktion, hållbarhet och energieffektivisering.

Ett samlat kompetenslyft är avgörande för att stärka företagens produktionskapacitet, innovationsförmåga och möjligheter att använda lokala råvaror. Det handlar om att utveckla relevanta utbildningar, stärka kopplingen mellan utbildningssystem och näringsliv samt skapa möjligheter till vidareutbildning.

Samtidigt behövs kompetensutveckling vad gäller att ta steget att få anställda med det arbetsgivaransvar det innebär.

EFFEKTIVA OCH FÖRUTSÄGBARA TILLSTÅNDS- OCH STÖDPROCESSER

Position 2030:

- Dalarna har effektiva, samordnade och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser.

Prioriteringar:

- Skapa effektiva, samordnade och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser samt stärka dialog och vägledning.

Effektiva, samordnade och förutsägbara tillstånds- och stödprocesser är en avgörande förutsättning för att livsmedelsföretag i Dalarna ska kunna investera, växa och utveckla sin verksamhet. I dag upplever många företag att långa handläggningstider, otydliga krav och bristande samordning mellan myndigheter försvårar investeringar och annan förädlingskapacitet. Detta begränsar möjligheten att utveckla nya produkter,

skala upp produktionen och ta tillvara mer av de lokala råvarorna.

Även om regelverken till stor del beslutas nationellt har regionala och lokala aktörer påverkan på hur de tillämpas i praktiken. Genom bättre samordning, tydligare och mer transparenta processer, kortare handläggningstider samt tidig dialog och vägledning kan förutsägbarheten öka och företagens investeringar underlättas.

ÖKAD EXPORTKAPACITET HOS LIVSMEDELSFÖRETAG

Position 2030:

- Dalarna främjar livsmedelsföretagens exportkapacitet.

Prioriteringar:

- Främja export genom stöd, verktyg och kontakter.

Genom exportfrämjande insatser kan livsmedelsföretag i Dalarna stärka sin konkurrenskraft både nationellt och internationellt. Det finns en särskild potential hos mellanstora företag att öka sin export och nå nya marknader.

För att möjliggöra detta behövs tillgång till relevant stöd, kunskap, verktyg och nätverk som underlättar internationalisering. Vägledning och samordning mellan olika stödstrukturer är viktigt för att företag ska kunna ta nästa steg ut på den internationella marknaden utifrån sina behov och förutsättningar.

Foto: Liselotte Dahlin, Dalasmak

LOKAL MAT OCH GASTRONOMI

I Dalarna är lokal mat en självklar del av vardagen. Gastronomin, med rötter i lokala råvaror och traditioner, utvecklas kontinuerligt och stärker platsens attraktivitet och identitet. Måltider i hemmen, de offentliga köken och näringslivet präglas av hållbara och lokala värdekedjor som skapar mervärden och utveckling för producenter och företag. Samtidigt som kunskap, innovation och levande matmiljöer främjar goda matvanor och bidrar till ökad folkhälsa.

Lokal mat är råvaror och livsmedel som produceras och/eller förädlas nära där de konsumeras. Lokal mat kännetecknas av korta kedjor, spårbarhet till producenten och tydlig lokal identitet och en närhet mellan producenter och konsumenter.

I dag begränsas lokal mat ofta av låg synlighet. Genom att stärka lokala värdekedjor – från produktion till distribution och försäljning – kan fler produkter nå marknaden på ett effektivt sätt.

Av pengarna som konsumenter lägger på mat i Dalarna utgörs endast mindre än några procent av lokala råvaror. Här finns stor potential att öka tillgången och efterfrågan på lokal mat. När lokala råvaror och produkter blir mer synliga och tillgängliga skapas förutsättningar för nya och befintliga företag att växa,

investera och utveckla sin produktion. Det bidrar i sin tur till ökat regionalt värdeskapande, fler arbetstillfällen och en starkare koppling mellan producent och konsument.

LOKAL MAT ÄR VALET I LIVSMEDELSBUTIKERNA

Position 2030:

- Dalarna synliggör lokal mat i dagligvaruhandeln.

Prioriteringar:

- Främja byggandet av lokala värdekedjor och synliggöra lokal mat i dagligvaruhandeln.

Källa: Länsstyrelsens lägesbeskrivning av livsmedelskedjan i Dalarna

Ökad synlighet i dagligvaruhandeln gör det enklare att välja lokal mat. Genom gemensamma koncept och marknadsföringsinsatser kan livsmedelsbutiker lyfta fram lokala produkter och stärka deras position på marknaden. Sådana insatser bidrar till att öka efterfrågan, skapa nya marknader och stärka kopplingen mellan producenter och konsumenter.

Genom upphandling och inköp kan måltidsproducenter bidra till ökad produktion av lokal mat i Dalarna.

UPPHANDLING OCH INKÖP AV LOKAL MAT

Position 2030:

- Dalarnas offentliga och privata kök använder upphandling för att strategiskt stärka efterfrågan på hållbar lokal mat.

Prioriteringar:

- Främja upphandling av lokala råvaror och produkter.

Upphandling och inköp är ett av de mest kraftfulla verktygen för att skapa en stabil och långsiktig efterfrågan på hållbar lokal mat. Genom att i högre grad inkludera lokala råvaror och produkter i offentliga och privata måltider kan kommuner, regioner och företag stärka den lokala produktionen, bidra till ett ökat

förädlingsvärde och skapa fler arbetstillfällen i Dalarna.

För att detta krävs upphandlingsmodeller och arbetssätt som gör det möjligt för producenter att delta, samt en ökad samverkan mellan offentliga aktörer och näringslivet. Genom att använda upphandling och inköp på ett strategiskt plan kan det fungera som en drivkraft för ökad produktion, stärkt konkurrenskraft och ett mer robust livsmedelssystem i Dalarna för långsiktig hållbarhet.

GASTRONOMISK UTVECKLING OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Position 2030:

- Dalarna har en stark, innovativ och lokalt förankrad gastronomi.

Prioriteringar:

- Stärka gastronomisk utveckling och kompetensförsörjning.

Gastronomi handlar om kunskap, hantverk och upplevelse kopplat till mat och måltider. Det omfattar hur mat produceras, tillagas, presenteras och upplevs – med fokus på smak, kvalitet, kultur och råvarornas ursprung. Gastronomi rymmer både tradition och innovation och spelar en viktig roll för identitet, attraktionskraft och utvecklingen av lokala livsmedelssystem.

När lokala råvaror förädlas och utvecklas i samspel mellan producenter, förädlare och restauranger skapas unika produkter och måltidsupplevelser som stärker regionens identitet och konkur-

renskraft. Samtidigt är tillgången till rätt kompetens avgörande för att utveckla gastronomin. Det handlar både om hantverkskunnande och om förmåga att arbeta med produktutveckling, hållbarhet och affärsutveckling.

Genom att stärka gastronomisk kompetens, skapa mötesplatser och forum för samverkan för gastronomisk utveckling kan fler aktörer bidra till innovation och kvalitet i värdekedjan. Att stärka den lokalt förankrade gastronomin genom att koppla samman hållbara lokala producenter och förädlare med restauranger ger ökad produktion och en starkt matidentitet. Tillsammans utvecklar de samarbeten som synliggör lokala råvaror på en bred arena.

LYFTA MÅLTIDSTURISM – MATDESTINATIONER

Position 2030:

- Dalarna är en etablerad och attraktiv matdestination.

Prioriteringar:

- Främja måltidsturism och matdestinationsutveckling.

Måltidsturism är en växande del av besöksnäringen och en viktig drivkraft för att stärka Dalarnas attraktionskraft, företagande och lokala livsmedelsproduktion. Genom att utveckla Dalarnas matdestinationer kan unika upplevelser erbjudas där mat, kultur och plats samspelar. Men måltidsturism handlar inte enbart om att attrahera besökare, utan

*Att koppla producenter
och restauranger stärker
gastronomin och ökar
produktionen.*

Foto: Ulrika Lundholm Ericsson

också om att stärka relationen mellan invånare och den lokala maten.

När det gastronomiska utbudet utvecklas – med restauranger, gårdsbutiker, caféer och evenemang – skapas attraktiva miljöer som även invånare tar del av i sin vardag. Det bidrar till ökad livskvalitet, stolthet och en starkare lokal identitet. Samtidigt ökar kunskapen om matens ursprung, vilket kan påverka konsumtionsmönster och stärka efterfrågan på regionala produkter.

För att utveckla måltidsturismen krävs insatser som stärker samverkan mellan producenter, förädlare, restauranger och besöksnäring. Samtidigt behöver kompetens och affärsutveckling stärkas. Genom att arbeta strukturerat med destinationsutveckling kan Dalarna skapa tydliga och attraktiva erbjudanden som bygger på lokala råvaror och identitet.

SMÅSKALIGA PRODUCENTERS EGEN MARKNADSFÖRING

Position 2030:

- Dalarna främjar småskaliga producenters marknadsföring.

Prioriteringar:

- Stärka samverkan, affärsutveckling, kompetens och nya och befintliga strukturer för marknadsföring och försäljning.

Småskaliga företag har ett relationellt sätt att arbeta med marknadsföring, distribution och strategisk utveckling. För att nå ut till marknader och kunna växa krävs därför fungerande strukturer för samverkan. När den strukturen brister riskerar företag att inte nå sin marknad, trots efterfrågan, vilket kan leda till att verksamheter minskar eller försvinner – i Dalarna berör det exempelvis grönsaksodlingen.

Branschorganisationer och nätverk spelar därför en central roll i att samla producenter, skapa försäljningskanaler och utveckla gemensamma initiativ som matspaningskartor och skördefester.

I dag sker en del av försäljningen genom REKO-ringar som har samlat omkring 30 000 hushåll, vilket visar på en stark lokal efterfrågan. Samtidigt finns en stor potential att ytterligare stärka företagens marknadsföring, synlighet och affärsutveckling.

Genom en bred palett av samverkan och stödjande insatser kan småskaliga producenter lyftas i Dalarna.

Ohälsosamma matvanor är en av de största riskfaktorerna för sjukdom i Dalarna, med höga nivåer av bland annat fetma, högt blodtryck och hjärt-kärlsjukdomar. Intaget av frukt, grönsaker och fullkorn är lågt, samtidigt som konsumtionen av salt och energi (kalorier) är högre än vad kroppen behöver.

Både barn och vuxna äter betydligt mindre frukt och grönsaker än rekommenderat, och det finns tydliga skillnader kopplade till kön, socioekonomi samt sociala och kulturella faktorer som påverkar matvanorna.

OFFENTLIGA MATMILJÖER FRÄMJAR LOKAL MAT

Position 2030:

- Dalarnas offentliga matmiljöer främjar hälsosamma och hållbara val kopplat till lokal mat.

Prioriteringar:

- Utveckla och etablera en matmiljöplattform.

Matmiljöer är de platser och sammanhang där mat tillgängliggörs, väljs och konsumeras. De formas av samhällets strukturer – som utbud, pris, logistik, upphandling, kunskap och normer – och påverkar därmed vilka val som blir möjliga och attraktiva för människor.

Offentliga matmiljöer, såsom förskola, skola, vård och omsorg, buss- och tågstationer, har stor påverkan på matvanor och därmed folkhälsan.

I dag utgör ultra-processad mat en stor

del av konsumtionen, medan lokal mat ofta är mindre processad och bygger på rena råvaror. Genom att öka inslaget av lokal mat kan aktörer bidra till både bättre hälsa och stärkt efterfrågan på lokal mat.

Offentlig sektor har ett långtgående ansvar att arbeta kunskapsbaserat och främja hållbara och hälsosamma matvanor. Insatser behöver sättas in tidigt, där förskola och skola är särskilt viktiga arenor för att skapa goda vanor, kunskap och intresse för mat. Genom skolbesök hos producenter och pedagogiska måltider kan barn och unga utveckla en förståelse för matens ursprung och bli mer medvetna konsumenter.

Regionen har en viktig roll genom

hälso- och sjukvården och i det breda folkhälsoarbetet, där matens betydelse för hälsa lyfts. Samtidigt krävs samverkan mellan flera aktörer inom alla sektorer för att förbättra matmiljöerna.

Genom en gemensam plattform för samverkan kan arbetet utvecklas och få genomslag i hela Dalarna.

Skolbesök och
pedagogiska måltider
ger barn ökad förståelse
för matens ursprung.

Foto: Liselotte Dahlin, Dalasmak

ROBUSTHET OCH CIRKULÄRITET

I Dalarna har vi robusta och cirkulära livsmedelssystem där resurser används effektivt och i flera led. Betesbaserade och vilda resurser tas tillvara, matsvinnet minimeras och restströmmar blir nya värden. I Dalarna värnar vi jordbruksmarkens långsiktiga produktionsförmåga för ökad beredskap och minskat beroende av insatsmedel. Tillsammans skapar vi i Dalarna motståndskraftiga system som står starka över tid.

Robusthet handlar om ett systems förmåga att stå emot störningar och fortsätta fungera utan att bryta samman. Robusta livsmedelssystem förutsätter en god beredskap för att hantera störningar som kan påverka produktion, förädling, distribution och tillgång till livsmedel.

BEREDSKAP OCH ROBUSTHET I LIVSMEDELSSYSTEM

Position 2030:

- Dalarna främjar robusthet och beredskap i livsmedelssystem.

Prioriteringar:

- Samverkan, analys och handlingsplan med prioriterade åtgärder.

För att stärka beredskapen i Dalarnas livsmedelssystem krävs en gemensam lägesbild och ökad systemförståelse. Samtidigt är samverkan mellan livsmedelsföretag, dagligvaruhandel och offentliga aktörer avgörande för att kunna agera samordnat vid störningar.

En viktig del är att utveckla kortare och mer robusta värdekedjor, där avståndet mellan producent, förädlare och konsument minskar. Korta kedjor kan bidra till ökad flexibilitet, snabbare omställning och minskat beroende av långa och sårbara transport- och distributionssystem. De stärker också möjligheten att upprätthålla lokal livsmedelsförsörjning vid störningar. Samtidigt kan diversifierade verksamheter ha ett lägre beroende av externa insatsvaror och mer lokalt förankrade flöden.

Källa: Länsstyrelsens lägesbeskrivning av livsmedelskedjan i Dalarna

Att ta fram handlingsplaner med konkreta åtgärder skapar tydlighet i ansvar, prioriteringar och arbetssätt. Det möjliggör riktade insatser för att stärka både samverkan, försörjningsförmåga och motståndskraft.

RESILIENTA JORDBRUK I ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Position 2030:

- Dalarna främjar omställning till robusta och resilienta jordbruk.

Prioriteringar:

- Främja genom rådgivning och kompetensutveckling.

Biologisk mångfald, levande jordar och klimatanpassning är centrala för ett robust och resilient jordbruk eftersom de stärker systemets förmåga att stå emot och återhämta sig från störningar.

En rik biologisk mångfald bidrar till naturliga ekosystemtjänster, såsom pollinering, naturlig skadedjurskontroll och ökad variation i produktionen, vilket minskar sårbarheten. Levande och välmående jordar förbättrar markens bördighet, vattenhållande förmåga och motståndskraft, vilket ger stabilare skördar.

Klimatanpassning handlar om att anpassa produktionen till förändrade förhållanden och ett mer oförutsägbart klimat, exempelvis genom val av grödor, odlingsmetoder och resurseffektiv användning av vatten och näring.

Cirkuläritet handlar om att använda resurser effektivt och hålla dem i systemet så länge som möjligt, samtidigt som naturens egna processer tas tillvara. I livsmedelssystem innebär det att restprodukter, spill och biprodukter återförs i produktionen och att mark, vatten och biologisk mångfald stödjer naturliga kretslopp.

Restströmmar från industrin kan bli foder, energi, gödsel eller andra resurser.

INDUSTRIELL SYMBIOS DÄR RESTSTRÖMMAR TILLVARATAS

Position 2030:

- Dalarna har utvecklad industriell symbios där restströmmar tas tillvara som resurser.

Prioriteringar:

- Utveckla industriell symbios och nyttjande av restströmmar

Industriell symbios innebär att restprodukter och biprodukter från en verksamhet används som resurser i en annan. I livsmedelssystem kan det handla om att omvandla restströmmar till foder, energi, gödsel eller nya produkter. Genom att bättre ta tillvara dessa flöden kan resurseffektiviteten öka samtidigt som avfall

och klimatpåverkan minskar.

För Dalarna finns en stor potential att utveckla cirkulära lösningar genom ökad samverkan mellan lantbruk, livsmedelsföretag, industri och energisektorn. Det kan handla om att kartlägga restströmmar, initiera projekt och stödja utvecklingen av nya affärsmodeller.

MINSKAT MATSVINN I LIVSMEDELSSYSTEM

Position 2030:

- Dalarna främjar minskat matsvinn i hela kedjan.

Prioriteringar:

- Utvecklade arbetssätt, samverkan och kunskapsspridning.

Minskat matsvinn är en central del i att stärka både resurseffektivitet och robusthet i livsmedelssystem. När mer av den mat som produceras också konsumeras minskar behovet av nya resurser, samtidigt som försörjningsförmågan stärks.

Traditionella exempel, som hur vassle från ostproduktion används till att tillverka mase i fäbodbruket, visar hur restprodukter kan bli nya livsmedel och en del av värdeskapandet. Genom att kombinera minskat matsvinn med ett mer cirkulärt synsätt kan mer av de resurser som redan finns i systemet nyttjas.

Offentliga aktörer kan minska matsvinn inom egna måltidsverksamheter, samordna kunskapsspridning, initiera projekt och stödja samverkan mellan aktörer i livsmedelskedjan.

FRITIDSODLINGEN SOM BEREDSKAPSRESURS

Position 2030:

- Dalarna lyfter fritidsodlingen som en resurs för beredskap.

Prioriteringar:

- Kunskap, nätverk och stöd för ökad lokal produktion.

Uppskattningsvis finns över 100 000 fritidsodlare av ätbara växter i Dalarna, vilket gör fritidsodlingen till en betydande men ofta outnyttjad resurs. Fritidsodlingen bidrar till beredskap genom att vara lokal, resurseffektiv och spridd i befolkningen, med låg beroendegrad av externa insatsvaror och möjlighet till snabb mobilisering vid störningar.

Fritidsodlingen är inte bara en resurs för ökad beredskap utan bidrar även till ett ökat intresse för lokal mat och förståelse för matens ursprung. Den kan fungera som en brygga mellan konsument och producent, där engagemanget i många fall leder vidare till ökad efterfrågan på lokal mat.

Det finns en potential i att använda fler ytor för odling, exempelvis i tätorter där park- och grönområden, samt oanvända trädgårdar, kan förmedlas.

Genom utbildning och kompetensutveckling kan fritidsodling tas vidare till yrkesverksamhet. Gemenskapsodlingar, andelsjordbruk och REKO-ring är skalbara modeller att lyfta för utveckling av lokala livsmedelssystem.

VILDA RESURSER – JAKT, FISKE, BÄR OCH SVAMP

Position 2030:

- Dalarna tar tillvara vilda resurser såsom bär, jakt, svamp och fiske.

Prioriteringar:

- Stärka kunskap, utveckling och nyttjande av vilda resurser.

Vilda resurser som bär, svamp, vilt och fisk utgör en betydande men delvis outnyttjad del av livsmedelsförsörjningen i Dalarna. De är lokalt tillgängliga,

och kan bidra till ökad självförsörjningsförmåga och beredskap. Samtidigt finns utmaningar kopplade till att ta tillvara dessa resurser i större utsträckning. Det handlar bland annat om kunskap kring hantering, förädling och regelverk, samt om att utveckla fungerande strukturer för insamling, förädling, distribution och försäljning.

Genom att stärka kunskap och kompetens, samt utveckla samarbeten mellan aktörer, kan fler resurser tas tillvara och bidra till både lokal livsmedelsproduktion och näringslivsutveckling. Det kan också handla om att utveckla nya produkter och affärsmodeller kopplade till vilda råvaror.

Foto: Ulrika Lundholm Ericsson, Dalarna Science Park

GENOMFÖRANDET AV STRATEGIN

Genomförandet av Dalarnas livsmedelsstrategi sker i bred samverkan. Region Dalarna och Länsstyrelsen samordnar arbetet kopplat till partnerskap, forum och nätverk.

Genomförandet av strategin sker i bred samverkan mellan aktörer från olika sektorer. Region Dalarna och Länsstyrelsen i Dalarnas län har centrala roller i samordning, genomförande och uppföljning. Det övergripande arbetet kräver en tydlig struktur, resurser samt en sammanhållande och mobiliserande kommunikation.

Kommunerna är viktiga aktörer med ansvar för fysisk planering, offentlig upphandling, måltidsverksamhet, näringslivsutveckling.

Regionala främjare genomför stora delar av strategin genom bland annat

verksamheter, projekt och nätverk.

Arbetet sker även i samspel med nationella myndigheter såsom Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket.

Vid framtagandet av den första regionala livsmedelsstrategin etablerades ett partnerskap mellan LRF Dalarna, Region Dalarna och Länsstyrelsen i Dalarnas län som fortsätter.

Det etablerades även ett övergripande nätverk, kallat FRODA som samlar centrala aktörer inom Dalarnas livsmedelssystem. FRODA-nätverket fortsätter att utvecklas utifrån förutsättningar och behov hos länets aktörer.

TIDSPLAN FÖR GENOMFÖRANDET

2026 Handlingsplan med bl.a. aktiviteter, målgrupper, mål och ansvariga.

2026 Kommunikationsplattform för en sammanhållen och mobiliserande kommunikation som skapar transparens, inkludering och engagemang.

2027 Översyn och revidering av strategin i relation till handlingsplan.

2028 Statusrapport för handlingsplanens genomförande.

2028 Lägesanalys av utvecklingen i Dalarna.

2029 Start av framtagande av strategi för 2030–2035.

2030 Slutredovisning och beslut om nästa strategiperiod.

Foto: Ulrika Lindholm-Ersson, Dalarna Science Park

Foto: Elvira Lindqvist

Dalarnas livsmedelsstrategi ska vägleda offentlig sektor, kommuner, näringsliv, akademi, det civila samhället i det gemensamma arbetet med utveckling av hållbara och resilienta livsmedelssystem.

[www. \[\] .se](http://www.livsmedel.se)

Avesta

Ökad livsmedelsproduktion i Dalarna
- med fokus på attraktivitet och beredskap

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Agenda 24 feb

- Presentationsrunda och bakgrund
- Inflygning
 - Livsmedelsstrategi
 - Läget i Dalarna
 - Läget i Avesta
- Strategisk kompetensförsörjning och attraktionskraft
- Beredskap
- Summering och hur går vi vidare?

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Presentationssrunda och bakgrund

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Livsmedelsstrategin

En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

- Livsmedelsstrategins tre strategiska områden är
 - Regler och villkor
 - Konsument och marknad
 - Kunskap och innovation
- Ytterligare tre fokusområden
 - Ökad robusthet i livsmedelskedjan
 - Exportfrämjande
 - Svensk kvalitet och gastronomi

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Dalarnas regionala livsmedelsstrategi mot 2030

Livsmedelsstrategins mål – Öka livsmedelsproduktionen

10 Mervärden till år 2030

- Antalet sysselsatta ökat
- God regional beredskap
- Ökning av produktionsvärdet med 50%
- Lokal mat drivkraft för besöksnäringen
- Hälsosamma livsmedel för alla
- 100% av offentliga upphandlingarna ska ha miljökrav motsvarande Sveriges produktionslagstiftning
- Fortsatt hög djurvelfärd
- Miljö- och klimatsmart livsmedelskedja
- Etablerat ett starkt livsmedelskluster
- Etablerat ett kompetenscentrum för livsmedelsnäringarna

Dalarnas livsmedelsstrategi – uppdatering

En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Region Dalarna ansvarar.

Processmöten hösten 2025

Ev remiss våren 2026

Beslut RUS maj/juni 2026

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Länsstyrelsen

Region Dalarna

Dalarnas
Kompetenscenter för
Livsmedelskedjan
(DKL)

Dalarna Science Park
(DSP)

FRODA
-nätverket

ICA-handlarna

LRF

Lokal Mat

Dalasmak

Taste of Dalarna
(Visit Dalarna)

Coompanion

Jägareförbundet

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Livsmedelskedjan i Dalarnas län – en lägesbeskrivning

Självförsörjningsgrad Dalarna

- 2019, 46%
- 2021, 42%
- 2023, 38%

Sverige 2023, 75%

Potatis 80%
Spannmål 60%
Mjolk 53%
Nötkött 43%
Ägg 30%
Lammkött 30%
Griskött 10%
Frukt/grönt 3%

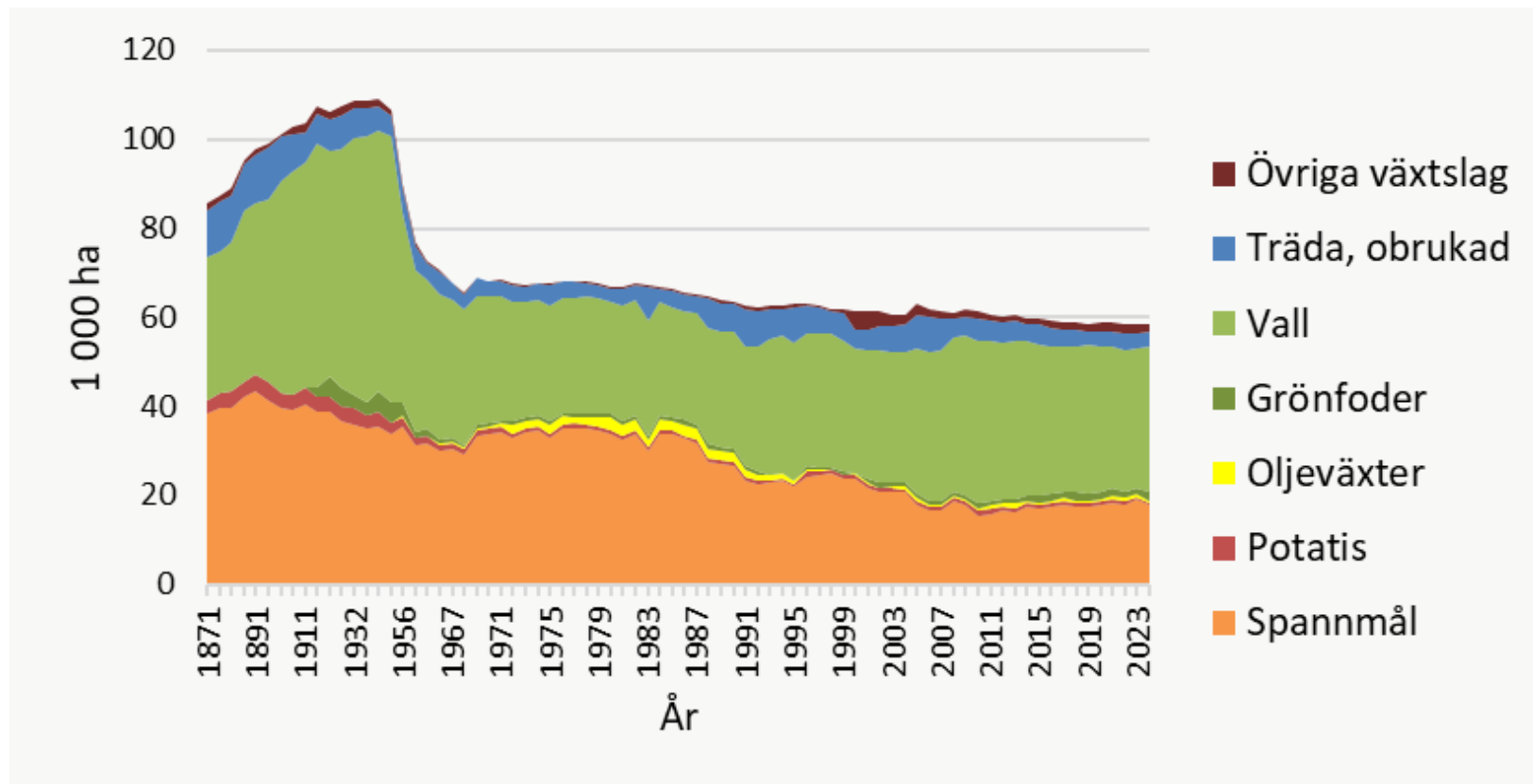
Livsmedelskedjan i Dalarnas län

En lägesbeskrivning för 2023

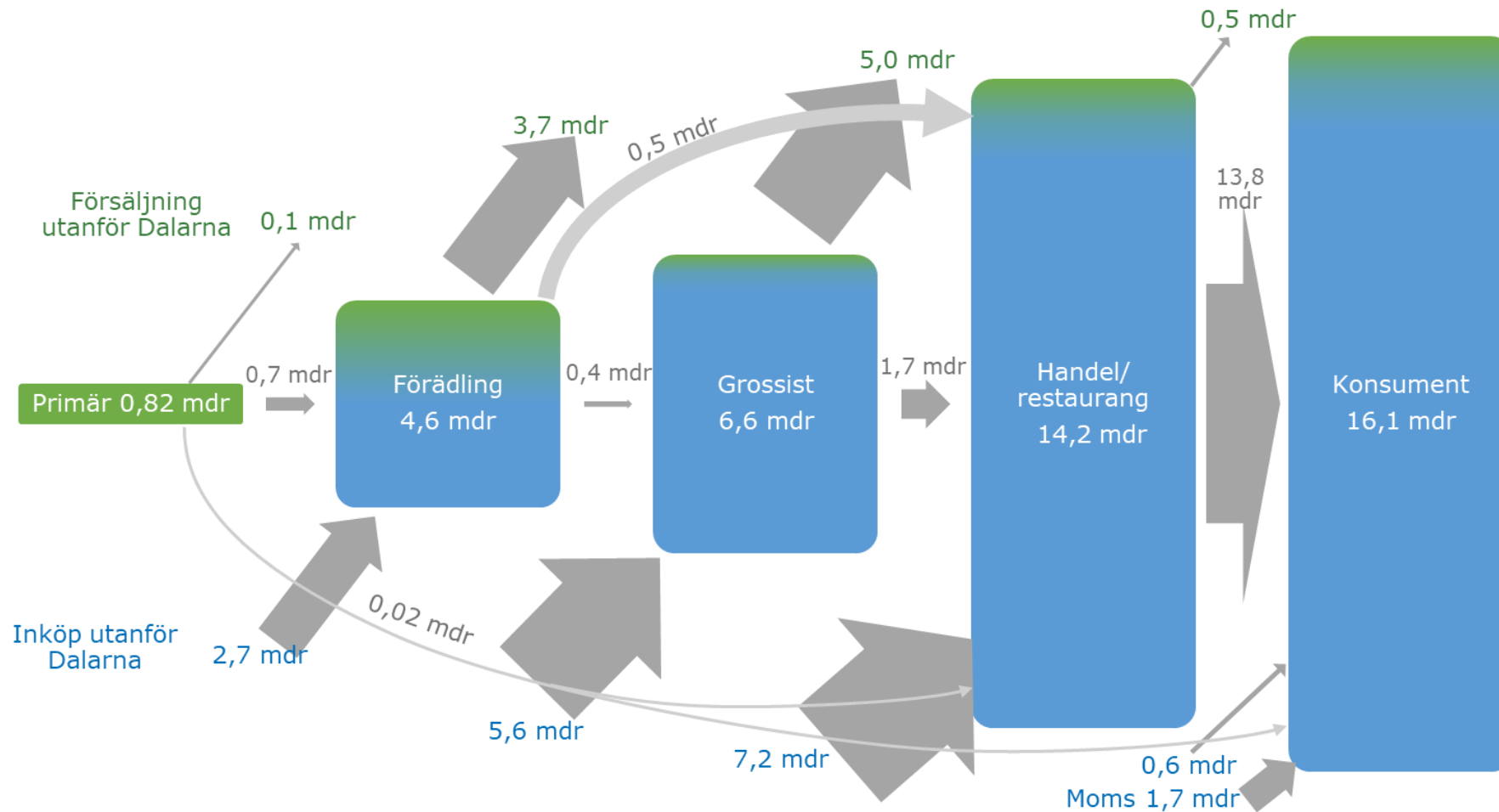

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Åkermarkens användning i Dalarnas län 1871 – 2024, 1 000 ha

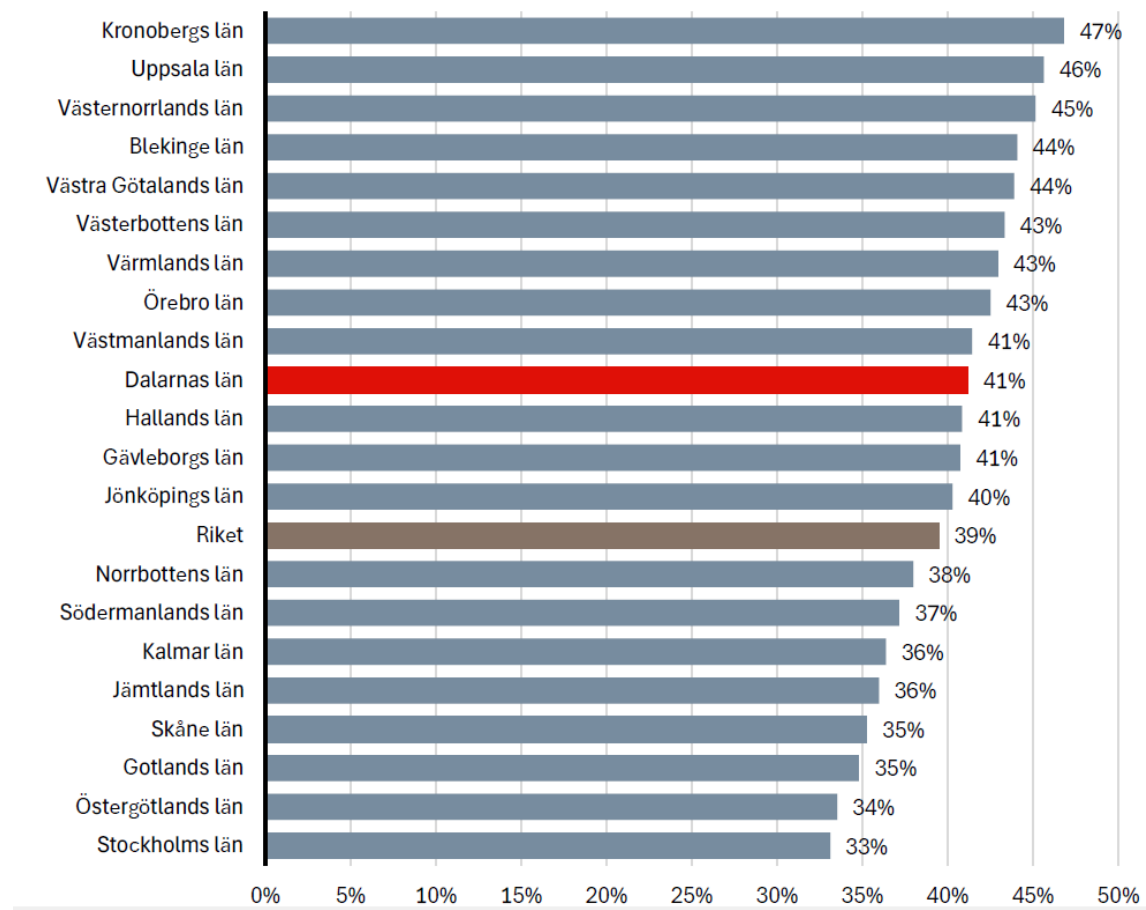
Värdekedjan för livsmedel i Dalarna

Ålder primärproducenter

- 4 av 10 är över 60 år.

Figur 21. Andel (%) i åldern 60–74 i primärproduktionen efter län. År 2023.

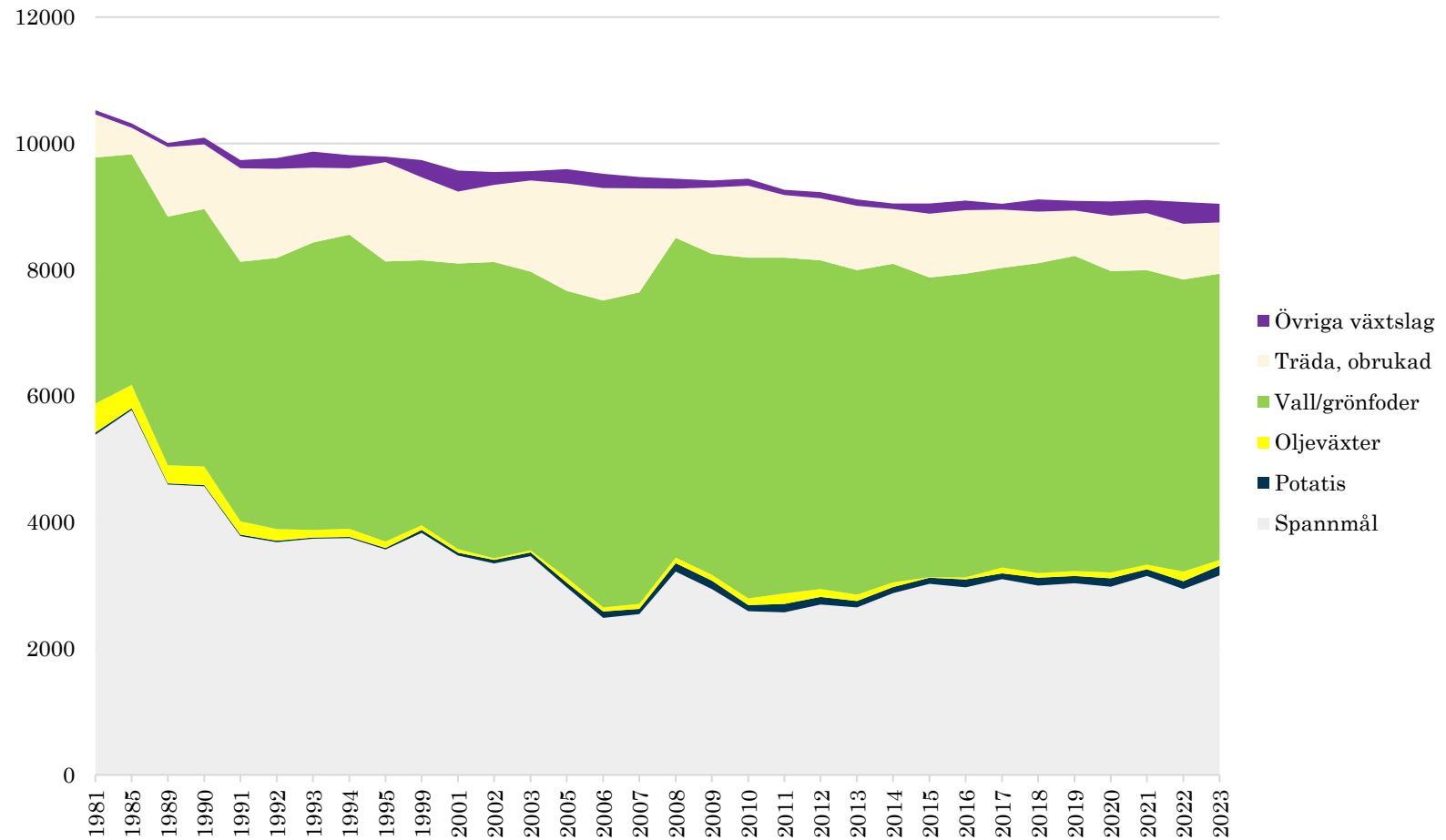
Länsstyrelsen
Dalarnas län

Avesta kommundata

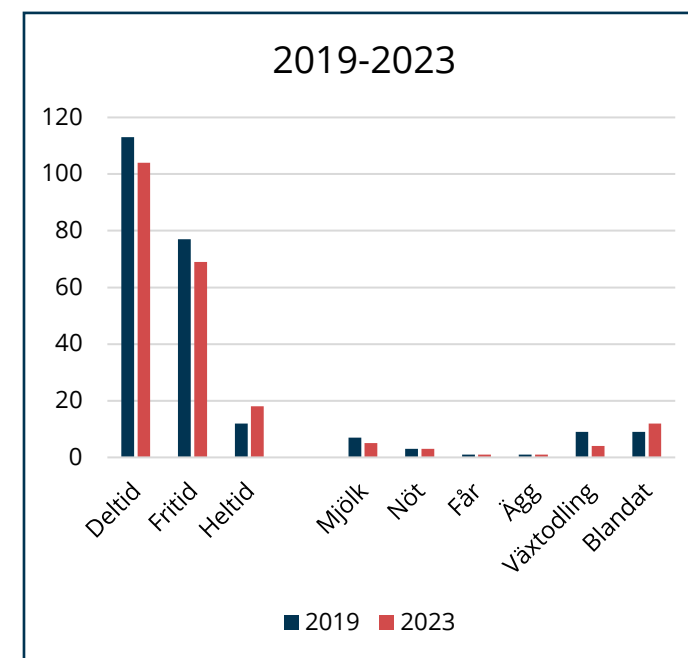
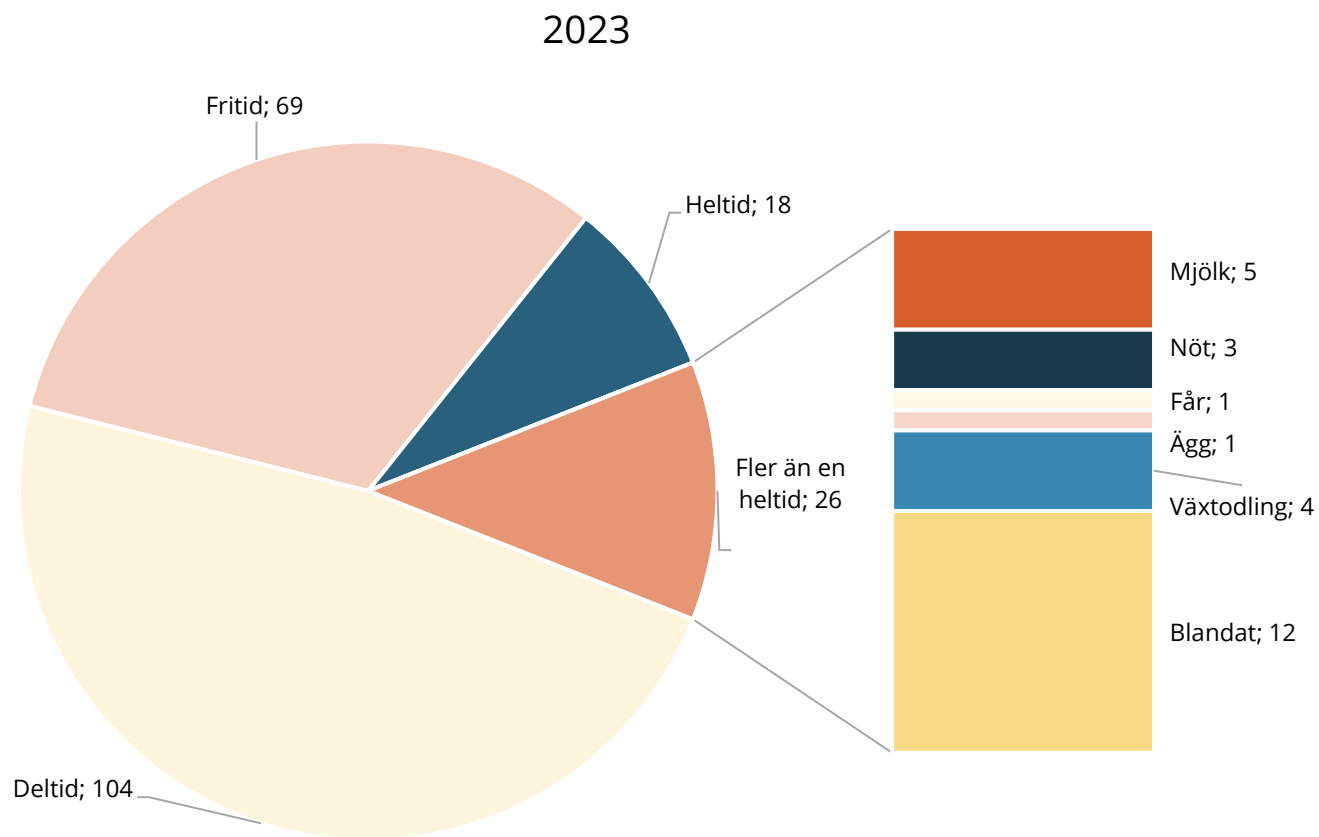
Länsstyrelsen
Dalarnas län

Åkermarkens användning 1981 – 2023 (Hektar)

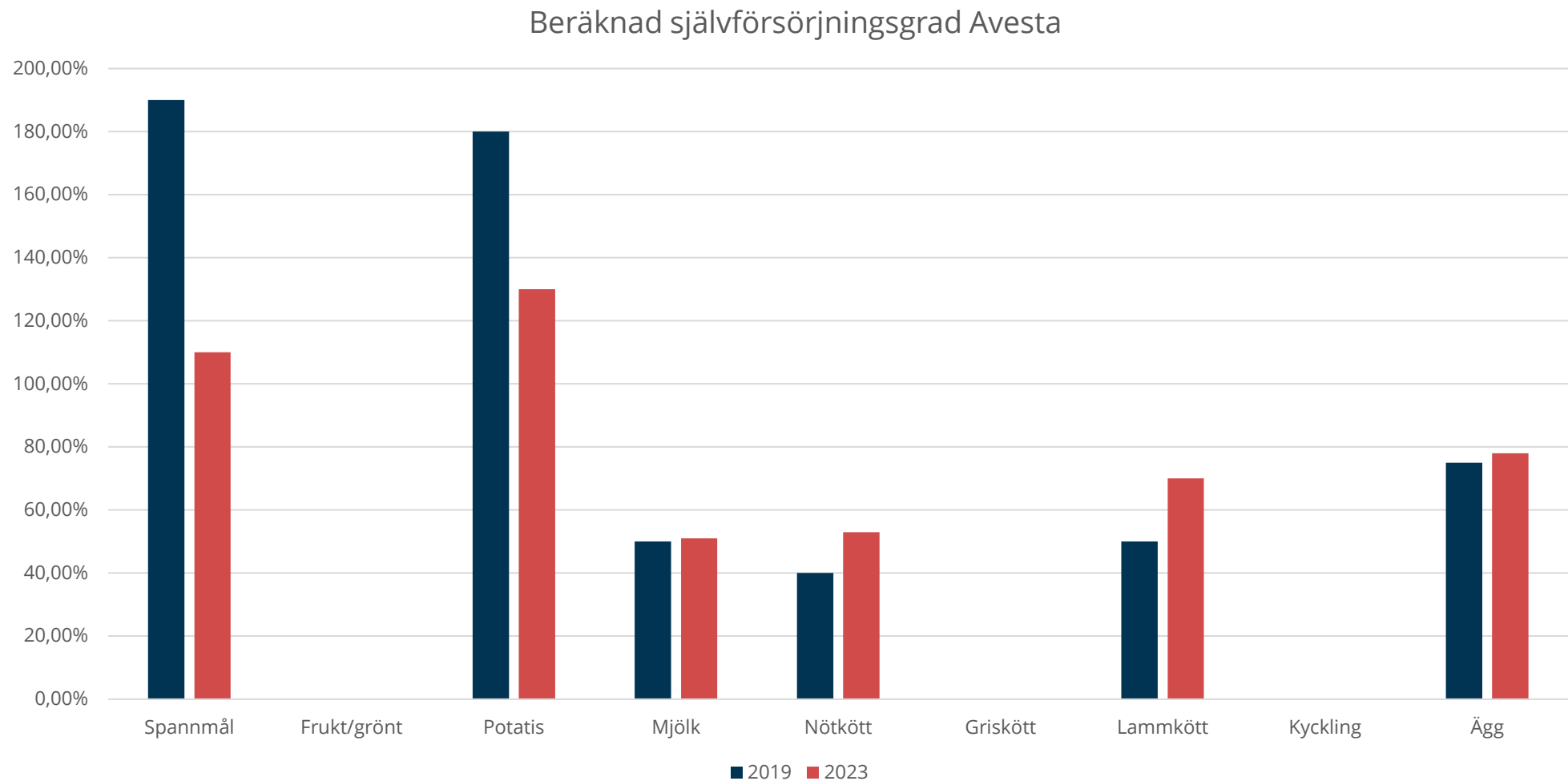

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Antal jordbruk efter storlek och driftsinriktning för de med fler än en heltid

Beräknad självförsörjningsgrad för några livsmedel 2019 och 2023

Kommunturné 2020-2021

- Lokal upphandling:
 - Lokal potatis via en grossist och Alsboägg via en grönsaksgrossist
 - Ska prova kött från Bälinge slakteri
- Målsättning att arbeta med mycket lokalt
- Logistikutmaningar
- Tidig dialog viktigt
- Långsiktighet för att stärka producenterna
 - tar tid att tex föda upp djur
- Viktigt med lokalproducerat.
- Undvika att bygga på åkermark.
- Hur gör vi för att väcka intresse hos ungdomar?

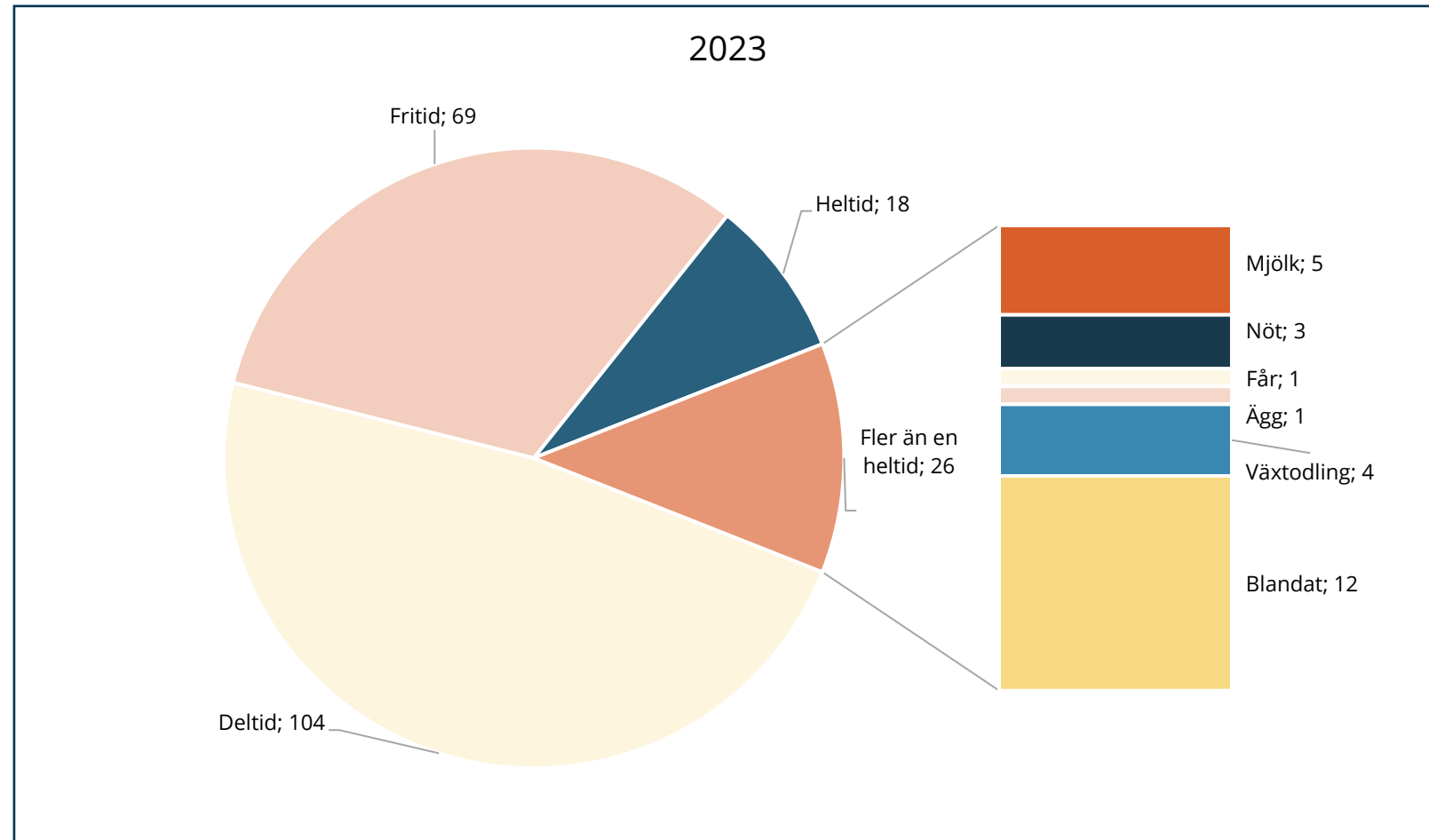

Strategisk kompetensförsörjning och attraktionskraft

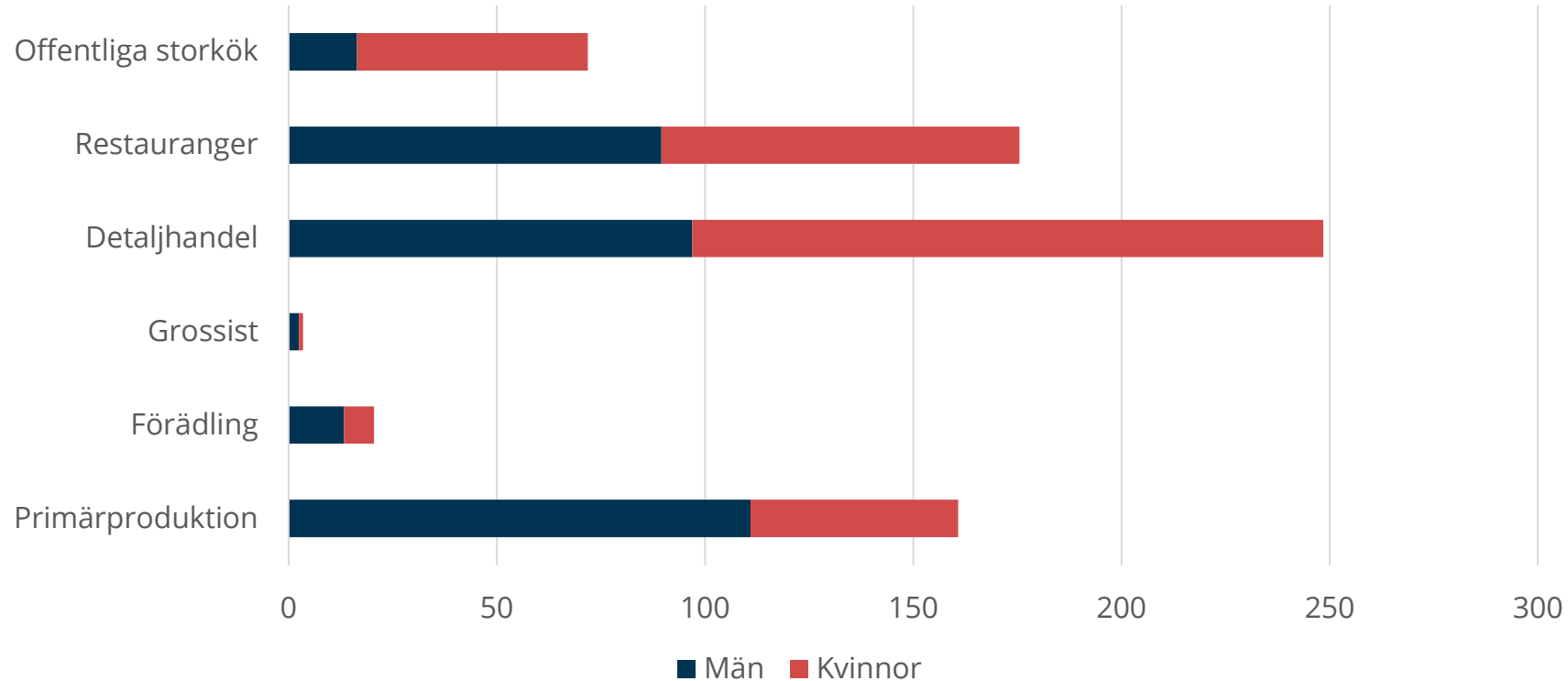

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Antal jordbruk efter storlek och driftsinriktning för de större företagen 2023

Antal sysselsatta i livsmedelskedjan 2023

Diskussion

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Livsmedelsberedskap

- Vad innebär livsmedelsberedskap?
 - Kort sikt
 - Lång sikt
 - Beredskap = lokalt?
 - Olika perspektiv?

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Beredskap som motor för ökad livsmedelsproduktion?

- Vad görs idag?
- Hur kan det här arbetet bli en motor för ökad livsmedelsproduktion lokalt?

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Summerring

- Återträff om ett år?
- Vad gör vi till dess och vem gör vad?

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Tack

Kontakta mig vid frågor.

E-post:

hanne.kringstad@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Dalarnas livsmedelsstrategi – hur ökar vi livsmedelsproduktionen i Avesta?

Anteckningar från dialogmöte 24 februari 2026.

Deltagare:

Avesta kommun:

Patrik Sundin, S Kommunalråd

Blerta Krenzi, S KSO

Johan Lundin, ordf Avesta Vatten och Avfall AB

Johan Samuelsson, M

Gunilla Berglund, C

Stina Lundqvist, Näringslivsutvecklare

Sofie Jutner, näringslivschef

Jerker Olofsson, skolchef

Björn Hansson, TF Kommundirektör

Micke Jansson, beredskapssamordnare

Eva Melén, inköpssamordnare

Christine Jirving, Fritid kultur måltider

Representanter för näringen lokalt:

Anna Ozén, LRF

Joanna Björs, LRF

Kristina Ols, LRF

Jonny Nilsson, Bälinge slakteri

Projektgrupp:

Beatrice Nylund, DKL

Daniel Hedenbro, Länsstyrelsen Dalarna

Hanne Kringstad, Länsstyrelsen Dalarna

Lena Westman, 2047 Science center

Kort delning/uppföljning från förra kommunturnén:

- Försöken med kött från Bälinge slakteri är något man gärna vill göra igen.
- Logistikproblematiken som man lyfte 2021 är bättre idag då man har samordnad distribution.
- Nytt upphandlingsavtal på frukt/grönt med lokal leverantör precis klart.

Bikupor: Efter att ha sett bilderna med datan, vilka är Avestas styrkor, vad har vi gjort bra, vilka är utmaningarna?

- Det har hänt mkt med upphandlingen, ett tag fick man inte ens skriva att det skulle vara producerat utifrån svensk lag om djurskydd, det får man idag.
- Slakteri i kommunen + levande djur = robusthet
- Svårt att få fler att kunna komma i gång med företag om man ska klara upphandling pga krävs stora volymer. Önskvärt med olika typer av grönsaker och frukt.
- Infrastruktur, vägar som funkar så man kan köra för att hämta varor (större volymer) och för att kunna få leveranser och insatsvaror, många mindre vägar som stängs av för tung trafik.
- Upphandling. Vad kan man göra för att kunna köpa regionalt eller lokalt? Gäller inte bara livsmedel utan även annat kopplat till beredskap t ex reservdelar till traktorer

**Workshop: Strategisk kompetensförsörjning och attraktionskraft
Vad gör vi bra idag?**

- Höga siffror på svensk mat i inköp hos kommunen.
- Måltidsenheten rekryterar fantastiska kockar, jobbar mycket med ordentliga råvaror och inget halvfabrikat.
- Extremt lågt matsvinn i Avesta. Offentliga storköken har kommit långt.
- Restaurangutbildning. Har ökat antalet elever till ett tiotal. Stor andel kommer från grannkommuner.
- Positivt överraskad efter presentationen att det är så många som jobbar i livsmedelskedjan i Avesta – ett helt ”bruk”!
- Kommunens kostenhet, viljan att ha svenskproducerad mat i våra kök. Stolthet hos kockar att vi lagar mat från grunden.
- Äggproducent och slakteri lokalt, en stor styrka.

Utmaningar?

- Konsumenternas möjlighet att betala.
- Många företag slåss om samma arbetskraft. Finns för få personer?
- Få producenter av frukt och grönt i kommunen.
- Lönsamhet hos befintliga företag i livsmedelskedjan.

- Lagar och regler står ibland ivägen för utveckling och lönsamhet.
- Generationsskiften.

Var i kedjan behöver vi jobba med attraktivitet för att öka produktionen? Var i kedjan behövs insatserna?

- Barn 10-12 år kan vi påverka, och de påverkar vad föräldrarna köper, 10-12-åringar är också positiva till mat
- Yrkesväxling, vilka är arbetslösa och vad kan de göra istället?
- Kommer ekonomer behöva ställa om till hantverksyrken i framtiden (med tanke på AI)?
- Svårigheter att försörja branschen via skolsystemet. Saknar den utbildningen i Avesta så inte så uppenbart för eleverna här att välja den utbildningen. Oftast vill de hålla på med hästar eller skog, inte lantbruk.
- Om man vill ta över ett jordbruk, hur gör man det. Då måste jordbruket vara lönsamt för att du ska kunna få ta lån från banken.

Workshop: Beredskap – hur stärker vi livsmedelsberedskapen på kort och lång sikt?

- På kort sikt behöver vi ha lager, åtminstone för kommunal verksamhet. Även drivmedel.
- Träna tillsammans på beredskap. Strategiska dokument vad vi gör, hur vi samarbetar om det händer något.
- Lönsamheten är viktig för att ha beredskap på lång sikt. Det kostar mycket för producenterna att ha beredskap, insatsvaror etc. systemet är skört.
- Styckdetaljer som inte säljs, saknas kunskap hos konsumenter om hur man kan tillaga olika delar av djuret.
- Att spannmål inte enbart blir djurfoder utan går till människor då det har lång hållbarhet.
- Ko på rot, så lantbrukaren vet att hen blir av med sitt kött och sina grödor.
- Egen utsädesproduktion och egna frön, spannmål och potatisar.
- Odling i stadsmiljö. När kommunen planterar buskar och träd på kommunens mark, kan vi sätta sådant som är ätbart?

Vad tar vi med oss från idag och följer upp när vi ses om ett år?

- Dialogmöten med LRF inbokade, både från kostenheten och på gång med näringsliv och SYV.
- Ökad beredskap genom dialog med näringen.
- Önskemål om att informera/utbilda kommuninvånare vad de kan göra inom beredskap, tillsammans med länsstyrelsen och LRF. Även kring lokal livsmedelsproduktion, önskvärt utanför beredskapsveckan.
- Lyfta livsmedelskedjan vid tex företagarkostar och företagsbesök.
- Prova att köpa mer kött från Bälinge slakteri.
- Se över om företagen kan komma till skolan (fadderföretag) för att berätta om hur det är på ett jordbruk.
- Kan LRF vara med i dialog med SYV för att förmedla PRAO-platser på jordbruk?

Stort tack för ert deltagande!

Hör av er om ni har frågor eller funderingar.

Hanne Kringstad

010-2250237

hanne.kringstad@lansstyrelsen.se.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

§ 90 Remiss - Reviderad livsmedelsstrategi för Dalarna

Dnr 2026-000360460

Sammanfattning

Region Dalarna, Länsstyrelsen i Dalarnas län och LRF Dalarna har tillsammans med en rad regionala aktörer tagit fram ett förslag till reviderad livsmedelsstrategi för Dalarna perioden 2026–2030. Regionala utvecklingsnämnden beslutade den 29 april 2026 att sända förslaget på remiss och ni inbjuds härmed att inkomma med synpunkter på förslaget.

Processen att revidera livsmedelsstrategin påbörjades 2025 med anledning av regeringens uppdaterade livsmedelsstrategi för Sverige. Region Dalarna har projektlett processen som har omfattats av olika workshops, dialogmöten och kartläggningar.

Livsmedelsstrategin beskriver bakgrund, nuläge, vision, målområden samt genomförande. Livsmedelsstrategins målområden har positioner för 2030 med prioriterade insatser för 2026–2030.

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen att tillstyrka remiss Reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030 med ovanstående synpunkter.

Beredning/ behandling

- Dalarnas livsmedelsstrategi - hur ökar vi livsmedelsproduktionen i Avesta?
- Livsmedelsstrategi remissversion 2026-05-06
- Remiss av reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna
- Avesta kommuns Remissyttrande - Reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030, RUN 2026/117

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka remiss Reviderad Livsmedelsstrategi för Dalarna 2026–2030 med ovanstående synpunkter.

Remissyttrande

Diarienummer: KN2026/00750

Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Avesta kommun har tagit del av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdraget avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten samt tillhörande konsekvensutredning.

Sammanfattande ställningstagande

Avesta kommun tillstyrker förslaget att ersätta dagens system med begränsad extrautdelning av jodtabletter inom planeringszonerna med ett system där invånarna ges möjlighet att i förväg beställa och ha tillgång till jodtabletter.

Kommunen delar Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att ett system som bygger på utdelning under en pågående kärnteknisk olycka innebär betydande praktiska utmaningar och att förutsättningarna ytterligare försämras vid höjd beredskap eller andra omfattande samhällsstörningar. Ett system där jodtabletter finns tillgängliga hos den enskilde före en kärnteknisk händelse bedöms ge en högre robusthet och bättre förutsättningar för att skyddsåtgärden ska få avsedd effekt.

Kommunens synpunkter

Robusthet och totalförsvarsperspektiv

Avesta kommun ser positivt på att den föreslagna förändringen stärker samhällets samlade beredskap. Skyddsåtgärder bör i möjligaste mån utformas så att de fungerar även vid störningar i transporter, kommunikationer, elförsörjning eller annan samhällsviktig infrastruktur.

Ur ett totalförsvarsperspektiv är ett system som bygger på att jodtabletter redan finns tillgängliga hos den enskilde betydligt mer robust än ett system som förutsätter omfattande utdelningsinsatser under en pågående händelse.

Informationsberedskap

Ett system där invånarna själva beställer jodtabletter behöver kombineras med en långsiktig och återkommande informationsinsats. Kommunen bedömer att allmänhetens kunskap om jodtabletter generellt är begränsad och att det därför finns behov av nationellt samordnad information om:

- varför jodtabletter delas ut,
- vilka som ska ta dem,
- när de ska tas,
- hur de ska förvaras, och
- att de endast ska användas efter myndigheternas rekommendation, samt hur och var nya jodtabletter kan beställas när de tidigare behöver ersättas.

Kommunen efterfrågar även ett förtydligande kring hur nyinflyttade hushåll och nyetablerade verksamheter inom planeringszonerna ska informeras om möjligheten att beställa jodtabletter. En hög täckningsgrad förutsätter att information om beställningsmöjligheten når även personer som flyttar in till planeringszonen efter de inledande informationsinsatserna.

Informationsmaterial bör utformas så att det enkelt kan användas av länsstyrelser och kommuner i den ordinarie kriskommunikationen samt vid utbildningar och övningar.

Ansvarsfördelning, planering och övning

Kommunen bedömer att ansvarsfördelningen mellan Strålsäkerhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, länsstyrelserna, öppenvårdsapoteken och kommunerna behöver vara tydlig genom hela processen.

Även om kommunen inte har det formella ansvaret för utdelningen av jodtabletter kommer invånare sannolikt att vända sig till kommunen med frågor före och under en kärnteknisk händelse. Kommunerna behöver därför få ett tydligt informationsunderlag, god framförhållning och möjlighet att delta i planering och övningar för att säkerställa en samlad och enhetlig information till allmänheten.

Kommunen ser positivt på att den föreslagna förändringen kan förenkla den operativa hanteringen vid en kärnteknisk händelse. För att säkerställa att den nya ordningen fungerar även under höjd beredskap bör den följas upp genom regelbundna övningar och gemensam planering mellan berörda aktörer. Särskild vikt bör läggas vid ledning, samverkan och informationsdelning.

Tillgång till jodtabletter inom samhällsviktig verksamhet

Avesta kommun ser positivt på att utredningen uppmärksammar behovet av att samhällsviktiga verksamheter kan ges möjlighet att beställa jodtabletter. Kommunen anser samtidigt att detta är en så viktig del av beredskapen att det bör övervägas om ett mer enhetligt nationellt förfarande införs.

För kommuner med ansvar för bland annat skolor, förskolor, vård- och omsorgsverksamheter samt annan samhällsviktig verksamhet är det angeläget att det finns tydliga nationella riktlinjer för vilka verksamheter som bör ha tillgång till jodtabletter i beredskap, hur beställning ska ske samt hur ansvar för förvaring, kontroll av hållbarhet och utdelning ska fördelas mellan berörda aktörer.

Detta är särskilt viktigt för verksamheter där barn, gravida eller andra skyddsvärda grupper vistas samt för verksamheter som förväntas upprätthålla sin funktion även under en kärnteknisk händelse.

Livscykel och miljöaspekter

Avesta kommun konstaterar att konsekvensutredningen berör endast i begränsad omfattning hur utgångna jodtabletter ska återlämnas och omhändertas. För att minska risken för att utgångna läkemedel sparas i hushållen eller hanteras felaktigt bör den fortsatta planeringen omfatta nationella rutiner för återlämning och destruktion, samt tydlig information till allmänheten om hur utgångna jodtabletter ska hanteras.

Ett sådant livscykelperspektiv bidrar både till ett gott miljöskydd och till att säkerställa att endast användbara jodtabletter finns tillgängliga vid en kärnteknisk händelse.

Kommunernas roll i den lokala beredskapen

Även om ansvaret för utdelning av jodtabletter ligger på andra aktörer utgör kommunerna en central del av den lokala krisberedskapen. Kommunens verksamheter, såsom skolor, förskolor, vård- och omsorgsverksamheter samt kommunens kontaktcenter, kommer sannolikt att möta frågor från invånare och berörda verksamheter. Det är därför viktigt att kommunerna ges goda förutsättningar att stödja länsstyrelsernas informationsinsatser genom tidig samverkan, gemensamma budskap och aktuellt informationsmaterial.

Avslutande bedömning

Avesta kommun bedömer att den föreslagna förändringen innebär en ökad robusthet och ett bättre skydd för befolkningen inom planeringszonerna. Förslaget ligger väl i linje med principerna för ett modernt civilt försvar där skyddsåtgärder ska kunna genomföras även under höjd beredskap och andra allvarliga samhällsstörningar.

Avesta kommun ser positivt på att kommuner inom planeringszonerna, även de som ligger utanför kärnkraftslänen, ges möjlighet att delta i den fortsatta utvecklingen av informationsmaterial, planering och övningsverksamhet. Detta bidrar till en likvärdig beredskap, en gemensam lägesbild och ett enhetligt agerande gentemot allmänheten vid en kärnteknisk händelse.

Kommunen tillstyrker därför de föreslagna ändringarna i förordningen om skydd mot olyckor.

För Avesta kommun

Kommunstyrelsen

[Namn]

[Befattning]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning

**Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av
regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av
jodtabletter till allmänheten**

Remissinstanser

1. Ale kommun
2. Alingsås kommun
3. Avesta kommun
4. Blykalla AB
5. Bollebygds kommun
6. Borgholms kommun
7. Borås kommun
8. Båstads kommun
9. Eksjö kommun
10. Emmaboda kommun
11. Enköpings kommun
12. Falkenbergs kommun
13. Folkhälsomyndigheten
14. Forsmarks kraftgrupp AB
15. Försvarsmakten
16. Gislaveds kommun
17. Gnosjö kommun
18. Gävle kommun
19. Göteborgs kommun
20. Halmstads kommun
21. Heby kommun
22. Herrljunga kommun
23. Hofors kommun

24. Hultsfreds kommun
25. Hylte kommun
26. Håbo kommun
27. Härryda kommun
28. Högsby kommun
29. Kalmar kommun
30. Kinda kommun
31. Knivsta kommun
32. Kungsbacka kommun
33. Kungälv kommun
34. Kärnfull Next AB
35. Laholms kommun
36. Lerums kommun
37. Lessebo kommun
38. Lilla Edets kommun
39. Ljungby kommun
40. Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk
41. Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftverk
42. Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftverk
43. Läke medelsverket
44. Länsstyrelsen i Dalarnas län
45. Länsstyrelsen i Gotlands län
46. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
47. Länsstyrelsen i Hallands län
48. Länsstyrelsen i Jönköpings län
49. Länsstyrelsen i Kalmar län
50. Länsstyrelsen i Kronobergs län
51. Länsstyrelsen i Skåne län
52. Länsstyrelsen i Stockholms län
53. Länsstyrelsen i Södermanlands län
54. Länsstyrelsen i Uppsala län
55. Länsstyrelsen i Västmanlands län
56. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
57. Länsstyrelsen i Östergötlands län
58. Marks kommun
59. Myndigheten för civilt försvar
60. Mölndals kommun
61. Mönsterås kommun
62. Mörbylånga kommun

63. Norrtälje kommun
64. Nybro kommun
65. Ockelbo kommun
66. OKG Aktiebolag
67. Oskarshamns kommun
68. Partille kommun
69. Polismyndigheten
70. Region Gotland
71. Ringhals AB
72. Sala kommun
73. Sandvikens kommun
74. Sigtuna kommun
75. Socialstyrelsen
76. Stenungsunds kommun
77. Studsvik Nuclear AB
78. Svenljunga kommun
79. Sveriges Apoteksförening
80. Sveriges Kommuner och Regioner
81. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
82. Säkerhetspolisen
83. Tierps kommun
84. Tjörns kommun
85. Tranemo kommun
86. Ulricehamns kommun
87. Upplands Väsby kommun
88. Upplands-Bro kommun
89. Uppsala kommun
90. Uppvidinge kommun
91. Valdemarsviks kommun
92. Vallentuna kommun
93. Varbergs kommun
94. Vetlanda kommun
95. Videberg Kraft AB
96. Vimmerby kommun
97. Vårgårda kommun
98. Värnamo kommun
99. Västerviks kommun
100. Ydre kommun
101. Åtvidabergs kommun

- 102. Älvkarleby kommun
- 103. Öckerö kommun
- 104. Österåkers kommun
- 105. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 22 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/00750 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Frågor om remissen besvaras av Francesco Cadinu, tfn 070-253 87 92, e-post francesco.cadinu@regeringskansliet.se.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på redovisningen avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten samt tillhörande konsekvensutredning.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Underlaget kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Charlotta Fred
Departementsråd

§ 91 Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Dnr 2026-000372189

Sammanfattning

Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Avesta kommun har tagit del av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdraget avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten samt tillhörande konsekvensutredning.

Avesta kommun tillstyrker förslaget att ersätta dagens system med begränsad extrautdelning av jodtabletter inom planeringszonerna med ett system där invånarna ges möjlighet att i förväg beställa och ha tillgång till jodtabletter.

Kommunen delar Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att ett system som bygger på utdelning under en pågående kärnteknisk olycka innebär betydande praktiska utmaningar och att förutsättningarna ytterligare försämrats vid höjd beredskap eller andra omfattande samhällsstörningar. Ett system där jodtabletter finns tillgängliga hos den enskilde före en kärnteknisk händelse bedöms ge en högre robusthet och bättre förutsättningar för att skyddsåtgärden ska få avsedd effekt.

Beredning/ behandling

- Remissmisiv - Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten
- Avesta Kommuns Remissyttrande - Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att anta yttrandet som sitt eget.

RAPPORT

Regeringsuppdrag

Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Trafikverket

Postadress: Röda vägen 1, 781 89 Borlänge

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Konfidentialitetsnivå: 1 Ej känslig

Dokumenttitel: Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Författare: Tobias Silfverhielm, Ulrika Menau, Viktor Fridh, Ida Dessin, Eva-Lena Almér, Ulf Edling, Jutta Pauna-Gren, Lisa Hallengren, Anders Silén, Joel Norr, Johan Ivenå

Dokumentdatum: 2025-08-12

Ärendenummer: TRV 2025/34162

Kontaktperson: Tobias Silfverhielm

Publikationsnummer: 2025:128

ISBN 978-91-8045-493-3

Foto: Trafikverket

Innehåll

Författningsförkortningar	5
Sammanfattning	6
1 Författningsförslag.....	8
2 Bakgrund	9
2.1 Regeringens uppdrag till Trafikverket	9
2.2 Skälen till uppdraget	9
2.3 Uppdragets genomförande	10
3 Gällande regelverk och arbetssätt för åtgärd på statlig väg	12
3.1 Väghållning.....	12
3.1.1 Väghållaransvar.....	12
3.1.2 Rätt avgränsat vägnät.....	12
3.1.3 Allmän kommunal väg eller kommunal gata.....	13
3.1.4 Grundläggare principer för ändrat väghållaransvar	14
3.2 Planering av åtgärder på statlig väg.....	14
3.2.1 Vägplan	14
3.2.2 Små och okomplicerade åtgärder	15
3.3 Allmän väg inom detaljplanelagt område	17
3.4 Trafikverkets yttranden kring kommunala planer.....	19
3.4.1 Tidiga skeden	19
3.4.2 Statens intressen, riksintressestöd till länsstyrelsen.....	19
3.4.3 Yttranden vid detaljplan	20
3.5 Finansiering av åtgärder	21
3.5.1 Avsiktsförklaring och medfinansieringsavtal.....	22
3.6 Bevakningsärenden.....	22
3.7 Samordnat förfarande.....	22
4 Problembeskrivning	24
4.1 Dubbelprövning	24
4.1.1 Väglagen kontra plan- och bygglagen.....	24
4.1.2 Miljöprövning	26

4.2 Långa ledtider i Trafikverkets processer	26
4.3 Oförutsägbarhet.....	27
4.4 Hur vanliga är problemen?	28
4.5 Vad får problemen för konsekvenser (nollalternativ)?	28
5 Diskussion och slutsatser	29
6 Trafikverkets förslag till förändring	30
6.1 Förslag till författningsförändringar	30
6.2 Författningskommentar	30
6.3 Praktisk tillämpning av förslaget	32
6.3.1 Åtgärden initieras av kommunen.....	32
6.3.2 Åtgärden initieras av Trafikverket (befintlig detaljplan)	34
7 Alternativa förslag som övervägts i utredningen.....	35
7.1 Genomförande med stöd av PBL.....	35
7.2 Kommunen planerar, projekterar och genomför.....	35
8 Följdändringar i andra regelverk.....	36
8.1 Plan- och bygglagen.....	36
9 Konsekvensbeskrivning	37
9.1 Konsekvenser för kommuner	37
9.2 Konsekvenser för staten	39
9.2.1 Det statliga vägnätet	39
9.2.2 Trafikverket.....	39
9.3 Konsekvens för tredje man	40
9.4 Konsekvens för markägare	41
9.5 Konsekvens för övriga aktörer	42
9.6 Diskrepans mellan väg och järnväg	42
9.7 Tolkning: "byggande av väg"	43
9.8 Samhällsekonomiska konsekvenser	43
9.9 Utvärdering.....	44
9.10 Tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser....	44
10 Trafikverkets bedömning	45

Författningsförkortningar

Förklaringar till förkortningar av författningar som används i rapporten:

Anläggningslagen	Anläggningslagen (1973:1149)
Boverkets föreskrifter om detaljplan	Boverkets föreskrifter (2020:5) om detaljplan
LBJ	Lag (1995:1649) om byggande av järnväg
MB	Miljöbalken (1998:808)
PBL	Plan- och bygglagen (2010:900)
Väglagen	Väglagen (1971:954)
Vägförordningen	Vägförordningen (2012:707)

Sammanfattning

Trafikverket har fått i uppdrag av regeringen att, i dialog med Boverket, utreda möjligheten och lämpligheten att införa ett undantag i väglagen (1971:948) som innebär att en vägplan inte behöver upprättas för åtgärder på det nationella och regionala vägnätet om kommunen har detaljplanelagt åtgärden. Undantaget ska gälla under förutsättning att åtgärden dels är av mindre omfattning, dels utförs inom sammanhängande bebyggelse samt enbart har lokal påverkan på trafiksystemet.

Utredningen visar att det finns ett behov av att förändra samspelet mellan väglagen och plan- och bygglagen (PBL), särskilt i situationer där kommuner planerar åtgärder som berör det statliga vägnätet. Det som i många fall benämns dubbelprövning handlar egentligen om dubbla processer, dvs planlägningsprocesser där frågor som regleras i olika lagstiftningar hanteras och prövas av respektive myndighet. Kommunerna upplever att de dubbla processerna i vissa fall leder till att de får göra omtag i sin planlägningsprocess, att detaljplanerna kan försenas och förutsebarheten i detaljplaneprocessen försämras. Trafikverket föreslår därför en lagändring, ett tillägg i 10 § väglagen, som medger ett undantag där vissa mindre omfattande åtgärder inte ska anses vara byggande och att vägplan därför inte behöver tas fram, om de omfattas av en kommunal detaljplan. I denna utredning anges vilka lagkrav och övriga kriterier som behöver uppfyllas för de åtgärder som kan bli aktuella. Utredningen föreslår en lagändring och kriterier som säkerställer att åtgärderna som blir tillämpliga innebär en välavvägd lösning och som behåller grundläggande rättssäkerhet samtidigt som det öppnar upp för en mer effektiv planläggning. Genom att skapa tydliga kriterier och lagkrav för vilka åtgärder som inte kräver vägplan och knyta dessa till kommunens ansvar för markåtkomst och miljöbedömning, ges kommunerna större möjligheter att planlägga mindre omfattande åtgärder på statlig väg.

Förslaget kan få betydelse i exploateringsprojekt där kommunen är huvudman och äger marken, eftersom det då är möjligt att förkorta ledtiderna och spara resurser och offentliga medel på att inte behöva arbeta med två parallella planprocesser. En förutsättning för att undantaget ska kunna användas är att Trafikverket ställer sig bakom åtgärden, vilket kräver ett fungerande samarbete i ett tidigt skede av planeringsprocessen. Här blir tillit och tydlig samverkan avgörande – utan en gemensam förståelse för roller, ansvar och tidpunkter i processen riskerar förslaget att inte få genomslag.

Vidare visar utredningen att de rättsliga riskerna är hanterbara. Detta under förutsättning att Trafikverket får tolkningsföreträde genom ett beslut som är en förutsättning för att vägåtgärden beskriven i detaljplanen kan genomföras som ett undantag enligt väglagens §10, alltså en vägåtgärd av mindre omfattning.

Slutligen konstateras att det inte räcker med en lagändring – införandet av undantagsbestämmelsen bör följas upp med riktlinjer, stödmaterial och utbildningsinsatser till både kommuner och Trafikverkets egna organisation. För att säkerställa att förändringen leder till de effekter som eftersträvas bör också en utvärdering genomföras efter några år, med särskilt fokus på ledtidsförkortning, rättssäkerhet och hur väl samverkan har fungerat i praktiken.

Trafikverkets samlade bedömning är att förslaget är *möjligt* och *lämpligt* att genomföra; möjligt genom det tillägg till 10 § väglagen som föreslås och lämpligt eftersom det sparar offentliga medel genom att minska på antalet planeringsprocesser som genomförs i samhällsbyggnadsprocessen. Därmed får samhället kortare planeringstider för mindre omfattande åtgärder på det statliga vägnätet som idag måste planeras med både vägplan och detaljplan.

1 Författningsförslag

Trafikverket föreslår följande förändring i väglagens §10 genom tillägget nedan redovisat.

Nuvarande lydelse

Ny lydelse

10 §

Med byggande av väg avses att anlägga en ny väg och att bygga om en väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan antas få synnerlig betydelse för det allmänna.

En väg får byggas om, när det är motiverat från allmän synpunkt.

En åtgärd på en befintlig väg ska inte anses vara byggande av väg om

1. åtgärden medför endast marginell ytterligare påverkan på omgivningen, och
2. berörda fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt skriftligen medgett att mark eller annat utrymme får tas i anspråk.

En åtgärd på befintlig väg ska heller inte anses vara byggande av väg om den är av mindre omfattning, omfattas av detaljplan och kommunen tillhandahåller marken enligt 7 §.

2 Bakgrund

2.1 Regeringens uppdrag till Trafikverket

Den 13 mars 2025 fick Trafikverket i uppdrag att, i dialog med Boverket, utreda möjligheten och lämpligheten att införa ett undantag i väglagen (1971:948) som innebär att en vägplan inte behöver upprättas för åtgärder på det nationella och regionala vägnätet om kommunen har detaljplanelagt åtgärden och under förutsättning att åtgärden dels är av mindre omfattning, dels utförs inom sammanhängande bebyggelse samt enbart har lokal påverkan på trafiksystemet.

Trafikverket ska lämna förslag på de villkor som bör vara uppfyllda för att ett undantag ska vara möjligt. Vid genomförandet av uppdraget ska Trafikverket beakta hur ett eventuellt förslag kan komma att påverka vägrättsinstitutet och väghållaransvaret inklusive framtida drift och säkerhet.

I redovisningen av uppdraget ska Trafikverket redogöra för hur det förslag som lämnas kan komma att påverka rättssäkerheten för tredje man och möjligheten till överprövning. Trafikverket ska vidare lämna en redogörelse för hur vanligt det är att problem uppstår med större förseningar vid åtgärder på det nationella vägnätet där någon form av undantag i väglagen skulle kunna ha tillämpats om möjlighet funnits.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2025 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

I redovisningen ska Trafikverket redogöra för hur uppdraget har genomförts, eventuella förslag till författningsändringar samt beskriva konsekvenserna av de förslag som lämnas.

Redovisningen ska även innehålla en analys av påverkan på kommunsektorn inklusive kostnadsberäkningar och konsekvensanalys i enlighet med 6–8 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

2.2 Skälen till uppdraget

Bakgrunden till regeringens beslut för uppdraget till Trafikverket är det förslag som lämnades inom ramen för promemorian Nationell fysisk planering (Ds 2023:28)¹. I promemorian lämnar utredaren ett förslag som innebär att en vägplan inte ska behöva upprättas för åtgärder som har stöd i detaljplan och är av mindre omfattning inom sammanhängande bebyggelse på det nationella och regionala vägnätet som enbart har lokal påverkan på trafiksystemet. Syftet med förslaget är enligt utredaren att korta planeringstiderna i samhällsbyggnadsprocessen och att

¹ Nationell fysisk planering, Ds 2023:28. [Nationell fysisk planering - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491315/webbpublikationer)

minska dubbelprövning med risk för omtag. Enligt utredaren behöver undantaget villkoras med att Trafikverket ställer sig bakom åtgärden och har tolkningsföreträde när undantaget kan tillämpas. Som utredaren ser det förutsätter det dock en god samverkan mellan den berörda kommunen och Trafikverket. Att åtgärden är godtagbar för Trafikverket behöver enligt utredaren säkras för att undantaget ska kunna användas. Utredaren menar att detta kan göras via civilrättsligt avtal, men lagstiftningen bör stipulera att undantaget enbart får användas när överenskommelse finns och åtgärden har prövats med stöd av detaljplan. Utredaren skriver i promemorian att väglagen i nuläget kräver att alla åtgärder på det nationella vägnätet ska provas genom en vägplan och att detta skapar frustration framför allt hos kommuner som redan i detaljplaneskedet har löst ut trafikala frågor, oftast i samråd med Trafikverket. Innan en allmän väg får börja byggas måste ett antal förutsättningar vara uppfyllda. Exempelvis måste en vägplan ha vunnit laga kraft, erforderliga miljötillstånd vara klara och om vägen byggs inom detaljplanelagt område får projektet inte vara i strid med detaljplanen. Dessa tre prövningar sker oberoende av varandra och avser i huvudsak olika frågor.

- Vägplanen, som regleras i väglagen (1971:948), leder fram till uppkomsten av vägrätt. Vägrätt, som är en förfoganderätt och inte en äganderätt, ger väghållaren rätt att ta mark i anspråk samt framtida rådighet över vägområdet för drift och underhåll.
- En prövning enligt miljöbalken (1998:808) sker då detta är behövligt, till exempel frågor om tillstånd för vattenverksamhet eller dispensfrågor, som till exempel dispens från artskyddsförordningen (2007:845). Dessa frågor provas av mark- och miljödomstol eller länsstyrelse som kan besluta eventuella villkor för hur den aktuella vägen ska byggas för att uppfylla lagstiftningens krav.
- Plan- och bygglagen (2010:900) är ett instrument främst för en kommun att inom kommunen planera och reglera mark- och vattenområdets användning, bebyggelse och byggnadsverk.

I samtliga de angivna regelverken finns krav på samråd med berörda. Var och en av dessa prövningar är självständig, dvs prövar sin fråga sett till syftet med regelverket, det innebär att en dubbelprövning inte sker.

2.3 Uppdragets genomförande

Detta regeringsuppdrag (fortsatt kallat uppdraget) har genomförts på följande sätt.

Trafikverket utsåg Tobias Silfverhielm och Ulrika Menau till handläggare för uppdraget samt en styrgrupp med representation från Trafikverkets verksamhetsområden Planering samt Juridik och planprövning. Handläggarna har biståtts i sitt arbete av en arbetsgrupp från olika delar av Trafikverket.

Arbetet inleddes med att arbetsgruppen genomförde ett antal workshops för att hantera olika aspekter av uppdraget som beskrivs i avsnitt 2.1. Diskussionerna som dokumenterades i arbetsmaterial från dessa samtal ligger till grund för det förslag till författningsändring som här framställs. Trafikverket genomförde vidare två dialogtillfällen med Boverket för att inhämta Boverkets syn på lämpligheten och möjligheten att genomföra en författningsändring i väglagen i enlighet med uppdragets syfte. Trafikverket genomförde också dialog med Sveriges kommuner och regioner (SKR) för att inhämta synpunkter om konsekvenser och påverkan på kommunsektorn. SKR bjöd in Trafikverket till ett möte med kommunala plan- och exploateringschefer för att höra direkt från kommunerna hur de såg på den problembeskrivning som presenterades i uppdraget. Utöver dessa parter fick även länsstyrelsernas expertgrupp för infrastruktur möjlighet att lämna synpunkter.

Synpunktslämnarna fick en begränsad period i juni för att lämna synpunkter på denna uppdragsrapport. Trafikverket har beaktat de synpunkter som lämnats men lämnar ingen separat redogörelse för hur dessa synpunkter beaktats. Trafikverket vill uppmärksamma regeringen på att Boverket, inom den tidsram som funnits, inte har haft möjlighet att lämna så genomgående synpunkter att det varit möjligt att fullt ut analysera möjliga följdförändringar i angränsande lagstiftning exempelvis plan- och bygglagen (2010:900). Trafikverket har inarbetat de synpunkter som bedömts vara relevanta för den i denna uppdragsrapport redovisade författningsändringen av väglagen (1971:948) som föreslås.

3 Gällande regelverk och arbetssätt för åtgärd på statlig väg

3.1 Väghållning

I väglagen (1971:948) samt vägförordningen (2012:707) fastslås vad som gäller avseende väghållning. Väghållning omfattar byggande av väg och drift av väg. Vid väghållning ska tillbörlig hänsyn tas till enskilda intressen och till allmänna intressen, såsom trafiksäkerhet, miljöskydd, naturvård och kulturmiljö. En estetisk utformning ska eftersträvas.

3.1.1 Väghållaransvar

Väghållning innebär byggande och drift av väg. Beroende på vilken typ av väg det är finns det olika väghållare som ansvarar för vägen och flera lagstiftningar som reglerar byggande och drift.

Det svenska vägnätet är indelat i allmänna vägar, kommunala gator² och enskilda vägar. Laggrunden för väghållning regleras i huvudsak i följande tre lagar:

- Väghållning av allmänna vägar, enligt Väglagen (1971:948)
- Väghållning av gator, enligt Plan- och bygglagen (2010:900)
- Väghållning av enskilda vägar, enligt Anläggningslagen (1973:1149).

Staten genom Trafikverket är normalt väghållare för allmänna vägar. Trafikverkets regionkontor är utsedda av regeringen att vara väghållningsmyndigheter och ansvara för allmänna statliga vägar.

Om det främjar en god och rationell väghållning kan regeringen, enligt 5 § väglagen, besluta att en kommun ska vara väghållare för allmänna vägar inom ett visst område, s.k. kommunalt väghållningsområde. Inom ett kommunalt väghållningsområde kan en kommun vara väghållare för en allmän väg.

En övergripande allmän väg ska ha staten som väghållare även om vägen är inom det kommunala väghållningsområdet. Vilken allmän väg som ingår i statligt respektive kommunalt väghållaransvar regleras i ett särskilt beslut av regeringen eller Trafikverkets centrala funktion för Juridik och planprovning.

3.1.2 Rätt avgränsat vägnät

Det huvudsakliga syftet med allmänna statliga vägar är att förbinda olika målpunkter eller orter med varandra. Förbindelsebehovet är det övergripande

² Det finns också kommunala vägar, men för enkelhetens skull benämns dessa som gator i denna rapport.

kriteriet och sådana vägar (förbindelseleder) ska därför normalt vara allmänna, om inte vägnätet är tillräckligt tätt ändå. Trafiken längs en förbindelseled får inte heller vara alltför ringa.

Trafikverket har i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Riksförbundet för Enskilda vägar kommit fram till följande principer för väghållaransvarets fördelning.

- Staten bör ha ansvar för allmänna vägar på landsbygd och för ett övergripande vägnät i tätort.
- Kommunerna bör ha huvudansvaret för väghållningen i tätort med undantag för det övergripande statliga vägnätet.
- Enskilda väghållare bör ha ansvar för vägar på landsbygd med främst nytta för fastighetsägare i deras närhet.

En övergripande väg är en väg med övergripande funktion som behövs som förbindelseled och inte främst för lokal trafik inom tätorten. Det övergripande vägnätet består av europavägar, riksvägar och länsvägar med vägnummer under 500.

På landsbygden är väghållaransvaret vanligen uppdelat mellan allmän väg, med staten som väghållare, och enskilda vägar med främst lokal nytta för närområdet. På landsbygd har allmänna vägar ofta ett vägnummer över 500.

Staten svarar för vägar med två benämningar; allmänna på landsbygd och övergripande vägnät. Vägens funktion i vägsystemet avgör om vägen ingår i det övergripande vägnätet och bedöms i en vägnätsutredning i samband med att förändring av väghållaransvar prövas.

3.1.3 Allmän kommunal väg eller kommunal gata

En kommun kan, med stöd av 5 § väglagen, vara väghållare för allmän väg inom ett kommunalt väghållningsområde eller huvudman för en gata enligt plan- och bygglagen där vägen i detaljplanen är planlagd med kommunalt huvudmannaskap för allmän platsmark.

Enligt 1 § väglagen upphör en väg att vara allmän, om kommunen är väghållare och vägen upplåts eller ska vara upplåten som gata enligt PBL. Vid en sådan situation blir således den allmänna kommunala vägen enbart en kommunal gata.

Vid upprättande av detaljplan med kommunalt huvudmannaskap finns en skyldighet/rättighet att lösa in allmän platsmark. En gata med kommunalt huvudmannaskap, är efter detaljplanens genomförande belägen på en kommunal fastighet.

3.1.4 Grundläggare principer för ändrat väghållaransvar

Förändrat väghållaransvar för en allmän statlig väg kan vara aktuellt när vägens funktion eller betydelse har förändrats. Det kan exempelvis handla om en väg som passerar genom en tätort och vars funktion för genomfartstrafik har ersatts av en ny förbindelse. I ett sådant läge kan det vara aktuellt att utreda och pröva om vägen genom tätorten istället är mer lämplig som kommunal gata (enligt PBL).

Även om ingen ny väg har tillkommit kan samhällsutveckling och urbanisering ha medverkat till att en allmän väg med tiden har fått en förändrad funktion eller betydelse. När en sådan väg är belägen i tätortsmiljö bör det utredas om kommunen är en mer lämplig väghållare för vägen än staten. Med kommunen som väghållare istället för staten kan tätortsvägen lättare anpassas för omgivningens behov och krav. Detta gäller inte de allmänna vägar som klassas som övergripande allmänna vägar och som bör ingå i det statliga väghållaransvaret.

3.2 Planering av åtgärder på statlig väg

Trafikverket tillämpar väglagen vid genomförande av åtgärder på allmän statlig väg. Begreppet ”byggande av väg” är centralt i väglagen, och innebär att bygga ny väg eller att bygga om väg (10 § första stycket väglagen). Huvudregeln enligt 14 a § väglagen är att den som avser att bygga en allmän väg ska upprätta en vägplan.

Tillfälliga åtgärder på väg samt driftåtgärder räknas inte som byggande av väg. Begreppet byggande av väg förekommer även på fler ställen i väglagen, till exempel i 34 § vilken anger att den som ska bygga väg har rätt till tillträde till mark för förundersökningar m.m. Det innebär att ett sådant tillträde inte erhålls genom nämnda regel vid exempelvis driftåtgärder, eftersom de inte utgör byggande av väg.

I samband med ändringar i väglagen år 2013 så infördes ett antal möjligheter till förenklade förfaranden i samband med byggande av väg. En sådan förenkling innebar att små och okomplicerade projekt inte ska kräva formell planering (prop. 2011/12:118 s. 117), se avsnitt 3.2.2.

3.2.1 Vägplan

En vägplan är ett juridiskt bindande dokument som krävs för att bygga eller förändra en allmän väg i Sverige, enligt väglagen. Den fungerar som ett tillstånd och visar exakt var vägen ska gå, hur den ska byggas och vilken mark eller utrymme som behöver tas i anspråk för vägen för att bygga den.

Ett syfte med vägplanen är att ordna markåtkomsten, både det permanenta och tillfälliga behovet. Därtill provas vilka skyddsåtgärder som behövs för att minimera påverkan på omgivningen och identifiera vilka övriga tillstånd som behövs för att genomföra projektet.

Planläggning av vägbyggande följer en process där både infrastrukturbyggaren och företrädare för samhället i övrigt medverkar. Planläggningsprocessen regleras i väglagen (1971:948), med tillhörande förordningar, och syftar till att förfarandet vid byggande av transportinfrastruktur ska få god anknytning till övrig samhällsplanering och till miljölagstiftningen.

Väglagen (1971:948) innehåller de regler om allmänna vägar som har ansetts kräva lagform. Regeringen har utfärdat föreskrifter om allmänna vägar som har tagits in i vägförordningen (tidigare vägkungörelsen [1971:954]). Härutöver har regeringen utfärdat förordningen (2009:236) om en nationell plan för transportinfrastruktur och förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur. Föreskrifter om allmänna vägar kan vidare utfärdas av Trafikverket.

Planläggningsprocessen syftar till att utreda och definiera var vägen ska lokaliseras och hur den ska utformas. Processen innebär att planläggningen av vägar förankras bland annat i kommunernas planering och att de som berörs i olika processteg får goda möjligheter till insyn och ges möjlighet att framföra synpunkter. Under processen analyseras och beskrivs väganläggningens lokalisering, utformning och miljöpåverkan. Slutligen läggs lokaliseringen och detaljutformningen fast. I lagarna slås fast att vägplan ska upprättas för åtgärder som innebär byggande av väg i lagens mening. Där regleras också den process som leder fram till en fastställd vägplan och som således är en förutsättning för byggande.

En grundläggande utgångspunkt är att när en väg byggs ska den ges ett sådant läge och utformas så, att ändamålet med vägen uppnås med minsta intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad. Hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden och till natur- och kulturvärden.

3.2.2 Små och okomplicerade åtgärder

Syftet med att förenkla lagstiftningen kring små och okomplicerade åtgärder (SO-åtgärder) var bl.a. att använda planeringsresurserna mer effektivt och mer riktat mot de situationer där det är viktigt att en planläggning enligt väglagen genomförs. Istället för att i väglagen reglera det på så sätt att små och okomplicerade projekt inte kräver vägplan, infördes istället att dessa projekt inte ska anses utgöra byggande av väg (10 § fjärde stycket väglagen). Huvudsyftet var dock att undgå planläggning. Förenklingen kan även tillämpas på driftåtgärder som kräver mer mark, vilka annars även de skulle ha krävt vägplan (28 § väglagen).

10 § fjärde stycket väglagen är formulerat enligt följande:

En åtgärd på en befintlig väg ska inte anses vara byggande av väg om

1. åtgärden medför endast marginell ytterligare påverkan på omgivningen, och

2. berörda fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt skriftligen medgett att mark eller annat utrymme får tas i anspråk.

I Trafikverkets arbetssätt (TDOK 2013:0291) för dessa åtgärder, vilka benämns SO-åtgärder, består prövningen för att kunna tillämpa undantaget av fyra steg:

1. Det gäller endast åtgärder på befintlig väg eller järnväg.

Det gäller förändringar som behövs för vägens eller järnvägens bestånd, drift eller brukande.

Reglerna kan inte tillämpas för åtgärder som innebär avvikelser från en fastställd väg- eller järnvägsplan i ett ännu inte färdigställt projekt. Sådana avvikelser hanteras genom lagreglerna om s.k. oväsentlig avvikelse eller ändring av plan.

2. Det ska vara fråga om små och okomplicerade åtgärder

Som exempel på sådana åtgärder nämns i förarbetena att:

- göra smärre justeringar i längs- eller höjddled av en väg,
- anlägga en buss- eller rastficka eller en tryckbank,
- anlägga eller förlänga plattformar eller
- losstagnning (skrotning) av berg för att utvidga tunnlar.

Det är åtgärder av den omfattning som redovisas i exemplen ovan som lagen avser. Om omfattningen är större än så kan åtgärden i dagsläget inte undantas från formell planläggning även om kriterierna för undantag i övrigt är uppfyllda.

Hur åtgärden uppfattas av omgivningen kan vara ett stöd för bedömning av åtgärdens omfattning. Åtgärden ska vara något som av de flesta, och med normalt språkbruk, uppfattas som liten. Åtgärden ska dessutom vara okomplicerad (i förarbetena används både begreppen enkel och okomplicerad), d.v.s. avvägningen mellan olika intressen ska vara enkel att göra.

3. Det ska vara fråga om åtgärder som endast medför marginell, eller ingen, ytterligare påverkan på omgivningen.

En förutsättning är att åtgärden inte medför någon beaktansvärd olägenhet för omgivningen när åtgärden är genomförd. Det ska således vara uppenbart att andra intressen inte motverkas mer än marginellt. Detta bör kunna konstateras genom en enkel bedömning. Om så inte är fallet ska

bedömningar och intresseavvägningar göras inom ramen för en formell planläggningsprocess.

Det är den tillkommande påverkan som den aktuella åtgärden orsakar som ska bedömas. Omständigheter som har betydelse vid bedömningen är bland annat av omgivningens karaktär och känslighet, till exempel om det finns bebyggelse eller känslig miljö i närheten. När en åtgärd är genomförd kan anläggningen eller trafiken få negativ påverkan på eventuella natur- och kulturvärden i näraliggande mark- och vattenområden eller försämra möjligheterna att använda intilliggande mark för boende eller någon annan verksamhet. Finns behov av skyddsåtgärder för att minska eller hindra påverkan på miljön är normalt bedömningen att åtgärden medför mer än marginell ytterligare påverkan på omgivningen.

Även om åtgärder görs helt eller delvis utanför befintligt vägområde/järnvägsfastighet utesluter det inte att den ytterligare omgivningspåverkan blir marginell. Vid en större utvidgning av området är det dock troligast att påverkan blir mer än marginell oberoende av hur omgivningen ser ut.

4. Eventuell markåtkomst kan ske på frivillig grund.

Om ny mark behöver tas i anspråk är en ytterligare förutsättning att berörda fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, till exempel servitutsrätt eller ledningsrätt, skriftligen medger att mark eller utrymme får tas i anspråk. För allmän väg innebär det att vägrätt uppkommer om samtliga undantagskriterier är uppfyllda.

Varken i förarbetena eller i väglagen, eller i Trafikverkets arbetssätt, nämns hur detaljplanebestämmelser skulle kunna påverka bedömningen vid tillämpning av undantaget. Dock har en detaljplan ibland kunnat motivera varför en åtgärd anses vara okomplicerad (intresseavvägningen är redan gjord och markanvändningen är bestämd) eller varför en åtgärd inte medför omgivningspåverkan (omgivningen har i och med detaljplanen att räkna med en förändring).

3.3 Allmän väg inom detaljplanelagt område

För att anlägga en ny allmän väg eller bygga om en befintlig väg krävs enbart prövning enligt väglagen. Behov av förändringar på redan befintliga vägar hänger ofta samman med andra förändringar i vägens närområde som kan vara initierade genom den kommunala planeringen. I PBL finns krav på reglering med detaljplan om en bebyggelse ska förändras och regleringen behöver ske i ett sammanhang. Då kan vägen inkluderas och förändringen prövas i ett sammanhang.

När allmän väg ska byggas inom detaljplanelagt område så får inte vägen byggas i strid mot detaljplanen eller planbestämmelserna. Om syftet med planen eller

bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras. I arbetet med att upprätta en vägplan identifieras vilka detaljplanelagda områden som berörs, ifall vägen stämmer överens med detaljplanen, om vägförslaget kan ses som en mindre avvikelse som inte motverkar detaljplanens syfte eller ifall detaljplanen behöver ändras eller upphävas.

Ifall en allmän väg med statlig väghållare ligger inom område med detaljplan så är det vanligast förekommande att detaljplanens användning är allmän plats för väg eller gata med kommunalt huvudmannaskap. Då är vägen både allmän väg enligt väglagen och planlagd som väg/gata enligt plan- och bygglagen (PBL). Då gäller fortfarande väglagens regler om vägområde och exempelvis tillstånd enligt 43–44 §§ väglagen.

I de fall en detaljplan har kommunalt huvudmannaskap, marken är avsedd till allmän plats och marken eller utrymmet har tagits i anspråk av kommunen för avsett ändamål (33 § väglagen) så upphör vägrätten, alternativt kan inte uppstå. Kommunen ska då istället tillhandahålla den mark eller utrymme som behövs för den allmänna vägen (7 § väglagen). Det innebär att ifall kommunen inte löser in marken, och fastighetsägaren heller inte begär att bli inlöst, så kommer upplåtelseformen för den allmänna vägen att vara vägrätt.

Ifall vägåtgärden sker med stöd av 10 § fjärde stycket väglagen (s.k. SO-åtgärd, se avsnitt 3.2.2) så fungerar reglerna om vägrätt och vägområde på samma sätt som om en vägplan hade tagits fram, dvs ett vägområde uppstår och ifall vägrätt uppstår eller inte beror bland annat på om kommunen löst in marken eller inte, alternativt ifall kommunen redan äger marken sedan tidigare.

För den omvända situationen – att en allmän väg detaljplaneläggs – så gäller något annorlunda förutsättningar:

- Ifall detaljplanen förutsätter andra åtgärder än för vägändamål inom vägområdet så krävs tillstånd enligt 43–44 §§ väglagen.
- Ifall detaljplanen förutsätter att vägområdet förändras så krävs beslut enligt väglagen, till exempel om indragning av väg eller SO-åtgärd/vägplan, beroende på om vägområdet minskas respektive utökas.
- Ifall detaljplanen anger allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap och den allmänna vägen planläggs som allmän plats så upphör eventuell vägrätt när kommunen löser in marken enligt 33 § väglagen.
- Ifall detaljplanen förutsätter vägåtgärder på den allmänna vägen så har kommunen att förvänta sig att staten genomför dem, enligt 6 kap. 19 § PBL samt 12 § väglagen. Detta kräver en samverkan mellan kommunen och väghållaren i samband med att detaljplanen upprättas. Eftersom

välgårdarna måste provas enligt väglagen, är det viktigt att i tidigt skede utreda – under förutsättning att väghållaren kan godkänna åtgärden – ifall åtgärden kräver vägplan eller om undantaget enligt 10 § fjärde stycket väglagen (s.k. SO-åtgärd, se avsnitt 3.2.2) kan tillämpas.

Kan då situationen uppstå där den enskilde får dubbel ersättning, ifall kommunen löser in mark som är ett befintligt vägområde? Detta regleras i både väglagen och expropriationslagen. Har vägrätt sedan tidigare uppstått så ska väghållaren betala intrångsersättning till markägaren (55 § väglagen). I vissa situationer kan ersättningsförhandlingarna dra ut på tiden, men väghållaren ska ändå fullgöra ersättningsskyldigheten trots att vägrätten har upphört till följd av en detaljplan (57 § väglagen). När kommunen sedan löser in marken så ska inte någon ersättning utgå (4 kap. 1 § tredje stycket expropriationslagen). Då inlösen av allmän plats vanligtvis sker genom lantmäteriförrättning är det i dessa situationer av betydelse att upplysa lantmäterimyndigheten om att ersättning inte ska utgå.

3.4 Trafikverkets yttranden kring kommunala planer

Trafikverket har olika roller i samhällsbyggnadsprocessen. Dels deltar Trafikverket som sakägare och väghållare i dialog och samråd och dels är Trafikverket, som statlig myndighet, stöd till länsstyrelsen som samlat företrädar statens intressen.

3.4.1 Tidiga skeden

Trafikverkets ambition är att aktivt och konstruktivt delta i den kommunala planeringens tidiga skeden, och därmed skapa förutsättningar för att lösa avgörande frågor för det fortsatta planarbetet. Trafikverket vill delta i dialogen så snart det väcks en fråga som påverkar samhällsstrukturen och därmed transportsystemet. Samarbete i tidiga skeden är alltid att föredra framför granskning av färdiga förslag. Om berörda aktörer känner till varandras roller och uppgifter kan man ömsesidigt efterfråga och initiera samarbete vid rätt tillfällen (Trafikverket, 2020).

3.4.2 Statens intressen, riksintressestöd till länsstyrelsen

Den kommunala planeringen, med stöd i PBL, utgår från översiktsplanen, som ska omfatta allt mark- och vattenområde inom kommunen. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras (SFS 2010:900 3 kap). Det innebär även lokalisering av ny infrastruktur. Översiktsplanen utgör vägledning för bland annat detaljplanering, bygglovsprövning utanför detaljplanelagt område och andra tillståndsprövningar.

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Trafikverket har ett väsentligt intresse av förslaget och lämnar synpunkter på översiktsplanen utifrån rollen som väghållare, men den huvudsakliga uppgiften i arbetet med översiktsplan är att bistå länsstyrelsen i sitt uppdrag att samlat företräda statens intressen i översiktsplanprocessen, vanligen utifrån riksintresseanspråk.

3.4.3 Yttranden vid detaljplan

Vid detaljplanläggning anges hur förslaget till detaljplan stämmer med översiktsplanen. Om den är förenlig så kan lämplig lokalisering anses vara klar i och med översiktsplanen. Kommunen kan planlägga utan detta stöd men detaljplanen behöver då hantera avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen, 2 kap PBL.

Trafikverket fattar beslut om markanspråk för riksintresse kommunikationer enligt 3 kap 8 § Miljöbalken. Vid yttrande över detaljplaner lämnar Trafikverket synpunkter på de riksintresseanspråk som berörs av förslaget till detaljplan. Länsstyrelsen inhämtar andra myndigheters motsvarande anspråk och synpunkter och svarar för samordningen av de statliga intressena.

Länsstyrelsen ska, enligt PBL, utöva tillsyn över och bevaka vissa statliga och mellankommunala intressen. Genom länsstyrelsens medverkan i planprocessen är det meningen att de frågor som länsstyrelsen särskilt ska bevaka genom tillsyn, ska uppmärksammas tidigt, så att det är möjligt för kommunen att beakta länsstyrelsens synpunkter. Dialogen mellan stat och kommun om dessa intressen sker både under samrådet och under granskningen. I granskningsskedet ska länsstyrelsen ge ett tydligt besked till kommunen om detaljplanen är godtagbar utifrån de intressen som kan leda till ett upphävande. Kommunen ska alltså, innan planen antas, få veta om det finns en risk att länsstyrelsen kommer att ingripa genom sin tillsyn mot planbeslutet.

De ingripandegrunder som räknas upp är:

- ett riksintresse enligt miljöbalken inte tillgodoses
- regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt
- en miljökvalitetsnorm enligt miljöbalken inte följs
- strandskydd enligt miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser

- en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Trafikverkets riksintresseanspråk kan vara en grund för den prövning länsstyrelsen gör. I de yttranden som lämnas finns en tydlig koppling till prövningsgrunderna eftersom dessa är en viktig del av processen.

Trafikverket granskar planen även utifrån sakägargrunder, d.v.s. i rollen som väghållare. Här betraktas planen utifrån påverkan på vägen, möjlighet till drift, underhåll, påverkan på vägkropp m.m. Trafikverksregionerna är väghållningsmyndighet.

Många Länsstyrelser vill att det är tydligt i vilken roll, stat eller sakägare, Trafikverket lämnar synpunkterna. Samma yttrande innehåller vanligen båda aspekterna. Det är angeläget att tänka efter före hur en överklagan skulle kunna se ut. Det händer att Trafikverket överklagar samtidigt som länsstyrelsen beslutar att överpröva. För dessa frågor kan överklagande tillämpas enl. PBL 13:10. Statliga myndigheter har dock enligt denna bestämmelse talerätt i egenskap av berörd sakägare. Staten kan alltså som sakägare bevaka sina intressen när det gäller beslut som direkt berör till exempel statlig mark (PBL 13 kap 10§).

3.5 Finansiering av åtgärder

När kommunerna planerar för förändrad markanvändning kan det föranleda behov av förändringar i det statliga vägnätet. Åtgärder i det statliga vägnätet finansieras normalt sett genom länsplan (regionala vägar) eller nationell plan (nationella vägar). Planerna uppdateras på uppdrag av regeringen, ungefär vart fjärde år. Trafikverket bistår med underlag och genomför planerna, men det är regeringen respektive länsplaneupprättarna som beslutar om vilka åtgärder som ska finnas med i planerna.

Om en kommun är villig att finansiera hela åtgärden behöver den inte finnas med i nationell plan eller länsplan. Den behöver dock fortfarande komma med i Trafikverkets verksamhetsplanering.

Åtgärder på den statliga vägen är en följd av en utvecklingsambition hos kommunen. Vägåtgärden kan därför sägas vara del i ett sammanhang och inte en brist i transportsystemet. Åtgärdsvalsstudier, metodiken för att lösa transportrelaterade behov, tillämpas inte eftersom bristen uppkommer först i samband med exploateringen/förändringen som kommunen driver. Kommunens detaljplan syftar till att pröva markens lämplighet för ett visst ändamål – där i ingår vägåtgärden.

3.5.1 Avsiktsförklaring och medfinansieringsavtal

En avsiktsförklaring mellan kommun och Trafikverket tas fram för åtgärder med planerad byggstart år 4 – 6. Avsiktsförklaringen syftar till att identifiera viljan till, preliminär inriktning och omfattning av medfinansiering samt anger villkoren, formerna och tidplanen för fortsatt samverkan rörande utpekade åtgärder. Avsiktsförklaringen tidsbegränsas till nästa planrevidering och är inte bindande.

Ett medfinansieringsavtal tas därefter fram för åtgärder med planerad byggstart år 1 - 3 och syftar till att bestämma omfattning av åtgärder, parternas ansvar samt finansieringen av åtgärden. Det är ett avtal som binder parterna, men utan klausuler om skadestånd. Avtalet ska ligga inom ramen för det bemyndigande som regeringen gett Trafikverket. (Förhandling och förvaltning av avtal om medfinansiering och samverkan med externa TDOK 2017:0422).

För att säkerställa finansiering av de åtgärder som blir tillämpbara som ett undantag genom §10 väglagen till följd av en kommunal detaljplan kommer Trafikverket att i sitt yttrande över förslaget till detaljplan ange att ett avtal måste tecknas före beslut om planens antagande.

Initiativ till detaljplaner kan komma från privata intressenter (exploatörer, byggherrar, fastighetsägare med flera). Sådana initiativ ger upphov till kommunala avtal med intressenten. Det kan vara ett plankostnadsavtal som definierar att planen tas fram men också ett exploateringsavtal som reglerar en detaljplans genomförande, PBL 6 kap 39 och 40§§.

3.6 Bevakningsärenden

Trafikverket har som huvudinriktning att alla åtgärder på det statliga vägnätet ska planeras och genomföras av Trafikverket. Produktkvaliteten i Trafikverkets anläggning måste vara rätt så att ett överlämnande till förvaltaren av anläggningen är möjligt och att drift och skötsel kan ske kostnadseffektivt och säkert.

I vissa fall kan åtgärder dock genomföras genom ett bevakningsuppdrag, d.v.s. ett uppdrag där Trafikverket genom en bevakningsledare säkerställer att Trafikverkets krav på statlig anläggning tillgodoses i samband med att åtgärd som berör eller kan påverka det statliga väg- eller järnvägsnätet initieras och genomförs av extern part. Det handlar framför allt om små och okomplicerade åtgärder på lågt trafikerade vägar.

3.7 Samordnat förfarande

Enligt dagens regelsystem så finns en möjlighet till ett förenklat förfarande vid upprättande av vägplaner, i de fall åtgärden har prövats eller ska prövas i en detaljplan. Det förenklade förfarandet innebär att

- samråd om vägens lokalisering och utformning i detalj inte behöver ske om vägplanen enbart gäller åtgärder som också har prövats eller ska prövas genom detaljplanen (15 b § väglagen),
- det inte behövs någon miljökonsekvensbeskrivning som är särskilt upprättad för vägplanen om vägplanen enbart gäller åtgärder som också har prövats eller ska prövas genom detaljplanen (16 c § väglagen),
- kungörandet av vägplanen får samordnas med det kungörande som ska ske i detaljplaneärendet, om förslaget enbart gäller åtgärder som också har prövats eller ska prövas genom detaljplanen (17 § väglagen).

Samordningen innebär dock fortfarande att en vägplan tas fram och fastställs, men tanken enligt förarbetena var att genom dessa förenklingar i vägplaneprocessen göra att det skulle gå fortare och bli mindre kostsamt att ta fram vägplaner i dessa situationer.

Det ska också nämnas att samordningsreglerna även infördes i PBL och ter sig liknande – dvs. vissa moment i detaljplaneprocessen kan undgås ifall åtgärden prövats eller ska prövas i en vägplan. Eftersom denna rapport syftar till att belysa möjliga förändringar i väglagen redogörs det inte ytterligare för samordningsreglerna i PBL

4 Problembeskrivning

I Ds 2023:28 Nationell fysisk planering redovisas två problem med dagens planläggning enligt väglagen och PBL, att det är en dubbelprövning och att det är för långa ledtider. Trafikverket har dock fått uppfattningen att kärnan i problemet är den oförutsägbarhet som kommunerna ställs inför när de ska upprätta detaljplaner som påverkar statlig väg. Nedan följer Trafikverkets redogörelse av dessa problem.

4.1 Dubbelprövning

Problembilden som presenteras i rapporten Ds 2023:28 Nationell fysisk planering är att ”...den dubbelprövning som åtgärder inom tätort på det nationella vägnätet *alltid* genererar genom att sådana kräver både detaljplan enligt PBL och vägplan enligt väglagen” och att det kommer olika besked från olika nationella/statliga instanser.

Som beskrivet ovan i avsnitt 3.1 krävs det inte *alltid* vägplan för åtgärder på det statliga vägnätet. Begreppet dubbelprövning är också missvisande. Dubbelprövning innebär att samma sak provas två gånger. Så är inte fallet vid både vägplan och detaljplan för samma åtgärd. Detaljplanen syftar till att pröva lämplig markanvändning för ett område. I detaljplaner ingår fler användningar, exempelvis gator, natur, bostäder eller centrum. Vägplanen provar enbart ett ändamål vilket är just byggande av väg. Förändringar i syfte att nå resultat för de åtgärder som denna utredning studerat med en mer sammanhållen process skulle innebära förbättringar.

4.1.1 Väglagen kontra plan- och bygglagen

Det finns både likheter och skillnader mellan en vägplan och en detaljplan. Båda prövningarna utreder markanspråk och omgivningspåverkan och resulterar i möjligheten att anlägga en väg. Lagstiftningarna som de respektive planerna provas mot har dock olika syften och upplägg.

Plan- och bygglagen inriktar sig på planeringsprocessen där byggande och förändring av mark- och vattenanvändningens många intressen ska samordnas och konflikter lösas i ett tidigt skede. Plan- och bygglagens förfaranden syftar till att identifiera lämplig mark- och vattenanvändning sett till både allmänna och enskilda intressen. Enligt PBL 4 kap. 2 § 2p finns krav på kommunen att ta fram detaljplan för ny sammanhållen bebyggelse eller för befintlig bebyggelse som ska förändras om regleringen behöver ske i ett sammanhang med hänsyn till den fysiska miljö som åtgärden ska genomföras i, till åtgärdens karaktär eller omfattning eller till förhållandena i övrigt.

Sammanhållen bebyggelse definieras i PBL 4 kap. 2 § som bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. Det innebär att byggnaderna ligger så nära varandra att de utgör en tydlig grupp, där tomterna antingen har gemensam gräns eller endast separeras av exempelvis en väg eller ett grönområde.

Länsstyrelsen har tillsyn över kommunernas detaljplanering och kan överpröva detaljplaner. Det är ett verktyg för staten där planer som inte anses tillgodose eller tillräckligt belysa viktiga aspekter så som exempelvis riksintressen eller hälsa och säkerhet kan upphävas genom länsstyrelsens beslut³.

Väglagen är en så kallad sektorslag. Den gäller ”bara” allmän väg. Väglagen definierar vad som är en allmän väg och dess anordningar, vad väghållning är och vem som är ansvarig för väghållningen och reglerar processen för att bygga en allmän väg liksom drift och underhåll av en allmän väg.

En detaljplan och en vägplan fyller olika syften och prövningarna är därför olika. Dock sker samråd och granskning på ett likartat sätt i båda planerna vilket kan ge uppfattningen av att det sker en dubbelprövning. En detaljplan har till syfte att fastlägga platsens lämplighet för en viss markanvändning. I en detaljplan läggs marken ut som kvartersmark eller allmän platsmark och när kommunen är huvudman i planen uppkommer en skyldighet att lösa in den mark som redovisats som allmän platsmark. Detta sker då med äganderätt eller undantagsvis med servitut men först sedan en lantmäteriförrättning genomförts. Någon vägrätt uppstår inte i detaljplanen. Istället regleras användningen, på den juridiskt bindande plankartan, till ett vägändamål, GATA, VÄG etc., enligt Boverkets föreskrifter om detaljplan. Användningen väg eller gata är så kallad allmän plats och genom planen knyts en huvudman till den. Huvudmannen har ansvar för genomförandet av allmän plats, förfarandet är olika för enskilt respektive kommunalt huvudmannaskap. Ytor för tillfällig användning kan regleras i detaljplan, men de är tidsbegränsade och kan bara ske inom planområdet. Förutom att det tas fram en detaljplan som möjliggör exploatering kan man anta att det även kommer att krävas bygglov för exploateringsåtgärderna. Även kommunens byggnationer kräver således en form av ”dubbelprövning” i och med att detaljplanen först ger ramarna men bygglovet reglerar detaljerna.

Vägplanen har som ett syfte att ordna markåtkomsten för en specifik åtgärd, både det permanenta och tillfälliga behovet. Därtill provas vilka skyddsåtgärder som behövs för att minimera påverkan på omgivningen och identifiera vilka övriga tillstånd som behövs för att genomföra projektet. Detta sker genom att marken redovisas som vägrätt, inskränkt vägrätt och tillfällig nyttjanderätt. Den tillfälliga

³ Boverket, 2023. Plan- och bygglagstiftningens utveckling. [Plan- och bygglagstiftningens utveckling - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

nyttjanderätten (etableringsytor, ytor för byggtrafik m.m.) är av stor betydelse för att kunna genomföra byggnationen.

En vägplan kan beskrivas som bygglovets motsvarighet, dvs en fastställd vägplan är som ett bygglov, alltså det tillstånd som behövs för att genomföra det aktuella vägprojektet. Det är inte samma sorts prövningar i en detaljplan och i en vägplan, de har olika detaljeringsnivå och de olika planerna ger olika rättsverkan, en vägplan motsvarar prövningen i ett bygglov och motsvarar ett expropriationstillstånd. Det är alltså ingen dubbelprövning utan två olika typer av prövningar på olika detaljeringsnivåer och med olika syften.

4.1.2 Miljöprövning

När det gäller miljöprövning enligt miljöbalken skiljer sig förfarandet åt beroende på om det handlar om en detaljplan enligt PBL eller en vägplan enligt väglagen.

Vid upprättande av en detaljplan ska kommunen bedöma om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet måste en miljöbedömning enligt kapitel 6 i miljöbalken göras. Denna typ av miljöbedömning kallas för strategisk miljöbedömning, eftersom den sker på ett övergripande plan och tar hänsyn till mer generella frågor om markens lämplighet för exempelvis bostäder, industri eller infrastruktur. Kommunen ansvarar för processen, men länsstyrelsen har en viktig roll i att avgöra om en betydande miljöpåverkan föreligger och att samordna statliga intressen.

För vägplaner är miljöprövningen direkt kopplad till ett konkret projekt, alltså byggandet eller ombyggnaden av en allmän väg. Det innebär att en miljöbedömning eller miljökonsekvensbeskrivning blir en integrerad del av vägplanen.

Miljöprövningen sker alltså som en del av den fysiska planeringen och genomförs av den ansvariga väghållningsmyndigheten, oftast Trafikverket. Till skillnad från detaljplanen, där miljöprövningen är vägledande för kommande exploatering, utgör vägplanen ett faktiskt tillstånd enligt väglagen och miljöbalken. Det innebär att när vägplanen har fastställts och vunnit laga kraft så ger den både rätt att bygga vägen och rätt att använda marken, inklusive tillfällig markåtkomst. Den fungerar därmed ungefär som ett kombinerat bygglov och expropriationstillstånd.

En annan skillnad är att vägplanens miljöprövning ofta är mer detaljerad och tekniskt inriktad, medan detaljplanens miljöprövning är bredare och mer strategisk.

4.2 Långa ledtider i Trafikverkets processer

Ett problem som kommunerna upplever som mer problematiskt än själva prövningen är att kommunens och Trafikverkets tidplaner inte överensstämmer. Det är inte den dubbla prövningen utan de dubbla processerna som ställer till problem. När kommunen ansvarar för detaljplanen och Trafikverket för

väggårdgården krävs tät samordning – både tekniskt, juridiskt och tidsmässigt. Det är vanligt att kommunens planeringshorisont är kortare och mer projektfokuserad medan Trafikverkets arbetssätt är mer långsiktigt, styrt av regelverk, nationella eller regionala prioriteringar och en intern process. Skillnaden i arbetssätt, ansvar och kultur leder ibland till att projekt inte går i takt.

Trafikverket ansvarar för hela det statliga vägnätet i landet, och har en stor mängd projekt att hantera, både nationellt och regionalt. Även om kommunen finansierar åtgärden, måste Trafikverket prioritera inom befintlig resurs- och personalram, tilldela intern projektledning och teknisk kompetens samt säkerställa att åtgärden inte påverkar andra pågående eller planerade projekt. Detta skapar ofta kö-effekter i planeringen och tidsfördröjningar innan ett projekt ens kan påbörjas. Trafikverket arbetar dock aktivt med att förbättra leveransförmågan genom att korta verksamhetens ledtider i planering och byggprojekt.

I de fall en åtgärd bedöms vara en SO-åtgärd (se avsnitt 3.2.2) är ambitionen att åtgärden ska utredas och projekteras parallellt med framtagandet av detaljplanen. Det kräver dock att kommunen upprättar en tidig dialog med Trafikverket när de påbörjar planarbetet. Förändringar i detaljplanen kan också leda till förändringar i åtgärdens omfattning, vilket kan innebära förlängning av Trafikverkets ledtider eller till och med att åtgärden bedöms vara byggande av väg och att en vägplan därmed behöver upprättas.

4.3 Oförutsägbarhet

Rapporten Ds 2023:28 Nationell fysisk planering nämner kort att kommunerna upplever att det finns en osäkerhet kring överenskommelser om åtgärder med ”staten”, som de baserar sin detaljplan på. När Trafikverket sedan kommer längre i sin utredning (och eventuell vägplan) så händer det att åtgärden har förändrats till den grad att den inte ryms inom detaljplanen. Det innebär att kommunen behöver göra om den detaljplan som de nyss har antagit.

Plangräns, användningsgräns och egenskaper i detaljplanen ska anges med exakthet i ett skede då kunskapen om åtgärden på den statliga vägen inte är fullständig. I processen både för att ta fram vägplan och detaljplan ska berörda ha möjlighet att yttra sig och påverka planens utformning, därför är inte markanspråken för åtgärden på den statliga vägen fullt ut kända förrän i vägplanens slutskede.

En konsekvens av de separata processerna är att kommunen behöver göra om den detaljplan som nyligen antagits. Att ändra en detaljplan före genomförandetidens utgång är förknippat med ersättningsanspråk från dem som har haft rättigheter i detaljplanen som kan påverkas negativt av en ändring.

4.4 Hur vanliga är problemen?

Trafikverkets analys att det inte är dubbla prövningar som är problemet bekräftas av de parter som Trafikverket har haft dialog med under uppdragets gång; Boverket, SKR och länsstyrelsens expertgrupp för infrastruktur. Utöver dessa har frågan diskuterats på ett möte med kommunala plan- och exploateringschefer som SKR kallade till. Cheferna beskrev istället att det inte är lätt att synkronisera Trafikverkets tidplaner med de kommunala när kommunen tar fram detaljplan som berör statlig väg. Det kommer ofta besked från Trafikverket i sena skeden som innebär att kommunen får ändra i sitt pågående planarbete i ett sent skede eller ändra i en redan antagen plan. Detta gäller inte bara när kommunen har med den statliga vägen i sin detaljplan utan även om detaljplanen är angränsande till det statliga vägområdet; behövs mer vägområde behöver detaljplanegränsen flyttas.

Ett exempel när det i dag kan behövas både en vägplan och en detaljplan är när kommunen planerar för ett nytt bostads- eller industriområde i ett område som inte tidigare omfattas av detaljplan. Om det då behövs en avfart från det nationella vägnätet behöver ombyggnaden av den allmänna vägen prövas i en vägplan, förutsatt att åtgärden inte är sådan liten okomplicerad åtgärd (s.k. SO-åtgärd) som innebär att åtgärden enligt väglagen inte utgör byggande av väg (se 10 § fjärde stycket väglagen). Att även den åtgärd som behövs för att bygga om den allmänna vägen behöver prövas i en vägplan innebär således att det krävs dubbla planeringsprocesser, vilket innebär att det finns risk för att den tid som behövs för planering blir längre än vad som hade behövts om även ombyggnaden av den allmänna vägen skulle kunna prövas i detaljplanen.

4.5 Vad får problemen för konsekvenser (nollalternativ)?

När en kommun tar fram en detaljplan för exempelvis ett nytt bostadsområde eller ett industriområde som kräver anslutning till det statliga vägnätet, uppstår ofta en beroenderelation till Trafikverket. Kommunerna har inte möjlighet att på ett enkelt sätt förutse utfallet, d.v.s. ifall åtgärden på den allmänna vägen kräver en vägplan eller ej. De kan göra allt "rätt", men det kan ändå landa i att åtgärden inte blir av. Många kommuner rapporterar att Trafikverkets planeringstider inte går i takt med kommunens. Det kan innebära att:

- exploateringsavtal fördröjs,
- byggstart skjuts upp,
- kommunen tvingas revidera detaljplanens genomförandetid,
- projektets ekonomi påverkas negativt (eftersom byggstarten skjuts upp och intäkter uteblir).

5 Diskussion och slutsatser

Problembeskrivningen visar att det inte är dubbelprövningen som är problematiken, det är snarare de dubbla processerna för vägplan och detaljplan och att det är svårt för kommunerna att få besked om de åtgärder som Trafikverket ska genomföra med anledning av kommunal detaljplan.

Det finns förenklingar i väglagen som innebär att små och okomplicerade åtgärder (SO-åtgärder, se avsnitt 3.2.2) inte anses vara ”byggande av väg” och därmed inte behöver vägplan. Trafikverket gör bedömningen om en åtgärd ska klassas som SO-åtgärd. Under projektering kan det dock visa sig att omfattningen av åtgärden ökar och att det inte längre kan klassas som SO-åtgärd och att en vägplan behövs. För kommunen innebär det att förutsättningarna förändras i ett sent skede, ibland efter att detaljplanen är antagen. Det kan också leda till att detaljplanen behöver förändras för att markanvändningen inte stämmer överens med det markanspråk som vägplanen anger.

En förutsättning för en förenkling i väglagen skulle, enligt uppdraget, vara att åtgärden genomfördes inom sammanhållen bebyggelse. I fjärde kapitlet i PBL regleras när detaljplan ska upprättas inom sammanhållen bebyggelse, se avsnitt 4.1.1. Det innebär att åtgärder som genomförs med stöd i detaljplan kommer ske inom sammanhållen bebyggelse.

I uppdraget ingår att säkerställa ”vägrättsinstitutet och väghållaransvaret inklusive framtida drift och säkerhet”. Trafikverket konstaterar att vägrätten dels har som syfte att ge staten tillgång till mark som har annan användning än väg i grunden och dels fastställa den huvudsakliga utformningen och de skyddsåtgärder som är nödvändiga för störningar mot omgivningen. Om det däremot finns en detaljplan som säger att ett visst markområde ska vara väg, och kommunen löser in marken, så är vägrätten överflödig.

Desto viktigare är väghållaransvaret och vägområde. Väghållaransvaret anger vem det är ansvarar för drift och underhåll av vägen och vägområdet anger vilket område som behövs för att göra detta. En detaljpaneläggning av statlig väg innebär inte att väghållaransvaret förändras. Väghållaransvaret förändras inte genom att den statliga vägen omfattas av en detaljplan, utan staten, genom Trafikverket, är fortsatt väghållare. Det som är viktigt att bevaka är att det nya vägområde som åtgärden leder till kan redovisas tydligt.

6 Trafikverkets förslag till förändring

6.1 Förslag till författningsförändringar

Trafikverket föreslår följande förändring i väglagens §10 genom tillägget nedan redovisat.

Nuvarande lydelse

Ny lydelse

10 §

Med byggande av väg avses att anlägga en ny väg och att bygga om en väg.

Ny väg får anläggas, om vägen behövs för allmän samfärdsel eller annars kan antas få synnerlig betydelse för det allmänna.

En väg får byggas om, när det är motiverat från allmän synpunkt.

En åtgärd på en befintlig väg ska inte anses vara byggande av väg om

1. åtgärden medför endast marginell ytterligare påverkan på omgivningen, och
2. berörda fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt skriftligen medgett att mark eller annat utrymme får tas i anspråk.

En åtgärd på befintlig väg ska heller inte anses vara byggande av väg om den är av mindre omfattning, omfattas av detaljplan och kommunen tillhandahåller marken enligt 7 §.

6.2 Författningskommentar

Förslaget till ändring i väglagen (1971:948)

10 §

Stycke fem är nytt

Paragrafen avslutas med ett nytt femte stycke som genom detta utökar definitionen av vilken typ av åtgärder som kan genomföras utan att klassas som byggande av väg. Genom bestämmelsen i det nya stycket kan åtgärder som är av mindre omfattning, omfattas av detaljplan samt att kommunen tillhandahåller marken enligt 7 § ses som ej byggande av väg och därmed inte kräva att vägplan upprätts.

I paragrafens *första stycke* definieras vad som avses med byggande av väg, detta ändras inte. *Andra stycket* som innehåller bestämmelser om när ny väg får anläggas, ändras inte. *Tredje stycket* som innehåller bestämmelser om när en väg får byggas, ändras inte. *Fjärde stycket* som innehåller bestämmelser om när en åtgärd på befintlig väg inte ska anses vara byggande av väg, ändras inte.

Det införs ett nytt *femte stycke* i paragrafen. Genom bestämmelsen undantas mindre omfattande åtgärder som omfattas av detaljplan och där kommunen tillhandahåller marken från begreppet byggande av väg. Det får till följd att kravet på formell fysisk planering genom vägplan inte gäller för dessa åtgärder om de omfattas av en detaljplan och kommunen tillhandahåller marken enligt 7 § i väglagen. Undantaget gäller endast åtgärder på statlig väg och bibehållet statligt väghållaransvar. Härutöver krävs att följande förutsättningar är uppfyllda. För det första förutsätts att åtgärden är av mindre omfattning, dvs att den ej har betydande miljöpåverkan och endast har lokal trafikpåverkan. Utgångspunkten för bedömningen är den omgivningspåverkan som vägåtgärden ger upphov till.

Bedömningen om att åtgärden ej har betydande miljöpåverkan och endast lokal trafikpåverkan ska framställas och beskrivas av kommunen i detaljplanen och Trafikverket ska säkerställa att detta genomförts på rätt grunder. Omständigheter som har betydelse vid bedömningen utgörs bland annat av omgivningens karaktär och känslighet, till exempel om det finns bebyggelse eller känslig miljö i närheten. Att trafikpåverkan endast blir lokal har betydelse vid bedömningen vilket innebär att åtgärden inte påverkar det statliga vägnätet negativt avseende exempelvis trafiksäkerhet eller vägens funktioner i det funktionellt prioriterade vägnätet. Som en andra förutsättning för att undantaget ska vara tillämpligt krävs att åtgärden omfattas av en detaljplan. Detta ska garantera att markåtkomst för åtgärden sker reglerat utifrån plan- och bygglagens bestämmelse samt att rättssäkerhet för tredje man säkerställs utifrån bestämmelserna i plan- och bygglagen.

I de fall åtgärden är en konsekvens av kommunal exploatering ska åtgärden bekostas genom kommunen för att det ska bli aktuellt att tillämpa föreslaget undantag. Den slutliga finansieringen kan också styras av bestämmelserna i 6 kap 39 och 40 §§ i plan- och bygglagen vilket ska beaktas för att skydda tredje part. Till sist förutsätts också att marken tillhandahålls av kommunen enligt 7 § i väglagen. I bestämmelsen uttrycks detta genom att det anges att kommunen tillhandahåller marken enligt 7 §. Att kommunen äger och tillhandahåller marken är viktigt eftersom att det då inte behövs någon ytterligare process för markåtkomst vilket sparar tid och resurser för samhället. Kommunen kommer också att behöva säkerställa tillfällig markåtkomst under byggtid för att genomförandet av åtgärden ska kunna utföras av Trafikverket. Den praktiska tillämpningen av bestämmelsen behandlas även i avsnitt 6.3.

6.3 Praktisk tillämpning av förslaget

Förslaget till tillägg i 10 § väglagen skulle innebära att vägåtgärder även i fortsättningen prövas enligt både PBL och väglagen. Väglagens regler om allmän väg, väghållare, väganordningar och vägområde förblir desamma. Däremot behövs ingen vägplan.

Tillämpningen kommer i grunden att ske på olika sätt beroende på om åtgärden initieras av kommunen genom en ny detaljplan eller om åtgärden sker inom en befintlig detaljplan och initieras av Trafikverket.

6.3.1 Åtgärden initieras av kommunen

Planläggning med detaljplan syftar till att mark- och vattenområden används till det ändamål området är mest lämpat för. Lämpligheten bedöms med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. För att kunna göra korrekta bedömningar kan flertalet utredningar behöva tas fram. En initial bedömning av exploaterings påverkan på det statliga vägnätet ska göras.

Om kommunen identifierar att det finns risk att någon statlig väg påverkas, till exempel genom ökade trafikmängder eller behov av ny anslutande väg, tar de kontakt med Trafikverket. En avsiktsförklaring, se mer i avsnitt 3.5.1, mellan kommunen och Trafikverket upprättas som säkerställer att båda parter har för avsikt att driva den fortsatta processen i samverkan och avsätta resurser för det. Avsiktsförklaringen anger principerna för finansiering av åtgärden, principerna för parternas ansvarsfördelning och när åtgärden ska genomföras. Att kommunen ska vara huvudman för allmän plats ska framgå likväl som att väghållningen fortsatt ska vara statlig (om annan bedömning görs ska överenskommelse om att inleda förändringsärendet istället tecknas). Trafikverket förbinder sig att genomföra åtgärden enligt föreslaget undantag i femte stycket 10 § väglagen, förutsatt att kommunen kan visa att kriterierna för undantaget uppfylls. Avsiktsförklaringen signeras av Trafikverkets regionala direktör.

Kommunen tar fram underlag som visar på förslag på åtgärd, att den inte kan anses ha betydande miljöpåverkan samt att den endast har lokal påverkan på trafiksystemet. Underlaget ska redovisa att kommunen gör bedömningen att åtgärden är av mindre omfattning. Det innebär att de ska beskriva

- varför åtgärden inte anses innebära betydande miljöpåverkan. Eftersom kommunen gör bedömningen inom ramen för detaljplanen ska länsstyrelsen inte behöva ta beslut i frågan, som är fallet vid upprättande av vägplan.
- att åtgärden endast har lokal trafikpåverkan. Det inkluderar beräkning av tillkommande trafik samt prognos för övrig trafik, fördelning av ny trafik i nätet och avgränsning av påverkat område, kapacitetsanalys och förslag till åtgärder vid behov i enlighet med fyrstegsprincipen, redovisning och

bedömning av påverkan på statlig infrastruktur (till exempel närliggande trafikplatser) samt bedömning av trafiksäkerhet och miljöeffekter (till exempel buller).

Trafikverket granskar kommunens underlag för att säkerställa att bedömningen är gjord på rätt grunder, till exempel korrekta trafikmängder och prognoser, lämplig åtgärd i ett bra läge, etc. I samband med detta tillsätter Trafikverket resurser för projektering av åtgärden. Eftersom Trafikverket fortsatt ska vara väghållare är det också Trafikverket som ska projektera och genomföra åtgärden. Undantag från detta kan göras enligt gängse rutin, se avsnitt 3.6.

Härifrån sker ett parallellt arbete där Trafikverket projekterar åtgärden samtidigt som kommunen tar fram handlingarna för detaljplanen. Detta kräver en tät dialog för att säkerställa att plankartan anger den markyta som vägåtgärden behöver. Trafikverkets projektering visar hur det nya vägområdet för den statliga vägen ser ut i detalj. Plankartan visar åtgärdens utrymmesbehov med en planbestämmelse som innebär allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap och med användning VÄG eller liknande, enligt Boverkets planbestämmelsekatalog⁴.

Vägåtgärden ska också framgå av en illustrationskarta, om det behövs för att förstå åtgärden. I planbeskrivningen ska vägåtgärden finnas med i beskrivningen av de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser.

Innan planen går ut på samråd ska Trafikverket ha kommit så långt i sin projektering att markområdet är säkert. Trafikverket behöver också veta vilken mark som behövs för genomförandet av åtgärden.

I samrådet yttrar sig Trafikverket om planen som helhet och tillstyrker vägåtgärden om planen redovisar den på det sätt som Trafikverket och kommunen har varit överens om i tidigare dialog. Om Trafikverket anser att förändringar behövs ska detta framgå av Trafikverkets samrådsyttrande, men det bör också ske en dialog med kommunen för att reda ut vilka skillnader som finns mellan Trafikverkets projektering och kommunens detaljplan. I dialogen ska också eventuella synpunkter från andra parter, som har bäring på vägåtgärden, hanteras. När detaljplanens handlingar är justerade enligt överenskommelse i dialogen ska ett avtal skrivas. Avtalet reglerar att kommunen står för kostnaden och tillhandahåller marken för åtgärden. Utöver den mark som behövs för den färdiga vägåtgärden behöver kommunen också tillhandahålla den mark som behövs under byggtid. Om detta regleras i detaljplanen eller sker på annat sätt är upp till kommunen att bestämma,

⁴ Planbestämmelsekatalogen innehåller alla de planbestämmelser som Boverket i föreskrifterna om detaljplan föreskriver att kommuner kan använda vid planläggning av nya detaljplaner. Planbestämmelsekatalogen är en exempelsamling som är uppbyggd enligt Boverkets föreskrifter (2020:5) om detaljplan och Boverkets allmänna råd (2020:6) om redovisning av reglering i detaljplan.

men det ska också ingå i avtalet. Avtalet ska gälla i fem år från att detaljplanen vunnit laga kraft. Detta för att säkerställa att Trafikverket har resurser för att genomföra åtgärden. Om åtgärden inte är påbörjad inom fem år efter detaljplanens antagande kommer ett nytt avtal behöva upprättas för att säkerställa finansiering och genomförande.

När planen går ut på granskning ska kommunen och Trafikverket redan vara överens och inga ytterligare synpunkter ska behöva framföras gällande vägåtgärden. Skulle kommunen ha gjort förändringar i detaljplanen som påverkar vägåtgärden negativt bör detaljplanen bli föremål för nytt samråd, annars kan Trafikverket komma att överklaga planen.

Skulle kommunen anta en detaljplan utan att ett avtal finns på plats bör Trafikverket överväga att överklaga detaljplanen med hänvisning till att man som innehavare av särskild rättighet påverkas negativt av planens genomförande.

Det är ett viktigt kriterium att kommunen, när detaljplanen vunnit laga kraft, äger och tillhandahåller marken eftersom att det då inte behövs någon ytterligare process för att få till markåtkomsten, vilket främst är fallet i exploateringssammanhang. Om kommunen äger marken så slipper Trafikverket också att förhandla om markåtkomst med flera parter, vilket sparar tid och resurser för samhället.

Eftersom Trafikverket fortsatt är väghållare för vägen tillkommer det nya vägområdet till Trafikverkets redan befintliga och läggs in i avtalen med driftentreprenörerna enligt gängse rutiner. Om kommunen önskar skötsel utöver Trafikverkets standard får kommunen bekosta det, vilket det redan finns rutiner för att hantera.

6.3.2 Åtgärden initieras av Trafikverket (befintlig detaljplan)

Om åtgärden utförs inom en befintlig detaljplan initieras den troligtvis i normalfallet av Trafikverket. Detta förfarande kommer inte att skilja sig nämnvärt från det förfarande som Trafikverket idag har med SO-åtgärder. Trafikverket tar själva fram det underlag som behövs för att göra bedömningen om undantaget kan tillämpas.

Ifall åtgärden utförs helt inom befintligt vägområde gäller inte villkoret om tillhandahållande av mark enligt 7 § väglagen, eftersom Trafikverket då redan har rådighet över marken, antingen genom tillhandahållande enligt 7 § väglagen eller genom vägrätt.

7 Alternativa förslag som övervägts i utredningen

7.1 Genomförande med stöd av PBL

Föreslagen förändring innebär att en vägåtgärds markanspråk tillhandahålls genom PBL men att åtgärden genomförs med stöd av väglagen. Ett förslag som lyftes under uppdragets gång var att vägåtgärden även skulle genomföras med stöd av PBL. Det skulle dock innebära att mycket av det som regleras i väglagen idag skulle behöva föras in i PBL. Eftersom uppdraget från regeringen var formulerat att Trafikverket skulle "...utreda möjligheten och lämpligheten att införa ett undantag i väglagen..." avfärdades förslaget att genomföra vägåtgärder på statlig väg med stöd av PBL.

7.2 Kommunen planerar, projekterar och genomför

Ett alternativ som har lyfts under arbetets gång är att kommunen, förutom att planlägga åtgärden, även projekterar och genomför den. Trafikverket skulle då enbart ha en bevakande roll. Denna möjlighet finns även med förordat förslag, men avgränsat till specifika förhållanden. Anledningen till att Trafikverket inte lämnar över projektering och genomförande till kommunerna är att ansvarsfrågan blir tveksam. Vad händer om det är något som sker med anläggningen efter exempelvis åtta år? Trafikverket har också en annan nivå än kommunerna vad gäller tillräcklig förvaltning. Det är en stor konfliktrisk som skulle byggas in om Trafikverket överlåter projektering och genomförande till kommunerna.

8 Följdändringar i andra regelverk

8.1 Plan- och bygglagen

Boverket konstaterar i dialog med Trafikverket att föreslagen författningsförändring kan komma att påverka bestämmelserna i PBL (2010:900) och att detta skulle behöva utredas av Boverket.

Trafikverket bedömer att de förändringar som föreslås för Väglagen (1971:948) framförallt påverkar innehållet i och omfattningen av vad som ska ingå i detaljplan, 4 kap *detaljplanens omfattning och utformning* (2010:900).

Trafikverket föreslår att regeringen uppdrar åt Boverket att utreda de ändringar som kan komma att krävas i PBL.

9 Konsekvensbeskrivning

Förslaget får till följd att något mer omfattande vägåtgärder än s.k. SO-åtgärder kan genomföras utan vägplan. Konsekvensbeskrivning och markanspråk hanteras med stöd av detaljplan. Det leder till en förflyttning av ansvar och arbete från Trafikverket till kommunen. Det behövs färre vägplaner och troligen kan det även bli färre traditionella SO-åtgärder, då fler kommuner väljer att inkludera vägåtgärden i detaljplanen.

9.1 Konsekvenser för kommuner

Om det föreslagna tillägget till 10 § väglagen införs, innebär det flera förändringar för kommunernas roll och ansvar i planeringen av vägåtgärder. Framför allt kommer kommunerna att få ett större ansvar för att säkerställa att vägåtgärder som undantas från krav på vägplan ändå blir tillräckligt utredda och prövade inom ramen för detaljplaneprocessen. Det innebär att detaljplanerna i många fall behöver bli något mer omfattande och tekniskt detaljerade än tidigare, särskilt när det gäller vägens utformning, påverkan på omgivningen och frågor om markåtkomst.

För kommunerna innebär detta både möjligheter och utmaningar. Å ena sidan stärks det kommunala självbestämmandet, eftersom kommunen får större frihet att själva styra över planprocessen för vägåtgärder på statlig väg inom detaljplanerat område, förutsatt att de tar ansvar för att marken finns tillgänglig och att alla relevanta frågor prövas i detaljplanen. Genom att i större utsträckning kunna samordna kommunal och statlig planering inom ramen för detaljplanen, ges utrymme för mer integrerad stadsutveckling och effektiv hantering av tillväxtbehov. Det möjliggör ett mer sammanhållet planeringsgrepp där trafiklösningar, bebyggelseutveckling och markanvändning hanteras i ett sammanhang.

En åtgärd som genomförs enligt förslaget ger nytta för både staten och kommunen, men också för den privata intressent som kommunen kan ha ingått avtal med. Förutsägbarhet ökar möjligheterna för kommunen att ingånga exploateringsavtal inte behöver revideras.

Den ömsesidiga nyttan ger förutsättningar för ett bra samarbete mellan parterna. Åtgärdens tydliga avgränsning och samband med översiktsplanen och efterföljande genomförande förväntas bidra till den efterfrågade förutsägbarheten.

Å andra sidan blir det något högre krav på innehållet i kommunernas detaljplaner. Eftersom Trafikverket kvarstår som väghållare, innebär det att kommunen planlägger en statlig anläggning som de inte själva ansvarar för. Detta ställer krav på en tät dialog med Trafikverket och en mer fördjupad teknisk förståelse inom kommunerna, särskilt vad gäller kravställning, trafikfunktion och vägområdets utformning. Det kan även innebära en viss ökning av administration, eftersom

kommunen måste säkerställa att processerna för samråd och prövning av omgivningspåverkan uppfyller de krav som annars hade ställts i en vägplan.

En annan konsekvens rör markåtkomst och finansiering. Om åtgärden sker på kommunens initiativ och regleras i detaljplan, krävs att kommunen löser in marken enligt PBL 6 kap. 13 §. Det innebär att äganderätten till marken övergår till kommunen, som också ansvarar för ersättning enligt expropriationslagens principer. Detta innebär ett tydligt ansvarstagande från kommunens sida och kan kräva finansiella och administrativa resurser som inte alltid är tillgängliga – särskilt i mindre kommuner eller vid samtidiga planprojekt.

Kommunerna kan också påverkas av osäkerheten kring kriteriernas tillämpning. Om det inte finns en tydligt formaliserad process för att bedöma vad som utgör ”mindre omfattning” eller ”lokal påverkan”, riskerar det att uppstå godtyckliga skillnader i hur åtgärder bedöms mellan regioner eller mellan olika projekt. Detta försvårar för kommuner att planera långsiktigt och skapa tydliga förväntningar gentemot medborgare och exploatörer. Risken för att Trafikverket i ett sent skede avslår kommunens planförslag, på grund av att föreslaget tillägg inte bedöms kunna tillämpas för åtgärden, innebär ett påtagligt moment av osäkerhet som kan leda till omtag i planeringen, fördröjningar och ökade kostnader.

Att fler utredningar läggs över på kommunen att genomföra innebär att det frigörs resurser för Trafikverket. Istället för att Trafikverket behöver samla resurser för att ta fram underlagsmaterial och göra en bedömning om åtgärden innebär byggande av väg eller inte behöver de enligt förslaget endast granska kommunens arbete. Det borde innebära att Trafikverket kan ge tidigare besked till kommunerna än vad som sker idag.

Förslaget kan fungera som ett incitament för kommunerna att omvandla gamla byggnadsplaner till detaljplaner. I mindre tätorter är det vanligt att gamla byggnadsplaner eller avstyckningsplaner är gällande, där det ofta inte är kommunen som är huvudman för allmän platsmark. Gatunätet i dessa tätorter utgörs ofta av enskilda vägar som ansluter till en statlig, genomgående väg. Om kommunen önskar en förändring av den statliga vägen kan en väg framåt vara att ersätta de gamla planerna med en ny detaljplan som inkluderar den statliga vägen och reglerar så att den allmänna platsmarken får kommunalt huvudmannaskap.

Sammanfattningsvis kan konstateras att en förenklad planeringsordning enligt väglagen innebär både förstärkt mandat och utökat ansvar för kommunsektorn. Förslaget kopplar också till viss del genomförandet av förhållandevis enkla åtgärder till kommunens översiktsplaner som ska vara strategiska och visa på riktning. För att förändringarna ska vara genomförbara och rättssäkra krävs dock tydliga kriterier för bedömning, formaliserade samråds- och beslutsprocesser samt förutsägbara ansvarsförhållanden mellan kommun och stat. Vidare behövs stödjande vägledning från Trafikverket och Boverket, exempelvis i form av

nationella riktlinjer eller mallar, för att säkerställa jämlik tillämpning och stärka kommunernas förutsättningar att agera planmyndighet även i frågor som rör statlig infrastruktur.

9.2 Konsekvenser för staten

Förslaget att komplettera väglagens 10 § med ett tillägg för vissa åtgärder av mindre omfattning innebär flera betydande konsekvenser för Trafikverket och det statliga vägnätet. Samtidigt som förslaget syftar till att effektivisera planläggningen och underlätta genomförandet av mindre åtgärder i samverkan med kommunerna, måste Trafikverkets långsiktiga ansvar för det statliga vägnätet säkerställas.

9.2.1 Det statliga vägnätet

En grundläggande princip i det föreslagna undantaget är att väghållaransvaret för den allmänna statliga vägen förblir oförändrat. De åtgärder som genomförs med stöd av undantaget ska fortsatt betraktas som statlig angelägenhet, vilket innebär att Trafikverket behåller det fulla ansvaret för väganläggningen och dess funktion. Detta omfattar allt från teknisk standard och säkerhetskrav till drift, underhåll och förvaltning. Det är därför avgörande att de tekniska krav som gäller för statliga vägar, såsom de som anges i Vägars och Gators Utformning, VGU, (TRVINFRA-00396), fortsatt tillämpas – även om initiativet till åtgärden kommer från kommunen och åtgärden regleras i detaljplan. Beaktande detta är det därför i huvudsak Trafikverket som bör beställa och agera byggherre för åtgärden även om den antagits via detaljplan och kommunen bekostar åtgärden.

Om den planerade åtgärden innebär att vägens funktion förändras så att den i praktiken får karaktär av kommunal gata – exempelvis i stadsmiljöer där gaturummet får en annan roll än genomfart – bör frågan om väghållaransvar prövas, en sådan prövning görs innan avsiktsförklaring tecknas (se 6.3.1). En sådan prövning kan leda till att väghållaransvaret övergår från stat till kommun. I det fallet är undantagsregeln i 10 § inte tillämplig, eftersom åtgärden då inte längre avser en statlig väganläggning. Kommunen får i ett sådant fall istället bygga åtgärden med stöd av PBL, förutsatt att kommunen är väghållare för den aktuella vägen genom ett laga kraft-vunnet beslut om förändrat väghållaransvar. Detta visar på behovet av tidig dialog om vägens funktion i transportsystemet och vilken ansvarsfördelning som bör gälla.

9.2.2 Trafikverket

Förslaget innebär en ny arbetsfördelning i planeringsprocessen, men att Trafikverkets övergripande ansvar för vägnätets funktion, säkerhet och rättssäkerheten för berörda kvarstår. Det kan leda till en förenklad och snabbare process i de fall där kommunen och Trafikverket är överens och där detaljplanen är

tillräckligt tydlig och omfattande. Samtidigt innebär det att Trafikverket måste säkerställa att all nödvändig prövning av miljö, omgivningspåverkan och samråd med berörda är tillgodosedd inom ramen för detaljplanprocessen, eftersom vägplanens särskilda skyddsmekanismer då inte tillämpas.

Ett utökat instrument för kommunerna att planera för åtgärder på det statliga vägnätet kan leda till ett ökat inflöde av åtgärdsförslag från kommuner. För Trafikverket innebär detta ett ökat behov av granskning och samordning. Eftersom att någon vägplan inte tas fram, är det extra viktigt att samråd med Trafikverket initieras i ett tidigt skede, samt att tydliga rutiner finns för hur åtgärder ska godkännas, dokumenteras och införlivas i det statliga vägnätet. I detta ingår även att åtgärder som byggs med stöd av undantaget dokumenteras och diarieförs på ett sätt som tydliggör vad som utgör statligt åtagande, inklusive eventuella gränsdragningar gentemot annan väghållare.

Å andra sidan borde förslaget innebära att färre vägplaner behöver tas fram, vilket frigör resurser som då kan allokeras till att granskning i ett tidigt skede.

För Trafikverket innebär förslaget även långsiktig påverkan på drift- och underhållsansvaret. Även små, lokalt initierade åtgärder adderar till den totala omfattningen av det statliga vägnätet, vilket i sin tur påverkar framtida driftbudgetar och resursbehov.

Sammanfattningsvis innebär införandet av ett undantag i väglagens 10 § att Trafikverket även fortsättningsvis bär det fulla ansvaret för det statliga vägnätet, oavsett om åtgärden planläggs i en kommunal detaljplan. För att säkerställa ett fungerande system krävs tydliga processer för teknisk prövning, dokumentation, ansvarsfördelning och investering. Särskilt viktigt är att Trafikverkets rådighet över vägen upprätthålls, att funktionell gränsdragning mot kommunala gator görs vid behov, och att varje åtgärd bedöms utifrån sin påverkan på vägens funktion och karaktär.

9.3 Konsekvens för tredje man

I samband med föreslagna förändringar av väglagen har frågan om konsekvenser för tredje man – fastighetsägare, boende och andra berörda – varit föremål för ingående diskussion. Den rättsliga och praktiska hanteringen av mindre åtgärder, särskilt då vägplan inte längre krävs, berör grundläggande frågor om rättssäkerhet, markåtkomst, insyn och möjlighet till påverkan.

I dagens ordning innebär vägplaneförfarandet enligt väglagen särskilda möjligheter för tredje man att få information, lämna synpunkter och överklaga beslut om vägbyggande. Om åtgärden i stället hanteras enbart inom ramen för detaljplan enligt PBL, är det detaljplanprocessens regler om samråd och överklagande som

gäller. Dessa är i grunden likvärdiga, men skiljer sig åt i vissa avseenden, exempelvis vilka som har rätt att överklaga och när detta kan ske.

Om detaljplanen är tillräckligt detaljerad och samrådet har omfattat alla berörda, kan rättssäkerheten i praktiken upprätthållas. Det finns dock risk att någon tredje man som annars skulle ha fått möjlighet att yttra sig eller överklaga inom ramen för vägplaneförfarandet, nu endast omfattas av detaljplanens process, där vissa frågor kan ha en annan prövningsordning eller snävare krets överklagandeberättigade.

För att rättssäkerheten för tredje man inte ska försämrats bör det säkerställas att detaljplaneprocessen faktiskt ger samma möjligheter till insyn, påverkan och överprövning som vägplaneförfarandet. Det innebär bland annat att:

- Detaljplanen är tillräckligt detaljerad vad gäller vägåtgärden och dess omgivningspåverkan.
- Samråd i detaljplaneprocessen omfattar samtliga sakägare och rättighetsinnehavare som annars skulle ha omfattats av vägplanen.
- Möjligheten till överklagande inte inskränks jämfört med nuvarande ordning.

För part som ingått exploateringsavtal med kommun där statlig väg berörs bevakas dennes intressen i större utsträckning i detaljplan än vad som är fallet i vägplan (se avsnitt 3.5.1).

9.4 Konsekvens för markägare

En viktig distinktion som påverkar tredje man gäller hur markåtkomsten sker. I dagsläget förekommer dubbel planläggning, där både vägplan och detaljplan reglerar samma markområde, men där markåtkomsten skiljer sig åt beroende på initiativtagare. Om markåtkomsten sker på kommunens initiativ enligt PBL 6 kap. 13 §, övergår äganderätten till kommunen genom inlösen. Ersättning sker enligt expropriationslagens principer, det vill säga som om ett fullständigt ianspråktagande ägt rum.

Skär åtgärden däremot på statens initiativ – via en vägplan – uppstår i stället vägrätt, vilket är en form av nyttjanderätt med långtgående befogenheter, likställd med äganderätt. Fastighetsägaren behåller dock formellt äganderätten till marken. Även i detta fall fastställs ersättningen enligt expropriationslagens regler. Den principiella skillnaden ligger alltså inte i ersättningsnivå, utan i upplåtelseformen och därmed i graden av kommunal eller statlig kontroll över markanvändningen.

Ur tredje mans perspektiv innebär denna skillnad att påverkan på markinnehavet kan uppfattas olika beroende på vilket förfarande som används. Även om

ersättningsnivåerna är likvärdiga, kan upplevelsen av rättssäkerhet påverkas av hur tydligt processen kommuniceras och vilken insyn som erbjuds.

En annan diskuterad aspekt rör ansvarsfördelningen mellan staten och kommunen. När en åtgärd regleras enbart genom detaljplan och vägrätt inte uppstår, samtidigt som Trafikverket kvarstår som väghållare, kan osäkerhet uppstå kring vilket rättsligt instrument som gäller, särskilt om inte vägplan upprättas. För tredje man innebär detta att det kan vara oklart vem som ansvarar för frågor som bulleråtgärder, säkerhetsaspekter och tillgänglighet. En tydlig gränsdragning och kommunikation mellan kommunen och Trafikverket är avgörande för att upprätthålla transparens gentemot allmänheten.

Det föreslagna tillägget till väglagen kan, under förutsättning att rättssäkerhetsprinciper och proportionalitetsbedömningar respekteras, ge ett tillräckligt skydd för tredje man vid mindre infrastrukturella åtgärder. Det kräver dock att kriterier för bedömning, informationstillgång och ansvarsfördelning mellan stat och kommun är transparenta, samt att det finns rättssäkra vägar för insyn och påverkan även i frånvaro av en traditionell vägplan.

9.5 Konsekvens för övriga aktörer

Eftersom åtgärderna som ska omfattas av tillägget är av mindre omfattning och enbart ge upphov till marginell påverkan på omgivningen, bedöms risken för rättsförlust för miljöorganisationer och intressegrupper som låg. Detta bedömningsstöd understryker att proportionaliteten mellan åtgärdens omfattning och det rättsliga skyddet för tredje man kan anses vara uppfyllt.

9.6 Diskrepans mellan väg och järnväg

Väglagen (1971:948) och Lagen om byggande av järnväg (1995:1649) har i hög utsträckning utformats på liknande sätt, framför allt när det kommer till begreppen byggande av väg respektive byggande av järnväg, och hur processen att ta fram en vägplan respektive järnvägsplan är reglerad. Ytterligare en likhet är hur undantag från begreppen byggande av väg och byggande av järnväg hanteras i väglagens 10 § fjärde stycket och lagen om byggande av järnvägs första kapitel 2 § andra stycket.

Förslaget enligt denna rapport innebär en förändring i väglagens 10 § med nytt femte stycke. Trafikverket noterar dock att en liknande förändring i lag om byggande av järnväg (1995:1649) sannolikt skulle vara möjlig och kunna ses som lämplig för att få liktydighet mellan de nämnda lagarna.

Även inom järnväg uppstår ofta situationer, framför allt vid järnvägsstationer och bangårdar, där marken är detaljplanelagd och förändringar behöver göras på järnvägen. I normalfallet är det Trafikverket som initierar dessa åtgärder, men det kan även ske i samband med kommunal detaljplaneläggning.

En skillnad mellan väg och järnväg är att markåtkomsten är annorlunda. Ett kommunalt tillhandahållande av allmän plats sker inte på järnvägen. Ifall järnvägsmark detaljplanläggs så är användningen istället vanligtvis kvartersmark för allmänt ändamål, till exempel Trafik. Sådan mark kan dock lösas enligt fastighetsbildningslagen. Markåtkomsten är därmed konstruerad på liknande sätt som för allmän plats, med skillnaden att det är Trafikverket som löser marken direkt från markägaren. Rättssäkerheten blir dock inte annorlunda för tredje man i järnvägsfallet jämfört med på väg – det är i båda fallen detaljplanen som medför markåtkomst.

9.7 Tolkning: “byggande av väg”

Ett tillägg till 10 § väglagen som utvidgar undantaget från vad som räknas som "byggande av väg" kan leda till fler tvister om tolkningen av begreppet. Redan idag finns det undantag från krav på vägplan om en åtgärd endast har marginell påverkan på omgivningen och berörda fastighetsägare har gett sitt medgivande. Om undantaget utvidgas till att omfatta åtgärder som prövats i detaljplan och där kommunen tillhandahåller mark, uppstår ett nytt gränsdragningsproblem:

- Vilka åtgärder är tillräckligt "bedömda" i detaljplanen för att undantaget ska gälla?
- Hur stora åtgärder kan omfattas innan det ändå ska anses vara "byggande av väg" i lagens mening?
- Hur ska eventuella överlapp eller skillnader mellan detaljplaneprocessen och väglagens krav hanteras?

Eftersom begreppet "byggande av väg" är centralt för om vägplan krävs eller inte, och eftersom rättsläget redan idag kräver tolkning av vad som ryms inom undantagen, finns en tydlig risk att fler undantag leder till fler gränsdragningsfall och därmed fler tvister om vad som faktiskt omfattas av undantaget.

9.8 Samhällsekonomiska konsekvenser

Exakta kostnadsberäkningar har inte kunnat tas fram med sådan noggrannhet att de ger något av värde. Inom ramen för uppdraget har det inte varit möjligt att ta reda på i vilken utsträckning föreslaget undantag kommer kunna tillämpas och därmed går det inte att kvantifiera de samhällsekonomiska konsekvenserna. Nedan följer istället en beskrivning av de potentiella konsekvenserna.

En tydlig effekt är att planerings- och genomförandeprocessen för vägåtgärder kan bli mer effektiv och snabba. Genom att undvika dubbla processer minskar risken för fördröjningar, vilket i sin tur kan leda till lägre byggkostnader och minskade finansieringskostnader för projekten. Fördröjningar i planprocessen har visat sig

leda till högre kostnader och minskad byggtakt, vilket i förlängningen kan påverka tillgången på bostäder och infrastruktur negativt och bidra till högre priser⁵.

Ett effektivare genomförande av väginfrastrukturprojekt kan också ge samhällsekonomiska vinster genom att tillgängligheten förbättras snabbare och näringslivets behov tillgodoses mer effektivt. Det kan bidra till ökad rörlighet, bättre framkomlighet och därmed stärkt konkurrenskraft för både arbetsmarknad och företag. Om åtgärderna dessutom leder till förbättrad trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan, som är vanliga mål i både detaljplan och vägplan, förstärks de positiva samhällsekonomiska effekterna ytterligare.

Samtidigt finns risker. Om förenklingen leder till oklarheter kring ansvar, kvalitetssäkring eller rättssäkerhet för tredje man, kan det i vissa fall medföra kostnader i form av tvister, överklaganden eller behov av kompletterande utredningar. Det är därför viktigt att säkerställa att detaljplaneprocessen är tillräckligt robust och att alla relevanta frågor hanteras på ett rättssäkert sätt.

9.9 Utvärdering

Trafikverket bedömer att konsekvenserna av förslaget kan utvärderas 5 år efter införandet. Förslaget bör utvärderas för att:

- Undersöka antalet åtgärder som påbörjats genom det föreslagna undantaget i 10 §.
- Analysera Trafikverkets tillämpning av 10 § och konsekvenserna för tredje man.
- Analysera kommunernas redogörelser som grund för tillämpningen av tillägget till 10 § väglagen.

9.10 Tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Trafikverket föreslår inte tidpunkt för ikraftträdande av lagändringarna.

Efter att beslut om regeländringar tagits krävs informations- och utbildningsinsatser för handläggare och andra som berörs av ändringarna.

⁵ Evidens, 2023, Överklagande av detaljplaner - omfattning, effekter och orsaker. [Överklagande-av-detaljplaner.pdf](#)

10 Trafikverkets bedömning

Trafikverket föreslår en ändring i väglagens 10 §, som innebär att åtgärder som reglerats i detaljplan inte längre behöver prövas genom vägplan om vissa villkor, se avsnitt **Fel! Hittar inte referenskälla.**, är uppfyllda. Det är ett försök att göra rättssystemen mer samspelade utan att frångå väglagens funktion. Genom att tillämpa tydliga villkor bibehålls kontroll över statlig infrastruktur samtidigt som detaljplaneprocessen får något större genomförandekraft.

Detta innebär också att kommunen måste ta ett större ansvar, både vad gäller markåtkomst och miljöbedömningar men det bör kunna ske i den gängse detaljplaneprocessen. Samtidigt ges Trafikverket tolkningsföretråde i fråga om när undantaget får användas – vilket bevarar den statliga rådgivning som krävs för långsiktig förvaltning och trafiksäkerhet.

Trafikverkets samlade bedömning är att förslaget är *möjligt och lämpligt* att genomföra; möjligt genom det tillägg till 10 § väglagen som föreslås och lämpligt eftersom det avhjälper de problem som finns med dubbla processer. Det sparar offentliga medel genom att minska på antalet planeringsprocesser som genomförs i samhällsbyggnadsprocessen. Därmed får samhället kortare planeringstider för mindre omfattande åtgärder på det statliga vägnätet som idag måste planeras med både vägplan och detaljplan. Trafikverket bedömer att förslaget till tillägg i lagstiftningen måste åtföljas av att kommunen kan visa att åtgärden kan genomföras i enlighet med de villkor som redovisats i avsnitt **Fel! Hittar inte referenskälla.**

Förslaget är framtaget för att skapa en möjlighet till förenkling av nuvarande dubbla planeringsprocesser utan att göra några större förändringar i processerna som sådana, för att undvika att större förändringar i arbetssätt eller organisation ska krävas hos vare sig Trafikverket eller kommunerna. Trafikverket anser därmed att förslaget inte medför mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå syftet med uppdraget.

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

[trafikverket.se](https://www.trafikverket.se)

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Enheten för transportinfrastruktur och planering

**Remittering av Trafikverkets rapport: Regeringsuppdrag
Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och
regionala vägnätet**

Remissinstanser

1. Avesta kommun
2. Boverket
3. Enköpings kommun
4. Eskilstuna kommun
5. Falu kommun
6. Gävle kommun (Inkl. den kommunala lantmäterimyndigheten)
7. Göteborgs kommun (Inkl. den kommunala lantmäterimyndigheten)
8. Halmstad kommun
9. Haparanda kommun
10. Helsingborgs kommun
11. Hudiksvalls kommun
12. Järfälla kommun
13. Jönköpings kommun
14. Karlstad kommun
15. Kiruna kommun
16. Kristianstad kommun
17. Landskrona kommun (Inkl. den kommunala lantmäterimyndigheten)
18. Lantmäteriet

19. Lidköpings kommun
20. Linköpings kommun (Inkl. den kommunala lantmäterimyndigheten)
21. Luleå kommun
22. Länsstyrelsen i Blekinge län
23. Länsstyrelsen i Dalarnas län
24. Länsstyrelsen i Gotlands län
25. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
26. Länsstyrelsen i Hallands län
27. Länsstyrelsen i Jämtlands län
28. Länsstyrelsen i Jönköpings län
29. Länsstyrelsen i Kalmar län
30. Länsstyrelsen i Kronobergs län
31. Länsstyrelsen i Norrbottens län
32. Länsstyrelsen i Skåne län
33. Länsstyrelsen i Stockholms län
34. Länsstyrelsen i Södermanlands län
35. Länsstyrelsen i Uppsala län
36. Länsstyrelsen i Värmlands län
37. Länsstyrelsen i Västerbottens län
38. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
39. Länsstyrelsen i Västmanlands län
40. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
41. Länsstyrelsen i Örebro län
42. Länsstyrelsen i Östergötlands län
43. Malmö kommun
44. Mariestads kommun
45. Nacka kommun
46. Nacka tingsrätt (Mark- och miljödomstolen)
47. Norrköpings kommun
48. Pajala kommun

49. Skellefteå kommun
50. Sollefteå kommun
51. Stockholms kommun
52. Sundsvalls kommun
53. Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)
54. Sveriges Kommuner och Regioner
55. Transportstyrelsen
56. Trollhättans kommun
57. Upplands-Bro kommun
58. Uppsala kommun
59. Umeå kommun (Inkl. den kommunala lantmäterimyndigheten)
60. Vänersborgs tingsrätt (Mark- och miljödomstolen)
61. Västerås kommun
62. Växjö kommun
63. Växjö tingsrätt (Mark- och miljödomstolen)
64. Örebro kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet **senast den 7 september 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till li.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till li.transport.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer LI2025/01476 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Christer Pettersson
Departementsråd

Handläggare:
Adam Nilsson

Remissyttrande av Trafikverkets utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Sammanfattning

Trafikverket har på uppdrag av regeringen utrett möjligheten att förenkla planeringsprocessen för åtgärder på det statliga vägnätet. Förslaget innebär att vägplan inte ska krävas för vissa åtgärder på befintlig statlig väg, under förutsättning att åtgärden:

- är av mindre omfattning,
- hanteras inom detaljplan,
- samt att kommunen tillhandahåller den mark som krävs enligt 7 § i väglagen.

Syftet är att minska dubbla processer för vägplan och detaljplan, vilket idag skapar långa ledtider, bristande förutsägbarhet och ineffektiv resursanvändning. Idag finns det förenklingar i väglagen som innebär att små och okomplicerade åtgärder (SO-åtgärder) inte anses vara ”byggande av väg” och därmed inte behöver vägplan. Om en åtgärd ska klassas som SO-åtgärd bedöms idag av Trafikverket. För kommunen innebär det att förutsättningarna kan förändras i ett sent skede, ibland efter att detaljplanen är antagen vilket innebär bristande förutsägbarhet och behov av omtag i planprocessen.

Redovisade konsekvenser i utredningen är bland annat kommuner får ett större ansvar för att säkerställa att vägåtgärder som undantas från krav på vägplan ändå blir tillräckligt utredda och prövade inom ramen för detaljplanprocessen. Det innebär att detaljplanerna i många fall blir mer omfattande när det gäller vägens utformning, påverkan på omgivningen och frågor om markåtkomst. Detta kommer stärka kommunala självbestämmandet och enklare samordning i stadsutvecklingen inom ramen för detaljplanarbetet. Å andra sidan ställs det något högre krav på kommunernas detaljplaner. En annan konsekvens rör markåtkomst och finansiering samt osäkerhet kring kriteriernas tillämpning, t.ex ”mindre omfattning eller lokal påverkan”

Yttrande

Avesta kommun, genom Tillväxt Avesta, tackar för möjligheten att lämna ett yttrande kring Trafikverkets utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet. Kommunen har efter dialog med Region Dalarna och Falu kommun följande synpunkter att lämna:

- Avesta kommun är positiv till ambitionen att förenkla planeringsprocesserna och minska parallella processer mellan detaljplan och vägplan. Förslaget bedöms kunna öka effektiviteten i samhällsbyggnadsprocessen. Kommunen vill samtidigt framhålla att förslaget innebär betydande förändringar i ansvarsfördelning och arbetssätt, vilket ställer krav på förtydliganden och stöd i genomförandet.

- Kommunen delar bedömningen att förslaget innebär att mer arbete flyttas till detaljplaneskedet. Kommunen ser en risk för att planeringsbördan ökar i tidiga skeden, vilket kan leda till ökade kostnader och behov av utökad kompetens. Det finns därför ett tydligt behov av nationellt stöd i form av vägledningar, mallar och utbildningsinsatser.
- Kommunen ser ett behov av att kriterierna för när undantaget kan tillämpas förtydligas, särskilt avseende "lokal påverkan". Kommunen anser att det finns otydligheter när undantaget fokuserar enbart på lokal påverkan. Det bör tydliggöras hur åtgärder med positiv systempåverkan ska hanteras när det till exempel finns lokala åtgärder som snarare ger positiv regional och nationell effekt på transportsystemet.
- Kommunen anser att den regionala nivån behöver ges en tydligare roll i processen. I dagsläget saknas en tydlig beskrivning av regionens ansvar och medverkan, särskilt i relation till regionala länstransportplaner.
- Kommunen efterfrågar tydligare principer för finansiering av åtgärder, särskilt i de fall där nyttan är gemensam för stat, region och kommun. Det bör klargöras i vilka fall finansiering ska ske via kommun, länsplan eller nationell plan, samt hur kostnader ska fördelas när åtgärder har både lokal och övergripande funktion.
- För att förslaget ska vara genomförbart i praktiken krävs tydliga processbeskrivningar, klargjord ansvarsfördelning samt gemensamma arbetssätt. Kommunen efterfrågar standardiserade processer, tydliga beslutspunkter samt nationella mallar för samverkan mellan aktörerna.

Förslag

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen att:

- godkänna föreliggande yttrande,
- överlämna yttrandet till Trafikverket.

§ 43 Remissyttrande av Trafikverkets utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Dnr 2026-000266311

Sammanfattning

Trafikverket har på uppdrag av regeringen utrett möjligheten att förenkla planeringsprocessen för åtgärder på det statliga vägnätet. Förslaget innebär att vägplan inte ska krävas för vissa åtgärder på befintlig statlig väg, under förutsättning att åtgärden:

- är av mindre omfattning,
- hanteras inom detaljplan,
- samt att kommunen tillhandahåller den mark som krävs enligt 7 § i väglagen.

Syftet är att minska dubbla processer för vägplan och detaljplan, vilket idag skapar långa ledtider, bristande förutsägbarhet och ineffektiv resursanvändning. Idag finns det förenklingar i väglagen som innebär att små och okomplicerade åtgärder (SO-åtgärder) inte anses vara ”byggande av väg” och därmed inte behöver vägplan. Om en åtgärd ska klassas som SO-åtgärd bedöms idag av Trafikverket. För kommunen innebär det att förutsättningarna kan förändras i ett sent skede, ibland efter att detaljplanen är antagen vilket innebär bristande förutsägbarhet och behov av omtag i planprocessen.

Redovisade konsekvenser i utredningen är bland annat kommuner får ett större ansvar för att säkerställa att vägåtgärder som undantas från krav på vägplan ändå blir tillräckligt utredda och prövade inom ramen för detaljplanerprocessen. Det innebär att detaljplanerna i många fall blir mer omfattande när det gäller vägens utformning, påverkan på omgivningen och frågor om markåtkomst. Detta kommer stärka kommunala självbestämmandet och enklare samordning i stadsutvecklingen inom ramen för detaljplanearbetet. Å andra sidan ställs det något högre krav på kommunernas detaljplaner. En annan konsekvens rör markåtkomst och finansiering samt osäkerhet kring kriteriernas tillämpning, t.ex ”mindre omfattning eller lokal påverkan”

Förslag till beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen att:

- godkänna föreliggande yttrande,
- överlämna yttrandet till Trafikverket

Beredning/ behandling

- Rapport Regeringsuppdrag Utredning om förenkling vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet
- Remittering av Trafikverkets rapport, utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet
- Tillväxt Avesta inkommer med Remissyttrande av Trafikverkets utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen att:

- godkänna föreliggande yttrande,
- överlämna yttrandet till Trafikverket

Medborgarförslag till Avesta kommun

Ärende: Förbättrad belysning vid Bergslagsvägen 67 – uppsättning av tre dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar

Bakgrund

Vid Bergslagsvägen 67 ligger den kulturhistoriskt värdefulla fastigheten Klosterskolan, som idag används av flera ideella föreningar och för olika lokala arrangemang. Byggnaden och delar av tomten är K-märkta av Länsstyrelsen, vilket innebär att det finns begränsade möjligheter att sätta upp nya stolpar, skyltar eller fasta installationer på själva fastigheten.

Förslag

Att de tre befintliga lyktstolparna längs Bergslagsvägen med början från infarten, i höjd med Klosterskolan, förses med dubbelarmaturer riktade dels mot gångytan och dels mot skolans infart/parkering.

Motivering

Den föreslagna åtgärden skulle:

- Avsevärt förbättra tillgängligheten och tryggheten för besökare, särskilt under kvällstid.
- Underlätta för de fyra föreningar som har sin verksamhet i byggnaden, samt för övriga arrangemang som regelbundet äger rum på platsen.
- Vara en varsam lösning som respekterar fastighetens kulturhistoriska värden eftersom inga nya stolpar eller markarbeten krävs.

Åtgärden bedöms som liten i omfattning men med stor positiv effekt för allmänheten och föreningslivet i området.

Förslagsställare

Namn: Johan Malmqvist

Datum: 2025-11-07

Underskrift:

§ 37 Johan Malmquists medborgarförslag om att sätta upp dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar vid Klosterskolan

Dnr 2026-000085912

Sammanfattning

Medborgarförslaget föreslår förbättrad belysning vid Bergslagsvägen 67 genom att montera tre dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar för att öka tillgänglighet och trygghet kring Klosterskolan och dess föreningsverksamhet. Åtgärden bedöms förbättra säkerheten, underlätta för områdets föreningar och arrangemang samt utgöra en varsam lösning som tar hänsyn till fastighetens kulturhistoriska värden.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget skickas till kommunstyrelsen för beredning och beslut.

Beredning/ behandling

- Medborgarförslaget inkom 16 februari 2026

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att medborgarförslaget skickas till kommunstyrelsen för beredning och beslut.

Utdrag skickas till
Kommunstyrelsen

Handläggare:
Karl Tornsö

Johan Malmquists medborgarförslag om att sätta upp dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar vid Klosterskolan

Dnr. KK 2026-000085 912

Medborgarförslaget

Bakgrund

Vid Bergslagsvägen 67 ligger den kulturhistoriska värdefulla Klosterskolan, som idag används av flera ideella föreningar och för olika lokala arrangemang. Byggnaden och delar av tomten är K-märkta av Länsstyrelsen, vilket innebär att det finns begränsade möjligheter att sätta upp nya stolpar, skyltar eller fasta installationer på själva fastigheten.

Förslag

Att de tre befintliga lyktstolparna längs Bergslagsvägen med början från infarten, i höjd med Klosterskolan, förses med dubbelarmaturer riktade dels mot gångytan och dels mot skolans infart/parkering.

Motivering

Den föreslagna åtgärden skulle:

- Avsevärt förbättra tillgängligheten och tryggheten för besökare, särskilt under kvällstid.
- Underlätta för de fyra föreningar som har sin verksamhet i byggnaden, samt för övriga arrangemang som regelbundet äger rum på platsen.
- Vara en varsam lösning som respekterar fastighetens kulturhistoriska värden eftersom inga nya stolpar eller markarbeten krävs.

Åtgärden bedöms som liten i omfattning med stor positiv effekt för allmänheten och föreningslivet i området.

Förslagsställe

Namn: Johan Malmquist

Tillväxt Avestas yttrande

Klosterskolan är belägen på privat fastighetsmark. Den föreslagna åtgärden syftar till att förbättra belysningen av fastighetens infart och parkeringsyta. Kommunens ansvar för gatubelysning avser i första hand allmän platsmark samt belysning som behövs för trafiksäkerhet och trygghet på kommunala gator, vägar och gångstråk.

Även om Klosterskolan används av föreningar och för olika aktiviteter bedömer Tillväxt Avesta att den föreslagna belysningen i huvudsak gynnar en privat fastighet och dess verksamheter. Tillväxt Avesta bedömer det därför att åtgärden inte utgör ett sådant allmänt intresse som motiverar en investering eller drift med kommunala medel.

Mot denna bakgrund föreslår Tillväxt Avesta att medborgarförslaget avslås.

Förslag till beslut

- Medborgarförslaget avslås.

§ 70 Johan Malmquists medborgarförslag om att sätta upp dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar vid Klosterskolan

Dnr 2026-000085912

Sammanfattning

Medborgarförslaget föreslår förbättrad belysning vid Bergslagsvägen 67 genom att montera tre dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar för att öka tillgänglighet och trygghet kring Klosterskolan och dess föreningsverksamhet. Åtgärden bedöms förbättra säkerheten, underlätta för områdets föreningar och arrangemang samt utgöra en varsam lösning som tar hänsyn till fastighetens kulturhistoriska värden.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att medborgarförslaget skicka till Tillväxt Avesta yttrande.

Beredning/ behandling

- Medborgarförslaget inkom 16 februari 2026
- Kommunfullmäktige 23 mars 2026 §37

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att medborgarförslaget skickas till Tillväxt Avesta för yttrande.

Utdrag skickas till

Tillväxt Avesta

§ 44 Johan Malmquists medborgarförslag om att sätta upp dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar vid Klosterskolan

Dnr 2026-000085912

Sammanfattning

Medborgarförslaget föreslår förbättrad belysning vid Bergslagsvägen 67 genom att montera tre dubbelarmaturer på befintliga lyktstolpar för att öka tillgänglighet och trygghet kring Klosterskolan och dess föreningsverksamhet. Åtgärden bedöms förbättra säkerheten, underlätta för områdets föreningar och arrangemang samt utgöra en varsam lösning som tar hänsyn till fastighetens kulturhistoriska värden.

Tillväxt Avesta har inkommit med yttrande.

Förslag till beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen att medborgarförslaget ska avslås.

Beredning/ behandling

- Medborgarförslaget inkom 16 februari 2026
- Kommunfullmäktige 23 mars 2026 §37
- Kommunstyrelsens arbetsutskott 18 maj 2026 § 70
- Yttrande – Tillväxt Avesta

Yrkande

Blerta Krenzi (S) yrkar bifall till utsänt förslag.

Johan Thomasson (M) yrkar bifall till medborgarförslaget.

Johannes Kotschy (M) yrkar bifall till medborgarförslaget.

Propositionsordning

Ordförande Blerta Krenzi (S) finner två förslag till beslut och ställer mot varandra. Finner att samhällsplaneringsutskottet beslutar i enlighet med utsänt förslag.

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen att medborgarförslaget ska avslås.

Handläggare:
Cornelia Spång Gustafsson
Planarkitekt

Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal.

Ärendebeskrivning

Syftet med förslaget är att upphäva en del av gällande detaljplan för att möjliggöra ledningsdragning, samt att ändra kvarvarande detaljplan genom att flytta egenskapsbestämmelserna m1 och dagvatten väster om upphävandeområdet. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900, t.o.m. SFS 2026:66).

Granskning

Förslaget till detaljplanen har varit utsänt och allmänt tillgängligt för granskning under tiden 13 april t.o.m. 3 maj 2026. Under granskningstiden har planhandlingarna även funnits tillgängliga på biblioteket i Horndal, i Avesta centrum, på Servicepunkt Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning och på projektets webbsida, som kunnat nås via www.avesta.se.

Under granskningen har yttranden inkommit från Länsstyrelsen Dalarna och Trafikverket. Vad som framförts i yttrandena och hur detta har bemötts framgår av det granskningsutlåtande som tagits fram.

Samråd

Planförslaget har tidigare varit utsänt för samråd under tiden 19 januari 2026 till 1 mars 2026. Hur de yttranden som då framfördes hanterats, hur de eventuellt påverkat förändringar i planförslaget samt hur de i övrigt bemötts, framgår av den samrådsredogörelse som utgör bilaga till nu framtaget granskningsutlåtande.

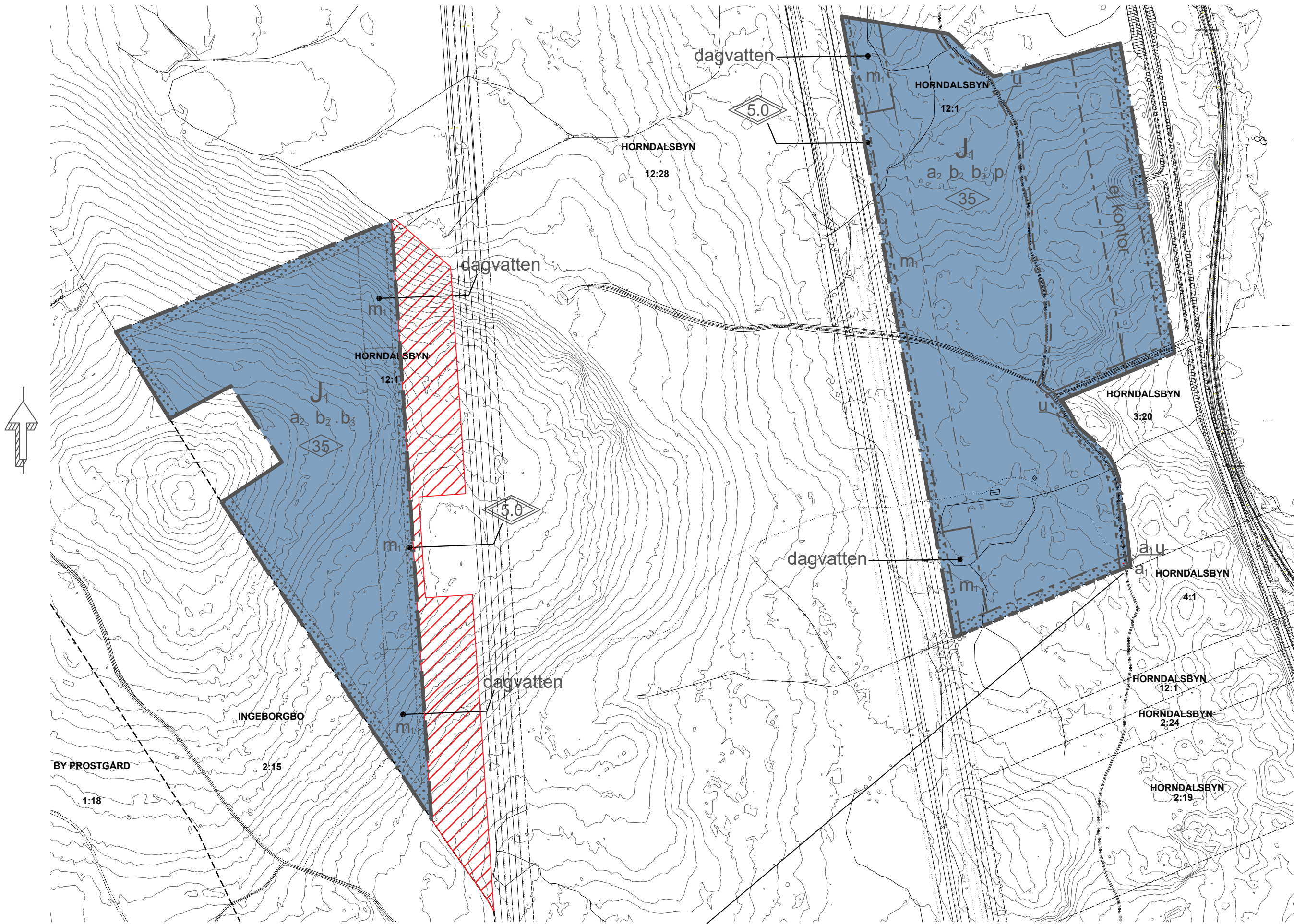
Beredning

- Plan- och byggenhetens tjänsteskrivelse 7 juli 2026.
- Antagandeverationer av plankarta och planbeskrivning, daterat 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, granskningsutlåtande samt tidigare samrådsredogörelse som bilaga.
- Underlagshandling i form av Undersökning – behov av miljöbedömning.

Förslag till beslut

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 30 juni 2026, godkänns.
- Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal, daterad 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, antas.

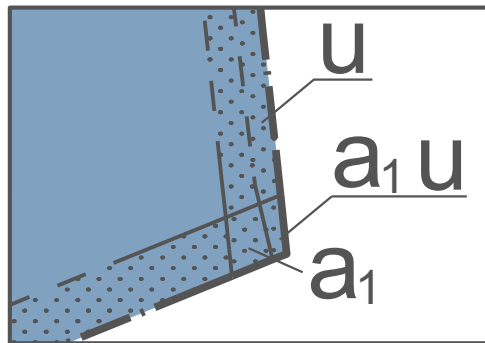
PLANKARTA

KARTUNDERLAGETS BETECKNINGAR

Traktgräns/Kvarterstraktgräns	Traktgräns/Kvarterstraktgräns
Fastighetsgräns	Fastighetsgräns
Gränspunkt	Gränspunkt
Registrernamn	Registrernamn
Registrernummer	Registrernummer
Markdetaljer	Markdetaljer
Väggkant kantsten	Väggkant kantsten
Väggkant asfalt/grus	Väggkant asfalt/grus
Slänt	Slänt
Strandlinje	Strandlinje
Vattendrag	Vattendrag
Järnväg	Järnväg
Höjdkurva	Höjdkurva
Elstolpe/telestolpe – belysningsstolpe	Elstolpe/telestolpe – belysningsstolpe
Sankmark – barrskog – lövskog	Sankmark – barrskog – lövskog
Åker – äng	Åker – äng
Barrträd – lövträd – Träd allmänt	Barrträd – lövträd – Träd allmänt

Kartunderlaget är ett utdrag från Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltnings kartdatabas från år 2021. Grundkartans koordinatsystem SWEREF 99, 16 30, RH 2000. Avesta kommun redovisar inte ledningar i grundkartan av säkerhetsskal.

Delförstoring

HANDLINGAR

Till upphävandet hör förutom denna plankarta med bestämmelser

- planbeskrivning för ändringen och upphävandet med konsekvensbeskrivning
- planbeskrivning för den ursprungliga detaljplanen med konsekvensbeskrivning
- samrådsredogörelse
- granskingsutlåtande
- fastighetsförteckning

UPPLYSNINGAR

Förslaget är upprättat enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900, t.o.m. SFS 2025:519) och handläggs med utökat planförfarande enligt denna tidplan.

Godkänd för samråd	Instans	Datum
Godkänd för granskning	Delegation	2026-01-08
Antagen	Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskott	2026-03-30
Vunnit laga kraft	Kommunstyrelsen	2026-09-01
		2026-XX-XX

ÖVRIGA UPPLYSNINGAR

Vid åtgärder inom planområdet ska alltid Elsäkerhetsverkets Starkströmsföreskrifter beaktas, bl.a. vad gäller skyddsavstånd mellan kraftledning och brandfarlig vara, respektive explosiv vara.

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela området. OBS! Egenskapsbeteckningar (symboler och små bokstäver) i direkt anslutning till användningsbeteckningar (stora bokstäver) gäller inom hela användningsområdet.

GRÄNS FÖR UPPHÄVANDE 2026

Upphävandeområde	Upphävandeområde
------------------	------------------

GRÄNSER

Planområdesgräns	Planområdesgräns
Egenskapsgräns	Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Kvartersmark

J1	Småindustri, ej störande för omgivningen, samt lager och kontor
----	---

BEGRÄNSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

Marken får inte förses med byggnad	Marken får inte förses med byggnad
u	Marken skall vara tillgänglig för allmännyttiga underjordiska ledningar
ej kontor	Kontor får inte finnas

MARKENS ANORDNANDE (utformning av kvartersmark)

Mark och vegetation

dagvatten	Anläggning för hantering av dagvatten kan finnas, t.ex. i form av damm. Anläggning får överbyggas
-----------	---

PLACERING, UTFORMNING, UTFÖRANDE

Placering

p1	Skyltar eller därmed jämförliga anordningar mot väg 68 ska placeras och utformas så att de inte inverkar menligt på trafiksäkerheten
----	--

Utformning

35	Högsta byggnadshöjd i meter
5.0	Högsta totalhöjd i meter

Byggnadsteknik

b2	Tak eller fasadmaterial får inte avge skadliga emissioner till vatten
b3	Eventuella bränsledepåer eller annan förvaring av ämnen som kan skada grundvattnet ska utföras med konstruktion som säkerställer att eventuellt läckage inte når ner i marken

STÖRNINGSSKYDD

m1	Inom området får inte finnas byggnader, arbetsplatser eller annat där människor vistas varaktigt
----	--

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

a1	Marken ska vara tillgänglig för vägservitut
----	---

Genomförandetid

Genomförandetiden pågår t.o.m 2032-05-30, vilket är 10 år från den dag den ursprungliga detaljplanen vann laga kraft

Ändrad lovplikt, lov med villkor

a2	Startbesked får inte ges förrän anläggning för dagvattenhantering finns
----	---

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän plats

Strandskydd

Strandskydd är upphävt inom planens båda delområden

ANTAGANDEHANDLING

ÄNDRING OCH UPPHÄVANDE AV DEL AV

DETALJPLAN FÖR INDUSTRIMARK NORR OM HORNDAL
AVESTA KOMMUN, DALARNAS LÄN

UPPRÄTTAD AV VÄSTMALAND-DALARNA MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNING 2026-03-17,
MINDRE REDAKTIONELLA ÄNDRINGAR 2026-06-30

CORNELIA SPÄNG GUSTAFSSON
PLANARKITEKT

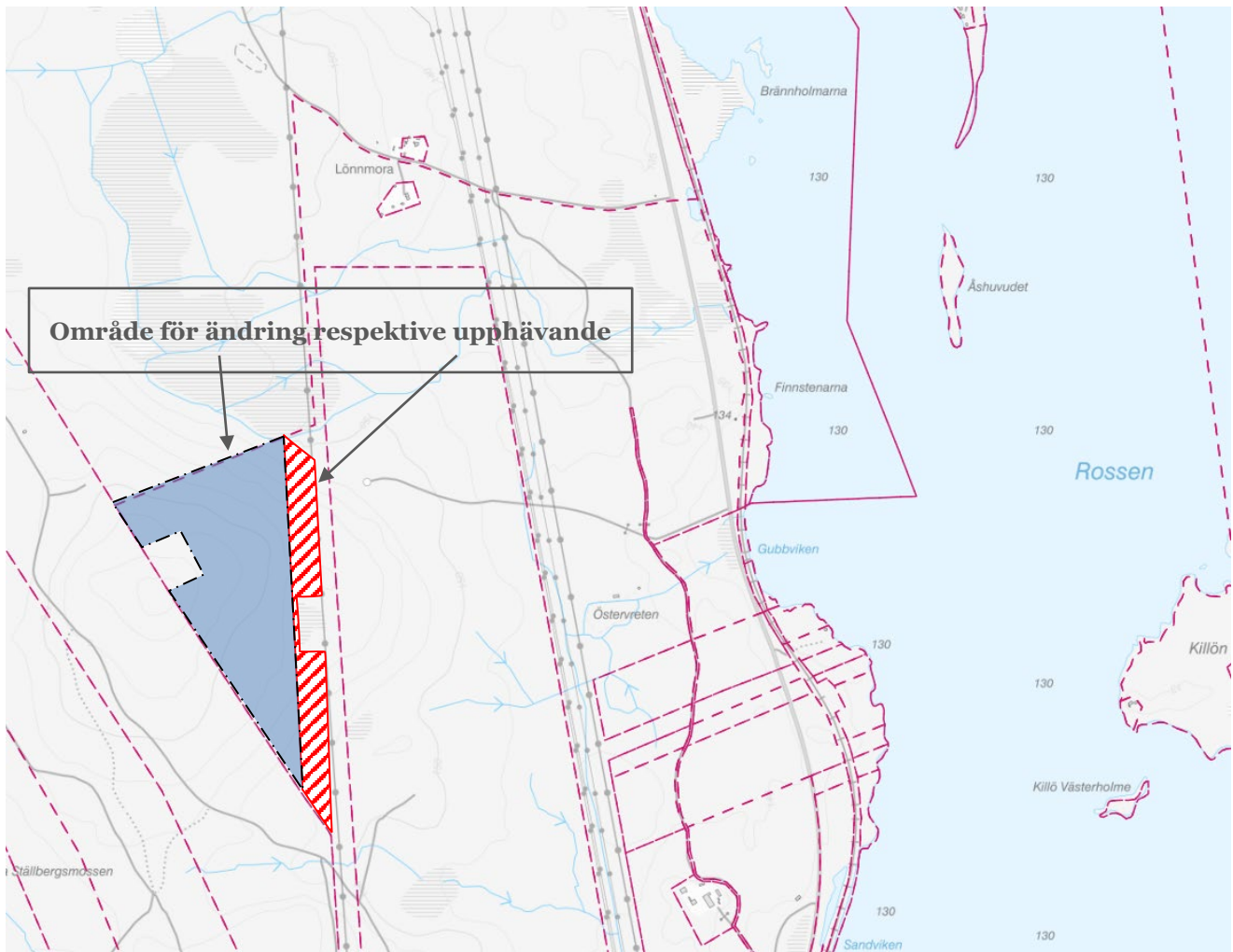
Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal

Avesta kommun, Dalarnas län

Upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning 2026-03-17,
mindre redaktionella ändringar 2026-06-30

Cornelia Spång Gustafsson
Planarkitekt

PLANBESKRIVNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SYFTE _____	3
Syfte _____	3
BESKRIVNING _____	3
Hela detaljplanen _____	3
Genomförandetid _____	3
Kvartersmark _____	4
Befintligt _____	4
Upplysningar _____	4
Ärendeinformation _____	4
MOTIV TILL ÄNDRING AV DETALJPLAN _____	4
Motiv till reglering _____	4
GENOMFÖRANDEFRÅGOR _____	5
Organisatoriska frågor _____	5
Mark- och utrymmesförvärv _____	5
Fastighetsrättsliga frågor _____	6
Ekonomiska frågor _____	6
PLANERINGSUNDERLAG _____	6
Kommunala _____	6
Tidigare utredningar _____	7
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR _____	8
Kommunala _____	8
Riksintressen _____	9
Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap miljöbalken _____	10
Miljökvalitetsnormer _____	10
Miljö _____	10
Hälsa och säkerhet _____	11
Geotekniska förhållanden _____	11
Hydrologiska förhållanden _____	11
Kulturmiljö _____	12
Fysisk miljö _____	12
Teknik _____	12
Trafik _____	13
KONSEKVENSER _____	13
Fastigheter och rättigheter _____	13
Konsekvenser _____	13
Konsekvenser _____	13
Natur _____	14
Miljö _____	14
Miljökvalitetsnormer _____	15
Hälsa och säkerhet _____	15
Sociala _____	15
Trafik _____	16

SYFTE

Syfte

Syftet med förslaget är att upphäva en del av gällande detaljplan för att möjliggöra ledningsdragning, samt att ändra kvarvarande detaljplan genom att flytta egenskapsbestämmelserna m1 och dagvatten väster om upphävandeområdet.

BESKRIVNING

Hela detaljplanen

Bakgrund

I samband med Svenska kraftnäts planering av två nya 400 kV-ledningar till den planerade stationen i Horndal har det framkommit att delar av den tilltänkta ledningssträckningen korsar ett område som är detaljplanelagt. Området mellan detaljplanerna B16 och B17 (se figur 1) är idag cirka 50 meter brett och rymmer befintlig 220 kV-ledning samt Trafikverkets matarledning. För att möjliggöra framkomlighet för de nya ledningarna krävs ett område om cirka 130 meter, vilket innebär att delar av gällande detaljplan berörs.

Svenska kraftnät har i februari 2025 lämnat in ansökan om koncession till Energimarknadsinspektionen, men beslut i ärendet kan inte fattas så länge koncessionen är i konflikt med gällande detaljplan. Om konflikten inte löses riskerar projektet att försenas med upp till ett år. Ledningarna skulle även behöva dras utanför detaljplanen och befintlig ledningsgata. Genom att upphäva den del av detaljplanen som berörs löses konflikten och möjliggör fortsatt prövning och genomförande enligt planerad tid. För att hantera egenskapsbestämmelserna för kvartersmarken som då slutar gälla, kompletteras upphävandet med en ändring av kvarvarande del av detaljplanen där egenskapsbestämmelserna införs istället.

Området berörs av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Avvägningen mellan kommunens intresse av industrimark och riksintresset har gjorts.

Huvuddrag

Området ligger väster om väg 68, strax norr om centrala Horndal och omfattar ca 4,9 ha mark.

Markägande

Fastigheten Horndalsbyn 12:1 som berörs ägs av Avesta kommun.

Genomförandetid

Planändringens genomförandetid är tio år från den dag den ursprungliga detaljplanen vann laga kraft. Upphävandet har ingen genomförandetid, utan

verkställs vid det datum beslutet vinner laga kraft. Därefter är området ej detaljplanlagt.

Kvartersmark

Detaljplanen där ändringen och upphävandet föreslås anger kvartersmark för småindustri, ej störande för omgivningen, samt lager och kontor.

Befintligt

I dagsläget består området av skog.

Upplysningar

Om kommunen upphäver en detaljplan uppstår ett planlöst läge. Det innebär att området inte längre omfattas av en detaljplan. Om någon avser att utföra en lovpliktig åtgärd på platsen behöver kommunen göra en bedömning av om åtgärden kräver en ny detaljplan eller om åtgärden kan prövas med bygglov direkt.

Ärendeinformation

Planhandlingar

- Plankarta med ändringar och område för upphävande
- Planbeskrivning med konsekvensbeskrivning (detta dokument)

Dessutom finns följande handlingar i ärendet:

- Fastighetsförteckning
- Miljöbedömning (undersökning)
- Hållbarhetsbedömning

MOTIV TILL ÄNDRING AV DETALJPLAN

Motiv till reglering

Ändringen innebär att två befintliga planbestämmelser flyttas 50 meter västerut inom plankartan för att fortsätta gälla inom planområdet eftersom de annars skulle upphöra att gälla i och med upphävandet. Inga nya bestämmelser tillkommer och inga befintliga bestämmelser ändras i sak. Planens syfte och rättsverkan påverkas inte av ändringen.

De bestämmelser som flyttas i och med ändringen är:

MARKENS ANORDNANDE (utformning av kvartersmark)
dagvatten - Anläggning för hantering av dagvatten kan finnas, t.ex. i form av damm. Anläggning får överbyggas.

STÖRNINGSSKYDD

m1 - Inom området får inte finnas byggnader, arbetsplatser eller annat där människor vistas varaktigt.

Genomförandetid

Formuleringen för genomförandetiden ändras i planbestämmelserna så att den harmoniserar med att genomförandetiden gäller tio år från den dag den ursprungliga detaljplanen vann laga kraft.

Ändringen är förenlig med planens ursprungliga syfte och med bestämmelserna i 4 kap. plan- och bygglagen (PBL).

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

Organisatoriska frågor**Tidplan**

Detta förslag är upprättat enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900, t.o.m. SFS 2026:66) och handläggs med utökat förfarande enligt den preliminära tidplanen nedan. Utökat förfarande erfordras eftersom Avesta kommuns översiktsplan förklarats som inaktuell.

2026-01-08	Beslut om samråd (delegationsbeslut)
2026-03-30	Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskott godkänner förslaget för granskning
2026-09-07	Kommunstyrelsen antar förslaget
2026-09-28	Planändringen och upphävandet vinner laga kraft

Mark- och utrymmesförvärv**Upplåtelse av mark**

Kommunen är markägare inom det område som berörs. Marken kommer att upplåtas till Svenska kraftnät, i syfte att möjliggöra etablering av kraftledning enligt ansökt koncession.

Om upphävandet av detaljplanen medför ekonomisk förlust för markägaren gäller ersättningsregler enligt plan- och bygglagen (14 kap.) och expropriationslagen. Ersättningen beräknas utifrån den minskning av fastighetens marknadsvärde som intrånget orsakar, med ett tillägg om 25 procent som kompensation för ingreppet av marken. Utöver detta kan ersättning lämnas för övriga kostnader som uppstår till följd av upphävandet.

Fastighetsrättsliga frågor

Rättigheter

Kommunen äger fortsatt marken och upplåter den del av marken som krävs för koncessionen, till Svenska kraftnät.

Ekonomiska frågor

Planavgift

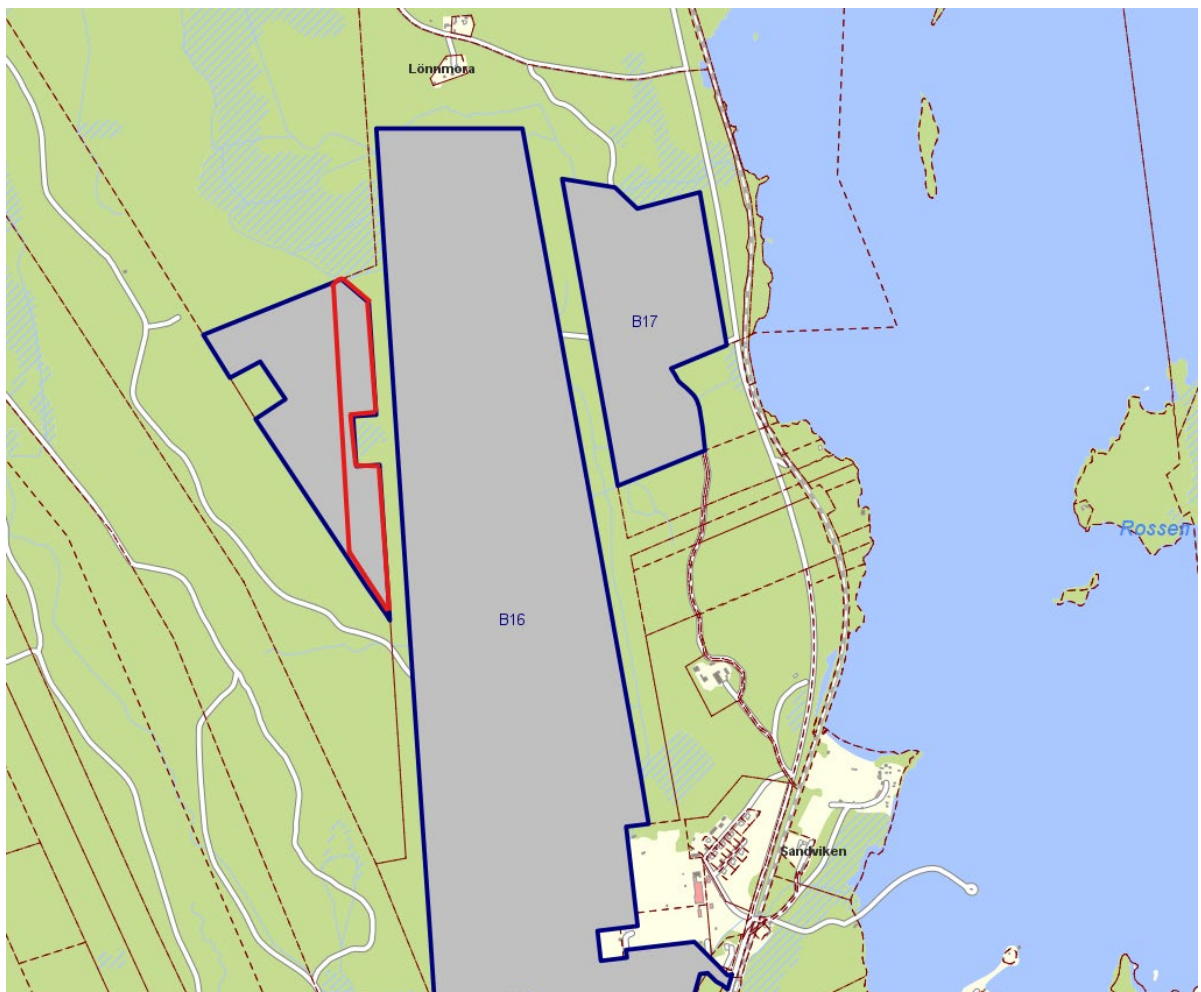
Ett plankostnadsavtal har upprättats mellan Avesta kommun och Svenska kraftnät. I plankostnadsavtalet står att Svenska kraftnät bekostar arbetet.

PLANERINGSUNDERLAG

Kommunala

Detaljplan

Inom området för ändringen och upphävandet gäller för närvarande Detaljplan för industrimark norr om Horndal som vann laga kraft 2022-05-31.

Figur 1. Gällande detaljplan. Område för upphävande är markerat i rött, resterande del väster om upphävandeområdet kvarstår.

Planbeskrivningen från den ursprungliga detaljplanen gäller fortfarande tillsammans med denna planbeskrivning.

Översiktsplan

Det aktuella planområdet ligger inom delområde "Skogsområde" (S6) i kommunens tidigare gällande översiktsplan, antagen 2007-12-18. Översiktsplanen har förklarats inaktuell och arbete med en ny pågår.

Undersökning enligt 6 kap 6 § miljöbalken (1998:808)

Kommunens checklista "Undersökning – behov av miljöbedömning" för bedömning huruvida förslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Baserat på resultatet av undersökningen är kommunens samlade bedömning att de konsekvenser som förslaget bedöms medföra inte är av så betydande påverkan på miljön, hälsan eller hushållningen av mark, vatten eller andra resurser att en MKB enligt 5 kap 18§ PBL erfordras. Se vidare information och resultat under rubriken *konsekvenser* nedan.

Hållbarhetsbedömning

Avesta kommuns checklista för bedömning huruvida förslaget kan antas vara förenligt med kommunens hållbarhetsmål. De ändringar för området som förslaget förväntas medföra bedöms inte ha betydande konsekvenser avseende hållbar utveckling för Avesta kommun. Se vidare information och resultat under rubriken *konsekvenser* nedan.

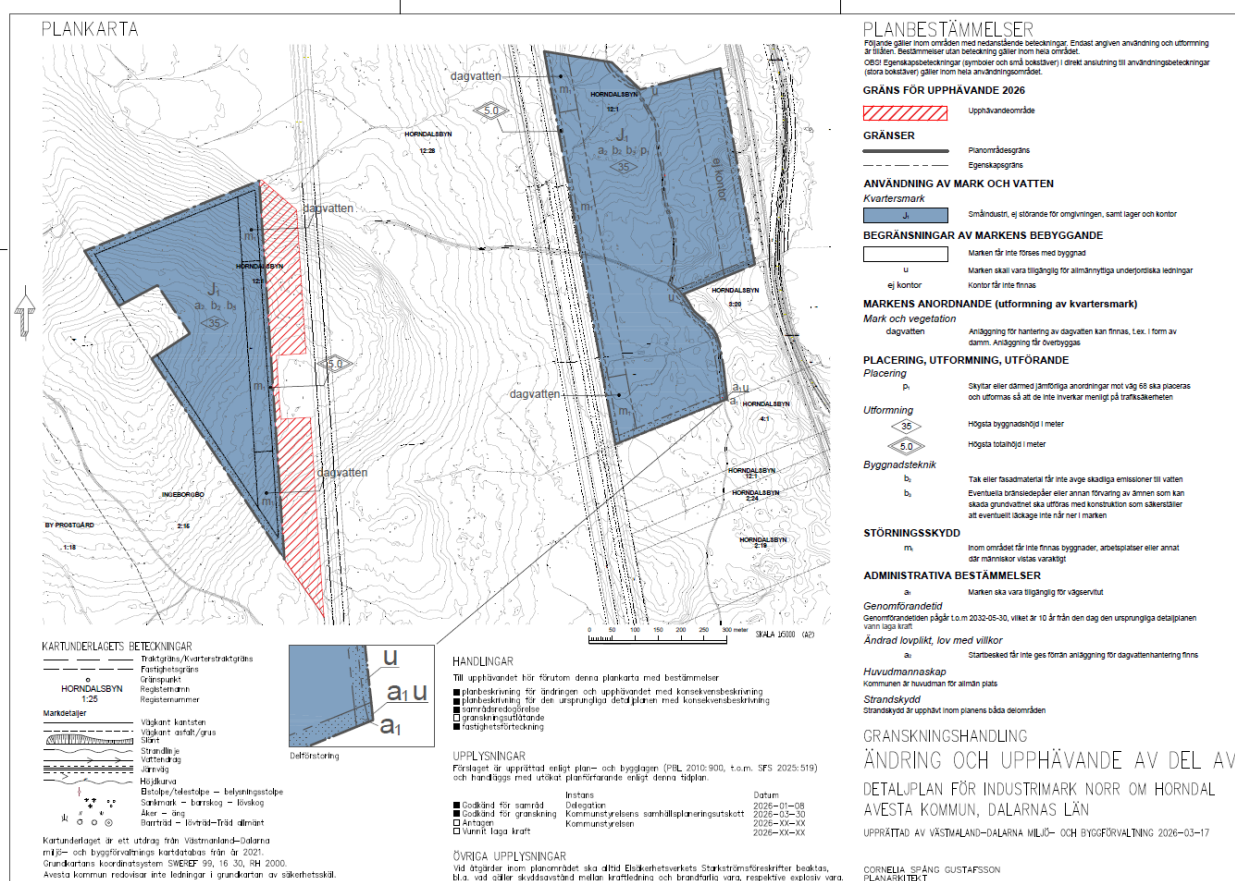
Tidigare utredningar

Dagvattenutredning

En dagvattenutredning genomfördes av WSP i december år 2021 vid framtagandet av gällande detaljplan.

Naturvärdesinventering

Vid framtagande av den ursprungliga detaljplanen gjordes en naturvärdesinventering för att få en mer detaljerad bild av områdets naturvärden. Inventeringen utfördes av Naturföretaget i november år 2020 och följer svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014).

Figur 3. Urklipp från förslagets plankarta där upphävandeområdet är skrafferat i rött och egenskapsbestämmelserna är flyttade väster ut.

Översiktsplan

För område S6 i Avesta kommuns tidigare gällande översiktsplan anges bland annat att "Skogs- och jordbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till sjön Rossens vattenkvalitet. Inga avloppsanläggningar som använder sjön Rossen som direkt recipient får tillkomma". I övrigt anges bara generella rekommendationer för skogsområden. Avesta kommuns översiktsplan från år 2007 har förklarats som inaktuell och arbete pågår med att ta fram en ny, därför behöver förslaget tas fram genom ett utökat planförfarande enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Riksintressen

Totalförsvaret

Den planerade 400 kV-ledningen är en del av Svenska kraftnätets stamnät och bedöms ha nationell betydelse för elförsörjningen. Del av planområdet omfattas av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Riksintresset avser mark- och vattenområden som är av betydelse för befintliga och framtida ledningar och stationer i elens transmissionsnät. Inom dessa områden får åtgärder inte försvåra drift, åtkomst eller utveckling av

de anläggningar som ingår i riksintresset. Planförslaget bedöms vara förenligt med riksintresset.

Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap miljöbalken

Miljöbalkens 3:e kapitel anger grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Kommunens bedömning är att förslaget inte påverkar eller påverkas av dessa hushållningsbestämmelser, miljökvalitetsnormer eller miljökvalitetsförvaltning i någon omfattning som gör att den skulle vara oförenlig med dessa. Kommunen anser således att förslaget är förenligt med 3 kap. miljöbalken.

Miljökvalitetsnormer

Vatten

Området för upphävandet innebär att ytan möjliggörs för ledningsdragning. Att marken får användas för ledningsdragning bedöms inte vara en förändring av sådan omfattning att det riskerar miljökvalitetsnormerna i sjön Rossen.

Buller

Förslaget medför ingen ökning av buller.

Miljö

Strandskydd

Inom upphävandeområdet i gällande detaljplan är strandskyddet upphävt genom en planbestämmelse. Efter att förslaget vunnit laga kraft återinträder inte strandskyddet på grund av den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2025. Lagändringen lyder att strandskydd inte gäller vid vattendrag som är smalare än 2 meter vid normalvattenstånd eller vid små sjöar under 1 hektar. Det aktuella vattendraget är under 2 meter brett.

Dagvatten

Dagvattenutredning gjordes år 2021 vid framtagandet av detaljplanen. Eftersom ingen ny bebyggelse tillkommer bedöms dagvattenförhållandena kvarstå som idag och frågan påverkas inte.

Dagvattenhantering på resterande mark ska ske inom fastighetsmark, vilket innebär att respektive exploatör ansvarar för fördröjning och rening.

Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventering gjordes år 2020 vid framtagandet av detaljplanen. Områden med höga naturvärden exkluderades från planområdet och berörs inte av upphävandet och påverkas därför inte.

Hälsa och säkerhet

Elektromagnetiska fält och elsäkerhet

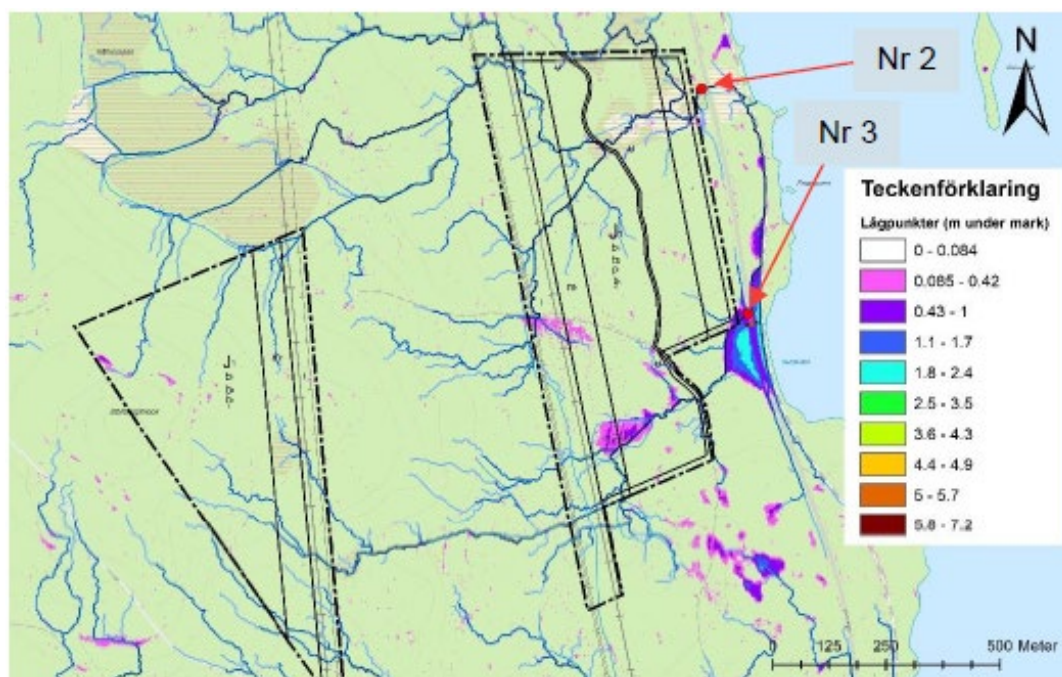
Förslaget bedöms inte medföra risker för människors hälsa eller säkerhet. Den planerade kraftledningen kommer att uppföras enligt gällande säkerhetsföreskrifter och med skyddsavstånd på 50 meter som uppfyller riktvärden för elektromagnetiska fält. Området är obebyggt och förslaget påverkar inte framkomlighet för räddningstjänsten. Underhåll av ledningen sker med försiktighetsåtgärder för att minimera påverkan på miljö och hälsa. I gällande detaljplan finns en bestämmelse inom området för upphävandet om att byggnad inte får uppföras, denna bestämmelse flyttas i förslaget väster om upphävandeområdet så att samma skyddsområde fortsätter att gälla.

Geotekniska förhållanden

Marken inom området består av berg under ett tunt lager morän samt enbart morän med delvis inslag av torv.

Hydrologiska förhållanden

Markens infiltrationsförmåga bedöms relativt hög där morän förekommer men låg vid områdena med torv. Delar av området för upphävandet består av odikade våtmarker vilket innebär att marken är blöt och att vatten ansamlas där vid nederbörd. I figur 4 redovisas områdets rinnvägar. De områden som avvattnas via dessa rinnvägar är i planförslaget angivna som ytor för dagvattenhantering.

Figur 4. Rinnvägar och lågpunkter i området. Bild från dagvattenutredningen utförd av WSP år 2021.

Kulturmiljö

Fornlämningar

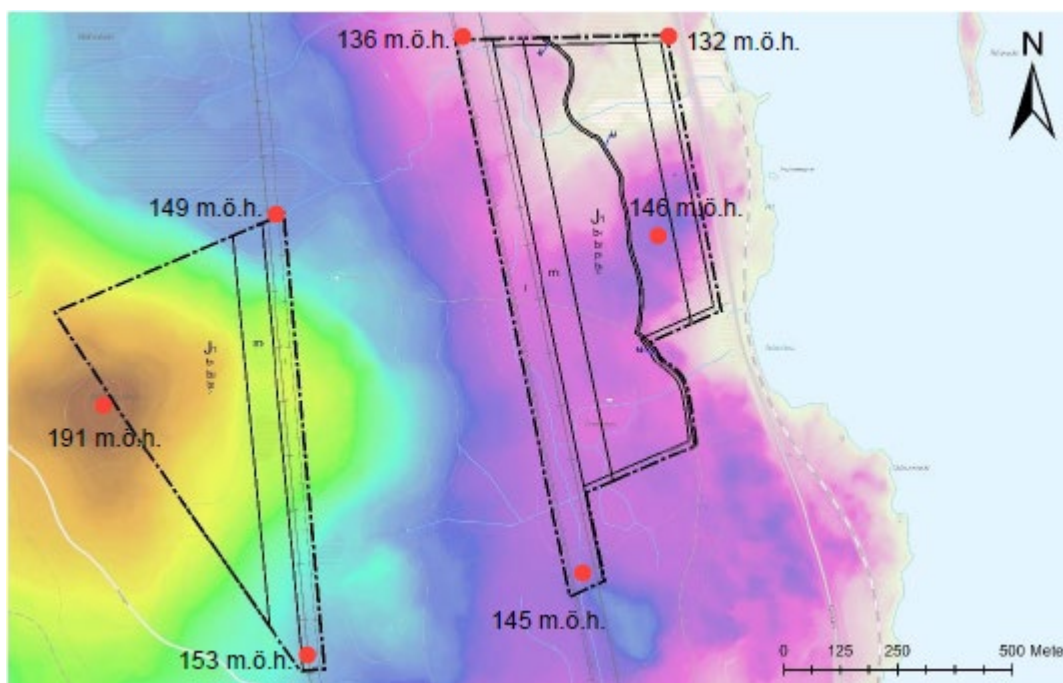
Fornlämningar och fornfynd skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Inom området finns *dock inga* kända fornlämningar enligt Riksantikvarieämbetets register. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

Fysisk miljö

Befintlig vegetation i området består i huvudsak av tall- och granskog, med vissa inslag av lövvegetation. All mark inom området har varit ren produktionsskog.

Teknik

Förslaget innebär ingen förändring i VA-frågan. Bestämmelsen för dagvatten i plankartan flyttas men dagvatten kommer fortsatt hanteras lokalt i linje med de gällande dagvattenprinciperna. Kommunen bedömer att detta inte påverkar dagvattenhanteringen i området eftersom befintliga lösningar för dagvatten kvarstår då ingen förändring av topografi, markanvändning eller hårdgjorda ytor föreslås. Öster om det aktuella planområdet kvarstår även dagvattenhanteringen enligt ursprungsplanen, där flödena från högpunkterna hanteras nedströms på ett sätt som förhindrar vatten från att samlas vid väg och järnväg. I figur 5 syns höjdskillnaderna tydligt.

Figur 5. Höjdkarta. Bild från dagvattenutredningen utförd av WSP år 2021.

Trafik

Den planlagda marken för industri väster om upphävandeområdet är inte möjlig att nå via befintliga vägar, eller via kommunal mark. En eventuell exploatering där blir därför antingen beroende av att servitut för tillfartsväg kan ordnas över någon av angränsande fastigheter, eller att denna mark köps av ägaren till den planlagda marken mellan de två större kraftledningsgatorna.

KONSEKVENSER

Fastigheter och rättigheter

Berörda fastigheter	Konsekvenser
Horndalsbyn 12:1	- En yta på ca 4,9 ha för småindustriändamål i detaljplanen upphävs och byggrätten för småindustriändamål försvinner då området blir planlöst. Bygglövsprövning sker enligt PBL 9 kap. Fastigheten är fortsatt i kommunal ägo. Ingen fastighetsreglering kommer att ske. - Bestämmelserna m1 och dagvatten flyttas till nytt område.
Fastigheter som gränsar till området	Konsekvenser
Horndalsbyn 4:1	Fastigheten gränsar till område för upphävandet.
Rättigheter inom område för upphävande	Konsekvenser
Kraftledning	Ledningsrätt för befintlig kraftledning avses tillkomma. Detta är dock inte beroende av planupphävandet.

Förslaget föranleder inget behov av fastighetsreglering.

Förslaget får till följd att de tidigare bestämmelserna som funnits genom den aktuella delen av detaljplanen upphävs. Den användning som berörs är *J - småindustri, ej störande för omgivningen samt lager och kontor*. Ytan för denna användning reduceras. Inom område för upphävande berörs två egenskapsbestämmelser, *Dagvatten - område för anläggning för hantering av dagvatten kan finnas*, samt *m₁ - inom området får inte finnas byggnader, arbetsplatser eller annat där människor vistas varaktigt*. Dessa bestämmelser flyttas västerut för att säkerställa fortsatt skyddsavstånd till kraftledning och bibehållt område för dagvattenhantering.

Ytan som upphävs är belägen i direkt anslutning till befintligt ledningsstråk och kommer i praktiken endast innebära en marginell skillnad mot vad som anges i gällande detaljplan eller hur området används idag.

Natur

Grönområde

Den del inom fastigheten Horndalsbyn 12:1 som föreslås upphävas består idag av skogsmark. Viss skog kommer i och med ledningsdragning att behöva tas ned.

Miljö

Miljöbedömning

Om en detaljplan, eller planändring, kan antas medföra betydande miljöpåverkan så ska kommunen, enligt 4 kap 34 § plan- och bygglagen och 6 kap 9–19 §§ miljöbalken, göra en miljöbedömning. För varje planprojekt är det därför nödvändigt att avgöra om miljöbedömning behövs, d.v.s. om planens, eller planändringens, genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Bedömning om sådant behov föreligger görs genom en så kallad undersökning enligt 6 kap 5–6 §§ miljöbalken.

Den undersökning som kommunen gjort leder till bedömningen att förslaget inte har någon betydande miljöpåverkan och att förslaget är förenligt med miljöbalken och kommunens hållbarhetsmål. Således föreligger inget behov av miljöbedömning enligt 6 kap 9–19 §§, miljöbalken. Slutsatsen av undersökningen baserar sig på att det berörda området redan är planlagt och att det nu upphävs en mindre del av området. Vare sig förhållandena på platsen eller de ändrade planförhållandena som uppkommer inom området innebär någon nämnvärd negativ effekt ur miljösynpunkt. Bedömningen baseras på utfallet av den genomgång av projektet som gjorts mot kommunens checklista för undersökning om miljöbedömning.

Ställningstagande 4 kap 33 b § plan- och bygglagen (2010:900)

Formellt beslut om huruvida förslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan fattas under planprocessen efter att undersökningen samrått med Länsstyrelsen.

Hållbarhetsbedömning

Bakgrund

Avesta kommun har, genom beslutat hållbarhetsprogram, angett att alla beslut med betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället ska åtföljas av en hållbarhetsbedömning. Detta kan då bl.a. gälla beslut rörande större förändringar i den fysiska miljön, vilket ofta blir en följd av fysisk planering. Bedömningar ska utföras mot fyra olika målområden i en skala som går mellan +2 och -2, där +2 är en direkt positiv påverkan på ett mål medan -2 då är något som direkt motverkar ett mål.

Resultat

Kommunen bedömer att förslaget är förenligt med miljöbalken och kommunens hållbarhetsmål. Förslaget är av sådan begränsad omfattning att det inte bedöms medföra betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället. Bedömningen och underlaget i sin helhet finns i den Excel-fil som använts i bedömningsarbetet. Det dokumentet utgör även underlag för politiska beslut i planändret.

Strandskydd

Enligt den lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2025 gäller strandskydd inte vid vattendrag som är smalare än 2 meter vid normalvattenstånd eller vid små sjöar under 1 hektar. Det aktuella vattendraget utanför upphävandeområdet är smalare än 2 meter, vilket innebär att strandskyddet inte återinträder efter att förslaget vunnit laga kraft. Kommunen bedömer att området inte har särskild betydelse för djur- eller växtliv.

Länsstyrelsen har möjlighet att besluta om strandskydd även vid små vatten om området har särskild betydelse för djur- och växtliv eller friluftsliv. Kommunen bedömer att sådana förhållanden inte föreligger här och att förslaget därför inte påverkar strandskyddets syften negativt.

Elektromagnetiska fält och elsäkerhet

Två 400 kV-ledningar planeras uppföras inom upphävandeområdet. Magnetfält och elektriska fält från ledningarna bedöms inte överskrida internationella riktvärden (ICNIRP: 200 µT, EU: 100 µT för magnetfält; 5 kV/m för elektriska fält). Vid skyddsavståndet 50 m är fältnivåerna normalt under 5 µT, vilket är långt under gränsvärdena. Förslaget bedöms därför inte medföra risker för människors hälsa eller säkerhet.

Miljökvalitetsnormer

Förslaget innebär ingen förändring i fråga om miljökvalitetsnormer, varken inom eller utanför området.

Hälsa och säkerhet

Förslaget innebär ingen förändring av risker eller störningar gentemot befintlig bebyggelse och pågående användning, varken inom eller utanför området.

Sociala

Förslaget innebär ingen förändring i fråga om sociala konsekvenser, t ex barnkonventionen, jämställdhet, jämlikhet eller trygghet, varken inom eller utanför området.

Trafik

Eftersom kommunen inte har för avsikt, ej heller skyldighet, att genomföra gatuutbyggnad enligt gällande plan så innebär förslaget ingen förändring ur trafiksynpunkt.

ÄNDRING OCH UPPHÄVANDE AV DEL AV DETALJPLAN FÖR INDUSTRIMARK NORR OM HORNDAL

Avesta kommun, Dalarnas län

Upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning 2026-03-17, mindre redaktionella ändringar 2026-06-30.

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

2026-06-30

Ett förslag till Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal har varit utsänt och allmänt tillgängligt för granskning under tiden 13 april t.o.m. 3 maj 2026.

Under granskningstiden har planhandlingarna funnits tillgängliga på biblioteket i Horndal och Avesta centrum, på Servicepunkt Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning, Strandbacksvägen 7 i Avesta, och på projektets webbsida, som kunnat nås via www.avesta.se.

Granskningen har kungjorts i ortens dagstidning samt på kommunens anslagstavla. Sakägare, rättighetsinnehavare m.fl. har erhållit underrättelse om granskning per post.

Planförslaget har tidigare varit ute på samråd under tiden 19 januari 2026 t o m 1 mars 2026. De synpunkter som inkom under samrådstiden, samt hur de har hanterats, finns redovisat i en samrådsredogörelse som utgör bilaga till detta utlåtande.

Inkomna yttranden:

U 1. Länsstyrelsen Dalarna	Yttrande
U 2. Lantmäteriet	Ingen erinran
U 3. Trafikverket	Yttrande
U 4. Svenska kraftnät	Ingen erinran
U 5. Vattenfall	Ingen erinran
U 6. Avesta Vatten och Avfall AB	Ingen erinran

Sammanfattande utlåtande:

Synpunkter har inkommit från Länsstyrelsen Dalarna och Trafikverket. Länsstyrelsens yttrande berör information som saknas i planbeskrivningen angående att den aktuella detaljplanens planbeskrivning gäller tillsammans med den ursprungliga detaljplanens planbeskrivning. Trafikverket har synpunkt på dagvattenhanteringen i närområdet. Med anledning av inkomna synpunkter har planbeskrivningen kompletterats. I övrigt föranleder granskningen inga ändringar av planförslaget.

Inkomna yttranden med utlåtande:

OBS! För att undvika risken för feltolkningar vid upprättandet av granskningsutlåtandet är alla inkomna yttranden ordagrant avskrivna. Eventuella språkliga fel i yttrandena har därför inte heller ändrats. Eventuella inledande och avslutande texter som inte är kommentarer till planens innehåll, t.ex. beskrivning av ärendets handläggning, har dock inte tagits med i avskrivning.

U 1. Länsstyrelsen Dalarna

Yttrande Länsstyrelsen har för granskning mottagit rubricerad detaljplan, daterad i mars 2026.

Överprövningsgrundande synpunkter

Länsstyrelsens granskning har inte identifierat några överprövningsgrundande frågor enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Rådgivande synpunkter*Planbeskrivning*

I planbeskrivningen för Ändring och upphävande av del av detaljplan för Industri- mark norr om Horndal behöver det framgå att den gäller tillsammans med den ursprungliga planens planbeskrivning.

Utlåtande

Planbeskrivning

Kommunen instämmer i synpunkten och planbeskrivningen har kompletterats med information om att den gäller tillsammans med den ursprungliga detaljplanens planbeskrivning.

U 2. Lantmäteriet

Yttrande Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2026-03-17) har följande noterats:
Lantmäteriet har inga synpunkter på de aktuella planhandlingarna.

Utlåtande

-

U 3. Trafikverket

Yttrande Trafikverket förutsätter att inget mer eller snabbare vatten leds till väg 68 eller järnvägen, exempelvis till trummorna i anläggningen.

Utlåtande

Kommunen instämmer i synpunkten. Dagvattenhanteringen är utformad så att inget ökat eller snabbare flöde till väg 68 eller järnvägen ska uppstå.

U 4. Svenska kraftnät

Yttrande Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende. Vi har i samrådet svarat på berörd remiss och har inga ytterligare synpunkter.

Utlåtande

-

U 5. Vattenfall

Yttrande Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra avseende rubricerat planärende.

Utlåtande

-

U 6. Avesta Vatten och Avfall AB

Yttrande Avesta Vatten och Avfall AB har inga synpunkter.

Utlåtande -

MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNINGEN

Plan- och byggenheten

Cornelia Spång Gustafsson
Planarkitekt

V-Dala Miljö & Bygg

Avesta - Fagersta - Norberg

Plan- och byggenheten

UNDERSÖKNING ~ BEHOV AV MILJÖBEDÖMNING

Ändring och upphävande av del av detaljplan för industrimark norr om Horndal

Avesta kommun, Dalarnas län

2026-01-08

Syfte med detaljplaneändringen

Syftet med förslaget är att upphäva en del av gällande detaljplan för att möjliggöra ledningsdragning, samt att ändra kvarvarande detaljplan genom att flytta egenskapsbestämmelserna m1 och dagvatten väster om upphävsområdet.

Undersökning för behovet för miljöbedömning

När en detaljplan eller ett planprogram ska upprättas ändras eller upphävas ska kommunen, enligt miljöbalkens 6 kap 3 §, göra en så kallad strategisk miljöbedömning i de fall planens, programmets eller ändringens genomförande kommer att ge en "betydande miljöpåverkan". Miljöbedömningen är en process där framtagandet av en MKB (miljökonsekvensbeskrivning) är en del.

Arbetet ska inledas med en undersökning av om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Resultatet av undersökningen ska sedan samrådas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet. Om kommunen redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras behöver dock inte sådant samråd ske.

I miljöbedömningsförordningen (2017:966), och dess bilaga, finns bl a listat olika verksamheter som alltid ska anses medföra en betydande miljöpåverkan.

Kommunen ska, i ett särskilt beslut, avgöra om betydande miljöpåverkan kan antas uppstå. Om så blir fallet ska en strategisk miljöbedömning göras.

Sammanfattande bedömning

Den undersökning som kommunen gjort leder till bedömningen att förslaget inte har någon betydande miljöpåverkan. Således föreligger inget behov av miljöbedömning enligt 6 kap 9–19 §§, miljöbalken. Slutsatsen av undersökningen baserar sig på att det berörda området redan är planlagt och att det nu flyttas två befintliga bestämmelser samt att en mindre del av området upphävs. Vare sig förhållandena på platsen eller de ändrade planförhållandena som uppkommer inom området innebär någon nämnvärd negativ effekt ur miljösynpunkt. Bedömningen baseras på utfallet av den genomgång av projektet som gjorts mot kommunens checklista för undersökning om miljöbedömning.

Checklista för att avgöra behovet av en miljöbedömning med MKB

TÄNKT ANVÄNDNING ENLIGT DETALJPLANEN				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Miljöbedömningsförfordning	Finns någon tänkt verksamhet med bland de som enligt förordningen ska antas medföra BMP		X	

GÄLLANDE REGLERINGAR OCH SKYDDSVÄRDEN				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
3-4 kap MB	Berörs området av 3-4 kap MB? (särskilda hållningsbestämmelser, riksintresse för natur- och kulturmiljövård och rörligt friluftsliv)		X	
7 kap MB	Berörs området av 7 kap MB? (Natur/kulturre-servat, biotopskydd, strandskydd, naturminne, landskapsskydd, skyddsområde för vattentäkt)		X	Strandskydd återinträder inte pga lagändring från 1 juli 2025.
5 kap MB	Strider planen mot uppsatta miljökvalitetsnormer enligt 5 kap MB eller andra riktvärden? (luftföroreningar, buller)		X	
Internationella intressen	Berörs området av internationella konventioner? (Natura 2000, UNESCO världsarv etc.)		X	
Naturvårdsplan/program	Innehåller området höga naturvärden? (nyckelbiotop eller utpekad i olika naturvårdsprogram)		X	
Riksintressen	Berörs området av riksintressen? (Natur, kultur, rörligt friluftsliv)		X	
Ekologiskt särskilt känsligt område	Är området ekologiskt känsligt, belagt med andra restriktioner? (förorenad mark)		X	
Byggnads- och fornminnen	Berörs området av byggnadsminnen eller fornminnen?		X	
Lokala inventeringar	Berörs området av lokala inventeringar? (ängs- och hagmark, sumpskog, hotade/rödlistade arter)	X		En naturvärdesinventering togs fram år 2020 i samband med framtagande av detaljplan B17.
Lokala värden	Är området opåverkat eller har det särskilda värden ur boendesynpunkt? (oexploaterat, bullerfri zon, närreklamationsområde)		X	

RIKTLINJER				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Gällande ÖP/FÖP	Strider planen mot gällande ÖP/FÖP eller andra kommunala planer eller program?		X	
Skyddsavstånd	Är området påverkat av skyddsavstånd? (riktvärde för skyddsavstånd till ny och befintlig bebyggelse)		X	Förslaget ligger inom ett planlagt område för småindustri.

FÖRÄNDRINGAR I SAMBAND MED NY DETALJPLAN				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Mark- och vattenanvändning	Ger planens genomförande en förändrad mark- och/eller vattenanvändning?		X	
Exploatering	Ger planens genomförande en ökad exploateringsgrad?		X	

SAMRÅDSHANDLING

Transporter/kommunikationer	Ger planens genomförande en betydande ökning av fordonstrafik?		X	
Följdinvestering	Är planens genomförande i behov av följdinvesteringar? (Infrastruktur, vägar, VA, energi)		X	
Omgivande markanvändning	Ställer planens genomförande krav på förändringar av omgivande markanvändning? (storknadar, industri, övriga anläggningar)		X	
Anmälan, tillstånd	Kräver föreslagna verksamheter eller planens genomförande anmälan eller tillstånd enligt MB?		X	
Förebyggande åtgärd	Kan planens genomförande medföra så negativa effekter att förebyggande åtgärder eller kompensationsåtgärder behöver vidtas?		X	
Miljömål	Strider planen mot uppsatta miljömål: nationellt, regionalt eller lokalt?		X	

EFFEKTER PÅ MILJÖN

(1 = ingen, 2 = måttlig och 3 = betydande påverkan)

	Frågeställning	1	2	3	Kommentar
Mark	Planens genomförande ger negativ inverkan på marken? (instabilitet, sättningar, rasrisk etc.)	X			
Luft och klimat	Planens genomförande ger negativ inverkan på luft eller klimat? (föroreningar, luft, lokalklimat, vind)	X			
Vatten	Planens genomförande ger negativ inverkan på yt- och grundvatten? (vattenkvalitet, minskade vattentillgångar, förändrade infiltrationsförhållanden)	X			
Vegetation	Planens genomförande ger negativ inverkan på vegetation? (minskning eller införande av ny växtart)	X			
Djurliv	Planens genomförande ger negativ inverkan på djurlivet? (förändring av sammansättning eller antal, minskning eller införande av art, gräns)	X			
Miljöpåverkan från omgivning	Finns miljöpåverkan från omgivande verksamhet?		X		Förslaget ligger inom ett planlagt område för småindustri.
Landskapsbild och stadsbild	Planens genomförande ger negativ inverkan på landskaps och/eller stadsbilden? (utsikter, utblickar, landmärken etc.)	X			
Omgivning	Planens genomförande ger negativ inverkan på omgivningen i övrigt? (stadsbild, grannar, verksamheter)	X			
Översvämning	Planens genomförande ger risk för översvämning	X			

EFFEKTER PÅ HUSHÅLLNINGEN MED MARK, VATTEN OCH ANDRAESURSER

(1 = nej 2 = till viss del 3 = ja)

	Frågeställning	1	2	3	Kommentar
Naturresurser	Planens genomförande innebär att en långsiktigt hållbar resursanvändning inte främjas? (uttömmande av ej förnyelsebara resurser såsom dricksvatten, grus- och bergtäkter mm)	X			
Rekreation/friluftsliv	Planens genomförande ger inverkan på rekreation och rörligt friluftsliv? (närströvsområden, parker, grön-stråk, utflyktsmål, vandringsleder, frilufts- och idrottsanläggningar)	X			

SAMRÅDSHANDLING

Kulturmiljö	Planens genomförande ger negativ inverkan på kulturhistoriska värden? (arkeologi, fornlämningar, jord-, skogsbruks- eller industrihistoriska värden)	X			
-------------	--	---	--	--	--

STÖRNINGAR OCH EFFEKTER PÅ HÄLSA OCH SÄKERHET (1 = nej 2 = till viss del 3 = ja)

	Frågeställning	1	2	3	Kommentar
Buller	Planens genomförande ger störningar i form av ljud? (människor exponeras för störande buller)	X			
Föroreningar	Planens genomförande ger ökade utsläpp av hälsofarliga ämnen?	X			
Ljus	Planens genomförande ger störningar i form av ljus?	X			
Vibrationer	Planens genomförande ger störningar i form av vibrationer? (människor exponeras för markvibrationer)	X			
Säkerhet	Planens genomförande innebär risker? (explosion, brand, strålning, utsläpp, förhöjda risker vid transporter av farligt gods)	X			
Elektriska/magnetiska fält	Elektriska/magnetiska fält kan påverka planen?	X			
Markradon	Planen ligger inom område med risk för markradon?	X			

UTVÄRDERING

Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Innebär förslaget tydliga motsättningar mellan olika intressen?		X	
Är det sannolikt att allvarliga negativa effekter uppkommer?		X	
Är osäkerheten av bedömningen av effekter stor?		X	
Är effekterna varaktiga eller irreversibla?		X	
Kan planens genomförande innebära negativ effekt inom enskilda områden på miljön, hälsan eller hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser? (kumulativa effekter beaktas)		X	

RESULTAT AV BEHOVSBEDÖMNINGEN

Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Planens genomförande kan innebära en betydande påverkan på miljön, hälsan och hushållningen med mark, vatten och andra resurser. En miljöbedömning (MKB) enligt 5 kap 18§ PBL erfordras?		X	
En MKB eller en konsekvensbeskrivning till planen skall särskilt behandla följande aspekter:	-		

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

2026-03-17

Ett förslag till Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal har varit utsänd på remiss och samråd under tiden 19 januari 2026 t o m 1 mars 2026.

Under samrådstiden har planhandlingarna funnits tillgängliga på biblioteket i Horndal samt i Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning och på projektets webbsida som kan nås via www.avesta.se.

Berörda myndigheter, sakägare, markägare och övriga berörda har erhållit meddelande om samråd per post tillsammans med de kompletta planhandlingarna. Dessutom har samrådet kungjorts genom annonsering i ortens dagstidningar.

Inkomna yttranden:

S 1. Länsstyrelsen	Yttrande
S 2. Lantmäteriet	Yttrande
S 3. Trafikverket	Yttrande
S 4. Svenska kraftnät	Yttrande
S 5. Vattenfall eldistribution AB	Ingen erinran
S 6. Skanova (Telia Company) AB	Ingen erinran
S 7. Polisen	Ingen erinran
S 8. Avesta Vatten och avfall AB	Ingen erinran

SAMMANFATTNING

Inkomna yttranden har bl.a. berört avsaknad av plankartan till den ursprungliga detaljplanen, oklarheter kring dagvattenhantering samt felformulering av berört riksintresse. Detta har medfört redovisning av den ursprungliga detaljplanens plankarta i planbeskrivningen så att skillnaderna tydligt framgår, tydliggörande kring dagvattenfrågan i planbeskrivningen samt ändring till korrekt formulering på berört riksintresse, i planbeskrivningen.

Inkomna yttranden med kommentarer:

OBS! För att undvika risken för feltolkningar vid upprättandet av samrådsredogörelsen är alla inkomna yttranden ordagrant avskrivna. Eventuella språkliga fel i yttrandena har därför inte heller ändrats. Eventuella inledande och avslutande texter som inte är kommentarer till planens innehåll, t.ex. beskrivning av ärendets handläggning, har dock inte tagits med i avskrivning.

S 1. Länsstyrelsen

Yttrande

Länsstyrelsen har för samråd mottagit rubricerad ändring och upphävande av del av detaljplan, daterad i januari 2025.

Överprövningsgrundande synpunkter

Länsstyrelsen har inte identifierat några överprövningsgrundande frågor enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Rådgivande synpunkter

Plankarta

Ändringen och upphävandet måste införas på gällande detaljplans originalhandling. Inga planbestämmelser, gränser, legend, stämpel, datum etc får tas bort från originalhandlingen. De ändringar som görs på plankartan behöver särskiljas från den gällande planens redovis-

ning så att det tydligt framgår vad som ändras. Nya gränser och planbestämmelser kan exempelvis färgmarkeras.

Undersökningssamråd om betydande miljöpåverkan

Kommunen har bedömt att miljöpåverkan inte kan antas bli så betydande att en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap miljöbalken behöver göras. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplaneförslaget inte innebär betydande miljöpåverkan.

Kommentar	<i>Kommunen delar Länsstyrelsens bedömning och instämmer i att ändringen ska redovisas i planbeskrivningen på ett sätt som säkerställer full spårbarhet och tydlighet. Kommunen konstaterar att detta är en viktig åtgärd för att undvika missförstånd vid framtida tolkning av detaljplanen samt för att säkerställa att planen fortsatt uppfyller krav på rättssäkerhet och läsbarhet enligt PBL och Boverkets allmänna råd. Gällande detaljplans plankarta finns nu inlagd i planbeskrivningen för tydlighet.</i>
S 2. Lantmäteriet	
Yttrande	Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2026-01-08) har följande noterats: Delar av planen som bör förbättras INFORMATION OM UPPHÄVDA ELLER ÄNDRADE PLANBESTÄMMELSER Eftersom det vid ändring av detaljplan är den ursprungliga planens regleringar som gäller i grunden är det viktigt att det framgår av planbeskrivningen vilka planbestämmelser som upphävs eller ändras. Det bör finnas med en plankarta i planhandlingarna som redovisar hur planen såg ut innan ändringen.
Kommentar	<i>Kommunen instämmer i Lantmäteriets synpunkt och delar uppfattningen att en planändring ska vara spårbar tillbaka till gällande detaljplans regleringar. Att tydligt redovisa vilka bestämmelser som berörs är av vikt för läsbarheten och för att säkerställa att planen fortsatt uppfyller tydlighetskravet i PBL (4 kap. 32 §). Förtydligande om detta har därför gjorts i planbeskrivningen.</i>
S 3. Trafikverket	
Yttrande	Svar på begäran om yttrande gällande TRV 2026/6245, Samråd gällande detaljplan för Horndalsbyn 12:1, industrimark norr om Horndal, Avesta kommun. Trafikverket har följande synpunkter. Avesta kommun anger att ”Eftersom ingen ny bebyggelse tillkommer bedöms dagvattenförhållandena kvarstå som idag och frågan påverkas inte.” Handlingarna beskriver inte att hanteringen av dagvatten ändras i och med Ändring och upphävande av del av Detaljplan för industrimark norr om Horndal. Egenskapsbestämmelsen b1, som bla anger att dagvatten ska omhändertas lokalt inom planområdet, är borttagen och finns nu varken i östra eller västra delen av planområdet. En bestämmelse om dagvatten har tillkommit, att anläggning för hantering av dagvatten kan finnas, tex i form av damm, inom några ytor. Terrängen sluttar ned mot sjön och vatten rinner naturligt nedåt. Ytor för dagvatten har placerats högre än resten av ytan, i den östra delen av planområdet. Hur ska vatten från området ledas dit? Hur säkerställer kommunen att dagvattenhanteringen efter denna ändring och upphävande, inte påverkas negativt? Kommunen behöver visa att det nya förslaget inte innebär en försämring gentemot gällande detaljplan, och därmed inte innebär att mer eller snabbare vatten leds till väg och järnväg.
Kommentar	<i>Kommunen tackar för Trafikverkets yttrande och delar bedömningen att dagvattenfrågan behöver förtydligas i planbeskrivningen för att säkerställa att planändringen inte uppfattas som en försämring i förhållande till gällande plan.</i>

Kommunen konstaterar att syftet med planändringen inte är att förändra dagvattenhanteringen inom området, utan endast att anpassa planbestämmelserna till nuvarande och framtida markanvändning. Bestämmelsen b₁, som Trafikverket nämner, finns inte i gällande detaljplans laga kraft-version. Kravet enligt kommunens dagvattenstrategi och tekniska handbok att dagvatten ska omhändertas inom fastigheten eller inom planområdet kvarstår.

Kommunen bedömer att planändringen inte innebär ökade hårdgjorda ytor, förändrad marklutning eller förändrade avrinningsvägar, och därmed inte leder till ökade flöden mot väg eller järnväg. Dessutom finns två trummor under väg 68 och järnvägen som leder vatten ut till Rossen. Se planbeskrivningen s. 10–12 för mer utförlig beskrivning och resonemang om höjdsättning och praktisk dagvattenhantering.

S 4. Svenska kraftnät
Yttrande

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende. Vi ser mycket positivt på att den aktuella delen av gällande detaljplan upphävs och ändras. Vi uppskattar även den löpande dialogen med Avesta kommun för att säkerställa framkomligheten för våra nya 400 kV-ledningar i projektet Fallviken–Horndal.

Gällande planförslaget vill vi informera om att området berörs av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken – inte av riksintresse för energidistribution. Riksintresset för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, omfattar mark- och vattenområden för samtliga befintliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa. Kommunen bör använda rätt benämning på riksintresset och hänvisning till korrekt paragraf.

Kommentar

Kommunen tackar Svenska kraftnät för yttrandet och för den dialog som förs löpande under processen. Kommunen tar tacksamt emot klargörandet som lämnats om vilket riksintresse som berör området. Kommunen instämmer i att området omfattas av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken, och att detta ska framgå korrekt i planhandlingarna. Kommunen avser att fortsatt föra dialog med Svenska kraftnät i kommande skeden i planprocessen vid behov.

S 5. Vattenfall
Yttrande

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra avseende rubricerat planärende.

Kommentar

-

S 6. Skanova (Telia Company) AB

Yttrande

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen. Skanovas teleanläggningar/rättigheter berörs inte/påverkas inte av rubricerat planförslag. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar. Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta ledningskollen.se
Kabelanvisning beställs via ledningskollen.se
För flytt av ledningar eller samordning gå in på Telia som nätägare

Kommentar

Yttrande noterat.

S 7. Polisen

Yttrande	Polismyndigheten har tagit del av förslaget till detaljplan och har inga synpunkter att framföra i ärendet.
----------	---

Kommentar	-
-----------	---

S 8. Avesta Vatten och avfall AB

Yttrande	Avesta vatten och avfall AB har inga synpunkter.
----------	--

Kommentar	-
-----------	---

VÄSTMANLAND-DALARNA MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNING
Plan- och byggenheten

Cornelia Spång Gustafsson
Planarkitekt

§ 45 **Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal.**

Dnr 2026-000390214

Sammanfattning

Syftet med förslaget är att upphäva en del av gällande detaljplan för att möjliggöra ledningsdragning, samt att ändra kvarvarande detaljplan genom att flytta egenskapsbestämmelserna m1 och dagvatten väster om upphävideområdet. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900, t.o.m. SFS 2026:66).

Förslag till beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 30 juni 2026, godkänns.
- Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal, daterad 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, antas.

Beredning/ behandling

- Plan- och byggenhetens tjänsteskrivelse 7 juli 2026.
- Antagandeverisioner av plankarta och planbeskrivning, daterat 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, granskningsutlåtande samt tidigare samrådsredogörelse som bilaga.
- Underlagshandling i form av Undersökning – behov av miljöbedömning.

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 30 juni 2026, godkänns.
- Ändring och upphävande av del av Detaljplan för Industrimark norr om Horndal, daterad 17 mars 2026, mindre redaktionella ändringar 30 juni 2026, antas.

Handläggare:
Eva Westlund
Planingenjör

Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola)

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för bostäder, kontor, handel och skola för att få en mer flexibel användning av fastigheten där huvudbyggnaden tidigare inrymt en kommunal skola.

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Granskning

Detaljplanen har varit utsänd och allmänt tillgänglig för granskning under tiden 6 juli till och med 27 juli 2026. Under granskningstiden har planhandlingarna även funnits tillgängliga på biblioteket i Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning och på projektets webbsida, som kunnat nås via www.avesta.se.

Under granskningstiden har yttranden inkommit från Länsstyrelsen, Lantmäteriet, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, Dalarnas museum samt från PostNord, varav Lantmäteriet, Dalarnas museum och PostNord hade synpunkter. Vad som framförts i yttrandena, samt hur detta bemöts och hanterats, framgår av det granskningsutlåtande som tagits fram.

Samråd

Detaljplanen har genomgått samråd under tiden 20 mars till och med 24 april 2026.

Hur de yttranden som då framfördes hanterats, hur de eventuellt påverkat förändringar i planförslaget samt hur de i övrigt bemöts, framgår av den samrådsredogörelse som utgör bilaga till senare framtaget granskningsutlåtande.

Beredning

- Plan- och byggenhetens tjänsteskrivelse 3 augusti 2026.
- Antagandeverisioner av plankarta och planbeskrivning daterat 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026, granskningsutlåtande samt tidigare samrådsredogörelse som bilaga.

Förslag till beslut

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 3 augusti 2026, godkänns.
- Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola), upprättad 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026 antas.

Detaljplan för
Lund 1:6 (f d Lunds skola)
Folkärna, Avesta kommun, Dalarnas län

Upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning 2026-05-1, mindre justeringar 2026-08-03.

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

2026-08-03

Ett förslag till detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola) har varit utsänt och allmänt tillgängligt för granskning under tiden 6 juli till och med 27 juli 2026.

Under granskningstiden har planhandlingarna funnits tillgängliga på biblioteket i Avesta, på Servicecenter Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning, Strandbacksvägen 7 i Avesta, och på projektets webbsida, som kunnat nås via www.avesta.se.

Granskningen har kungjorts i ortens dagstidning samt på kommunens anslagstavla. Sakägare, rättighetsinnehavare m.fl. har erhållit underrättelse om granskning per post.

Planförslaget har tidigare varit ute på samråd under tiden 20 mars t o m 24 april 2026. De synpunkter som inkom under samrådstiden, samt hur de har hanterats, finns redovisat i en samrådsredogörelse.

Inkomna yttranden:

U 1. Länsstyrelsen Dalarnas län	inga synpunkter
U 2. Lantmäteriet	
U 3. Trafikverket	inga synpunkter
U 4. Vattenfall Eldistribution AB	inga synpunkter
U 5. PostNord	
U 6. Dalarnas museum	

Sammanfattande utlåtande:

Yttrande med synpunkter har inkommit från Lantmäteriet vilket föranlett mindre justeringar i planbeskrivningen och på plankartan. PostNord har i sitt yttrande framfört synpunkt angående postutdelning, detta regleras inte i detaljplanen men har bemötts. Dalarnas museum framför synpunkter på varsamhetsbestämmelser, byggnadsarea bland annat men kommunen bedömer inte att synpunkterna motiverar en ändring efter granskningen. Yttranden som inkommit under tiden för granskning har bemötts nedan.

Efter granskningen har planbestämmelsen om fasadmaterial justerats så att även putsad fasad medges. Ändringen bedöms inte vara väsentlig enligt 5 kap. 25 § PBL, eftersom den inte förändrar planens syfte, markanvändning, byggrätt eller påverkan på omgivningen på ett sådant sätt att berörda behöver ges tillfälle till ny granskning. En ändring kan vara väsentlig om den till exempel har påtaglig betydelse för sakägare eller berör länsstyrelsens ingripandegrunder.

Mindre justeringar som gjorts efter granskning

Planbeskrivningen

- Arealerna som berör respektive fastighet/samfällighet har avrundats.
- Under rubriken "Utformning f₁" på sidan 7 har bestämmelsen uppdaterats med att fasaden även får vara av puts.
- Information om vad enskilt huvudmannaskap innebär på sidan 3.

Plankartan

- Efter råd i mejl utöver officiellt yttrande från Länsstyrelsen har även en mindre justering gjorts i utformningsbestämmelsen f₁. Att även medge putsade fasader om det skulle vara så att någon i framtiden vill återställa skolan till ursprungligt fasadutförande. Detta bedöms som en mindre justering, ingen förändring av byggrätten utan endast en materiell ändring och bedöms rymmas inom syftet så den ursprungliga planen bevaras.
- Utfartsförbudet har korrigerats på plankartan så det är redovisat i användningsgräns för kvartersmark. Detta bedöms som en redaktionell ändring då fastighetsgränserna uppdaterades av Lantmäteriet efter samrådet och plan- och användningsgränser justerades efter detta till granskningen, således var det en uppenbar miss eftersom utfartsförbud inte kan ligga i gatumark.

- Planbestämmelsen a₁ har korrigerats då det blev inkonsekvent redovisat i kartan. Detta är en uppenbar miss och bedöms som en korrigering på plankartan.

Inkomna yttranden med utlåtande:

OBS! För att undvika risken för feltolkningar vid upprättandet av granskningsutlåtandet är alla inkomna yttranden ordagrant avskrivna. Eventuella språkliga fel i yttrandena har därför inte heller ändrats. Eventuella inledande och avslutande texter som inte är kommentarer till planens innehåll, t.ex. beskrivning av ärendets handläggning, har dock inte tagits med i avskrivning.

U 1. Länsstyrelsen Dalarnas län

Yttrande *Överprövningsgrundande synpunkter*
Länsstyrelsens granskning har inte identifierat några överprövningsgrundande frågor enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Utlåtande ---

U 2. Lantmäteriet

Yttrande Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2026-05-11) har följande noterats:

För plangenomförandet viktiga frågor där planen behöver förbättras
(Här redovisas synpunkter om sådana frågor som Lantmäteriet särskilt ska bevaka och sådant som vi uppfattar som nödvändigt att åtgärda för genomförandet av planen.)

UTFARTSFÖRBUD INTE OK I PLANOMRÅDESGRÄNS

På plankartan finns en sträcka med bestämmelse om utfartsförbud utlagd i planområdesgränsen. Stängselkrav och utfartsförbud får enligt 4 kap. 9 § PBL endast läggas mot allmänna platser. Detta innebär att det inte är möjligt att lägga denna typ av bestämmelse i en planområdesgräns av följande skäl: I en planområdesgräns går det inte att säkerställa att det är allmän plats eller även i fortsättningen kommer att vara allmän plats i den angränsande planen. Bestämmelsen reglerar dessutom indirekt något som ska gälla för området utanför det i planförslaget aktuella planområdet vilket inte är tillåtet, se [sidan om Stängsel, utfart och annan utgång i PBL Kunskapsbanken](#).

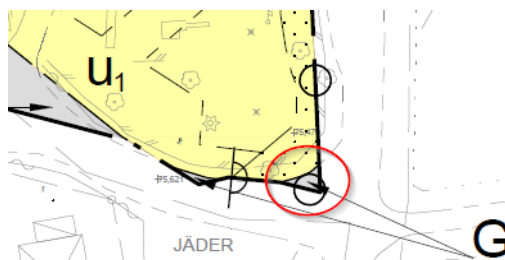
Kommunen kanske kan utforma plankartan/planområdet på ett annat sätt för att undvika dessa problem eller undvika att reglera utfartsfrågan? Lantmäteriet noterar att i vissa planer har liknande problem undvikits genom att kommunen har utökat planområdet med en remsa bestående av några meter allmän plats utanför utfartsförbudet.

Utlåtande Kommunen delar inte Lantmäteriets uppfattning att formuleringen i 4 kap. 9 § PBL skulle innebära att detaljplanen är felaktigt utformad. Denna utformning, med utfartsförbud i planområdesgräns, har fungerat utan problem under minst trettio år mot samma formulering i lagtexten, se 5 kap. 7 § 7 p. ÄPBL. Om den allmänna platsen utanför planområdet, mot all förmodan, skulle komma att ändras till något annat än allmän plats är det inte svårare än att utfartsförbudet då tas bort vid planarbetet för att möjliggöra detta.

REDOVISNING I PLANKARTAN, UTFARTSFÖRBUD

Se över redovisningen av utfartsförbudet även i denna del, se urklipp nedan. Utfartsförbudet bör vara redovisat i användningsgränsen för kvartersmarken.

Utlåtande Utfartsförbudet har korrigerats på plankartan så det är redovisat i användningsgräns för kvartersmark.

HUVUDMANNASKAP

Lantmäteriet förstår av planbeskrivningen att tanken är att det ska vara enskilt huvudmannaskap för allmän plats inom hela planområdet.

Redovisningen enligt planbestämmelserna överensstämmer inte med formuleringen i planbeskrivningen. Planbestämmelserna är utformade så att enskilt huvudmannaskap redovisat med a1. Bestämmelsen finns angiven inom området för allmän plats VÄG. Då det inte finns något angivet för övrig allmän plats innebär det att det blir kommunalt huvudmannaskap i de delar där a1 inte är angivet.

Utlåtande Planbestämmelsen a1 har korrigerats då det blev inkonsekvent redovisat i kartan.

OKLARA GRÄNSER

I planbeskrivningen sid 6 anges att fastighetsgränsen är uppdaterad av Lantmäteriet. Lantmäteriet vill betona att fastighetsgränserna i området inte är klarlagda. Fastighetsgränserna som berör området är i registerkartan redovisade med hög osäkerhet, 0,1-4,5 meters noggrannhet.

Lantmäteriet vill påminna om att detaljplanen inte påverkas om gränsen visar sig ha ett annat läge. Det är troligt att fastighetsgränserna vid en fastighetsbestämning inte överensstämmer med registerkartans och plankartans redovisning. Det innebär att Lund 1:6 kan ha mark utanför planområdesgränsen eller att fler fastigheter än vad som redovisas kan vara berörda inom planområdet.

I denna typ av fall handlar det om att gränsen är ett ”objekt av särskild vikt för lägesplacering av planbestämmelser” enligt [HMK Handbok Grundkarta 2025](#) avsnitt 3.3. När en sådan gräns är osäker är det lämpligt att så snart som möjligt utreda gränsen och göra en gränsutvisning där man letar upp befintliga gränsmarkeringar. I rekommendation punkt c - avsnitt 3.3 anges att utgångspunkten är att i detta fall fastighetsgränsen ska mätas in med en lägesosäkerhet på 0,05 meter. Visar sig gränsen vara juridiskt oklar krävs det en fastighetsbestämning för att bestämma dess läge.

Utlåtande Av plankartan framgår att plangränsen följer de fastighetsgränser som är redovisade i grundkartan. Då plangränsen är ritad i fastighetsgränsen är det enligt kommunens uppfattning helt klarlagt att avsikten är att den planlagda kvartersmarken ska omfatta fastigheten Lund 1:6. Skulle det visa sig vid en eventuell framtida gränsutvisning att grundkartan i någon del avviker från gränsutvisningen så skulle en sådan mindre avvikelse helt ligga inom tolkningsmöjligheterna för en fastighetsbestämning och även inom tolkningsmöjligheterna vad gäller regleringen av markanvändningen enligt planhandlingarna. Kommunen anser det inte rimligt att en privatperson som bekostar en detaljplan även ska bekosta kvalitetsförbättringar i kartunderlaget och finner det således inte behövligt att för aktuell detaljplan genomföra en gränsutvisning.

Delar av planen som bör förbättras

AREALANGIVELSENA I KONSEKVENSRDOVISNINGEN BÖR AVRUNDAS.

I planbeskrivningens konsekvensredovisning sid. 16 har arealer angivits med decimaler. Då redovisningen av fastighetsgränserna har sämre kvalitet ger en så precis redovisning missvisande information av de faktiska arealerna som berörs.

Arealerna som berör respektive fastighet/samfällighet bör avrundas och anges som cirka då en precis areal inte kan anges när fastighetsgränserna inte är klarlagda.

Utlåtande Arealerna som berör respektive fastighet/samfällighet har avrundats enligt Lantmäteriets synpunkt.

ENSKILT HUVUDMANNASKAP, GEMENSAMHETSANLÄGGNING

Området har redan idag enskilt huvudmannaskap genom den gällande byggnadsplanen. Vad Lantmäteriet kan se så finns det ingen gemensamhetsanläggning registrerad för Barnhemsvägen. Om det i framtiden uppstår behov av att ordna skötseln för de allmänna platserna kan gemensamhetsanläggning bildas med stöd av gällande plan och planförslaget när det är enskilt huvudmannaskap.

Planbeskrivningen bör kompletteras med information om vad enskilt huvudmannaskap innebär. Där det inte är allmän väg är det upp till fastighetsägarna att ordna och sköta de allmänna platserna. Enskilt huvudmannaskap innebär att de allmänna platserna ska genomföras och skötas genom att en gemensamhetsanläggning (ga) bildas. De ingående fastigheterna ansvarar i så fall för eventuell utbyggnad och underhåll av de allmänna platserna. Gemensamhetsanläggning bildas genom en Lantmäteriförrättning.

Utlåtande Planbeskrivningen har justerats på sidan 3 med information om enskilt huvudmannaskap.

KOMPLETTERA MED BETECKNING

Sid. 9 i planbeskrivningen bör kompletteras med att planen även berör samfällad mark, Lund s:2.

Utlåtande Planbeskrivningen har justerats för att höja dokumentets tydlighet, information om samfällad mark bedöms därmed inte vara relevant att medta.

U 3. Trafikverket

Yttrande Ingen synpunkt

Utlåtande ---

U 4. Vattenfall Eldistribution AB

Yttrande Vattenfall Eldistribution AB noterar att tidigare yttrande har beaktats och har därmed inget mer att tillägga.

Utlåtande ---

U 5. PostNord

Yttrande Ser att ni tagit del av PostNords remissvar gällande kommande postutdelning i detta ärende. Ser även att ni påtalar att postmottagning inte regleras i detaljplanen. Vill vara tydlig med att om ni bortser från att föra det vidare till kommande byggbolag/byggherre så kommer ingen postutdelning ske till det nya fastighetsägarna. Vid all nybyggnation i bostadsområden ska postmottagningen samlas i så kallade lådsamlingar på lämpliga platser som vi från PostNord tillsammans med byggherre/boende skall utse, vi vill ha en dialog så tidigt som möjligt så därför bör informationen föras vidare till byggföretaget.

Utlåtande Som kommunen informerade om i samrådet är placering av postlådor/postmottagning inget som regleras i detaljplanen men informationen har noterats och yttrandet lämnas vidare till fastighetsägaren för kännedom och beaktande. Fastigheten har i dagsläget en befintlig postlåda men eftersom ingen för närvarande bor där går posten till en av ägarna på annan adress. Kommunen har upplyst nuvarande ägare om att eventuella framtida köpare bör informeras om att PostNord kan komma att ha synpunkter på placeringen av postlåda.

U 6. Dalarnas Museum

Yttrande **Tidigare ställningstaganden**

Museet fick även samrådsversionen av detaljplanen på remiss i mars 2026. Av olika orsaker inkom museet inte med något yttrande under samrâdstiden.

Bedömning

Museet delar förvaltningens uppfattning om att skolbyggnaden förvanskats genom den tilläggsisolering som gjordes år 1976 samt byte till nuvarande fönster. Det finns däremot potential att vid kommande vård- och underhållsåtgärder stärka läsbarheten för byggnadens historiska form och funktion genom en bättre anpassad fasadgestaltning. Skolans placering i socknens centrum utgör ett samband som går långt tillbaka i tiden och hör ihop med socknens ansvar för undervisning. Därför är det viktigt att den historiska läsbarheten avseende byggnadens tidigare funktion bevaras och stärks om möjligt. Införande av varsamhetsbestämmelser rörande befintlig byggnads volym, takform och fasadgestaltning med fönstersättning kan vara en lämplig ambitionsnivå. Museet vill påminna om att varsamhetsbestämmelser inte är ersättningsgrundande, att varsamhet enligt 8 kap 17 § gäller samtliga byggnader och att tydliga ställningstaganden kring värdebärare underlättar vid kommande bygglovsprövningar.

Trädraderna vid tomtgräns är karaktäristiska för skolmiljöer under 1800- och det tidigare 1900-talet. Strukturen har lång historisk kontinuitet, även om själva träden förnyats. De omfattas sannolikt av biotopskydd, men har även kulturhistoriska värden. Förekomsten av trädplanteringar i form av enkel- och dubbelsidiga alléer är ett tydligt inslag i närmiljön.

Skolgården är också viktig för den historiska läsbarheten. För att det även i fortsättningen ska vara möjligt att förstå skolan som del av socknens centrum bör byggnadsarean på tillkommande bostadshus hållas nere. En lösning för att bevara viss öppenhet skulle kunna vara att placera tillkommande byggnad i vinkel med skolbyggnaden.

Utlåtande Synpunkterna har inkommit under granskningen och har inte framförts under samrådet. För att synpunkter som innebär förändringar av planförslaget ska kunna arbetas in på ett effektivt sätt i planprocessen, är det av stor vikt att dessa inkommer redan under samrådstiden. I granskningsskedet är planens grunddrag låsta, och förändringar i detta skede görs endast om det framkommer helt nya omständigheter som kommunen bedömer är av väsentlig betydelse.

Fastigheten är numera i privat bruk och privat ägo. Kommunen bedömer att planförslagets utformning avseende byggrätter, tillsammans med det generella varsamhetskravet i 8 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL), ger ett tillräckligt skydd för kulturmiljön vid framtida åtgärder. Att i detta skede införa specifika varsamhetsbestämmelser för byggnadsvolym, takform, fasadgestaltning och byggnadsarea bedöms inte vara motiverat. De generella lagkraven gäller alltid vid bygglovsprövning och därmed anser kommunen att kulturmiljön inte lämnas helt oskyddad. En avvägning har därmed gjorts mellan allmänna och enskilda intressen och kommunen bedömer inte att synpunkterna motiverar en ändring och därmed bedöms planförslaget vara ändamålsenligt utformat och färdigt för antagande.

Till granskningen infördes, på sidan 14, ett stycke om "Naturvärden" Biotopskydd" där det bland annat anges att alléträden är biotopskyddade.

MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNINGEN

Plan- och byggenheten

Eva Westlund
Planingenjör

Detaljplan för
Lund 1:6 (f d Lunds skola)
Avesta kommun
Dalarnas län

Upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning 2026-05-11.

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

2026-05-11

Ett förslag till detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola) har varit utsänt på remiss och samråd under tiden 20 mars t o m 24 april 2026.

Under samrådstiden har planhandlingarna funnits tillgängliga på biblioteket i Avesta, på Servicecenter Avesta, på Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning och på projektets webbsida som kan nås via www.avesta.se.

Berörda myndigheter, sakägare, markägare och övriga berörda har erhållit meddelande om samråd per post tillsammans med de kompletta planhandlingarna. Dessutom har samrådet kungjorts genom annonsering i ortens dagstidning.

Inkomna yttranden:

S 1.	Länsstyrelsen	
S 2.	Lantmäteriet	
S 3.	Trafikverket	
S 4.	Vattenfall Eldistribution AB	
S 5.	Skanova	Inga synpunkter på ändringen men information
S 6.	Avesta Vatten och Avfall AB	Inga synpunkter
S 7.	Post Nord	
S 8.	Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund	Inga synpunkter dock en rättelse
S 9.	Polismyndigheten	
S 10.	Globalconnect	För sent inkommit yttrande men har tagits med ändå

SAMMANFATTNING

Inkomna yttranden har föranlett kompletteringar i planbeskrivningen och på plankartan. Vilka förändringar som gjorts i planbeskrivningen är i sin helhet beskrivet under respektive yttrande, se nedan.

Länsstyrelsen har inte identifierat överprövningsgrundande frågor enligt 11 kap 10§ plan- och bygglagen. De har synpunkter på buller, naturvärden, kulturmiljö och att vissa ändringar bör göras på plankartan och i planbeskrivningen vilket gjort att kompletteringar gjorts på plankartan och i planbeskrivningen.

Lantmäteriet har synpunkter på osäkra gränser samt några övriga synpunkter som föranlett ändringar på plankartan, grundkartan samt i planbeskrivningen.

Trafikverket framför synpunkter på huvudmannaskap vilket har bemötts, samt en synpunkt på buller och detta har föranlett en komplettering av bestämmelse m₁ på plankartan och text i planbeskrivningen.

Vattenfall Eldistribution informerar att de har elnätanläggningar inom område och inom närområde för aktuell detaljplan och anger att deras riktlinjer ska följas.

Post Nord har synpunkter på placering av postlådor men detta är inget som regleras i detaljplanen.

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund informerar om insatstiden till planområdet vilket justerats i planbeskrivningen.

Polisen uppmärksammar kommunen på brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekter vilket har föranlett en komplettering av planbeskrivningen.

Globalconnect informerar att de har befintlig fiberledning förlagd längs Barnhemsvägen i anslutning till planområdet.

Ändringar efter samrådet, förutom de som gjorts med anledning av inkomna synpunkter:

Användningen skola har lagts in till granskningen få en mer flexibel användning av fastigheten, efter önskemål från fastighetsägaren och för att huvudbyggnaden tidigare inrymt en kommunal skola.

Minsta taklutning har ändrats från 25 till 22 grader för att inkludera även uthus och därmed säkerställa en bättre visuell proportion på eventuella nya uthus takkonstruktion.

Inkomna yttranden med kommentarer:

OBS! För att undvika risken för feltolkningar vid upprättandet av samrådsredogörelsen är alla inkomna yttranden ordagrant avskrivna. Eventuella språkliga fel i yttrandena har därför inte heller ändrats. Eventuella inledande och avslutande texter som inte är kommentarer till planens innehåll, till exempel beskrivning av ärendets handläggning, har dock inte tagits med i avskrivning.

S 1. Länsstyrelsen**Yttrande**

Överprövningsgrundande synpunkter

Länsstyrelsen har inte identifierat några överprövningsgrundande frågor enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Rådgivande synpunkter**Buller**

Kommunen har tagit fram bullerberäkningar som redovisas på sid 16 i planbeskrivningen. Här anges att trafikmängden som använts är uppräknad med 10 % jämfört med Trafikverkets vägtrafikflödeskarta. Länsstyrelsen anser att det behöver framgå vilket trafikflöde som kommunen använt. I beräkningarna av bullernivå vid bostadsbyggnads fasad behöver också framgå vilket avstånd till vägmitt som använts.

Kommentar

Planbeskrivningen har kompletterats med vilket trafikflöde samt vilket avstånd från vägmitt kommunen har räknat på i bullerberäkningen.

Planbestämmelsen m_1 bör ange att gemensam uteplats ska placeras minst 20 meter från vägmitt.

Kommentar

Planbestämmelsen m_1 har korrigerats efter Länsstyrelsens yttrande, dock har antal meter lagts in från vägkant i stället för antal meter från vägmitt eftersom vägen har olika bredd i och med bussfickan och att det är lättare att uppfatta vägkant än vägmitt.

Naturvärden

Träden inom prickmarken ingår i en allé som står inom vägområdet för väg 700. Trafikverket ansvarar för träd inom vägområden (med vissa undantag) längs statliga vägar. Detta gäller oavsett vem som äger marken i övrigt, eftersom alléer anses vara en del av väg-anordningen. Alléträden är också biotopskyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken. Skyddet innebär att åtgärder som kan skada träden är förbjudna. Länsstyrelsen kan bevilja dispens från förbudet om det finns särskilda skäl.

Av planbeskrivningen bör framgå att träden ingår i en allé som tillhör Trafikverket och är biotopskyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken.

Kommentar

Planbeskrivningen har kompletterats under rubriken "Naturvärden/Biotopskydd" beträffande den allé som finns längs väg 700.

Kulturmiljö

Området för detaljplanen ligger inom utpekat lokalt intresse för kulturmiljövården (Jäder – Lund – Gammelgård), en viktig centralbygd i Södra Dalarna. Bymiljöerna ligger i ett väl hävdad odlingslandskap och ansluter till de ålderdomliga vägsträckningarna. Lunds by omnämns första gången år 1353, och här sammanstrålar vägarna från Grytnäs till By och från Garpenberg till Brovallen och Bergshyttan. Väg 700 mellan Brovallen och Stora Dicka är utpekad som kulturväg. Vägsträckningen har funnits sedan åtminstone 1600-talet, men är antagligen äldre. Vägen har i stora delar bibehållen sträckning och följer landskapets topografi. Upplevelsevärdet är stort.

Enligt rekommendationer för området är det viktigt att befintlig bebyggelse vårdas och ej förvanskas samt att kyrkomiljön inte tillförs otraditionella inslag. Ny bebyggelse ska inpassas i miljön med stor försiktighet samt anpassas till det traditionella byggnadsskicket. Vägsträckningar och alléer ska vårdas. Detaljplaner inom området bör tillvarata de kulturhistoriska värdena och intressena.

För att säkerställa de kulturhistoriska värdena inom området för den aktuella detaljplanen är det önskvärt att en antikvarisk undersökning av Lunds skola genomförs, för att utreda byggnadens historik och ursprungliga utförande. Detaljplanen bör omfatta bestämmelser för befintlig och tillkommande byggnaders utformning, till exempel traditionella material och kulörer på fasader och tak. Tillkommande bebyggelse bör underordna sig befintlig skolbyggnad i volym.

Kommentar

De kulturvärden som finns i området finns beskrivna i tidigare inventeringar och där merparterna av värdena som finns kvar kommer dessa inte att påverkas av denna plan. Bebyggelsen i området är varierande med allt från kedjehus till den gamla barnhemsbyggnaden längs Barnhemsvägen. Den byggnad som finns inom planområdet har förvanskats på senare år då den har tilläggsisolerats och

moderniserats samt ändrat kulör och bedöms därmed inte ha ett så stort kulturhistoriskt värde att en antikvarisk undersökning behöver göras. Kommunen har ändå lagt in ytterligare bestämmelse från samrådet att fasader ska vara av trä, tak ska vara med röd takbeläggning av tegel alternativt betongpanna av lertegelkaraktär. Kommunen ser det inte motiverade att ställa ytterligare utformningskrav än de som nu är tillagda på plankartan. Detta har stämts av med en person inom kommunen med antikvarisk kompetens. Planbeskrivningen har kompletterats med en sammanfattning om Lunds skola under rubriken "Sammanfattning om skolan i Lund".

Plankarta

Planbestämmelsen för prickmark reglerar att "Marken får inte förses med byggnad. Befintlig byggnad vilken definieras av planens underlagskarta ska inte ses som planstridig trots att den delvis berör sådant område." I planbeskrivningen framgår att motivet till prickmarken är att upprätthålla goda sikt- och trafikförhållanden med hänsyn till säkerhet och framkomlighet, samt att möjliggöra underhåll och skötsel av fastigheten. Länsstyrelsen funderar över motivet till att medge undantag från planstridighet i formuleringen av prickmarken då bebyggelse som avviker endast är i form av en busshållplats för skolan som inte längre är tänkt att bedrivas.

Kommentar Tidigare undantag för planstridighet på prickmark har tagits bort till granskningen då det endast är en busskur även om den i dagsläget används, men om den mot förmodan skulle rivas tillåts ingen ny uppföras på prickmarken. Planbeskrivningen är kompletterad med mer information kring hållplatsen under rubriken "Trafik".

Planbestämmelsen p₁ reglerar att "Byggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns. Komplementbyggnad får dock placeras 2 meter från fastighetsgräns." Bestämmelsen bör formuleras "Komplementbyggnad får dock placeras minst 2 meter från fastighetsgräns" förutsatt att inte avsikten är att komplementbyggnad endast får placeras exakt 2 meter från fastighetsgräns.

Kommentar Bestämmelsen har korrigerats på plankartan.

Planbestämmelsen e₁ reglerar att "Största byggnadsarea är 20 % av fastighetsarean inom användningsområdet samt endast ett bostadshus får uppföras." Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen är otydlig och bör delas upp i två planbestämmelser.

Kommentar Egenskapsbestämmelse e₁ har korrigerats efter länsstyrelsens synpunkt med att lydelsen "endast ett bostadshus får uppföras" har tagits bort och en ny bestämmelse e₂ har lagts in att endast en huvudbyggnad får uppföras.

Plangränsens utseende bör förbättras på plankartan då den är heldragen långa avsnitt. På plankartan och i planbestämmelselegenden bör också användningsgränsen redovisas med tjockare linje än egenskapsgränsen för att underlätta läsbarheten.

Kommentar Att linjer blir otydliga vid utskrift är tyvärr en vanlig konsekvens av rådande krav på digitala data för detaljplaner då dessa krav ger tekniska lösningar i ritprogram som ofta medför sämre kvalitet på utskrivna dokument. Följden av detta blir då bland annat att allmänheten får svårare att tolka och förstå detaljplaner i dokumentformat. Då det i aktuell detaljplan endast är enstaka korta gränser som blir otydliga görs en manuell påläggning enbart för kommande utskrifter. Oftast är dock inte detta ett tillämpligt arbetssätt då det skulle riskera att den digitala kvaliteten på data i detaljplaner inte lever upp till lagkrav och krav från nationella myndigheter samtidigt som det skulle ta mycket arbetstid i anspråk.

Planbeskrivning

I planbeskrivningen under avsnittet Fysisk miljö framgår "Höjderna inom planområdet varierar mellan +78,47 och +98,47." Höjderna som anges ser inte ut att stämma med grundkartan där det framgår att höjderna varierar mellan ca +75,5 och +78,5.

Kommentar Höjderna har justerats i planbeskrivningen.

I planbeskrivningen under avsnittet Markreservat framgår "Befintlig ledning som går längs väg 700 är belägen inom vägmarginal samt prickmark därav har inget u-område lagts ut för dessa då de är skyddade ändå." Länsstyrelsen anser inte att ledningen är skyddad genom enbart prickmark eftersom vissa lovfria åtgärder kan uppföras inom prickmark.

Kommentar U-områdena inte är ett juridiskt säkerställande av befintliga ledningar utan det behöver ske med ledningsrätt, servitut eller liknande. Det främsta syftet med u-områdena i detaljplaner anser kommunen vara att skapa markreservat för framtida nya ledningar. Befintliga ledningar förutsätts vara skyddade med ledningsrätt eller servitut sedan tidigare.

Undersökningssamråd om betydande miljöpåverkan

Kommunen har bedömt att miljöpåverkan inte kan antas bli så betydande att en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap miljöbalken behöver göras. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att detaljplaneförslaget inte innebär betydande miljöpåverkan.

S 2. Lantmäteriet
Yttrande

För plangenomförandet viktiga frågor där planen behöver förbättras

(Här redovisas synpunkter om sådana frågor som Lantmäteriet särskilt ska bevaka och sådant som vi uppfattar som nödvändigt att åtgärda för genomförandet av planen.)

LUND 1:6 HAR OSÄKRA GRÄNSER

Lund 1:6 är bildad i en avsöndring 1921-10-31, akt 20-FOL-1738. Avsöndringar var privat jorddelning och gränserna är lagligen tillkomna men inte lagligen bestämda. Dock är den norra gränsen mot Lund 1:20 fastighetsbestämd 1970-10-31, akt 20-FOL-1738 och är därmed lagligen bestämd. Gränserna i den digitala registerkartan har därmed osäkert läge och fastighetsbestämning krävs för att bestämma de exakta lägena.

Lantmäteriet vill påminna om att detaljplanen inte påverkas om gränsen har ett annat läge. Risken med att planlägga utan att veta gränsens rätta läge är att antingen en del av planen ligger inne på grannfastigheten eller att det blir en remsa mellan den planlagda marken och fram till fastighetsgränsen.

I denna typ av fall handlar det om att gränsen är ett ”objekt av särskild vikt för lägesplacering av planbestämmelser” enligt [HMK Handbok Grundkarta 2025](#) avsnitt 3.3. När en sådan gräns är osäker är det lämpligt att så snart som möjligt utreda gränsen och göra en gränsutvisning (mot Lund 1:20) där man letar upp befintliga gränsmarkeringar. I rekommendation punkt c - avsnitt 3.3 anges att utgångspunkten är att i detta fall fastighetsgränsen ska mätas in med en lägesosäkerhet på 0,05 meter.

När gränsen är juridiskt oklar krävs det en fastighetsbestämning för att bestämma dess läge. Läs gärna mer om förbättring av kvaliteten på fastighetsgränser i grundkartan i [Lantmäteriets informationsblad via denna länk](#).

När gränsens läge är klarlagd är det viktigt att anpassa planen efter eventuella förändringar av fastighetsgränsens läge. Glöm inte att rapportera in eventuella förbättringar av gränspunkters lägesosäkerhet, genom att kommunen gör en så kallad DRK-leverans till ajourhållning-DRK@lm.se i överensstämmelse med DRK-avtalet. Då kommer det att framgå av fastighetsgränsernas redovisning i den digitala registerkartan att lägesosäkerheten är kontrollerad samt vilka punkter som har mätts in och vilka punkter som är transformerade utifrån inmätningarna.

Kommentar

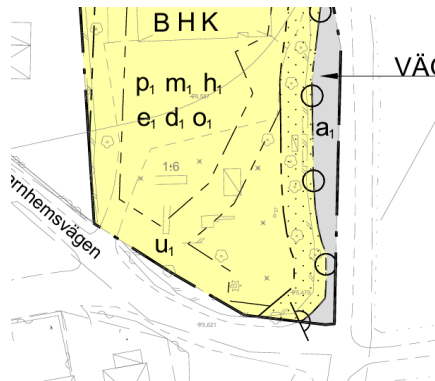
Osäkra gränser - Av plankartan framgår att plangränsen följer de fastighetsgränser som är redovisade i grundkartan. Enligt kommunens uppfattning är det helt klarlagt genom planhandlingarna att planens avsikt är att den planlagda kvartersmarken ska omfatta Lund 1:6. Om det skulle visa sig vid en eventuell framtida gränsutvisning att grundkartan i någon del avviker från gränsutvisningen så skulle en sådan mindre avvikelse helt ligga inom tolkningsmöjligheterna för en fastighetsbestämning och även inom tolkningsmöjligheterna vad gäller regleringen av markanvändningen enligt planhandlingarna. Kommunen finner det inte behövligt att för aktuell detaljplan genomföra en gränsutvisning.

PLANFÖRSLAGET GÖR SÅ ATT ANGRÄNSANDE DETALJPLAN MED HÖG SANNOLIKHET INTE KOMMER ATT FUNGERA

Eftersom Lund 1:6s gränser har hög lägesosäkerhet (se tidigare rubrik) är det oklart hur långt söderut kvartersmarken kommer att hamna. På plankartan för planförslaget och den pågående planen med aktnummer 20-FOL-1153 redovisas ett staket. I det framtagna förslaget ska kvartersmarken få fram till staketet och det innebär att det ytan utlagd för väg blir för smal.

Kommentar

Planområdesgränsen har, till granskningen, lagts i den förändrade fastighetsgräns som levererats från Lantmäteriet. Fastighetsgränsen är uppdaterad i april 2026 av Lantmäteriet för att stämma med den digitala registerkartan. Eftersom den streckade linjen i gällande detaljplan, gräns mellan väg och parkmark, är en illustrationsbeteckning, ej avsedd att fastställas, finns även tolkningsmöjligheter för en eventuell framtida gränsutvisning.

MOTIVERING TILL VAL AV ENSKILT HUVUDMANNASKAP SAKNAS

När kommunen väljer att låta en detaljplan ha enskilt huvudmannaskap för allmänna platser i stället för kommunalt, ska de särskilda skälen för detta redovisas i planhandlingarna. Vid Lantmäteriets genomläsning har inte någon sådan motivering hittats i de aktuella planhandlingarna.

Kommentar

På sidan 5 under rubriken "Motiv till detaljplanens regleringar" och underrubriken "Huvudmannaskap" finns angivet att motivet är att enskilt huvudmannaskap på allmän platsmark gata sätts för att all övrig allmän plats i området har enskilt huvudmannaskap, texten har dock utvecklats till granskningen.

ALLMÄN VÄG, ENSKILT HUVUDMANNASKAP

Allmän väg som är belägen inom planområdet ska redovisas som allmän plats Väg. Även om Trafikverket är väghållare för den allmänna vägen är Trafikverket inte huvudman för den allmänna platsen. Huvudmannaskapet kan som för alla allmänna platser endast vara kommunalt eller enskilt.

Kommentar

Planbeskrivningen har omformulerats under rubriken "Beskrivning av detaljplanen, Huvudmannaskap" efter Lantmäteriets synpunkt.

När kommunen är huvudman för allmän plats där det finns en allmän väg har kommunen rätt att lösa in marken utan ersättning enligt reglerna i 4 kap 3 § ExprL.

Kommentar

Kommunen avser inte vara huvudman för allmän plats inom planen utan det ska vara enskilt huvudmannaskap.

Gemensamhetsanläggning kan inte bildas för allmän väg i den mening som avses i VägL inom plan med enskilt huvudmannaskap. Skulle den allmänna vägen i framtiden dras in kan dock gemensamhetsanläggning bildas.

Kommentar

Kommunen bedömer det osannolikt att den allmänna vägen skulle dras in i framtiden. Om så ändå skulle ske får en gemensamhetsanläggning bildas genom att fastighetsägaren då ansöker om lantmäteriförrättning.

FASTIGHET SAKNAR EVENTUELLT MÖJLIGHET ATT ORDNA UTFART TILL GATA

Utfartsförbud har lagts i gränsen mot den allmänna vägen 700 och i planbeskrivningen framgår att utfart från Lund 1:6 ska ske på Barnhemsvägen. Eftersom fastighetsgränsen är oklar (se tidigare rubrik) så kan det bli en remsa med mark utlagd som park eller plantering i den befintliga byggnadsplanen mellan kvartersmarken och den planlagda vägmarken. Eftersom det inte är tillåtet att köra bil

över allmän plats PARK innebär nuvarande utformning att planen kanske inte medger någon väganlutning för fastigheten.

Kommentar

Fastighetsgränsen är uppdaterad i april 2026 av Lantmäteriet för att stämma med den digitala registerkartan, därför har planområdesgränsen nu till granskningen, lagts i den förändrade fastighetsgränsen som då levererades från Lantmäteriet. Eftersom den streckade linjen i gällande detaljplan, gräns mellan väg och parkmark, är en illustrationsbeteckning, ej avsedd att fastställas, finns även tolkningsmöjligheter för en eventuell framtida gränsutvisning om det skulle uppkomma mindre avvikelser. En sådan mindre avvikelse anser kommunen helt kan ligga inom tolkningsmöjligheterna vad gäller regleringen av markanvändningen enligt planhandlingarna. Fastigheten kan redan nu ha in- och utfart i söder längs Barnhemsvägen efter utfartsförbudet men för att ge en möjlighet att få en bättre trafiksäkerhet och för att få en laglig in- och utfart har parkmark tagits med och lagts ut som gatumark. På den mark som är kvar och planlagd blir vägen inte för smal. Övrig städning av ytor får ske vid annat tillfälle.

MINSTA FASTIGHETSSTORLEK

Lund 1:6 är enligt avsöndringsakten 1921-10-31, akt 20-FOL-1738 3150 m². Enligt planförslaget ska del av fastigheten planläggas som väg. Om fastighetsreglering sker från Lund 1:6 till Lund s:2 för att genomföra planen kommer Lund 1:6 att understiga 3150 m² och därmed inte vara förenlig med planen.

Kommentar

Ingen fastighetsreglering är tänkt att göras i samband med plangenomförandet och därmed kommer fortsättningsvis Lund 1:6 innehålla en mindre del av väg 700. Planbestämmelsen minsta fastighetsstorlek har justerats till 2 500 om fastighetsreglering ändå kommer att ske i framtiden.

Delar av planen som bör förbättras

KOORDINATKRYSS SAKNAS I GRUNDKARTAN

Koordinatkryss och angivelse av koordinaterna i plan saknas i den grundkarta som ligger som bakgrund till plankartan. Det krävs minst två koordinatkryss i öst-västlig riktning och två i nord-sydlig riktning för att med säkerhet kunna georeferera den juridiskt gällande plankartan ifall det skulle bli nödvändigt. I [HMK Kartografi 2025](#) avsnitt 3.4.2 finns en rekommendation om att kartans koordinatsystem kan förtydligas på detta sätt. Koordinatkryssen bör finnas på någon av de kartor som sparas när planen får laga kraft och det är enklast vid en framtida georeferering om dessa syns på dokumentet plankarta.

Kommentar

När det gäller frågan om koordinatkryss i plankartan har frågan diskuterats tidigare, bland annat i samband med en workshop om grundkartor och fastighetsförteckningar för ett antal år sedan. Vid denna workshop närvarade bland annat representanter från kommunerna i Västmanland och Lantmäteriet, genom division Informationsförsörjning. Där konstaterades att de som arbetar med koordinater kommer att använda sig av det digitala materialet som tas fram i samband med planarbetet, inte mäta sig fram på en analog produkt. För den enskilde medborgaren som tar ställning till en plan, under exempelvis granskning, kan knappast koordinater på kartan heller vara till hjälp, utan de använder sig snarare av måttstocken. Som en följd av detta konstateras att rutnätspunkter och koordinater saknar reell funktion på grundkartan, varför heller inget av detta har lagts till i denna plankarta.

FASTIGHETSBETECKNINGAR SAKNAS I GRUNDKARTAN

I grundkartan saknas namn på fastigheterna (numren står dock). Det är viktigt att fastighetsbeteckningarna redovisas för att göra det lätt för den som är berörd av planen att hitta respektive fastighet på plankartan och förstå konsekvenserna för berörda fastigheter.

Kommentar

Grundkartan är kompletterad med namn på fastigheterna.

Det framgår inte på plankartan var fastighetsgränserna går inom planområdet vilket bör förtydligas. Bristen behöver åtgärdas för att underlätta läsningen av plankartan och bedömningen av om redovisningen av planens konsekvenser enligt 4 kap. 33 § tredje stycket PBL är korrekt.

Kommentar

Planområdesgränsen var lagd i fastighetsgränsen för Lund 1:6 med grundkartan som underlag till plankartan i samrådet, det fanns alltså inga fastighetsgränser inom planområdet. Till granskningen ligger plangränsen kvar i fastighetsgräns för Lund 1:6 förutom i sydväst där har plangränsen lagts i Barnhemsvägen för att släcka ut parkmark i gällande detaljplan. Där ligger fastighetsgränsen för Lund 1:6 under användningsgränsen mellan kvartersmark och allmän plats GATA. För enklare överblick av fastighetsgränser rekommenderas grundkartan, då den är fri från plangräns.

S 3. Trafikverket

Yttrande

Väg 700

Om väg 700 ska planläggas rekommenderar Trafikverket att ytan ges kommunalt huvudmannaskap. Kommunalt huvudmannaskap kan övervägas om kommunen anser att allmänhetens tillträde till platsen är viktig. Planbeskrivningen anger att bestämmelsen väg används för att "säkerställa att allmänheten fritt kan passera." Väg är allmän platsmark vilket innebär att allmänheten har tillträde.

Kommentar

Kommunen bedömer att eftersom all övrig allmän plats i området har enskilt huvudmannaskap är detta lämpligt även i denna detaljplan. Boverket anger detta som ett särskilt skäl i PBL Kunskapsbanken. Att huvudmannaskapet är enskilt innebär inte att vägen blir privat. Allmän plats är till för allmänhetens behov och får inte stängas av eller spärras av för allmänhetens tillträde vilket har påtalats för fastighetsägarna. Under rubriken "Motiv till detaljplanens regleringar, Huvudmannaskap" har texten utvecklats angående detta.

Buller

Planbestämmelsen m₁ bör ange att uteplats ska vara minst 20 meter från vägmitt.

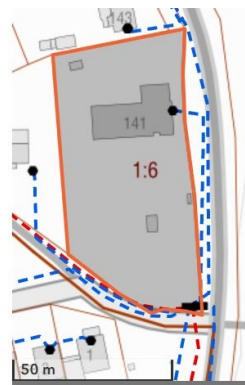
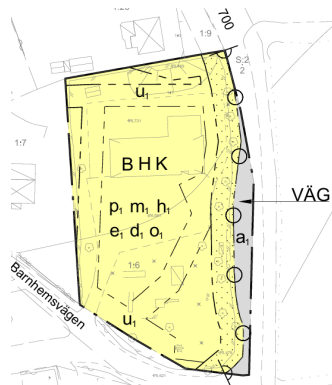
Kommentar

Planbestämmelsen om buller har kompletterats på plankartan efter Trafikverkets synpunkt, dock har antal meter lagts in från vägkant i stället för antal meter från vägmitt eftersom vägen har olika bredd i och med bussfickan och vägkant är lättare att uppfatta än vägmitt.

S 4. Vattenfall
Eldistribution
AB

Yttrande

Vattenfall Eldistribution AB har elnätanläggningar inom område och inom närområde för aktuell detaljplan bestående av 0,4 kV markkabel, blå streckad linje, och 0,4 kV kabelskåp, svart rektangel. Elnätanläggningarnas läge i kartan är ungefärligt.

Vattenfall Eldistributions riktlinjer ska följas, uppnås inte avstånden kan ledningar flyttas på exploatörens bekostnad, se nedan angående ledningsflytt.

Ny byggnad invid markkabel

Avstånd mellan byggnad och markkabelns närmaste fas ska vara minst 2 meter.

Plantering ovanpå markkabel

Växtlighet i form av buskar och prydnadsväxter ska inte planteras inom ett område av 2 meter från ledningens mitt. Vattenfall vara tvungen att flytta dessa vid en eventuell åtgärd på Vattenfalls markkabel vid t ex en driftstörning på markkabeln. Aktuella markanläggningar kan därvid skadas. Vattenfall ska i sådant fall hållas skadeslöst.

Ny parkeringsplats invid markkabel

Inga nya parkeringsområden ska etableras över befintliga markkablar.

Vattenfall Eldistribution AB vill informera om följande:

- Eventuell flytt/förändringar av befintliga elnätanläggningar utförs av Vattenfall Eldistribution, men bekostas av exploatören.
- Offertförfrågan för ledningsflytt inom lokalnät görs via Vattenfall Eldistributions hemsida, [Offertförfrågan flytt av anläggning - Vattenfall Eldistribution](#). Vid offertförfrågan ska samrådsyttrandet bifogas. För att underlätta handläggningen bör konfliktpunkter vara utredda och elnätanläggningar vara utsatta. Utsättning kan beställas via [Ledningskollen](#).

- Inför anslutning av ny byggnad till befintligt elnät måste beställning av offert på el-servis beställas i mycket god tid. Offert på el-serviser, både byggkraft och permanent servis, beställs via [Anslutning - Vattenfall Eldistribution](#) eller på telefon: 020-82 10 00
- Vid eventuella schaktningsarbeten skall kabelutsättning begäras. Se [Gräv inte utan koll | Vattenfall Eldistribution](#)
- När du ska bygga, fälla träd, schakta eller spränga nära **våra** ledningar så glöm inte att beställa bevakning. Då är vi med på plats under arbetets gång och ser till att inga skador uppstår [Beställ tjänst - Vattenfall Eldistribution](#)
- Vid ny infart till fastigheten skall befintlig markkabel förläggas i rör. Detta beställs via [Offertförfrågan flytt av anläggning - Vattenfall Eldistribution](#) för lokalnät och beställs så tidigt i processen som möjligt.
- Befintliga elnätanläggningar måste hållas tillgängliga under alla **skeden** av genomförandet.
- Någon anläggning, tex byggnad, får inte uppföras invid elnätanläggning tillhörande Vattenfall Eldistribution så att gällande säkerhetsavstånd inte hålls.

Kommentar Vattenfalls yttrande har lämnats vidare till fastighetsägaren för kännedom och beaktande.

S 5. **Skanova**
Yttrande

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen. Skanovas teleanläggningar/rättigheter berörs inte/påverkas inte av rubricerat planförslag.

Tvingas Skanova vidta undanflyningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta ledningskollen.se

Kabelanvisning beställs via ledningskollen.se

För flytt av ledningar eller samordning gå in på Telia som nätägare

Kommentar Yttrandet har lämnats vidare till fastighetsägaren för kännedom och beaktande.

S 6. **Avesta Vatten och Avfall AB**
Yttrande

Inga synpunkter.

Kommentar

-

S 7. **Post Nord**
Yttrande

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är PostNord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar PostNord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox i anslutning till entrén. Färdvägen till postanordningen ska vara öppen och farbar året runt för valt fordon, samt ges möjlighet att vända.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsförbättringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar Placering av postlådor är inget som regleras i detaljplanen men informationen har noterats och yttrandet lämnas vidare till fastighetsägaren för kännedom och beaktande.

S 8. **Södra Dalarnas
Räddnings-
tjänstförbund**

Yttrande

Efter granskning av inkomna samrådshandlingar (inbjudan, planbeskrivning och plankarta) gällande Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola), Avesta kommun har räddningstjänsten inget att erinra, förutom nedan rättelse.

Sid 11 under Hälsa och säkerhet står det: Räddningstjänstens insatstid för att nå planområdet är i normalfallet mindre än 10 minuter. Det ska ändras till: ... normalfallet mindre än 20 minuter – Alt. till: Räddningstjänstens insatstid för att nå planområdet är i normalfallet mellan 10–20 minuter.

Kommentar

Planbeskrivningen är korrigerad under "Hälsa och säkerhet" efter Räddningstjänstens yttrande.

S 9. **Polismyndigheten**

Yttrande

Polismyndigheten vill påminna om att alltiämt beakta det brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektivet i detaljplaner. Sedan 1 juli 2023 (Lag 2023:196) har kommuner ett utökat lagstadgat ansvar för att arbeta brottsförebyggande, vilket inkluderar fysisk planering. Det bör således finnas ett avsnitt eller tydliga överväganden kring detta i förslaget. Polisen har i övrigt inget att erinra mot planens genomförande.

Kommentar

Brottsförebyggande och trygghetsskapande är aspekter som kommunen beaktar i detaljplanearbeten. Informationen lämnas vidare till fastighetsägaren för kännedom och beaktande och planbeskrivningen har kompletterats med ett stycke under rubriken "Brottsförebyggande fysisk planering".

S10. **Globalconnect**

Yttrande

GlobalConnect AB har tagit del av förslag till detaljplan för Lund 1:6 och låter härmed framföra följande synpunkter. Genomgång av planhandlingarna och tillhörande kartunderlag har gjorts efter samrådstidens utgång vilket beklagas. Vissa omständigheter av betydelse för befintlig infrastruktur har uppmärksamats. Mot denna bakgrund lämnas detta yttrande.

Befintlig fiberanläggning

GlobalConnect har befintlig fiberledning förlagd längs Barnhemsvägen i anslutning till planområdet. Ledningen har tidigare uppfattats vara belägen utanför fastigheten Lund 1:6. Vid genomgång av aktuell gränsredovisning kan dock konstateras att justeringar i fastighetsindelningen medför andra förutsättningar än vad som tidigare framgått av äldre kartunderlag.

Den nuvarande gränsredovisningen medför att förutsättningarna för planområdet, särskilt dess södra och östra delar, förändras jämfört med tidigare bedömningar. Detta innebär att ledningens läge i relation till fastigheten Lund 1:6 inte längre är helt entydigt utifrån tillgängligt kartmaterial.

GlobalConnect är medvetet om att registerkartan i området fortfarande har begränsad geometrisk kvalitet och att fastighetsgränsens exakta sträckning ytterst avgörs av förrättningshandlingar. Samtidigt konstateras att rådande redovisning ger anledning att ompröva tidigare antaganden avseende ledningens fastighetsanknytning.

Plankarta och u-område

GlobalConnect ser positivt på att plankartan redan innehåller u-område för teknisk infrastruktur. Det är rimligt att detta u-område tillgodoser flera olika ledningsintressen och inte enbart avser GlobalConnects anläggning.

Om det fortsatta arbetet visar att befintlig fiberledning helt eller delvis är belägen inom Lund 1:6, och därmed inom planområdet, bedömer GlobalConnect att u-området utgör en lämplig planmässig lösning. Bolaget har inga invändningar mot denna reglering.

Fortsatt hantering och framtida anslutning

GlobalConnect motsätter sig inte detaljplanens syfte eller genomförande, utan ser detta yttrande som ett led i att bevaka befintlig infrastruktur och bidra till tydliga förutsättningar inför genomförandeskedet. Med hänsyn till den oklarhet som nu har uppmärksamrats är GlobalConnect positivt inställt till fortsatt dialog och samordning i den fortsatta processen.

GlobalConnect är även positivt till att medverka till en framtida fiberanslutning till Lund 1:6, som i dagsläget saknar anslutning från GlobalConnect.

Inför eventuella markarbeten eller fortsatta utredningar bör befintliga ledningar lokaliseras genom beställning av ledningsanvisning via **Ledningskollen**.

För frågor rörande ledningssamordning och tekniska frågor nås GlobalConnect via fiber.drift.underhall@globalconnect.se

För plantekniska frågor rörande detta yttrande:
rasmus.lindberg@globalconnect.se

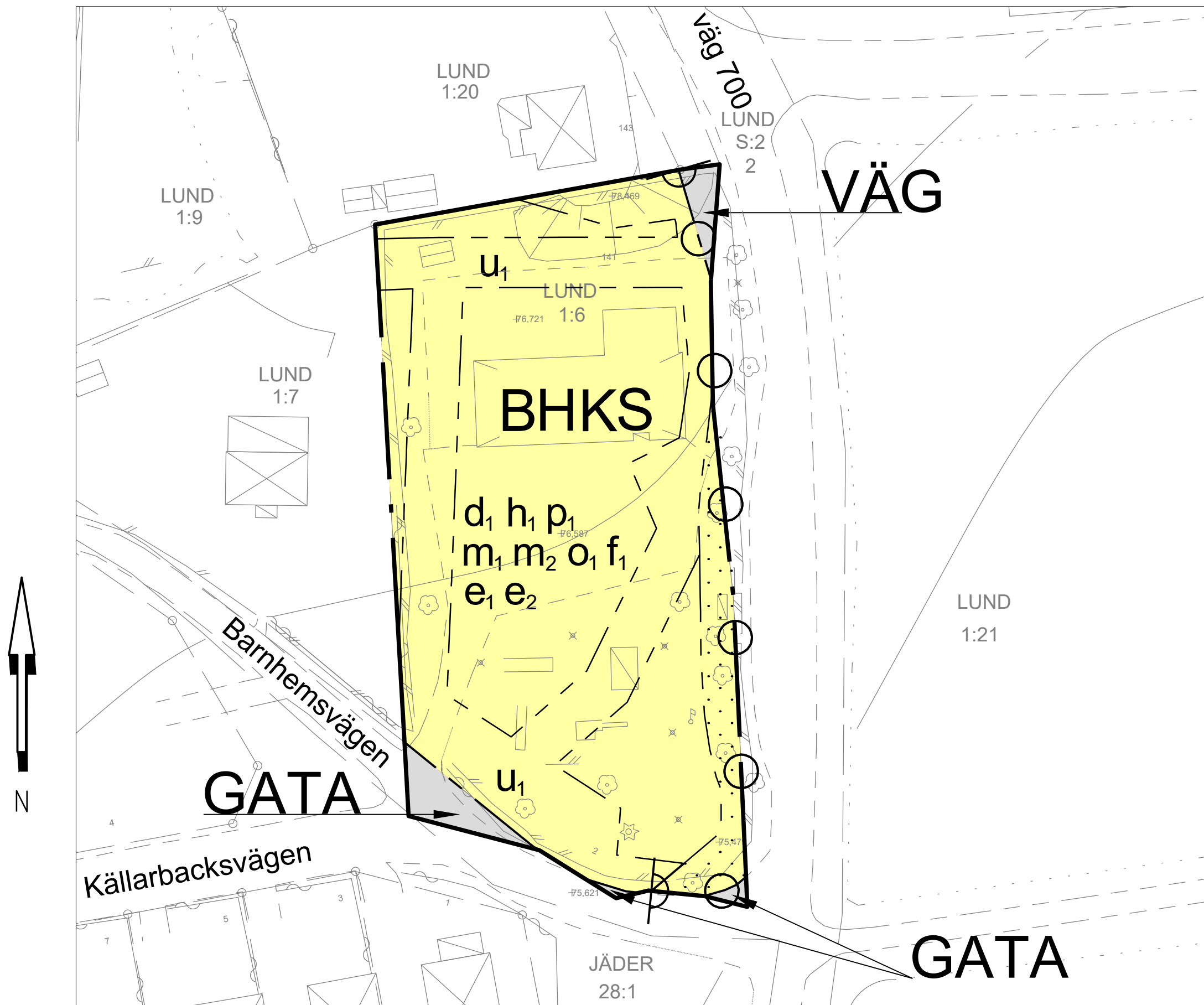
Kommentar

Yttrandet har vidarebefordrats till fastighetsägaren för kännedom och beaktande. U-område som är utlagt på plankartan kan tillgodose flera olika ledningsintressen. Globalconnect kommer att få handlingar inför granskningen.

VÄSTMANLAND-DALARNA MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNING
Plan- och byggenheten

Eva Westlund
Planingenjör

PLANKARTA

GRUNDKARTANS BETECKNINGAR

Grundkartan är upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning i juni månad 2026. Grundkartans koordinatsystem SWEREF99, 16.30, RH 2000. Observera att teckenförklaring är allmän och innehåller alla tänkbara kartelement. Alla element behöver därför inte återfinnas i den här aktuella kartan. Fastighetsgränsen för Lund 1:6 är uppdaterad i april 2026 för att stämma med den digitala registerkartan.

Fastighetsgränser m.m.

	Traktgräns/Kvarterstraktgräns
	Fastighetsgräns
	Gränspunkt
	Registrernamn
	Registrernummer

Byggnader

	Verksamhet hustiv/tak
	Bostad hustiv/tak
	Komplementbyggnad hustiv/tak
	Transformator - skärmtak

Markdetaljer

	Staket
	Hack
	Väggkant kantsten
	Väggkant asfalt/grus
	Stant
	Stenmur - stödmur
	Ägostagsgräns
	Strandlinje
	Vattendrag
	Järnväg
	Höjdkurva
	Elstolpe/telestolpe - betydningsstolpe
	Sankmark - barrskog - lövskog
	Åker - äng
	Barrträd - lövträd - Träd allmänt

ANTAGANDEHANDLING

HANDLINGAR

Till planen hör förutom denna plankarta med bestämmelser

- planbeskrivning med konsekvensbeskrivning
- samrådsredogörelse
- utlåtande

- grundkarta
- fastighetsförteckning

UPPLYSNINGAR

Planen är upprättad enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900 f.o.m. SFS 2025:1079). Planen handläggs med utökad planförfarande.

- Godkänd för samråd
- Godkänd för granskning
- Antagen
- Vunnit laga kraft
- Instans
- Delegation
- Ks Samhällsplaneringsutskott
- Kommunstyrelsen
- Datum
- 2026-03-05
- 2026-06-22
- 2026-09-07

Genomförandetid

Detaljplanens genomförandetid är 10 år (120 månader) från det att beslutet att anta planen vinner laga kraft.

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

	Planområdesgräns
	Användningsgräns
	Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

	Väg
--	-----

	Gata
--	------

Kvartersmark

	Bostäder
--	----------

	Detaljhandel
--	--------------

	Kontor
--	--------

	Skola
--	-------

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Huvudmannaskap

Huvudmannaskapet är enskilt för den allmänna platsen.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

	Marken får inte förses med byggnad.
--	-------------------------------------

Fastighetsstorlek

d ₁	Minsta fastighetsstorlek är 2 500 m ² .
----------------	--

Höjd på byggnadsverk

h ₁	Högsta nockhöjd är 11.3 meter och högst två våningar får uppföras.
----------------	--

Markreservat för allmännyttiga ändamål

Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Placering

p ₁	Byggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns. Komplementbyggnad får dock placeras minst 2 meter från fastighetsgräns. Befintlig byggnad vilken definieras av planens underlagskarta ska inte anses som planstridig trots att den delvis berör sådant område.
----------------	---

Skydd mot störningar

m ₁	Minst en gemensam uteplats till bostaden ska anordnas så att den inte utsätts för ljudnivåer över gällande riktvärden. Denna ska placeras minst 18 meter från väggkant.
----------------	---

m ₂	Skolgårdens friyta ska anordnas så att den inte utsätts för ljudnivåer över gällande riktvärden.
----------------	--

Stängsel, utfart och annan utgång

	Utfart får inte finnas.
--	-------------------------

Takvinkel

o ₁	Minsta takvinkel är 22 grader.
----------------	--------------------------------

Utformning

f ₁	Fasader ska vara av trä eller puts, tak ska vara med röd takbeläggning av tegel alternativt betongpanna av lertegelkaraktär.
----------------	--

Utnyttjandegrad

e ₁	Största byggnadsarea är 20 % av fastighetsarean inom användningsområdet.
----------------	--

e ₂	Endast en huvudbyggnad får uppföras.
----------------	--------------------------------------

DETALJPLAN

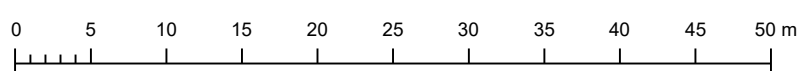
Lund 1:6 (f d Lunds skola)

AVESTA KOMMUN, DALARNAS LÄN

UPPRÄTTAD AV VÄSTMANLAND-DALARNAS MILJÖ- OCH BYGGFÖRVALTNING 2026-05-11

MINDRE JUSTERINGAR 2026-08-03

Eva Westlund
PLANINGENJÖR

Skala 1:500 A2

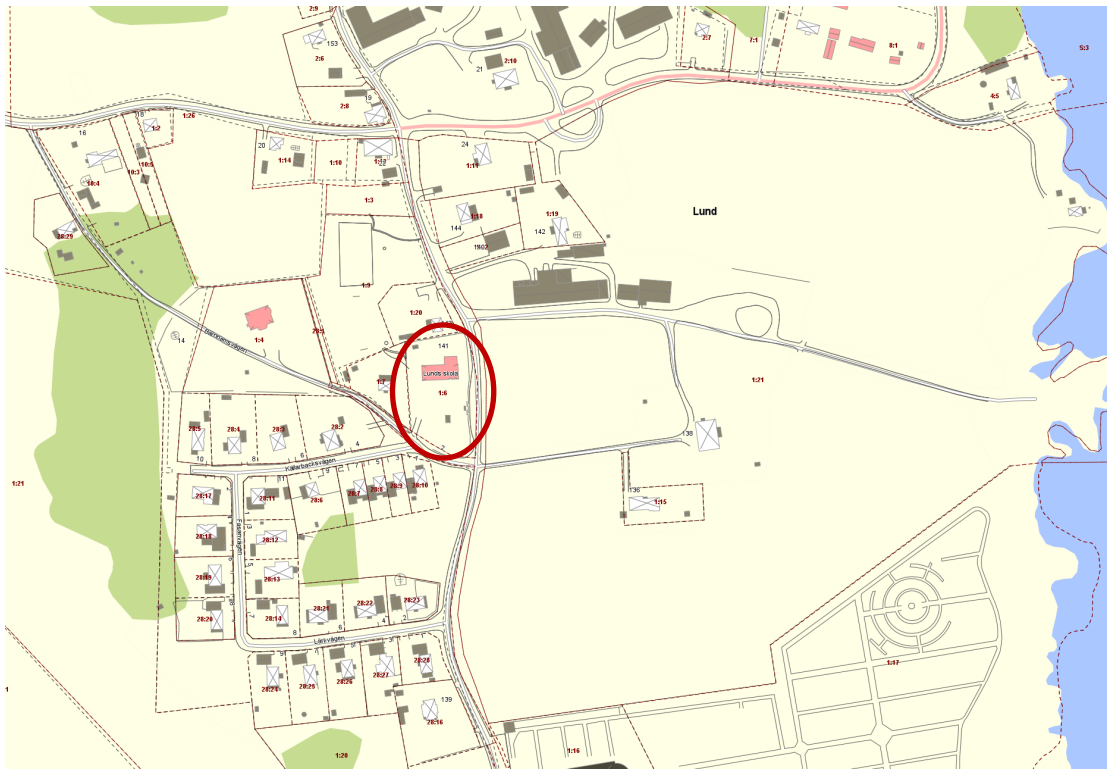
ANTAGANDEHANDLING

Detaljplan för
Lund 1:6 (f d Lunds skola)
Folkärna, Avesta kommun, Dalarnas län

Upprättad av Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning 2026-05-11, mindre justeringar 2026-08-03.

Eva Westlund
Planingenjör

PLANBESKRIVNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syfte.....	3
BESKRIVNING AV DETALJPLANEN	3
Hela detaljplanen.....	3
Genomförandetid.....	3
Allmän plats	3
Kvartersmark.....	3
Befintligt.....	4
Ärendeinformation	5
MOTIV TILL DETALJPLANENS REGLERINGAR.....	5
Motiv till reglering	5
GENOMFÖRANDEFRÅGOR.....	7
Organisatoriska frågor	7
Fastighetsrättsliga frågor.....	7
Tekniska frågor	7
Ekonomiska frågor	8
Annat	8
PLANERINGSUNDERLAG.....	8
Kommunala.....	8
Utredningar	9
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR.....	9
Kommunala.....	9
Riksentressen	10
Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap miljöbalken.....	10
Miljökvalitetsnormer	11
Miljö	11
Hälsa och säkerhet.....	11
Geotekniska förhållanden	11
Hydrologiska förhållanden.....	12
Kulturmiljö.....	12
Fysisk miljö.....	14
Bebyggelseområden.....	14
Sociala	14
Teknik.....	14
Service	15
Trafik	15
KONSEKVENSER	15
Fastigheter och rättigheter.....	15
Miljö	17
Miljökvalitetsnormer	18
Hälsa och säkerhet.....	18
Buller från spårtrafik och vägar.....	18
Sociala	19
Riksentresse	20

DETALJPLANENS SYFTE

Syfte

Planens syfte är att möjliggöra för bostäder, kontor, handel och skola för att få en mer flexibel användning av fastigheten där huvudbyggnaden tidigare inrymt en kommunal skola.

BESKRIVNING AV DETALJPLANEN

Hela detaljplanen

Bakgrund

Fastigheten är i privat bruk och huvudbyggnaden har tidigare använts som skola men då fastighetsägaren fått avslag på att driva skola i privat regi finns önskemål att kunna möjliggöra användningarna bostad, handel, kontor och skola. Detta för att få en bredare användning av fastigheten för att utveckla landsbygden med att skapa förutsättningar för bostad, småföretag/hantverk och service som handel för människor att bo och verka på landsbygden, även skola har lagts in som användning eftersom byggnaden tidigare använts som just skola.

Huvuddrag

Detaljplanen innebär att området planläggs för bostad, handel, kontor och skola. Planläggningen omfattar den befintliga fastigheten Lund 1:6 samt en mindre del av fastigheten Lund S:2 i sydväst.

Läge, areal och markägande

Planområdet ligger centralt i Lund Folkärna, längs väg 700, ca 250 meter norr om Folkärna kyrka. Fastigheten Lund 1:6 omfattar ca 3 100 m² och är i privat ägo, ytan för allmän plats GATA i sydväst ägs av en samfällighetsförening och omfattar ca 65 m².

Genomförandetid

Genomförandetiden är 10 år från den dag planen vinner laga kraft. Efter genomförandetidens slut fortsätter planen att gälla tills den ersätts, ändras eller upphävs. Under genomförandetiden gäller vissa rättigheter och skyldigheter kopplade till planens innehåll, bland annat är fastighetsägare garanterade att få utnyttja den bygrätt som detaljplanen medger.

Allmän plats

Huvudmannaskap

Vägmärket inom planområdet planläggs med enskilt huvudmannaskap. Där det inte är allmän väg, med Trafikverket som väghållare, är det upp till fastighetsägarna att ordna och sköta de allmänna platserna. Enskilt huvudmannaskap innebär att de allmänna platserna ska genomföras och skötas genom att en gemensamhetsanläggning (ga) bildas. De ingående fastigheterna ansvarar i så fall för eventuell utbyggnad och underhåll av de allmänna platserna. Gemensamhetsanläggning bildas genom en Lantmäteriförrättning. Väg 700 ligger på allmän plats och den lilla del som ligger inom planområdet ger Trafikverket rätt att underhålla vägbanan och området omkring. Tre mindre ytor av Barnhemsvägen ligger inom allmän plats gata.

Kvartersmark

Planen medger bostad, handel, kontor och skola i högst två våningar. Dessa får ha en total byggnadsarea som högst motsvarar 20 % inom användningsområdet. Planen anger även användningen kontor som kan komma att inrymma ett antal arbetsplatser. För byggnation och andra åtgärder på kvartersmark svarar respektive fastighetsägare.

Kommersiell och offentlig service

Planområdet ligger ca 1 mil öster om centrala Avesta där kommersiell och offentlig service finns inklusive Avesta lasarett.

ANTAGANDEHANDLING

4 (20)

Befintligt

Fastigheten är ianspråktagen med en före detta skolbyggnad med tillhörande lekredskap samt gräsytor och några träd, se ortofoto från 2024 till höger.

Fastigheten från söder mot norr. Foto Kart&mätenheten Avesta kommun

Fastigheten från väg 700.

Ärendesinformation

Planhandlingar

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning (detta dokument)
- Samrådsredogörelse
- Granskningsutlåtande

Dessutom finns följande handlingar i ärendet:

- Grundkarta
- Fastighetsförteckning

MOTIV TILL DETALJPLANENS REGLERINGAR

Motiv till reglering*Markanvändning**Allmän plats*

VÄG – Bestämmelsen sätts för att säkerställa markanvändning för länsväg 700 som delvis, en mycket liten del, ligger på fastigheten Lund 1:6. Även om den mindre ytan av väg 700 i praktiken består av en gräsyta och inte väg så är det i gällande detaljplan vägmark. För att få en sammanhållen jämn sträckning på den redan planlagda vägmarken samt om Trafikverket i framtiden önskar bredda vägen så bedömer kommunen att området planläggs bäst som väg och inte kvartersmark. Syftet är att säkerställa att allmänheten fritt kan passera. Vägen utgör en viktig allmän förbindelse mellan Lund och antingen norrut via Gammelgård, Stora Dicka och vidare mot väg 68 eller mot söder via Utsund, Brovallen och vidare till väg 70.

GATA – Bestämmelsen anger gata som markanvändning för allmän trafik. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra in- och utfart från Lund 1:6 mot Barnhemsvägen och att samtliga tre delar GATA ingår i lokalnätet för Barnhemsvägen och Källarbacksvägen. Detta ska säkerställa funktionen allmän gata.

Huvudmannaskap

a₁ – Enskilt huvudmannaskap på allmän platsmark gata sätts för att all övrig allmän plats i området har enskilt huvudmannaskap. Enskilt huvudmannaskap får vara enskilt om det finns särskilda skäl för det och att sådant särskilt skäl är om en detaljplan utgör en kompletterande detaljplanläggning i ett område där det finns enskilt huvudmannaskap sedan tidigare. Boverket och rättspraxis anger detta som ett särskilt skäl för enskilt huvudmannaskap.

Användningsbestämmelser*Kvartersmark*

B – Bostäder har satts för att det är den användning som stämmer överens med användningen av området i Lund.

H – Handel har satts för att få en mer flexibel användning av fastigheten och att stärka lokal service som exempel att möjliggöra gårdsbutik, café eller mindre hantverk för en ökad servicegrad. Användningen ska inte innebära omfattande utomhusaktivitet och ska ha begränsad besöksverksamhet.

K – Kontor har satts för att få en mer flexibel användning av fastigheten om denna användning kan komma att behövas i framtiden för att främja lokalt företagande och stödja en utveckling av landsbygden.

S – Skola har satts för att möjliggöra en mer flexibel användning för en eventuell ny ägare, detta då byggnaden inom fastigheten tidigare under många år har fungerat som skola.

Egenskapsbestämmelser*Begränsningar av markens bebyggande*

Marken får inte förseras med byggnad. Befintlig byggnad vilken definieras av planens underlagskarta ska inte ses som planstridig trots att den delvis berör sådant område. Bestämmelsen så kallad ”prickmark” innebär att mark inte får förseras med byggnad har lagts in 6 meter på en sträcka från plangränsen på den del som inte u-område finns i öster (inom u-området får inga byggnader få uppföras) mot väg 700. Syftet med

bestämmelsen är att upprätthålla goda sikt- och trafikförhållanden med hänsyn till säkerhet och framkomlighet, samt att möjliggöra underhåll och skötsel av fastigheten.

Placering

p₁ – Byggnad ska placeras minst 4 meter från fastighetsgräns. Komplementbyggnad får dock placeras 2 meter från fastighetsgräns. Befintlig byggnad vilken definieras av planens underlagskarta ska inte anses som planstridig trots att den delvis berör sådant område. Nya byggnader får inte placeras närmare fastighetsgräns än 4 meter. Syftet med bestämmelsen är att ge en byggnadsfri respektzon mot närliggande fastigheter, minska risken för upplevd störning samt för att hålla brandskyddsavstånd. Syftet med detta är även att man ska kunna sköta fasader med mera. Komplementbyggnad kan som exempel vara en mindre byggnad för materialsortering, redskap/förråd. Att befintlig byggnad efter samrådet kommer närmare än 4 meter från fastighetsgräns beror på att fastighetsgränsen är uppdaterad i april av Lantmäteriet, efter samrådet, för att stämma med den digitala registerkartan

Skydd mot störningar

m₁ – Minst en gemensam uteplats till bostaden ska anordnas så att den inte utsätts för ljudnivåer över gällande riktvärden och denna ska placeras minst 18 meter från väggkant. Bestämmelsen har satts för att säkerställa att uteplats inte störs av trafikbuller.

m₂ – Skolgårdens friyta ska anordnas så att den inte utsätts för ljudnivåer över gällande riktvärden. Syfte för detta är att uppnå en god ljudmiljö och att ytorna på skolgården kan användas utifrån tänkt användningsområde.

Höjd på byggnadsverk

h₁ – Bestämmelser om höjd på byggnadsverk tillämpas på kvartersmark för att reglera höjd på byggnadsverk. Nockhöjden 11,3 meter är satt för att stämma överens med den befintliga byggnadens nockhöjd och kunna inrymma högst två våningar. I den nu gällande detaljplanen gäller 7,2 meter byggnadshöjd.

Utnyttjandegrad

e₁ – Största byggnadsarea är 20% av fastighetsarean inom användningsområdet. Syftet är att avgränsa byggnadsarea och behålla den ursprungliga karaktären från det var skola. Detta kan även vara till exempel för att säkerställa att yta finns för dagvattenhantering och/eller skolgård.

e₂ – Endast en huvudbyggnad får uppföras. Syftet med bestämmelsen endast en huvudbyggnad är att bevara områdets kulturhistoriska karaktär och att förhindra olämplig avstyckning som leder till förtätning. Den befintliga byggnaden har moderniserats men bär alltså på ett kulturarv från sin tid som by-skola.

Fastighetsstorlek

d₁ – Minsta fastighetsstorlek är 2 500 m². Ur kulturmiljösynpunkt är det olämpligt att avstycka fastigheten till fler fastigheter och bebygga planområdet med ytterligare bostadshus. Ingen fastighetsreglering är tänkt att göras i samband med plangenomförandet, men om fastighetsreglering ändå kommer att ske i framtiden från Lund 1:6 till Lund S:2 (vägmark) har minsta fastighetsstorlek justerats till 2 500 m² för att inte understiga hela fastighetens areal.

Markreservat

u₁ – Bestämmelse om markreservat för underjordiska ledningar ”u₁” är satt i områden där det finns allmännyttiga underjordiska ledningar. Bestämmelsen syftar till att omöjliggöra att byggnader förläggs ovanför ledningarna då det skulle förhindra ledningsägarens åtkomst till ledningarna vid exempelvis byggnation. För teleledningarna som går genom planområdet har u-område lagts in. Befintlig ledning som går längs väg 700 är belägen inom vägmark samt prickmark därav har inget u-område lagts ut för dessa då de är skyddade ändå. U-område sätts för att i första hand tydliggöra i plankartan var ledning finns inom planområdet.

Utfart

Ett utfartsförbud längs väg 700 har införts på plankartan eftersom in- och utfart idag sker mot Barnhemsvägen och anses vara tillräckligt för att nyttjas. Även av trafiksäkerhetsskäl är det bäst att in- och utfart sker mot Barnhemsvägen och att anslutningar till väg 700 begränsas. Ingen in- och utfart mot väg 700 tillåts därmed av trafiksäkerhetsskäl.

Takvinkel

o₁ - Minsta takvinkel är 22 grader. Bestämmelsen har satts för att begränsa möjligheten till tre fulla våningar och för att inte få takvinklar som är främmande i bebyggelsemiljön i Lund, samt för att inkludera även uthus och därmed säkerställa en bättre visuell proportion på eventuella nya uthus takkonstruktion.

Utformning

f₁ – Fasader ska vara av trä eller puts, tak ska vara med röd takbeläggning av tegel alternativt betongpanna av lertegelkaraktär. Syftet med bestämmelsen är att omfatta bestämmelser för befintlig och tillkommande byggnaders utformning, till exempel traditionella material och kulörer på fasader och tak då fastigheten ligger inom utpekat lokalt intresse för kulturmiljövården. Hänsyn tas samtidigt till den befintliga omgivningen med varierande kulör och karaktär på bostäder, vilket innebär att bestämmelsen inte ska hindra den naturliga variation av karaktärer och färgsättningar som redan finns i närområdet.

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

Organisatoriska frågor*Tidplan*

Planen är upprättad enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900, t.o.m. SFS 2025:1079) och handläggs med utökat förfarande enligt den preliminära tidplanen nedan. Planens handlingar följer också Boverkets föreskrifter om detaljplan (BFS 2020:5) och Boverkets föreskrifter och allmänna råd om planbeskrivning (BFS 2020:8).

2026-03-05	Beslut om samråd (delegationsbeslut)
2026-06-22	Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskott godkänner planförslaget för granskning
2026-09-07	Kommunstyrelsen antar planförslaget
oktober 2026	Detaljplanen vinner laga kraft

Fastighetsrättsliga frågor*Förändrad fastighetsindelning*

Ingen fastighetsreglering kommer att ske i samband med detaljplanens upprättande.

Rättigheter

Markreservat för ledningar, så kallat u-område, har lagts till vilket säkerställer möjligheten att inrätta ledningsrätter inom området. Ledningsägarna ansvarar för att de har de rättigheter som krävs för att säkra åtkomst till ledningarna.

Tekniska frågor*Tekniska åtgärder*

Vid nybyggande inom planområdet skall såväl mark som byggnader utformas så att de är tillgängliga och användbara för alla samhällsgrupper, till exempel personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga, i enlighet med 2 kap 3§ punkt 2 PBL.

Dagvatten

Fastigheten är ansluten till det kommunala vatten- och spillvattennätet, men ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten. Genomförande av detaljplanen kommer sannolikt inte att tillföra hårdgjorda ytor vilket ställer krav på hantering av dagvatten. Detta då det inom området redan finns en befintlig byggnad med tillhörande trädgård samt redan i dag finns gott om parkeringsytor. Enligt Avesta kommuns dagvattenpolicy ska ”dagvatten omhändertas så lokalt och nära källan som möjligt”. Planläggningen föranleder inte att kommunens verksamhetsområde ska utvidgas. För att säkerställa yta för dagvattenhantering sätts bestämmelsen e₁, som begränsar största byggnadsarea till 20% av fastigheten.

Tele och opto

Inom och direkt utanför planområdet finns befintliga teleledningar och optoledningar.

Ekonomiska frågor*Planekonomisk bedömning*

- * Fastighetsägaren erhåller eventuellt ökat fastighetsvärde.
- * Kommunen erhåller ersättning för planarbetet enligt upprättat plankostnadsavtal.
- * Planen föranleder inga kommunala investeringar.

För den som avser bygga inom planområdet tillkommer sedvanliga avgifter kopplade till byggnation, till exempel avgifter för bygglov och bygganmälan.

Planavgift

Ingen planavgift kommer att tas ut vid bygglov då planarbetet bekostas av beställaren enligt upprättat plankostnadsavtal.

Drift allmän plats

Trafikverket är väghållare för väg 700 och ansvarar för drift och underhåll av vägen.

Annat

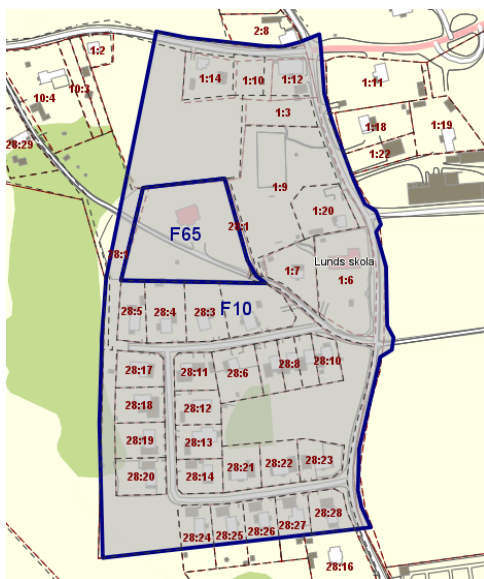
Möjligheten till byggande med ekologiska hänsyn bör beaktas till exempel i fråga om materialval, energiförsörjning, ventilation, sophantering/kompostering.

Vid uppförande av huvudbyggnader i området ska nybyggnadskarta användas.

PLANERINGSUNDERLAG

Kommunala*Detaljplan*

Området omfattas av "Byggnadsplan för del av Lund (F 10)" laga kraft 1965-04-01 med användningen allmänt ändamål, två våningar, enskilt huvudmannaskap.

Gränser för gällande detaljplaner

Ytor för gällande detaljplan

Översiktsplan

Planområdet ligger inom område Jk19 Lund-Jäder-Kungsgården i översiktsplanen antagen 2007-02-12. Kommunfullmäktige i Avesta har dock, genom beslut den 22 maj 2017, konstaterat att översiktsplanen är inaktuell och arbetet med att ta fram en ny översiktsplan pågår. För aktuellt delområde anges bland annat: Området är en mycket gammal centralbygd med byarna Jäder, Lund och Gammelgård samt Kungsgården

och Folkärna kyrka. Genom området går den ålderdomliga vägen från Garpenberg över Utsund ner mot Mälardalen. I Lund korsas denna väg av vägen från Grytnäs till By. Inga rekommendationer finns som berör den nu föreslagna detaljplanen.

Grundkarta

Detaljplanens grundkarta är upprättad i juni 2026 av Kart- och mätenheten vid Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning.

Undersökning enligt 6 kap 6 § miljöbalken (1998:808)

Kommunen har genomfört en undersökning av frågan om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Baserat på resultatet av undersökningen gör kommunen bedömningen att ett genomförande av detaljplanen inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan. Detaljplanen bedöms inte ha någon betydande miljöpåverkan då planen endast berör ett mindre område som ska läggas samman med grannfastigheten som redan är exploaterad. Således föreligger inget behov av miljöbedömning enligt 6 kap 11-18 och 22 § miljöbalken.

Särskilt beslut om betydande miljöpåverkan

Kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan samråds, med bland andra länsstyrelsen, i planens samrådsskede. Kommunen kommer därefter att fatta beslut i frågan när planen godkänns för granskning.

Hållbarhetsbedömning

Avesta kommun har, genom beslutat hållbarhetsprogram, angett att alla beslut med betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället ska åtföljas av en hållbarhetsbedömning. Detta kan då bland annat gälla beslut rörande större förändringar i den fysiska miljön, vilket ofta blir en följd av fysisk planering. Bedömningar ska utföras mot fyra olika målområden i en skala som går mellan +2 och -2, där +2 är en direkt positiv påverkan på ett mål medan -2 då är något som direkt motverkar ett mål.

En mer utvecklad beskrivning av bedömningen och dess resultat finns i den Excel-fil som använts i bedömningsarbetet. Det dokumentet utgör då även underlag för politiska beslut i planärendet.

Resultat: Den aktuella detaljplanen rör en privat fastighet med ianspråktagen mark. Detta gör att den inte bedöms medföra betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället. Detaljplanen är i princip neutral i fråga om hållbarhet i kommunen utifrån de målområden som undersöks.

Utredningar

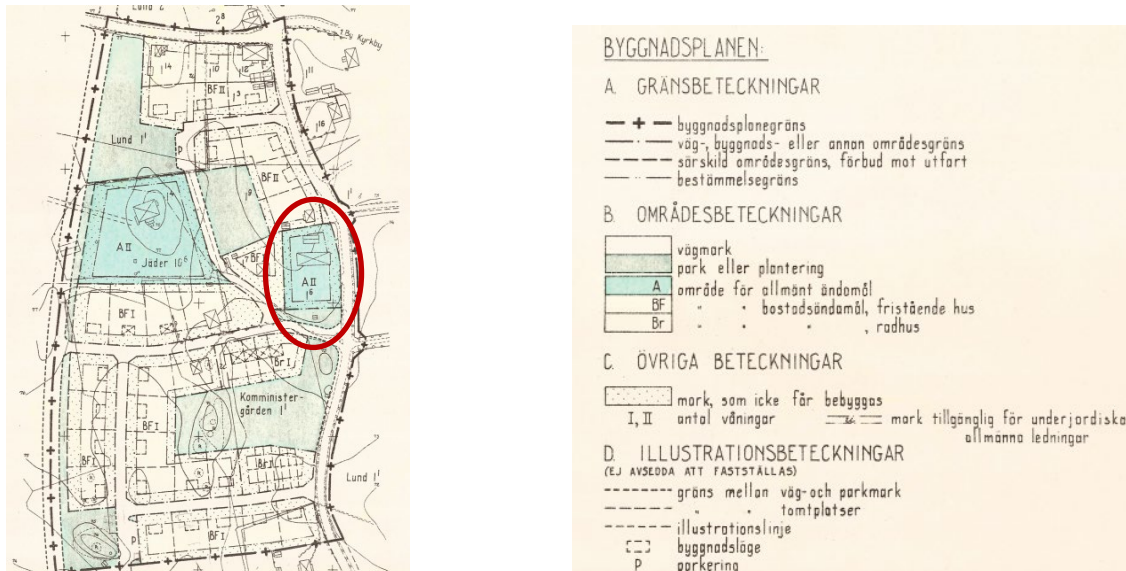
Ingen geoteknisk undersökning har utförts i området.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Kommunala

Detaljplan

Den gällande detaljplanen anger användningen allmänt ändamål samt park och gata. Om föreslagen detaljplan antas och får laga kraft upphör tidigare detaljplan att gälla inom planområdet men fortsätter att gälla som tidigare utanför det nu aktuella planområdet.

Utdrag från gällande detaljplan med den nu föreslagna detaljplanen inringad.

Översiktsplan

Planområdet ligger inom område Jk19 Lund-Jäder-Kungsgården i översiktsplanen som förklarats inaktuell. För aktuellt delområde anges dock bland annat: Området är en mycket gammal centralbygd med byarna Jäder, Lund och Gammalgård samt Kungsgården och Folkärna kyrka. Genom området går den ålderdomliga vägen från Garpenberg över Utsund ner mot Mälardalen. I Lund korsas denna väg av vägen från Grytnäs till By. Inga rekommendationer finns som berör den nu föreslagna detaljplanen.

Eftersom översiktsplanen är inaktuell är den nu föreslagna detaljplanen inte förenlig med översiktsplanen och handläggs därför med utökat planförfarande. Sannolikt kommer en ny översiktsplan att föreslå samma utveckling i området som den tidigare översiktsplanen.

Riksintressen

Planområdet ligger inom "Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär" som enligt 4 kap 2§ miljöbalken är av riksintresse för sina natur- och kulturvärden, och här ska då särskilt turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen beaktas. Kommunen bedömer att varken områdets natur- och kulturvärden, eller turismens och friluftslivets intressen i området, påverkas på sådant sätt att planen är olämplig att genomföra. Detta eftersom området fastigheten är privatägd samt därmed inte heller är tillgänglig för allmänheten.

Hushållningsbestämmelser enligt 3 kap miljöbalken

Miljöbalkens 3:e kapitel anger grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Kommunens bedömning är att detaljplanen inte påverkar dessa hushållningsbestämmelser, miljö kvalitetsnormer eller miljö kvalitetsförvaltning i någon omfattning som gör att den skulle vara oförenlig med dessa. Kommunen anser således att detaljplanens innehåll är förenligt med 3 kap. miljöbalken.

MILJÖBEDÖMNING

En undersökning för miljöbedömning av detaljplanen har gjorts i enlighet med miljöbalken, 6 kapitlet.

Kommunens bedömning är att detaljplanen inte medför någon betydande miljöpåverkan bland annat med hänsyn till de kriterier som anges i 5 § miljöbedömningsförfordningen (SFS 2017:966). Någon miljökonsekvensbeskrivning inom ramen för en miljöbedömning enligt 6 kapitlet 11-12 § miljöbalken behövs därför inte. Bedömningen baserar sig huvudsakligen på att det berörda området redan är planlagt och ianspråktaget samt att de ändrade planbestämmelserna i sig inte är av sådant slag att de medger verksamheter som kan ha betydande miljöpåverkan.

Miljökvalitetsnormer

Luft

Miljökvalitetsnormerna (MKN) för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt förordningen utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. Det finns MKN för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kol-monoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. För de flesta av MKN ansvarar kommunen för att kontrollera luftkvaliteten. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som *ska* följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Genomförandet av detaljplanen anses inte förändra miljökvalitetsnormerna för utomhusluft då planen endast anger bostad, handel, kontor och skola.

Vatten

En miljökvalitetsnorm för vatten beskriver den kvalitet som en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som inom vattenförvaltning kallas *god status*. En vattenförekomst får inte påverkas av en verksamhet på sådant sätt att kvalitén blir sämre än den status som anges i normen. Genom normen ställs krav på ekologisk och kemisk kvalitet i ytvatten.

Den föreslagna detaljplanen innebär att marken får bebyggas för bostad, kontor och handel. Inom fastigheten finns redan en byggnad, hårdgjorda ytor med mera och med den nu föreslagna detaljplanens användningar bedöms det inte vara en förändring av sådan omfattning att det riskerar miljökvalitetsnormerna i Bäringen som är recipient för dagvattennätet i Lund. Det aktuella planområdet ligger dock utanför verksamhetsområdet för dagvatten därmed ska dagvatten från fastigheten omhändertas lokalt genom infiltration eller avledning i närområdets diken och åkermark. Förutsättningen för att reglera avvattningen av kvartersmark inom planområdet bedöms som goda då fastigheten är stor nog att hantera sitt eget dagvatten.

Genomförandet av detaljplanen anses inte förändra möjligheten att omhänderta dagvatten eftersom det rör sig om ett mindre planområde. Det finns inga kända problem med dagvattenhanteringen i området.

Miljö

Dagvatten

Fastigheten ligger utanför verksamhetsområde för dagvatten och dagvatten ska omhändertas lokalt. Enligt Avesta kommuns dagvattenpolicy ska ”dagvatten omhändertas så lokalt och nära källan som möjligt”. Planläggningen föranleder inte att kommunens verksamhetsområde ska utvidgas. Förutsättningen för att reglera avvattningen av kvartersmark inom planområdet bedöms som goda då fastigheten är stor nog att hantera sitt eget dagvatten.

En avstyckning och ytterligare bebyggelse med mer hårdgjord mark ger en ökad belastning på avloppsreningsverk och eventuellt behov av infiltrering/fördröjning av dagvatten. Därför har kommunen valt att införa en bestämmelse om minsta fastighetsstorlek på 3 150 m², vilket innebär hela fastighetens yta idag. Detta så att ingen avstyckning kan ske som möjliggör ytterligare bostadshus.

Hälsa och säkerhet

Räddningstjänstens insatstid för att nå planområdet är i normalfallet mindre än 20 minuter.

Brottsförebyggande fysisk planering

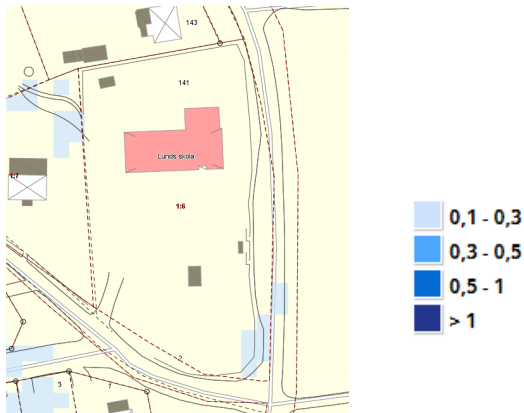
Den 1 juli 2023 trädde Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft. Eftersom denna detaljplan endast omfattar en privat fastighet regleras inga bestämmelser i detaljplanen som tillåter bostäder, detaljhandel, kontor och skola, dock bör fastighetsägaren beakta brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder där så är möjligt.

Geotekniska förhållanden

Det aktuella området har inte undersökts geotekniskt och kommunen bedömer inte heller att någon sådan undersökning behöver göras i samband med upprättandet av den nya detaljplanen. Enligt jordartskartan består jordarten till största delen av glacial lera med låg genomsläpplighet förutom norr om befintlig byggnad, där det är sandig morän och genomsläppligheten är medelhög. Vid byggnation kan sedvanliga detaljundersökningar för att avgöra grundläggningarnas detaljutförande samt en bra placering inom fastigheten komma att krävas i samband med hanteringen av bygglov/byggnmälan.

Hydrologiska förhållanden

Planområdet består idag av byggnader, gräs och grusytor och en mindre yta som är hårdgjord. Inom planområdet finns ingen risk för att större och djupare vattensamlingar ska bildas, vilket också framgår av nedanstående bild. Gräsytorna inom fastigheten kan i viss mån infiltrera vatten lokalt.

Karta som visar var vattensamlingar riskerar att bildas vid extrema skyfall.
Teckenförklaring till höger om kartan anger vattendjup i meter.

Kulturmiljö

Planområdet ligger inom ett område (Jäder-Lund-Gammelgård) som finns upptaget i Dalarnas museums inventering "Kulturmiljöer i Avesta kommun" från 1996. Området är värderat som lokalt intresse A och det finns en rekommendation om att ny bebyggelse ska inpassas i miljön med stor försiktighet samt anpassas till det traditionella byggnadsskicket. Rekommendation att "detaljplan, som förekommer inom området, bör ändras så att de kulturhistoriska värdena och intressena tillvaratas" finns angivet.

Den före detta skolbyggnaden som uppfördes 1945 inom den föreslagna detaljplanen bedöms inte ha ett så stort kulturhistoriskt värde att den behöver skyddas med exempel ändrad lovplikt då den har tilläggsisolerats och moderniserats på senare år.

Planområdet finns upptaget i Länsstyrelsen Dalarnas dokumentation "Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Dalarna (f.d. Kopparbergs län) från 1994. Där anges att "Lund antyder en hednisk kultplats vid den medeltida kyrkan. Fornlämningar av olika slag påvisar en mycket ålderdomlig bygd". Inom planområdet finns ingen öppen mark eftersom ytan inom fastigheten är ianspråktagen och därmed har ett mycket begränsat naturvärde. Kommunen bedömer att de användningar som föreslås inom fastigheten på en redan exploaterad mark inte påverkar befintliga kultur- eller naturvärden. Byggnaden inom fastigheten är dessutom förvanskad genom till exempel tilläggsisolering och byte till modernare fönster, se bilder under rubriken "Befintligt" tidigare i dokumentet.

Det är viktigt att befintlig bebyggelse vårdas och ej förvanskas samt att kyrkomiljön inte tillförs otraditionella inslag. Ny bebyggelse ska inpassas i miljön med stor försiktighet samt anpassas till det traditionella byggnadsskicket. Vägsträckningar och alléer ska vårdas. Detaljplaner inom området bör tillvarata de kulturhistoriska värdena och intressena.

Väg 700 mellan Brovallen och Stora Dicka är utpekad som kulturväg. Vägsträckningen har funnits sedan åtminstone 1600-talet, men är antagligen äldre. Vägen har i stora delar bibehållen sträckning och följer landskapets topografi. Upplevelsevärde är stort.

Vägsträckningen direkt utanför planområdet kommer inte att påverkas av den föreslagna detaljplanen. Byggnation och gestaltning inom planen påverkar upplevelsen av vägen vid färd genom området. Med genomtänkt gestaltning och byggnation kan negativ påverkan undvikas/minimeras. Trafikverket ansvarar för träd inom vägområden längs statliga vägar. Detta gäller oavsett vem som äger marken i övrigt, eftersom alléer anses vara en del av väganordningen. Alléträden är också biotopskyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken, mer beskrivet under rubriken "Naturvärden/Biotopskydd".

Sammanfattning om skolan i Lund

Enligt Sievert Westers bok om Folkare skolor så stod Lund skola klar 1942. Före det gick eleverna i skolan mitt emot Folkärna kyrka, nuvarande Folkärna Församlingshem, även kallad Sockenstugan. Den skolan byggdes år 1847. Men redan på 1640-talet bedrevs skola i Lund.

Lunds gamla skola har på gamla fotografier en ljus fasad som troligtvis var putsad. Det skulle kunna vara så att byggnadens fasader plockade upp drag från kyrkan och byggnaden mitt emot kyrkan, Folkärna församlingshem, även kallad Sockenstugan, som en offentlig byggnad i en i övrigt lantlig miljö. Skolan renoverades 1976 då bland annat samtliga fönster byttes och fasaderna tilläggsisolerades och röd lockpanel monterades. I praktiken har skolan därmed haft sitt nuvarande utseende längre än det ursprungliga och därför bör den befintliga byggnaden vara utgångspunkt vid utformning av eventuell ny byggnad. Byggnationen norr om Barnhemsvägen, dit skolbyggnaden hör, består till största delen av utspridda enbostadshus där flera är delar av gårdar med ekonomibyggnader i slamröd panel. Även de flesta bostadshusen har en ålderdomlig karaktär med röda slamfärgade fasader med vita snickerier. En eventuell ny byggnad på skolfastigheten bör ta utgångspunkt i detta eftersom det är naturligt att läsa ihop dessa fastigheter i landskapet. Dock finns undantag som exempel det närliggande bostadshuset som gränsar till planområdet i norr som är målat med grön kulör med röda fönsterfoder.

Gamla barnhemmet som en tid användes som matsal till skolan, idag privatägt

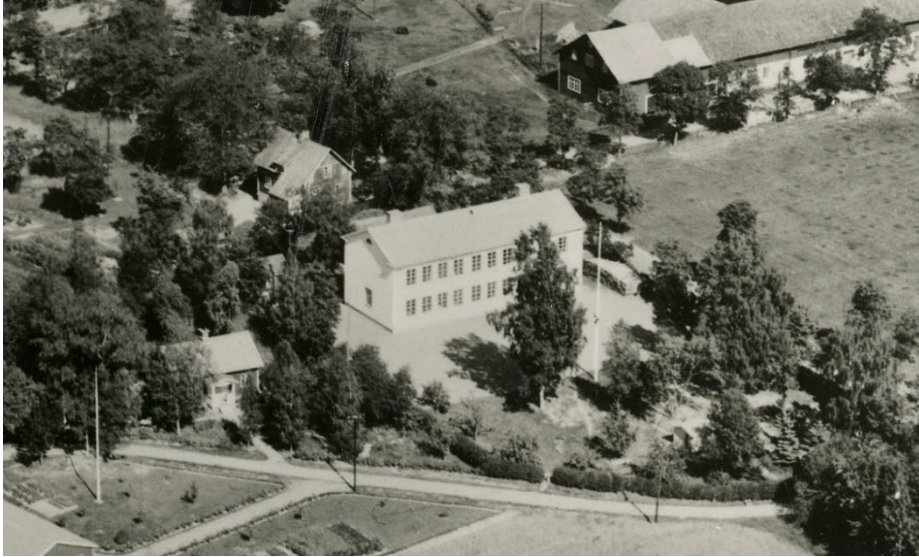
Lunds skola

Flygfoto över Folkärna, Avesta 1950, hämtat från Dalarnas museum (digitalt museum)

Flygfoto över Folkärna 1965. Dalarnas museum digitalt museum. Kedjehus längs Källarbacksvägen har tillkommit.

Äldre flygfoto erhållit från fastighetsägarna.

Naturvärden/Biotopskydd

Träden längs väg 700 ingår i en allé som står inom vägområdet för väg 700. Trafikverket ansvarar för träd inom vägområden (med vissa undantag) längs statliga vägar. Detta gäller oavsett vem som äger marken i övrigt, eftersom alléer anses vara en del av väganordningen. Alléträden är också biotopskyddade enligt 7 kap 11 § miljöbalken. Skyddet innebär att åtgärder som kan skada träden är förbjudna. Länsstyrelsen kan bevilja dispens från förbudet om det finns särskilda skäl.

Fornlämningar

Fornlämningar vilka även inbegriper under mark dolda lämningar och fornfynd skyddas enligt Kulturmiljölagen (1988:950). En mindre del av det nordöstra hörnet av fastigheten berörs av ”möjlig kulturhistoriska lämningar”. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, skall arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet skall omedelbart anmäla förhållandet hos länsstyrelsen.

Fysisk miljö

Höjderna inom planområdet varierar mellan +75,5 och +78,5. Marken inom planområdet utgörs av gräs, grus, en minde yta asfalt, buskar och träd.

Bebyggelseområden

Bostäder och gestaltning

I nära anslutning till planområdet finns idag Källarbacksvägen med kedjehus och friliggande villor i som mest två våningar med blandade kulörer och fasadmateriäl. Sammantaget finns flera olika byggnadsstilar representerade i omgivningen. På fastigheten finns en före detta skolbyggnad från 1945 i två våningar.

Sociala

Barnkonventionen

Barnkonventionen är sedan 2020-01-01 lag i Sverige. Barnkonventionens tolfte artikel innebär bland annat att barn ska ha rätt att uttrycka sig om det som berör dem i den fysiska planeringen. Den tredje artikeln säger att i alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa.

Detaljplaneförslaget berör barn och unga på så sätt att användningen bostäder och handel medges och det är av stor vikt att barn och ungas behov beaktas i utformning av miljöer för utomhusvistelse.

Teknik

Fastigheten är ansluten till det kommunala ledningsnätet för vatten och spillvatten vilket gör att Avesta kommun är ansvarig för vatten- och spillvattennätet fram till respektive fastighets förbindelsepunkt. För befintliga ledningar inom planområdet har ett markreservat, så kallat u-område, lagts in. Ledningsinnehavarens markåtkomst inom detta område kräver juridiskt säkerställande.

Hantering av avfall

Kommunalt avfall, vilket bland annat avser rest-, och matavfall, hämtas genom kommunens försorg och källsortering av sådant avfall ska kunna ske vid fastigheten. Hämtställen för rest- och matavfall ska ordnas så att de uppfyller kraven på god arbetsmiljö. Angöring av fordon ska kunna ske utan backningsrörelse, vid tömning ska kärlen ställas upp vid väg mot tomtgräns fritt från hinder och nivåskillnader. I planering ska beaktas för framtida fastighetsnära insamling för fraktionerna ”Restavfall, matavfall, plast-, pappers- metall-, färgat glas-, ofärgat glas och tidningar”. Närmaste återvinningsstation (ÅVS) finns ca 300 meter söder om planområdet snett mitt emot Folkärna kyrka.

Service

Kommersiell och offentlig service

Planområdet ligger ca en mil nordöst om Avesta tätort där behov av kommersiell och offentlig service kan tillgodoses och där finns även Avesta lasarett.

Trafik

Väg 700 ligger direkt öster om planområdet. In- och utfart för området kommer, efter fortsättningsvis att ske vid de befintliga in- och utfarterna mot Barnhemsvägen. Utfartsförbud har lagts in längs väg 700 av trafiksäkerhetsskäl. Fastighetens parkeringsbehov kommer med denna plan att kunna tillgodoses inom den egna fastigheten.

Närmaste busshållplats ligger inom fastigheten Lund 1:6 längs väg 700 direkt i öster ”Lunds skola linje 201 Åsgarn/Krylbo” och denna nyttjas av både fastighetsägarna och övriga i byn. Fastighetsägarna upplåter marken för bygdens skulld och det är flertalet ungdomar och äldre som behöver hållplatsen. Om busskuren som ligger på prickmark skulle rivas upphör det tidigare lovskyddet. Att bygga en ny busskur på samma plats innebär en nybyggnad vilket strider mot detaljplanen eftersom prickmarken då skulle bebyggas på nytt. Det är därför fördelaktigt för den som har ansvaret för busskuren att varsamt renovera, byta ut skadade delar eller underhålla kuren på plats så den kan fortsätta att betjäna resande.

Det finns även en hållplats som ligger i Folkärna centrum ca 200 meter nordöst om planområdet utmed väg 707, därifrån kan man åka mot Avesta centrum.

Gång- och cykeltrafik

I dagsläget finns igen gång- och cykelbana i direkt anknytning till planområdet.

KONSEKVENSER

Fastigheter och rättigheter

Befintlig vattenledning och elledning ligger inom u-område i plankartan. Det bildas ingen rättighet genom att kommunen lägger ut ett u-område i planen, vattenledningen kommer att säkerställas med ledningsrätt parallellt med detaljplanen. Det är upp till varje ledningsinnehavare att se till att ledningarna har de rättigheter som krävs för att säkerställa att de får vara kvar vilket normalt sett sker med ledningsrätt eller servitut.

Förutsättningar

Då detaljplanens läge redan är fastställt utifrån att det är befintlig fastighet, jämförs planförslaget endast med dagens situation. I konsekvensmatriserna nedan redovisas de konsekvenser som bedömts vara relevanta.

Planförslaget

Planförslaget medför en möjlighet för fastighetsägaren till Lund 1:6 att kunna ha bostad, kontor eller handel mot dagens situation som endast medger allmänt ändamål. Ägarna har fått avslag att använda byggnaden till skola som den tidigare använts till. Planförslaget innebär att allmän platsmark natur/park i söder övergår till kvartersmark för bostad, handel, kontor och skola. Därmed möjliggörs en mer flexibel användning av fastigheten. Förslaget föranleder inget behov av fastighetsreglering.

Fastigheter	Konsekvenser
Inom planområdet	
Lund 1:6	Möjliggör en bredare användning av fastigheten eftersom det idag gäller allmänt ändamål.

	• Den allmänna platsmarken park/plantering övergår till kvartersmark. • Byggrätt för bostäder, handel och kontor möjliggörs inom området. • Fastigheten kommer även fortsättningsvis innehålla gatumark med enskilt huvudmannaskap. • U-område inom fastigheten begränsar eventuella nya byggnader. • En mindre del, ca 33 m², i nordöst på plankartan innefattar väg 700. Den delen planläggs som väg eftersom väg 700 är avsedd för trafik som ska ta sig mellan olika områden, eller till och från/genom byn. De mycket små delarna i sydöst, ca 4 m² samt ca 8 m², som idag är utlagda som väg i gällande detaljplan planläggs som gata då de delarna ingår i lokalnätet för Barnhemsvägen och Källarbacksvägen. Då detta stämmer med verklighet bedöms det inte påverkas av planförslaget.
Lund S:2	• Samfällighetsförening bysamf väg, rättighet till väg. Innefattar Barnhemsvägen. En mindre del i sydväst, ca 65 m² ligger inom planområdet och påverkas i och med att den delen planläggs för gata i stället för parkmark för att möjliggöra in- och utfart från Lund 1:6. Då detta stämmer med verklighet bedöms det inte påverkas av planförslaget.

Rättigheter inom planområdet	Konsekvenser
Nyttjanderätt 1	Teleledningar som kan påverkas vid byggnation men ligger inom u-område på plankartan. Ledningar skulle kunna säkerställas ytterligare genom ledningsrätt. Dock vid normal utsättning genom Ledningskollen vid eventuell byggnation ska ändå negativ påverkan kunna undvikas.
Nyttjanderätt 2	Elledningar där ledning till befintlig bostad kan påverkas vid oförsiktig byggnation. Detta påverkar i så fall bara just denna bostad och får därför bevakas av fastighetsägaren. Elledning ligger direkt utanför plangräns och kommer inte att påverkas vid byggnation. Detta stärks ytterligare av att den planlagda marken närmast ledningen utgörs av vägmark och mark som inte får förses med byggnad, prickmark
Nyttjanderätt 3	Optoledningar, ligger inom u-område.
Nyttjanderätt 4	Optoledningar, ligger inom u-område.

Fastigheter Gränsar till planområdet	Konsekvenser
Lund 1:7	• Angränsar till planområdet mot väster, privat fastighetsägare. Bedöms inte avsevärt påverkas av planförslaget.
Lund 1:9	• Angränsar till planområdet i nordöstra hörnet, kommunal fastighet.
Lund 1:20	• Angränsar till planområdet mot norr, privat fastighetsägare. Bedöms inte avsevärt påverkas av planförslaget.

Nollalternativet

Förutsättningar:

Dagens verksamhet allmänt ändamål inom fastigheten Lund 1:6 gör att fastighetsägaren inte kan nyttja fastigheten till någon användning eftersom skola i privat regi inte medgivits fastighetsägarna.

Miljö

Miljöbedömning

Om en detaljplan, eller planändring, kan antas medföra betydande miljöpåverkan så ska kommunen, enligt 4 kap 34 § plan- och bygglagen och 6 kap 9–19 §§ miljöbalken, göra en miljöbedömning. För varje planprojekt är det därför nödvändigt att avgöra om miljöbedömning behövs, d.v.s. om planens, eller planändringens, genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Bedömning om sådant behov föreligger görs genom en så kallad undersökning enligt 6 kap 5–6 §§ miljöbalken.

Kommunen har gjort en sådan undersökning och utifrån de konsekvenser som kan följa av den markanvändning som tillåts i planen (bostäder, handel och kontor), Den undersökning som kommunen gjort leder till bedömningen att detaljplanen inte har någon betydande miljöpåverkan. Således föreligger inget behov av miljöbedömning enligt 6 kap 9-19 §§, miljöbalken. Bedömningen baseras på utfallet av den genomgång av projektet som gjorts mot kommunens checklista för undersökning om miljöbedömning. Checklistan finns med som övrig handling till detaljplanen.

Miljökonsekvensbeskrivning

Den undersökning som kommunen gjort leder till bedömningen att detaljplanen inte har någon betydande miljöpåverkan. Således föreligger inget behov av miljöbedömning enligt 6 kap 9-19 §§, miljöbalken.

Ställningstagande 4 kap 33 b § plan- och bygglagen (2010:900)

Den undersökning som kommunen gjort leder till bedömningen att detaljplanen inte har någon betydande miljöpåverkan och att det således inte föreligger ett behov av miljöbedömning enligt 6 kap 9-19 §§, miljöbalken.

Miljökonsekvensbeskrivning

Utifrån kommunens bedömning att detaljplanens genomförande inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan har inte någon miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tagits fram för detaljplanen.

Hållbarhetsbedömning

Bakgrund

Avesta kommun har, genom beslutat hållbarhetsprogram, angett att alla beslut med betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället ska åtföljas av en hållbarhetsbedömning. Detta kan då bland annat gälla beslut rörande större förändringar i den fysiska miljön, vilket ofta blir en följd av fysisk planering. Bedömningar ska utföras mot fyra olika målområden i en skala som går mellan +2 och -2, där +2 är en direkt positiv påverkan på ett mål medan -2 då är något som direkt motverkar ett mål.

Resultat

Den aktuella detaljplanen är av sådan enklare omfattning att den inte bedöms medföra betydande konsekvenser för framtida utveckling i samhället. En hållbarhetsbedömning har ändå utförts för detaljplanen. Resultatet av denna visar att målområdena *ekologiskt fotavtryck* och *biologisk mångfald* samt målområdena *integrering av hållbarhet* och *social hållbarhet* får påverkansgraden 0. Detaljplanen har således ingen påverkan för kommunens hållbarhet utifrån dessa målområden.

Dagvatten

Fastighetsägaren ansvarar enligt de lagkrav som finns att dagvatten (regn- och smältvatten från tak, hårdgjorda ytor, dränering etc) tas om hand på den egna fastigheten så det inte orsakar skada, översvämning eller olägenhet för angränsande fastigheter, gator eller allmän infrastruktur.

Förutsättningen för att reglera avvattningen av kvartersmark inom planområdet bedöms som goda då fastigheten är stor nog att hantera sitt eget dagvatten. Genomförandet av detaljplanen kommer inte innebära att någon oexploaterad mark tas i anspråk och då inte ger upphov till ökade vattenflöden och en ökad föroreningsbelastning i dagvattnet från området.

Dagvatten ska hanteras inom fastigheten och då det är fråga om privat mark kan detta hanteras även vid kraftigare nederbörd, se även under rubriken "Hydrologiska förhållanden" på sidan 11. Vid extrem nederbörd kommer dagvatten från fastigheten att, till största del efter fördröjd avrinning genom vegetation på egna fastigheten, att rinna ut i närliggande vägdike och i de stora ytor med åkermark öster om planområdet. Där kommer vattnet att fördröjas och delvis infiltreras i mark, innan det via diken når Bäsingen.

Det bedöms inte uppkomma föroreningar då planområdet endast omfattar en privat redan ianspråktagen fastighet och det är lång väg innan vattnet kommer till recipienten, vilket innebär att dagvattnet hinner infiltreras innan det når recipient som är diken, åkermark och längre bort sjön Bäsingen.

Miljökvalitetsnormer

Utomhusluft

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft gäller i hela landet och gäller för all utomhusluft, med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras på krav i EU-direktiv. Den lilla trafikökning som kan tillkomma som resultat av nya användningar enligt detaljplanen kommer inte att påverka miljökvalitetsnormer för luft i Avesta, inte ens lokalt i bostadsområdet Lund.

Vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) samt grundvatten. Normernas syfte är att säkerställa en god vattenkvalitet. Sjön Bäsingen har i dag måttlig ekologisk status. Då det aktuella planområdet ligger utanför verksamhetsområdet för dagvatten ska dagvatten från fastigheten omhändertas lokalt genom infiltration eller avledning i närområdets diken och åkermark. Den föreslagna detaljplanen bedöms därför inte medföra någon förändring som riskerar att påverka miljökvalitetsnormerna för Bäsingen, eftersom majoriteten av dagvattnet hanteras inom fastigheten innan det eventuellt når sjön som en del av det naturliga avrinningsområdet.

Hälsa och säkerhet

Planen medger inga verksamheter som kan medföra någon ändring av riskbilden för planområdet eller dess omgivning. Räddningstjänstens insatstid för att nå planområdet är i normalfallet mindre än 10 minuter. Marken är bedömd som att normal risk för markradon föreligger.

Beräkning av omgivningsbuller

För att se om trafik på intilliggande väg kan ge bullerstörningar inom planområdet har kommunen utfört bullerberäkningar för detta.

Enligt Riksdagens förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader gäller nedanstående;

Buller från spårtrafik och vägar

3 § Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida

1. 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad, och
2. 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Det är låg hastighet på närliggande väg 700, 30 km/h under tiden 15/8 – 15/6 07-17 samt låg trafikmängd. I bullerberäkningen har det dock räknats med en hastighet på 50 km/h och trafikmängden är uppräknad mot Trafikverkets vägtrafikflödeskarta. För att se hur området påverkas och klarar riktvärden för buller har en bullerberäkning gjorts för det nu aktuella planområdet med nedanstående resultat.

I beräkningarna av bullernivå vid bostadsbyggnads fasad är avståndet 9,1 meter från vägmitt. För att möta den beräknade utvecklingen är trafikflödet uppräknat till 305 fordon/dygn för att möta upp mot prognos år 2040. Från vägkant och 17,4 meter in i planområdet uppfylls bullernivåerna, men för att få marginal och att det ska vara lättare att hantera vid en eventuell mätning har egenskapsbestämmelse om 18 meter från vägkant satts. Det är lättare att uppfatta vägkant än vägmitt, därav har vägkant valts i bestämmelsen.

Resultat	
Ekvivalentnivå	
Utenivå med korrektion för fasadreflexer (0,0 dBA)	dBA 51
Maxnivå, Max 5 stycken överskridanden per natt	
Utenivå med korrektion för fasadreflexer (0,0 dBA)	dBA 76

Avstånd för uteplats 20 m:

Resultat	
Ekvivalentnivå	dBA
Utenivå med korrektion för fasadreflexer (0,0 dBA)	46
Maxnivå, Max 5 stycken överskridanden per natt	dBA
Utenivå med korrektion för fasadreflexer (0,0 dBA)	69

Bullernivåerna från trafik på den närliggande väg 700 överskrider inte gällande riktvärden för buller vid bostad och uteplatser kan placeras minst 20 meter från vägmitt för att klara ljudnivåer. Kommunen har med anledning av detta bedömt att området är lämpligt för de användningar som lagts i planen och att ingen ny utredning behöver göras.

Buller på skolgård

Del av skolgård	Ekvivalent ljudnivå för dygn (dBA)
Minst 50 procent av skolgårdens yta*	50
Övriga vistelseytor inom skolgården	55

**De ytor där barnen befinner sig mest, exempelvis för lek eller vila.*

Naturvårdsverkets riktvärden för buller från väg- och spårtrafik vid skolgård

”Naturvårdsverkets vägledning och riktvärden för buller på skolgård” anger att ekvivalent ljudnivån 50 dBA bör alltid uppnås vid så stor del av varje skolas utevistelseyta som möjligt såväl vid nyplanering som vid befintliga verksamheter. För övriga vistelseytor utomhus bör målsättningen vara att klara 55 dBA ekvivalent nivå.

De yttre störningar som kan påverka är buller från trafik på väg 700, öster om planområdet. Med anledning av detta har kommunen gjort en bullerberäkning som visar att 10,1 meter från vägmitt väg 700 blir den ekvivalenta ljudnivån 50 dBA. Om skolgård förläggs 13,1 meter från vägmitt nås 49 dBA ekvivalent ljudnivå. En planbestämmelse har satts om att skolgårdens friyta ska anordnas så att den inte utsätts för ljudnivåer över gällande riktvärden, därmed möjliggörs för skolgård och bullervärden uppfylls om användningen skola kommer att bedrivas i framtiden inom fastigheten.

Sociala

Barn

Barnkonventionen berör barn och ungdomar upp till 18 år. Barnkonventionen ställer krav på att barnens bästa beaktas i alla beslut som rör barn. Inget lokaliseringsalternativ finns eftersom läget är fastställt och bostäder samt handel utreds att inrymmas inom området vilket kan beröra barn och unga.

Detaljplaneförslaget riktas inte specifikt till barn och unga men eftersom bostäder och handel tillåts inom fastigheten kommer barn att besöka fastigheten tillsammans med vuxna. Tillgång till lek finns idag inom den egna trädgården som lämpar sig väl för barn och unga att röra sig på. Planområdets läge intill väg 700 kan innebära risk för barn som rör sig i området.

Skolgård

I Boverkets allmänna råd (2015:1) anges bland annat att det särskilt bör beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Friytan bör placeras i direkt anslutning till byggnadsverk som innehåller lokaler för skola. En yta som fungerat som skolgård finns redan anlagd på fastigheten.

Boverket anger att en skolgård bör ha en friyta om minst 30 m² per barn i grundskolan, 40 m² per barn i förskolan och att den totala friytan bör helst överstiga 300 m². Inom den aktuella fastigheten har det tidigare inrymt en skola inklusive skolgård med ca 40-50 barn. I planförslaget möjliggörs det för en skolgård med en yta upp till ca 1 785 m² vilket ger en friyta om cirka 37 m² per barn med en till exempel förskola om 50 barn.

Kommunen bedömer att ytan som finns inom fastigheten har tillräckligt stor friyta baserat på Boverkets allmänna råd om lämplighet om byggnaden i framtiden kommer att nyttjas som skola.

Riksintresse

Området ingår i Nedre Dalälvsområdet som, enl MB 4 kap §§ 1 o 2 med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området, i sin helhet är av riksintresse och inom vilket turismens och friluftslivets intressen särskilt ska beaktas. Kommunen bedömer att planen varken påverkar områdets natur- och kulturvärden eller turismens och friluftslivets intressen i området på sådant sätt att planen ej bör genomföras. Detta eftersom området redan är exploaterat och privatägt samt därmed inte heller är tillgängligt för allmänheten.

UNDERSÖKNING ~ BEHOV AV MILJÖBEDÖMNING

Tillhörande

Lund 1:6 (f d Lunds skola)

Avesta Kommun, Dalarnas län

Syfte med planändringen

Planens syfte är att möjliggöra för bostäder, kontor, handel och skola för att få en mer flexibel användning av fastigheten som tidigare inrymt en kommunal skola.

Undersökning av behovet av miljöbedömning

När en detaljplan eller ett planprogram ska upprättas eller ändras ska kommunen, enligt miljöbalkens 6 kap 3 §, göra en så kallad strategisk miljöbedömning i de fall planens, programmet eller ändringens genomförande kommer att ge en "betydande miljöpåverkan" (BMP). Miljöbedömningen är en process där framtagandet av en "miljökonsekvensbeskrivning" (MKB) är en del.

Detta arbete ska inledas med en undersökning av frågan om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Resultatet av undersökningen ska sedan samrådas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet. Om kommunen redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras behöver dock inte sådant samråd ske.

I miljöbedömningsförordningen (2017:966), och dess bilaga, finns bl.a. listat olika verksamheter som alltid ska anses medföra en betydande miljöpåverkan.

Kommunen ska sedan, i ett särskilt beslut, avgöra om betydande miljöpåverkan kan antas.

Om betydande miljöpåverkan kan antas uppstå ska en strategisk miljöbedömning göras.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för bostäder, kontor, handel och skola för att få en mer flexibel användning av fastigheten som tidigare inrymt en kommunal skola. Motivet till detta är att fastigheten är i privat bruk och har tidigare använts som skola men då fastighetsägaren fått avslag på att driva skola i privat regi finns önskemål att kunna möjliggöra användningarna bostad, handel, kontor men även skola om det blir aktuellt igen i framtiden. Detta för att få en bredare användning av fastigheten för att utveckla landsbygden med att skapa förutsättningar för bostad, småföretag/hantverk och service som handel för människor att bo och verka på landsbygden.

Baserat på detta är kommunens bedömning att planändringens genomförande inte kommer att medföra någon betydande miljöpåverkan, och att det därmed inte erfordras någon miljöbedömning.

Checklista för att avgöra behovet av en miljöbedömning med MKB

TÄNKT ANVÄNDNING ENLIGT DETALJPLANEN				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Miljöbedömningsförrättning	Finns någon tänkt verksamhet med bland de som enligt förordningen ska antas medföra BMP		X	

GÄLLANDE REGLERINGAR OCH SKYDDSVÄRDEN				
	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
3-4 kap MB	Berörs området av 3-4 kap MB? (särskilda hushållningsbestämmelser, riksintresse för natur- och kulturmiljövård och rörligt friluftsliv)	X		Planområdet ligger inom "Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär" vilket är av riksintresse för sina natur- och kulturvärden, där även turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. Värdena påverkas ej eftersom området redan är exploaterat och privatägt samt därmed inte heller är tillgängligt för allmänheten.
7 kap MB	Berörs området av 7 kap MB? (Natur/kulturresevat, biotopskydd, strandskydd, naturminne, landskapsskydd, skyddsområde för vattentäkt)		X	
5 kap MB	Strider planen mot uppsatta miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap MB eller andra riktvärden? (luftföroreningar, buller)		X	
Internationella intressen	Berörs området av internationella konventioner? (Natura 2000, UNESCO världsarv etc.)		X	
Naturvårdsplan/program	Innehåller området höga naturvärden? (nyckelbiotop eller utpekad i olika naturvårdsprogram)		X	
Riksintressen	Berörs området av riksintressen? (Natur, kultur, rörligt friluftsliv)	X		Planområdet ligger inom "Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär" vilket är av riksintresse för sina natur- och kulturvärden, där även turismens och friluftslivets intressen ska beaktas. Värdena påverkas ej eftersom området redan är exploaterat och privatägt samt därmed inte heller är tillgängligt för allmänheten.
Ekologiskt särskilt känsligt område	Är området ekologiskt känsligt, belagt med andra restriktioner? (förorenad mark)		X	
Byggnads- och fornminnen	Berörs området av byggnadsminnen eller fornminnen?	X		En mindre del av det nordöstra hörnet av fastigheten berörs av "möjlig kulturhistoriska lämningar".
Lokala inventeringar	Berörs området av lokala inventeringar? (ängs- och hagmark, sumpskog, hotade/rödlistade arter)		X	
Lokala värden	Är området opåverkat eller har det särskilda värden ur boendesynpunkt? (oexploaterat, bullerfri zon, närreklamationsområde)		X	

ANTAGANDEHANDLING

RIKTLINJER

	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Gällande ÖP/FÖP	Strider planen mot gällande ÖP/FÖP eller andra kommunala planer eller program?	X		Eftersom översiktsplanen är inaktuell är den nu föreslagna detaljplanen inte förenlig med översiktsplanen och handläggs därför med utökat planförfarande. Sannolikt kommer en ny översiktsplan att föreslå samma utveckling i området som den tidigare översiktsplanen.
Skyddsavstånd	Är området påverkat av skyddsavstånd? (riktvärde för skyddsavstånd till ny och befintlig bebyggelse)		X	

FÖRÄNDRINGAR I SAMBAND MED NY DETALJPLAN

	Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Mark- och vattenanvändning	Ger planens genomförande en förändrad mark- och/eller vattenanvändning?	X		I den gällande detaljplanen anges allmänt ändamål. Bostad, handel och kontor föreslås som nya användningar då fastigheten är i privat ägo.
Exploatering	Ger planens genomförande en ökad exploateringsgrad?		X	
Transporter/kommunikationer	Ger planens genomförande en betydande ökning av fordonstrafik?		X	
Följdinvestering	Är planens genomförande i behov av följdinvesteringar? (Infrastruktur, vägar, VA, energi)		X	
Omgivande markanvändning	Ställer planens genomförande krav på förändringar av omgivande markanvändning? (stormarknader, industri, övriga anläggningar)		X	
Anmälan, tillstånd	Kräver föreslagna verksamheter eller planens genomförande anmälan eller tillstånd enligt MB?		X	
Förebyggande åtgärd	Kan planens genomförande medföra så negativa effekter att förebyggande åtgärder eller kompensationsåtgärder behöver vidtas?		X	
Miljömål	Strider planen mot uppsatta miljömål: nationellt, regionalt eller lokalt?		X	

EFFEKTER PÅ MILJÖN

(0 = ingen, 2 = måttlig och 3 = betydande påverkan)

	Frågeställning	0	2	3	Kommentar
Mark	Planens genomförande ger negativ inverkan på marken? (instabilitet, sättningar, rasrisk etc.)	X			
Luft och klimat	Planens genomförande ger negativ inverkan på luft eller klimat? (föroreningar, luft, lokalklimat, vind)	X			
Vatten	Planens genomförande ger negativ inverkan på yt- och grundvatten? (vattenkvalitet, minskade vattentillgångar, förändrade infiltrationsförhållanden)	X			
Vegetation	Planens genomförande ger negativ inverkan på vegetation? (minskning eller införande av ny växtart)	X			
Djurliv	Planens genomförande ger negativ inverkan på djurlivet? (förändring av	X			

ANTAGANDEHANDLING

	sammansättning eller antal, minskning eller införande av art, gräns)				
Miljöpåverkan från omgivning	Finns miljöpåverkan från omgivande verksamhet?	X			
Landskapsbild och stadsbild	Planens genomförande ger negativ inverkan på landskaps och/eller stadsbilden? (utsikter, utblickar, landmärken etc.)	X			
Omgivning	Planens genomförande ger negativ inverkan på omgivningen i övrigt? (stadsbild, grannar, verksamheter)	X			
Översvämning	Planens genomförande ger risk för översvämning	X			

EFFEKTER PÅ HUSHÅLLNINGEN MED MARK, VATTEN OCH ANDRA RESURSER (0 = nej 2 = till viss del 3 = ja)

	Frågeställning	0	2	3	Kommentar
Naturresurser	Planens genomförande innebär att en långsiktigt hållbar resursanvändning inte främjas? (uttömmande av ej förnyelsebara resurser såsom dricksvatten, grus- och bergtäkter mm)	X			
Rekreation/friluftsliv	Planens genomförande ger inverkan på rekreation och rörligt friluftsliv? (närströvmråden, parker, grönstråk, utflyktsmål, vandringsleder, frilufts- och idrottsanläggningar)	X			
Kulturmiljö	Planens genomförande ger negativ inverkan på kulturhistoriska värden? (arkeologi, fornlämningar, jord-, skogsbruks- eller industrihistoriska värden)	X			

STÖRNINGAR OCH EFFEKTER PÅ HÄLSA OCH SÄKERHET (0 = nej 2 = till viss del 3 = ja)

	Frågeställning	0	2	3	Kommentar
Buller	Planens genomförande ger störningar i form av ljud? (människor exponeras för störande buller)	X			
Föroreningar	Planens genomförande ger ökade utsläpp av hälsofarliga ämnen?	X			
Ljus	Planens genomförande ger störningar i form av ljus?	X			
Vibrationer	Planens genomförande ger störningar i form av vibrationer? (människor exponeras för markvibrationer)	X			
Säkerhet	Planens genomförande innebär risker? (explosion, brand, strålning, utsläpp, förhöjda risker vid transporter av farligt gods)	X			
Elektriska/magnetiska fält	Elektriska/magnetiska fält kan påverka planen?	X			
Markradon	Planen ligger inom område med risk för markradon?	X			

ANTAGANDEHANDLING

UTVÄRDERING

Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Innebär förslaget tydliga motsättningar mellan olika intressen?		X	
Är det sannolikt att allvarliga negativa effekter uppkommer?		X	
Är osäkerheten av bedömningen av effekter stor?		X	
Är effekterna varaktiga eller irreversibla?		X	
Kan planens genomförande innebära negativ effekt inom enskilda områden på miljön, hälsan eller hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser? (kumulativa effekter beaktas)		X	

RESULTAT AV BEHOVSBEDÖMNINGEN

Frågeställning	Ja	Nej	Kommentar
Planens genomförande kan innebära en betydande påverkan på miljön, hälsan och hushållningen med mark, vatten och andra resurser. En miljöbedömning (MKB) enligt 4 kap 34§ PBL erfordras?		X	
En MKB eller en konsekvensbeskrivning till planen skall särskilt behandla följande aspekter:	---		

§ 46 Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola)

Dnr 2026-000344214

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för bostäder, kontor, handel och skola för att få en mer flexibel användning av fastigheten där huvudbyggnaden tidigare inrymt en kommunal skola.

Detaljplanen handläggs med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Förslag till beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 3 augusti 2026, godkänns.
- Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola), upprättad 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026 antas.

Beredning/ behandling

- Plan- och byggenhetens tjänsteskrivelse 3 augusti 2026.
- Antagandeverisioner av plankarta och planbeskrivning daterat 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026, granskningsutlåtande samt tidigare samrådsredogörelse som bilaga.

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Samhällsplanerarutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta att

- Upprättat granskningsutlåtande, daterat 3 augusti 2026, godkänns.
- Detaljplan för Lund 1:6 (f d Lunds skola), upprättad 11 maj 2026, mindre justeringar 3 augusti 2026 antas.

§ 71 Revidering primärt samverkansavtal Dalawux

Dnr 2026-000224 615

Sammanfattning

Björn Hansson, förvaltningschef, går igenom ärendet.

Dalarnas kommuner samverkar inom kommunal vuxenutbildning genom Primärt samverkansavtal DalaWux, beslutat av kommunfullmäktige i Borlänge den 18 juni 2024 (§ 139). Samverkan syftar till att erbjuda ett gemensamt och attraktivt utbud av yrkesutbildningar och att stärka kompetensförsörjningen i regionen.

Förslaget till beslut bedöms inte medföra negativa ekonomiska konsekvenser för kommunernas ekonomi. Även om en ny ersättningsmodell kan medföra betydande fördelar är det fortsatt mycket viktigt att kommunerna aktivt planerar och dimensionerar det totala utbudet av regionala yrkesutbildningar tillsammans. Detta är en central förutsättning för att reformens intentioner ska kunna uppnås. Den gemensamma planeringen och dimensioneringen syftar också till att öka resurseffektiviteten, vilket i sin tur kan leda till besparingar, exempelvis genom att utbildningsplatserna inom samverkansområdet fylls bättre. Det är därför av stor vikt att kommunerna följer intentionerna i samverkansavtalet och löpande arbetar med planering och dimensionering av regional yrkesutbildning i nära samverkan. Om detta inte sker finns risk för oönskade negativa ekonomiska effekter och att reformens målsättningar inte uppnås.

Arbetsutskottets förslag

- Godkänner reviderat primärt samverkansavtal Dalawux.

Bildningsstyrelsens beslut

- Godkänner reviderat primärt samverkansavtal Dalawux.

Utdrag skickas till: Kommunfullmäktige.

2026-02-24

Till huvudmännen som är parter i DalaWux primärt samverkansavtal

DalaWux politisk samverkansgrupp har 2026-02-04 beslutat att rekommendera parterna att godkänna nedanstående revidering av Primärt samverkansavtal.

Nuvarande lydelse:	Föreslagen lydelse från och med år 2026:
" 5. Interkommunal ersättning Ersättning mellan parterna i samverkansområdet baseras, om inget annat avtalats, på bestämmelserna i skollagen om interkommunal ersättning. För att öka förutsägbarhet och underlätta planeringen bör särskilt fokus, inom ramen för denna avtalssamverkan, vara att arbeta fram en gemensam prislista eller en prismodell. En sådan modell kan, men behöver inte, baseras på statsbidragsnivåer. Politisk samverkansgrupp DalaWux beslutar om ev. rekommendation till huvudmännen vad gäller prislista alternativt prismodell. Respektive huvudman tar därefter ställning till och beslutar om prislista eller prismodell. "	" 5. Ekonomisk modell Ersättning för varje utbildning, mellan kommunerna inom det primära samverkansområdet, är identisk med statsbidragsnivåerna för respektive utbildning, och betalas ut av huvudsökande kommun enligt ansökningsunderlag, efter genomförd utbildning. Varje kommun ansvarar för sina utbildningars kostnader, med tillhörande administration, och eventuell medfinansiering. För avsteg från ovanstående krävs överenskommelse mellan samtliga kommuner. "

Förslaget till revidering godkänns.

Underskrift:	
Namnförtydligande:	
Kommun/kommunalförbund:	

Efter underskrift ombeds ni skicka blanketten via mejl till: **social-arbetsmarknadsnamnden@borlange.se**

Revidering av primärt samverkansavtal DalaWux

Sammanfattning av ärendet

Dalarnas kommuner samverkar inom kommunal vuxenutbildning genom Primärt samverkansavtal DalaWux, beslutat av kommunfullmäktige i Borlänge den 18 juni 2024 (§ 139). Samverkan syftar till att erbjuda ett gemensamt och attraktivt utbud av yrkesutbildningar och att stärka kompetensförsörjningen i regionen.

I dagsläget bygger ersättningsmodellen på interkommunal ersättning genom fakturering mellan kommunerna. Systemet skapar ekonomisk osäkerhet och är svårt att prognostisera, särskilt under frisöksmodellen där invånare fritt kan söka utbildning inom hela samverkansområdet. Den föreslagna revideringen ersätter nuvarande modell med en ersättningsprincip baserad på Skolverkets fastställda statsbidragsnivåer. Förändringen bedöms skapa ökad förutsägbarhet, bättre ekonomisk stabilitet och mer ändamålsenliga planeringsförutsättningar för kommunerna.

Beskrivning av ärendet

Dalarnas kommuner bildar ett primärt samverkansområde för den regionala yrkesinriktade vuxenutbildningen. Avsikten är att erbjuda invånarna, oavsett hemkommun, ett brett och attraktivt utbud av vuxenutbildning och samtidigt bidra till arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Samverkan formaliseras genom Primärt samverkansavtal DalaWux, beslutat av kommunfullmäktige i Borlänge den 18 juni 2024 (§ 139), varigenom de deltagande kommunerna etablerar ett primärt samverkansområde med ett samlat och gemensamt erbjudande av yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom kommunal vuxenutbildning.

Avtalet innebär att kommuninvånare i Dalarna har likvärdig rätt till det gemensamma utbudet av yrkesutbildning i samverkansområdet, genom en frisöksmodell. I dagsläget betalar hemkommunen interkommunal ersättning (IKE) för de invånare som antas till utbildning i annan kommun inom samverkansområdet. Svårigheten att prognosticera de ekonomiska konsekvenserna - antalet elever och IKE till andra kommuner - är bakgrunden till förslaget att revidera samverkansavtalet.

Genom förslag till revidering av avtalet ersätts interkommunal ersättningen – det vill säga fakturering mellan kommunerna – med en ersättningsmodell som baseras på de av Skolverket fastställda statsbidragsnivåerna för respektive utbildning.

Anordnande kommun rekvrirer statsbidraget för genomförda utbildningar och behöver inte fakturera elevers hemkommuner. Den nya modellen ger tydligare och mer stabila ekonomiska planeringsförutsättningar. Sammantaget skapas en mer förutsägbar och hållbar ekonomisk struktur för kommunerna, samtidigt som den minskar den ekonomiska osäkerhet som kännetecknar nuvarande system.

Samverkan mellan kommunerna bedöms främjas av ovanstående och de administrativa processerna förenklas, vilket möjliggör ett mer effektivt resursutnyttjande. Kommunernas incitament att marknadsföra det gemensamma utbudet ökar, vilket bedöms leda till att fler invånare i Dalarna tar del av det gemensamma utbildningsutbudet. Att frisöket ökar är positivt för medborgarna och bidrar till att förbättra kompetensförsörjningen i hela regionen.

Förslaget till revidering av samverkansavtalet

Nuvarande lydelse:	Föreslagen lydelse från och med år 2026:
" 5. Interkommunal ersättning Ersättning mellan parterna i samverkansområdet baseras, om inget annat avtalats, på bestämmelserna i skollagen om interkommunal ersättning. För att öka förutsägbarhet och underlätta planeringen bör särskilt fokus, inom ramen för denna avtalssamverkan, vara att arbeta fram en gemensam prislista eller en prismodell. En sådan modell kan, men behöver inte, baseras på statsbidragsnivåer. Politisk samverkansgrupp DalaWux beslutar om ev. rekommendation till huvudmännen vad gäller prislista alternativt prismodell. Respektive huvudman tar därefter ställning till och beslutar om prislista eller prismodell. "	" 5. Ekonomisk modell Ersättning för varje utbildning, mellan kommunerna inom det primära samverkansområdet, är identisk med statsbidragsnivåerna för respektive utbildning, och betalas ut av huvudsökande kommun enligt ansökningsunderlag, efter genomförd utbildning. Varje kommun ansvarar för sina utbildningars kostnader, med tillhörande administration, och eventuell medfinansiering. För avsteg från ovanstående krävs överenskommelse mellan samtliga kommuner. "

Föreslagen lydelse ovan innebär att när elever läser i annan kommun än hemkommunen kan de göra det utan fakturering behöver göras mellan kommunerna. Detta förenklar administration och underlättar ekonomiska prognoser. Den ekonomiska regleringen föreslås gälla statsbidragsår 2026, vilket förutsätter att samtliga huvudmän i samverkansområdet beslutar i enlighet med förslaget.

Förslaget anger även att avsteg kan göras i samförstånd, om behov uppstår i framtiden, utan att samverkansavtalet behöver revideras.

Konsekvenser för kommunens ekonomi

Förslaget till beslut bedöms inte medföra negativa ekonomiska konsekvenser för kommunernas ekonomi. Även om en ny ersättningsmodell kan medföra betydande fördelar är det fortsatt mycket viktigt att kommunerna aktivt planerar och dimensionerar det totala utbudet av regionala yrkesutbildningar tillsammans. Detta är en central förutsättning för att reformens intentioner ska kunna uppnås. Den gemensamma planeringen och dimensioneringen syftar också till att öka resurseffektiviteten, vilket i sin tur kan leda till besparingar, exempelvis genom att utbildningsplatserna inom samverkansområdet fylls bättre. Det är därför av stor vikt att kommunerna följer intentionerna i samverkansavtalet och löpande arbetar med planering och dimensionering av regional yrkesutbildning i nära samverkan. Om detta inte sker finns risk för oönskade negativa ekonomiska effekter och att reformens målsättningar inte uppnås.

Beslutsunderlag

Primärt samverkansavtal DalaWux

Förslag till beslut

Bildningsstyrelsen beslutar att

1. Reviderat primärt samverkansavtal DalaWux godkänns.

§ 97 Samverkansavtal Dalawux 2026

Dnr 2026-000373615

Sammanfattning

Dalarnas kommuner samverkar inom kommunal vuxenutbildning genom Primärt samverkansavtal DalaWux, beslutat av kommunfullmäktige i Borlänge den 18 juni 2024 (§ 139). Samverkan syftar till att erbjuda ett gemensamt och attraktivt utbud av yrkesutbildningar och att stärka kompetensförsörjningen i regionen.

Förslaget till beslut bedöms inte medföra negativa ekonomiska konsekvenser för kommunernas ekonomi. Även om en ny ersättningsmodell kan medföra betydande fördelar är det fortsatt mycket viktigt att kommunerna aktivt planerar och dimensionerar det totala utbudet av regionala yrkesutbildningar tillsammans. Detta är en central förutsättning för att reformens intentioner ska kunna uppnås. Den gemensamma planeringen och dimensioneringen syftar också till att öka resurseffektiviteten, vilket i sin tur kan leda till besparingar, exempelvis genom att utbildningsplatserna inom samverkansområdet fylls bättre. Det är därför av stor vikt att kommunerna följer intentionerna i samverkansavtalet och löpande arbetar med planering och dimensionering av regional yrkesutbildning i nära samverkan. Om detta inte sker finns risk för oönskade negativa ekonomiska effekter och att reformens målsättningar inte uppnås.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att godkänna reviderat primärt samverkansavtal för Dalawux.

Beredning/ behandling

- Bildningsstyrelsen arbetsutskott 20 maj 2026 §42
- Bildningsstyrelsen 10 juni 2026 §71

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att godkänna reviderat primärt samverkansavtal för Dalawux.

Handläggare:
Ekonomichef

Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet

Sammanfattning

Befintliga riktlinjer för fakturering och kravverksamhet behöver ses över för att säkerställa att de är aktuella, tydliga och anpassade till kommunens nuvarande arbetssätt.

Ärendet

Förslag på uppdaterade Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet för Avesta kommun. Ekonomienheten vid kommunkansliet ansvarar numera endast för fakturering och kravverksamhet för kommunens räkning, Avesta vatten och Avfall AB ansvarar för sin egen fakturering och kravverksamhet.

De uppdaterade riktlinjerna föreslås ersätta tidigare riktlinjer och regler inom området. Bakgrunden är att tidigare styrdokument delvis överlappat varandra och upplevts som otydliga, då relevant information har funnits i flera olika dokument. Genom att samla innehållet i en enhetlig riktlinje skapas bättre överskådlighet, tydlighet och förutsättningar för en effektiv och enhetlig tillämpning.

Förslag

- Kommunstyrelsen beslutar att anta uppdaterade riktlinjer för fakturering och kravverksamhet enligt föreliggande förslag.

Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet

Dokumenttyp	Riktlinje
Dokumentnamn	Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet för Avesta Kommun
Antagen av:	Kommunfullmäktige 2026-
Diarienummer	KK 2026-000357 040
Giltighetstid	Tillsvidare
Gäller för	Avesta kommun
Sammanfattning	Riktlinjen för fakturering och kravverksamhet behöver ses över för att säkerställa att de är aktuella, tydliga och anpassade till kommunens nuvarande arbetssätt.
Granskad	Ekonomienheten
Reviderad	2026-06-17 2016-05-23
Dokumentansvarig	Ekonomichef
Webbansvarig	Controller
Publiceras	Extern och intern webb
Relaterade dokument	

Riktlinjer för fakturering och kravverksamhet

Syfte

Det är viktigt att skapa effektiva och enhetliga fakturerings- och kravrutiner samt ett konsekvent agerande gentemot kommunens samtliga kunder. Målet med kommunens fakturering och kravverksamhet är att säkerställa betalning i rätt tid samt att förvalta kommunens medel på ett effektivt sätt. Kommunens arbete med krav och inkasso ska följa lagstiftning och tillämpliga rekommendationer (god inkassosed).

Organisation

Kravverksamheten inom kommunen handläggs av ekonomienheten. Undantag utgörs av placeringsersättningar, där handläggningen sker inom verksamheten. Ekonomienheten har rätt att anlita extern part för handläggning av kravverksamheten när detta bedöms som lämpligt.

Fakturering

Faktura skickas snarast efter leverans och enligt ekonomienhetens tidplan för fakturering. Ströfakturering förekommer utifrån verksamhetens behov. Betalningstid ska som huvudregel inte överstiga 30 dagar. För återkommande fakturor såsom barnomsorg, hemtjänst samt larm- och vårdavgifter, ska förfallodagen sättas till den sista dagen i månaden. Ingen faktureringsavgift debiteras.

Betalningspåminnelse

Betalningspåminnelse skickas tidigast sex dagar efter fakturans förfallodag. Ingen påminnelseavgift debiteras.

Dröjsmålsränta

Dröjsmålsränta utgår efter att fordran har förfallit till betalning och betalningspåminnelse har skickats ut av inkassoföretaget. Ränta debiteras enligt gällande räntelag.

Inkassokrav

Om betalning uteblir trots betalningspåminnelse, skickas inkassokrav. Avgift för inkassokrav debiteras enligt gällande lag om ersättning för inkassokostnader.

Betalningsföreläggande

Ansökan om betalningsföreläggande lämnas till Kronofogdemyndigheten om fordran kvarstår efter vidtagna inkassoåtgärder.

Förfrågan från inkassoföretaget om betalningsföreläggande skickas till ansvarig handläggare på ekonomienheten.

Enligt huvudregeln ska samtliga ärenden överlämnas till ansökan om betalningsföreläggande, om inte särskilda skäl föreligger.

Vid särskilda skäl ska ansvarig handläggare på ekonomienheten be verksamheten och deras chef att fatta beslut om ansökan om betalningsföreläggande inte ska göras.

Beslutet meddelas omgående till ekonomienheten, som ska informera externa inkassoföretaget inom tre dagar från deras förfrågan.

Anstånd

Anstånd kan beviljas i enstaka fall och ska tillämpas med stor restriktivitet.

- Anstånd med betalning upp till 30 dagar beviljas av ansvarig handläggare på verksamheten eller ekonomienheten.
- Anstånd med betalning som överstiger 30 dagar beviljas av ansvarig chef.
- Anstånd som beslutas innan betalningspåminnelse har skickats ut handläggs av respektive verksamhet eller ekonomienhet.
- Anstånd beslutas efter att betalningspåminnelse har skickats ut handläggs av det externa inkassoföretaget.

Avbetalningsplan

Avbetalning av skuld kan beviljas om det finns rimliga utsikter att gäldenären kan fullfölja betalningen. Ränta debiteras enligt gällande räntelag.

Avbetalningsplaner handläggs av det externa inkassobolaget efter att betalningspåminnelse har skickats ut.

- Avbetalningsplan upp till 3 månader beviljas och handläggs av det externa inkassoföretaget.
- Avbetalningsplan mer än 3 månader beviljas av verksamheten och handläggs av det externa inkassoföretaget.

Sanktioner

Vid utebliven betalning kan avstängning av tjänsten eller varan bli aktuell.

Beslut om avstängning handläggs och kommuniceras av ansvarig verksamhet.

Långtidsbevakning

Om en fordran förblir obetald efter vidtagna rättsliga åtgärder överlämnas ärendet till långtidsbevakning och handläggs av det externa inkassoföretaget.

En kundfordran som vid bokslutstillfället har varit förfallen till betalning i mer än ett år ska redovisas som en osäker fordran i bokföringen. Fordran kvarstår i kundreskontran, och det externa inkassoföretaget fortsätter bevakningen.

När det externa inkassoföretaget har konstaterat att en kundfordran inte går att få betalt för, till exempel på grund av konkurs utan utdelning eller dödsbo utan tillgångar, redovisas fordran som en konstaterad kundförlust i bokföringen och tas bort från kundreskontran.

Tidplan för kommunstyrelsens verksamheter 2027

Tidplanen omfattar kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskott (SPU), kommunstyrelsens arbetsutskott (AU), kommunstyrelsen (KS) och kommunfullmäktige (KF).

	SAMMANTRÄDE			
	Presidium	SPU/KSAU	KS	KF
	Måndag kl 10.00	Måndag SPU kl 09.00 KSAU kl 13.15	Måndag kl 13.15	Måndag kl 17.00
SPU/AU	4/1	11/1	25/1	8/2
SPU/AU	15/2	22/2	8/3	22/3
SPU/AU	22/3	5/4	12/4	26/4*
SPU/AU	19/4	26/4	10/5	24/5*
SPU/AU	10/5	17/5	31/5	14/6 kl. 15:00
SPU/AU	16/8	23/8	6/9)	13/9
SPU/AU	13/9	20/9	4/10	18/10
SPU/AU	4/10	11/10	25/10	8/11* 15:00
SPU/AU	8/11	15/11	29/11	13/12

Tider för årsredovisning, mål och budget samt revidering av mål och budget

*Årsredovisning	AU 5/4	KS 12/4	KF 24/5
Mål och budget	AU 17/5	KS 31/5	KF 14/6
Delårsrapport	AU 20/9	KS 4/10	KF 18/10
Revidering mål och budget	AU 11/10	KS 25/10	KF 8/11

Förslag till beslut

- Tidplan för kommunstyrelsens sammanträden 2026 antas.

§ 99 Tidplan och sammanträdestider för kommunstyrelsens verksamheter och kommunfullmäktige 2027

Dnr 2026-000386006

Sammanfattning

En föreslagen tidplan har tagits fram för kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskott (SPU), kommunstyrelsens arbetsutskott (AU) och kommunstyrelsen (KS). Förslaget för kommunfullmäktiges (KF) sammanträdestider 2027 finns också redovisade i tidplanen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta att tidplan för kommunstyrelsens sammanträden 2027 antas.

Beredning/ behandling

- Tidplan för kommunstyrelsens verksamheter och kommunfullmäktige 2027
- Tjänsteskrivelse - Tidplan för kommunstyrelsens verksamheter och kommunfullmäktige 2027

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta att tidplan för kommunstyrelsens sammanträden 2027 antas.

Systemval glas- och metallförpackningsinsamling

Bakgrund och syfte

Genom förändrad lagstiftning har ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll, samt från verksamheter som är samlokaliserade med hushåll, överförts till kommunerna. Sedan 2024 har insamlingen av förpackningar i huvudsak skett via återvinningsstationer (ÅVS). Enligt gällande krav ska dock den huvudsakliga insamlingen senast år 2027 ske fastighetsnära, så långt det är möjligt, för såväl flerbostadshus som småhus (permanent- och fritidsboenden).

Den fastighetsnära insamlingen omfattar förpackningar av papper, plast, metall samt färgat och ofärgat glas. Större och skrymmande förpackningar omfattas inte av kravet på fastighetsnära insamling, utan ska i stället samlas in via lättillgängliga samlingsplatser (LIP), exempelvis vid återvinningscentraler (ÅVC) eller vid befintliga återvinningsstationer i offentlig miljö

Den ekonomiska modellen innebär att producenterna fortsatt har det finansiella ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar. Finansiering sker genom producenternas avgifter, vilka samlas in via producentansvarsorganisationer och fördelas till kommunerna enligt beslut från Naturvårdsverket.¹

Kommunen har, som en del i införandet av fastighetsnära insamling, beslutat att samla in pappers- och plastförpackningar i separata enfackskärl. Detta system implementeras under 2026.

Mot denna bakgrund behöver kommunen fatta ett inriktningsbeslut avseende systemval för insamling av metall- och glasförpackningar, i syfte att säkerställa en effektiv, långsiktigt hållbar och lagkravsanpassad samlingslösning inför full utbyggnad av fastighetsnära insamling.

Avgränsningar och förutsättningar

Underlag för beslut avser den fastighetsnära insamlingen vid småhus (permanentboende och fritidsboende) som Avesta Vatten och Avfall AB (Avesta Vatten) ansvarar för, på motsvarande sätt som för insamlingen av mat- och restavfall.

År 2024 fattades beslut om val av insamlingssystem för pappers- och plastförpackningar. Dessa förpackningsslag utgör de största volymerna och är samtidigt de fraktioner där återvinningsmålen i dagsläget inte uppnås.

Insamlingen vid flerbostadshus² omfattas inte av detta beslut och kommer även fortsättningsvis i huvudsak att ske genom fastighetsnära insamling i separata kärl, exempelvis i miljöhus. Insamlingen kan även ske i containrar eller andra markstående behållare, såsom glasigloos, alternativt i nedgrävda markbehållare. Investeringar i sådana anläggningar bekostas av respektive fastighetsägare. Även insamling vid gemensamhetslösningar kan komma att undantas systemval beroende på antal anslutna hushåll.

¹ Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:14)

² Till exempel hyreshus och bostadsrättsföreningar

Samverkan

Avesta kommun har, tillsammans med andra kommuner genom samverkan inom Dala Avfall, Avfall Hälsingland och Gästrikre återvinnare, lyft frågan till Naturvårdsverket avseende insamlingskraven för glas- och metallförpackningar samt för fritidsboenden. Syftet har varit att skapa ökad flexibilitet, exempelvis genom möjlighet att kombinera fastighetsnära insamling med gemensamhetslösningar, utan att ersättningsnivåerna påverkas. Några förändringar i lagstiftningen eller kravnivåerna har dock inte genomförts.

En viktig förutsättning vid val av insamlingssystem är de ekonomiska ramarna. Den kommunala insamlingen av förpackningar ska, enligt gällande regelverk, finansieras genom producentansvaret. Ersättning till kommunerna regleras i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:14) och baseras på schabloniserade ersättningsnivåer för olika insamlingslösningar.

Avesta Vatten eftersträvar att anpassa insamlingssystemet till de ersättningsnivåer som erhålls, i syfte att undvika taxehöjningar kopplade till den utökade förpackningsinsamlingen.

Systemalternativ

Insamling av förpackningar samt mat- och restavfall kan organiseras genom flera olika systemlösningar. De vanligast förekommande alternativen i Sverige är:

- Separata kärl (enfackskärl) – varje avfallsfraktion samlas in i egna kärl som hämtas separat.
- Tvåfackskärl – två fraktioner samlas i samma kärl med fasta skiljeväggar.
- Fyrfackskärl – flera fraktioner sorteras direkt i ett och samma kärl med olika fack, vilket möjliggör insamling av exempelvis matavfall, restavfall och flera förpackningsslag vid samma tömningstillfälle.
- Optisk sortering – hushållen sorterar avfallet i olidfärgade påsar som läggs i samma kärl, varefter sorteringen sker i en central anläggning.
- Kompletterande lösningar – exempelvis separata lådor eller säckar för vissa fraktioner såsom metallförpackningar.

I Avesta kommun har man redan gjort systemval beträffande insamling kommunalt avfall fastighetsnära. Kommunen har beslutat att samla in mat- och restavfall samt pappers- och plastförpackningar i separata enfackskärl.

Valet av enfackskärl baseras på flera faktorer:

- Flexibilitet – systemet möjliggör successiv utbyggnad och anpassning till lokala förutsättningar, särskilt i en geografiskt spridd kommun.
- Arbetsmiljö och drift – hanteringen är välkänd och beprövad inom den befintliga organisationen, vilket minskar behovet av anpassningar av fordon och arbetsprocesser.
- Logistik – separata kärl ger större möjlighet att optimera hämtningsintervall per fraktion utifrån fyllnadsgrad.
- Ekonomi – investeringskostnaderna är generellt lägre jämfört med införande av flerfackssystem eller optisk sortering, särskilt då ingen omfattande omställning av fordon eller behandlingsanläggning krävs.

Avesta Vatten och Avfall AB

Besöksadress: Modellvägen 2, 774 41 Avesta
Postadress: Box 157, 774 24 Avesta
0226-64 55 00

www.avestavatten.se
avestavatten@avesta.se
Org. 556827–5084

- Anpassning till glesbygd – i en kommun med stor andel småhus och långa transportavstånd kan enklare och mer modulära system vara mer robusta och kostnadseffektiva.

Mot bakgrund av det redan fattade beslutet om enfackskärl för papper och plast utgör detta system även en viktig utgångspunkt vid val av insamlingslösning för metall- och glasförpackningar. Ett systemval behöver därför vara kompatibelt med befintlig struktur, organisation och investeringsnivå.

Förväntningar på insamlingssystem för glas- och metallförpackningar

Vid val av insamlingssystem för glas- och metallförpackningar har följande parametrar beaktats:

Krav på FNI och insamlingsmål

Systemet ska uppfylla gällande krav på fastighetsnära insamling (FNI) och bidra till att uppnå nationella mål för materialåtervinning av förpackningar.

God arbetsmiljö och effektiv insamling

Insamlingssystemet ska säkerställa en god arbetsmiljö för chaufförer och minimera manuell hantering i trafikutsatta eller riskfyllda miljöer. Systemet bör möjliggöra en effektiv och driftsäker tömningsprocess.

Som utgångspunkt ska all fastighetsnära insamling vid småhus (mat- och restavfall samt förpackningar) kunna utföras med sidlastande fordon och med enhetlig fordonstyp.

Materialens egenskaper påverkar val av lösning:

- **Glas** har hög vikt och lämpar sig därför för behållare som kan tömmas maskinellt.
- **Metall** har låg vikt och relativt liten volym, vilket gör att insamling i mindre behållare, exempelvis låda, kan vara ändamålsenlig.

Volym och fyllnadsgrad

Glas genererar hög vikt per volymenhet, vilket ställer krav på robusta och ofta större behållare. Metallförpackningar har däremot låg densitet och fyller sällan större kärl effektivt, vilket påverkar både logistik och val av behållartyp.

Flexibilitet material och volym

Insamlingssystemet ska vara möjligt att utveckla över tid utifrån förändringar i mängder, avfallsslag och kundbehov. Val av behållare ska inte låsa samman olika materialslag på ett sätt som försvårar framtida justeringar eller frivilliga val för kunden.

Det ska även beaktas att det i dagsläget saknas en entydig nationell lösning för insamling av vissa förpackningsslag med små volymer (metall och glas) samt för glas där hantering kan innebära utmaningar kopplade till buller och materialkvalitet.

Kostnad för insamlingssystemet

Systemet ska utformas så att påverkan på avfallstaxan minimeras. Utgångspunkten är att insamlingen av förpackningar ska finansieras genom producentansvaret, i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om ersättning (NFS 2023:14).

Avesta Vatten och Avfall AB

Besöksadress: Modellvägen 2, 774 41 Avesta
Postadress: Box 157, 774 24 Avesta
0226-64 55 00

www.avestavatten.se
avestavatten@avesta.se
Org. 556827-5084

Kostnaderna för förpackningsinsamlingen ska kunna särskiljas från den taxefinansierade insamlingen av mat- och restavfall, vilket möjliggör uppföljning av att erhållen ersättning motsvarar faktiska kostnader.

Valt system får inte medföra negativa ekonomiska eller miljömässiga konsekvenser för den befintliga insamlingen av mat- och restavfall.

Valalternativ och enkelhet för kund

Systemet ska vara användarvänligt och enkelt att använda. Det ska vara möjligt för kunden att sortera sitt avfall korrekt och få plats med uppkomna volymer i tilldelade behållare.

Insamlingssystemet ska vara användarvänligt; det ska vara enkelt att hantera och få plats med avfallet i behållaren. Det ska vara möjligt att anpassa efter behov gällande volym och/eller tömningsintervall samt genom förenklande abonnemangsformer som till exempel hämtning vid gemensam hämtplats och samverkan med närboende.

Miljöstyrning

Insamlingssystemet ska möjliggöra fortsatt tillämpning av miljöstyrande taxa, där hushåll som sorterar sitt avfall korrekt och minskar mängden restavfall kan premieras.

Sammanfattande utvärdering

Utvärdering

Fyrpackssystem valdes bort i samband med tidigare utredning (2024). Bedömningen var att systemet, trots hög kundnöjdhet, har flera nackdelar. Systemet är relativt oflexibelt, har begränsad förmåga att hantera variationer i förpackningsvolymer och är beroende av kompletterande insamlingslösningar. Vidare bedömdes det medföra höga investerings- och driftkostnader, vilket riskerar att bli taxedrivande.

Mot denna bakgrund har utvärderingen fokuserat på lösningar som är kompatibla med befintligt system med enfackskärl och som uppfyller krav på arbetsmiljö, logistik, flexibilitet och ekonomi.

Insamlingen bygger på maskinell tömning av glas och separat insamling av metall i mindre behållare. Detta grundar sig i materialens egenskaper: glas har hög vikt och lämpar sig bäst för maskinell hantering i kärl, medan metall har låg vikt och volym och därför kan samlas in effektivt i mindre behållare.

Avesta Vatten och Avfall AB

Besöksadress: Modellvägen 2, 774 41 Avesta
Postadress: Box 157, 774 24 Avesta
0226-64 55 00

www.avestavatten.se
avestavatten@avesta.se
Org. 556827-5084

Insamling av glasförpackningar föreslås i ett tvåfackskärl, med ett fack för färgade glasförpackningar och ett för ofärgade glasförpackningar. Metallförpackningar förordar vi samlas in i en 30 liters låda.

Den föreslagna inriktningen bedöms sammantaget ge en robust, effektiv och arbetsmiljömässigt hållbar lösning som är förenlig med gällande lagstiftning och ekonomiska förutsättningar.

Lisa Sirsjö, Projektchef
Avesta Vatten och Avfall AB

Bild lånad från Gästrike Återvinnare

Handläggare:
Lisa Sirsjö

Systemval insamling av glas- och metallförpackningar

Sammanfattning

Till följd av förändrad lagstiftning har kommunerna övertagit ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll. Senast 2027 ska insamlingen i huvudsak ske fastighetsnära (FNI). Avesta kommun har tidigare beslutat om systemval för pappers- och plastförpackningar, vilka införs under 2026. Ett beslut krävs nu för att möjliggöra full utbyggnad av den fastighetsnära insamlingen under 2027.

Mot bakgrund av det redan fattade beslutet om enfackskärl för papper- och plastförpackningar utgör detta system även en viktig utgångspunkt vid val av insamlingslösning för metall- och glasförpackningar. Ett systemval behöver därför vara kompatibelt med befintlig struktur, organisation och investeringsnivå.

Föreslaget systemval bygger på maskinell tömning av glas och separat insamling av metall i mindre behållare. Insamling av glasförpackningar föreslås i ett tvåfackskärl, med ett fack för färgade glasförpackningar och ett för ofärgade glasförpackningar. Metallförpackningar förordas vi samlas in i en 30 liters låda.

Den föreslagna inriktningen bedöms sammantaget ge en robust, effektiv och arbetsmiljömässigt hållbar lösning som är förenlig med gällande lagstiftning och ekonomiska förutsättningar.

Ärendet

Avesta Vatten och Avfall har genomfört en utredning där olika systemlösningar har analyserats med avseende på arbetsmiljö, logistik, flexibilitet, ekonomi och lagkrav.

Bedömningen är att insamlingssystemet ska:

- vara förenligt med tidigare beslutat system
- möjliggöra säker och effektiv arbetsmiljö genom maskinell hantering
- vara ekonomiskt hållbart
- vara flexibelt och anpassningsbart över tid

Materialens egenskaper har varit styrande i val av lösning. Glas har en hög vikt och lämpar sig därför för maskinell tömning i kärl. Metall har låg vikt och mindre volym och kan hanteras effektivt i mindre behållare

Insamlingen vid flerbostadshus¹ omfattas inte av detta beslut och kommer även fortsättningsvis i huvudsak att ske genom fastighetsnära insamling i separata kärl, exempelvis i miljöhus.

Insamlingen kan även ske i containrar eller andra markstående behållare, såsom glasigloos, alternativt i nedgrävda markbehållare. Investeringar i sådana anläggningar bekostas av respektive

¹ Till exempel hyreshus och bostadsrättsföreningar

fastighetsägare. Även insamling vid gemensamhetslösningar kan komma att undantas systemval beroende på antal anslutna hushåll.

Förslag till systemval

- Insamling av glasförpackningar sker i tvåfackskärl med uppdelning mellan färgat och ofärgat glas
- Insamling av metallförpackningar sker i separat mindre behållare (låda)

Taxepåverkan

Den ekonomiska modellen innebär att producenterna fortsatt har det finansiella ansvaret för insamling och återvinning av förpackningar. Finansiering sker genom producenternas avgifter, vilka samlas in via producentansvarsorganisationer och fördelas till kommunerna enligt beslut från Naturvårdsverket².

Utgångspunkten är att insamlingen av förpackningar ska finansieras via producentansvaret enligt gällande föreskrifter.

Val av system har skett med målsättning att påverkan på avfallstaxan minimeras. Kostnaderna för förpackningsinsamlingen ska kunna särskiljas från den taxefinansierade insamlingen av mat- och restavfall, vilket möjliggör uppföljning av att erhållen ersättning motsvarar faktiska kostnader.

Förslag

- Kommunfullmäktige föreslås godkänna föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar

Bilaga – Underlag systemval glas och metall

² Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2023:14)

§ 40 Systemval glas- och metallförpackningsinsamling

Dnr 2026-000181452

Sammanfattning

Till följd av förändrad lagstiftning har kommunerna övertagit ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll. Senast 2027 ska insamlingen i huvudsak ske fastighetsnära (FNI).

Avesta kommun har tidigare beslutat om systemval för pappers- och plastförpackningar, vilka införs under 2026. För att möjliggöra en full utbyggnad av fastighetsnära insamling krävs nu ett inriktningsbeslut avseende insamling av glas- och metallförpackningar.

Bedömning

Utifrån genomförd utredning har olika systemlösningar analyserats med avseende på arbetsmiljö, logistik, flexibilitet, ekonomi och lagkrav.

Bedömningen är att insamlingssystemet ska:

- vara förenligt med redan beslutat system med enfackskärl
- möjliggöra effektiv och säker arbetsmiljö genom maskinell hantering
- vara ekonomiskt hållbart och finansierbart inom producentansvaret
- vara flexibelt och anpassningsbart över tid

Materialens egenskaper har varit styrande i valet av lösning. Glas har en hög vikt och lämpar sig bäst för maskinell tömning i kärl, medan metall har låg vikt och mindre volym och kan hanteras effektivt i mindre behållare

Den sammantagna bedömningen är att föreslaget system ger en robust, kostnadseffektiv och långsiktigt hållbar lösning som uppfyller gällande krav.

Förslag till systemval

- Insamling av glasförpackningar sker i tvåfackskärl med uppdelning mellan färgat och ofärgat glas
- Insamling av metallförpackningar sker i separat mindre behållare (låda)

Ekonomi

Utgångspunkten är att insamlingen av förpackningar ska finansieras via producentansvaret enligt gällande föreskrifter

Val av system har skett med målsättning att minimera påverkan på avfallstaxan och att säkerställa att ersättningsnivåerna från producentansvaret motsvarar kostnaderna för insamlingen.

Förslag till beslut

- Styrelsen föreslås godkänna föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar
- Styrelsen föreslås godkänna att VD uppdras att översända förslag till systemval till Kommunfullmäktige för beslut

Beredning/ behandling

Underlag systemval glas och metall

Avesta Vatten och Avfall ABs beslut

- Styrelsen godkänner föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar
- Styrelsen godkänner att VD uppdras att översända förslag till systemval till Kommunfullmäktige för beslut

§ 100 Systemval glas- och metallförpackningsinsamling

Dnr 2026-000387456

Sammanfattning

Till följd av förändrad lagstiftning har kommunerna övertagit ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll. Senast 2027 ska insamlingen i huvudsak ske fastighetsnära (FNI). Avesta kommun har tidigare beslutat om systemval för pappers- och plastförpackningar, vilka införs under 2026. Ett beslut krävs nu för att möjliggöra full utbyggnad av den fastighetsnära insamlingen under 2027.

Mot bakgrund av det redan fattade beslutet om enfackskärl för papper- och plastförpackningar utgör detta system även en viktig utgångspunkt vid val av insamlingslösning för metall- och glasförpackningar. Ett systemval behöver därför vara kompatibelt med befintlig struktur, organisation och investeringsnivå.

Föreslaget systemval bygger på maskinell tömning av glas och separat insamling av metall i mindre behållare. Insamling av glasförpackningar föreslås i ett tvåfackskärl, med ett fack för färgade glasförpackningar och ett för ofärgade glasförpackningar. Metallförpackningar förordas att samlas in i en 30 liters låda.

Den föreslagna inriktningen bedöms sammantaget ge en robust, effektiv och arbetsmiljömässigt hållbar lösning som är förenlig med gällande lagstiftning och ekonomiska förutsättningar.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige godkänna föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar.

Beredning/ behandling

- Underlag systemval för glas och metall
- Tjänsteskrivelse systemval för glas och metall
- Avesta Vatten och Avfall AB 8 juni 2026 §40

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige godkänna föreslaget systemval för insamling av glas- och metallförpackningar.

Medborgarförslag - Väjningsplikt Brunnbäcksvägen

Brunnbäcksvägen är en 4,5 km lång väg som sträcker sig från Folkaregatan vid OKQ8 macken i Karlbo, genom Brunnbäck och Korskrogen för att sedan mynna ut på Folkaregatan igen i närheten av Brovallen (markerad i rosa i *Bild 1* nedan). Brunnbäcksvägen är en välanvänd bilväg för boende i området och även för de som tar av från RV70 vid Torp. Då Brunnbäcksvägen känns som den centrala huvudgatan genom området uppfattas den av många som huvudled vilket den inte är, det är högerregeln som ska gälla för anslutande gator.

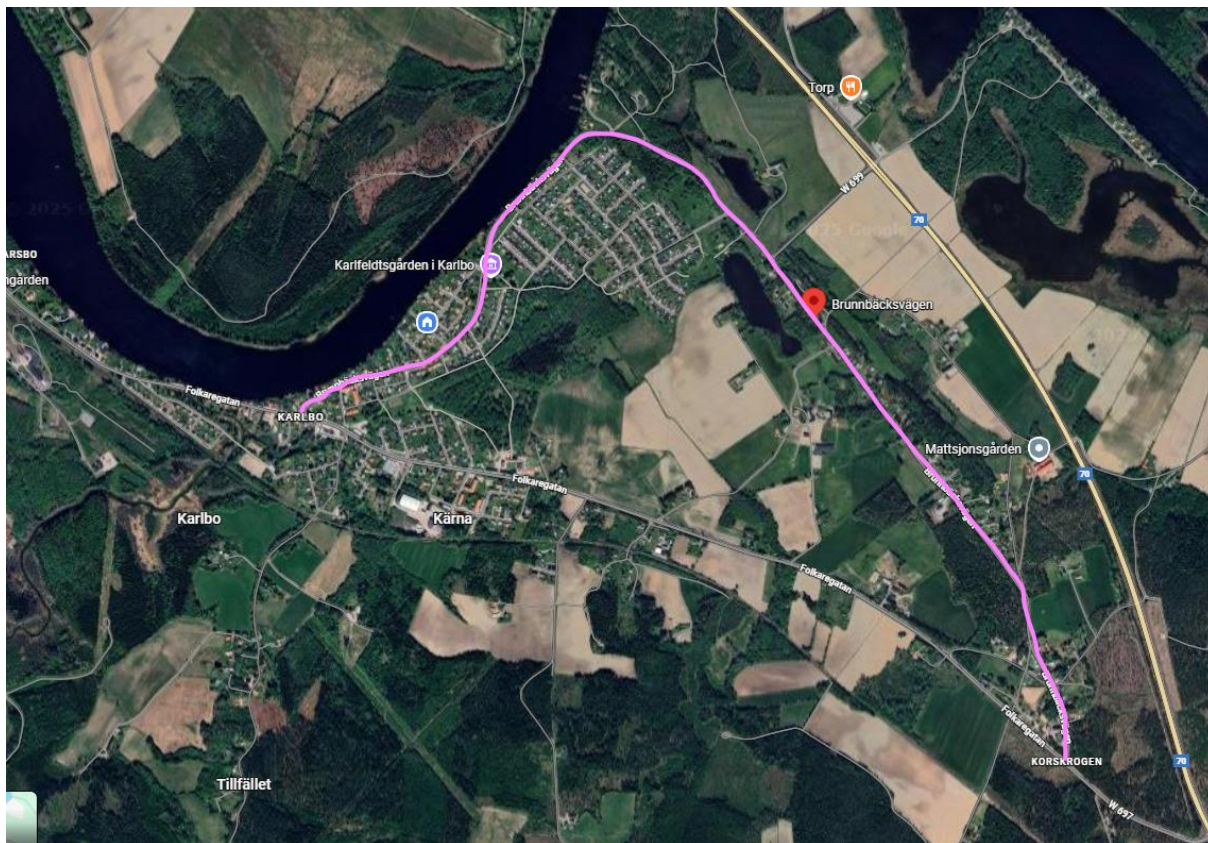

Bild 1: Brunnbäcksvägen

Ca 15 vägar ansluter till Brunnbäcksvägen (röda markeringar i *Bild 2* nedan), huvuddelen av dem kring Karlbo/Brunnbäck och undertecknad stöter i stort dagligen på bilförare som inte tillämpar den gällande högerregeln. Att det råder en osäkerhet kring vem som har väjningsplikt innebär en säkerhetsrisk och kommer med största sannolikhet snart innebära en olycka, ifall den inte redan har gjort det.

Mitt förslag är att:

- 1) Brunnbäcksvägen görs om till huvudled vilket skulle innebära att förare från anslutande gator har väjningsplikt.

Alternativt

- 2) Tilläggsskyltar med tydliggörande text som t.ex. "Högerregeln gäller" eller "Högerregeln ska tillämpas" sätts upp vid Brunnbäcksvägens början och slut (Karlbo och Brovallen) samt vid korsningen vid Torp (blå markeringar i *Bild 3* nedan).

Bild 2: Anslutande vägar

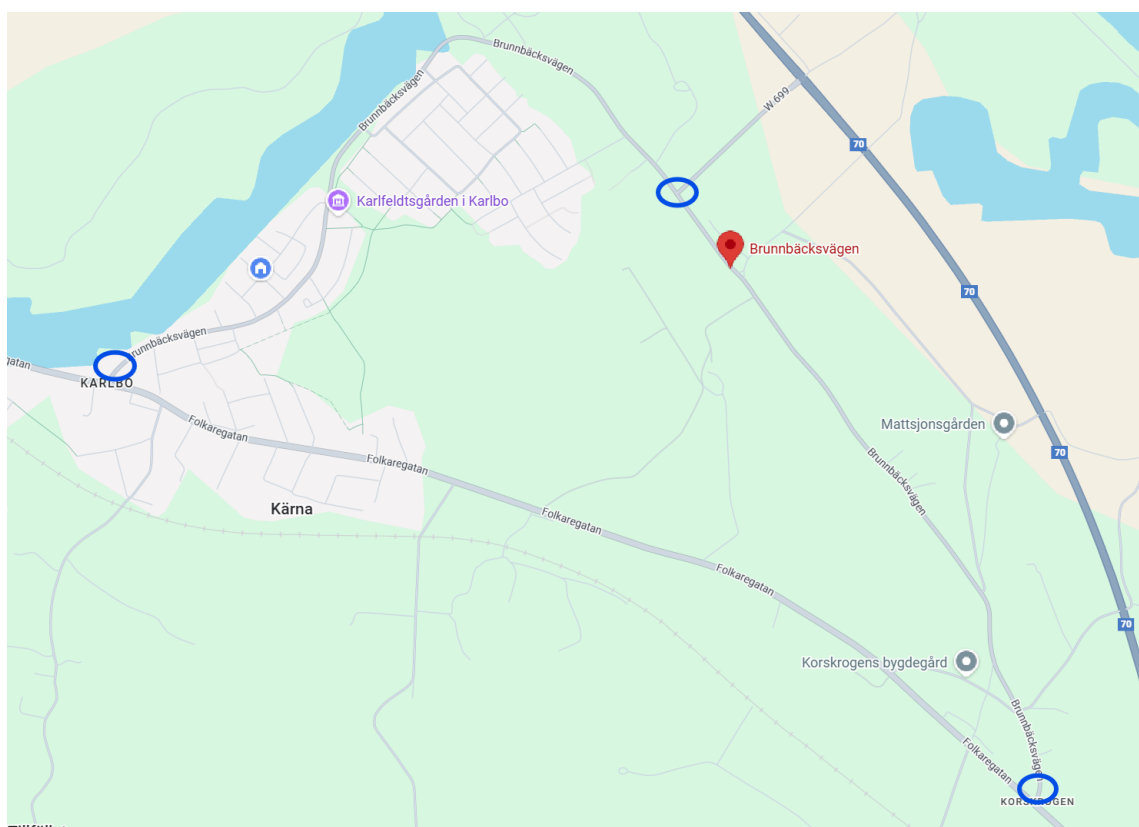

Bild 3: Placering av tillägsskyltar enligt förslag 2

//Inlämnat av Veronica Schef, boende i Karlbo

§ 137 Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen

Dnr 2025-000402912

Sammanfattning

Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen handlar om att göra Brunnbäcksvägen till huvudled i syfte att öka säkerheten längsmed vägen.

Förslag till beslut

- Medborgarförslaget skickas till kommunstyrelsen för beredning.

Beredning/ behandling

- Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen inkom 31 oktober 2025

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att skicka medborgarförslaget till kommunstyrelsen för beredning.

Handläggare:
Maryam Muhammed

Remissyttrande - Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen

Ett medborgarförslag har kommit in om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen, det handlar om att göra Brunnbäcksvägen till huvudled i syfte att öka säkerheten längsmed vägen. Kommunstyrelsens arbetsutskott har remitterat förslaget till Tillväxt Avesta för yttrande.

Tillväxt Avestas yttrande

Brunnbäcksvägen har en begränsad vägbredd på cirka 3,5–6,5 meter och ansluts av mindre lokalgator med liknande standard. Vägens utformning och funktion överensstämmer inte med de egenskaper som normalt eftersträvas för en huvudled, där framkomlighet, tydlig hierarki och högre trafikflöden är viktiga funktioner. Huvudledsreglering riskerar dessutom att attrahera mer genomfartstrafik, vilket inte är önskvärt på en väg med denna standard.

Brunnbäcksvägen saknar separerad gång- och cykelinfrastruktur samt övergångsställen. En huvudled med ökad trafikmängd och högre hastighetsanspråk ställer normalt högre krav på trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter. För att uppnå en lämplig och säker standard skulle därför gång- och cykelbana behöva anläggas. Med hänsyn till vägens begränsade bredd finns dock inte tillräckligt utrymme för en sådan utbyggnad utan omfattande ombyggnadsåtgärder.

Högerregeln är en grundläggande trafikregel som är inskriven i Trafikförordningen, vilket innebär att som trafikant ska man kunna den utantill. Högerregeln gäller när det varken finns stopplikt, väjningsplikt eller trafikljus som reglerar trafiken (3 kap 18 § Trafikförordningen). Det innebär att man ska lämna företräde för trafik som kommer från höger. Högerregeln gäller även på mindre vägar och i bostadsområden samt på parkeringsplatser och andra öppna ytor.

I Transportstyrelsens vägmärkesförordning finns det ingen skylt för högerregeln. Alla vägmärken och tilläggstavlor som används på allmän väg (och ofta även på enskild väg) måste vara godkända och finnas med i vägmärkesförordningen.

Mot bakgrund av ovanstående gör Tillväxt Avesta bedömningen att nuvarande regelverk är tillräckligt och tydligt vad gäller tillämpningen av högerregeln.

Förslag till beslut

- Kommunstyrelsens samhällsplanerings utskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att medborgarförslaget är besvarat.

§ 47 Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen

Dnr 2025-000402912

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har kommit in om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen, det handlar om att göra Brunnbäcksvägen till huvudled i syfte att öka säkerheten längsmed vägen.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har remitterat förslaget till Tillväxt Avesta för yttrande.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens samhällsplanerings utskott föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige att medborgarförslaget är besvarat.

Beredning/ behandling

- Veronica Schefs medborgarförslag om väjningsplikt på Brunnbäcksvägen inkom 31 oktober 2025
- Kommunfullmäktige 24 november 2025 §137
- Tillväxt Avesta inkommer med yttrande 10 augusti 2026

Yrkande

Blerta Krenzi (S) yrkar bifall till medborgarförslaget och alternativ 1.

Johan Thomasson (M) yrkar bifall till medborgarförslaget och alternativ 1.

Johannes Kotschy (M) yrkar bifall till medborgarförslaget och alternativ 1.

Propositionsordning

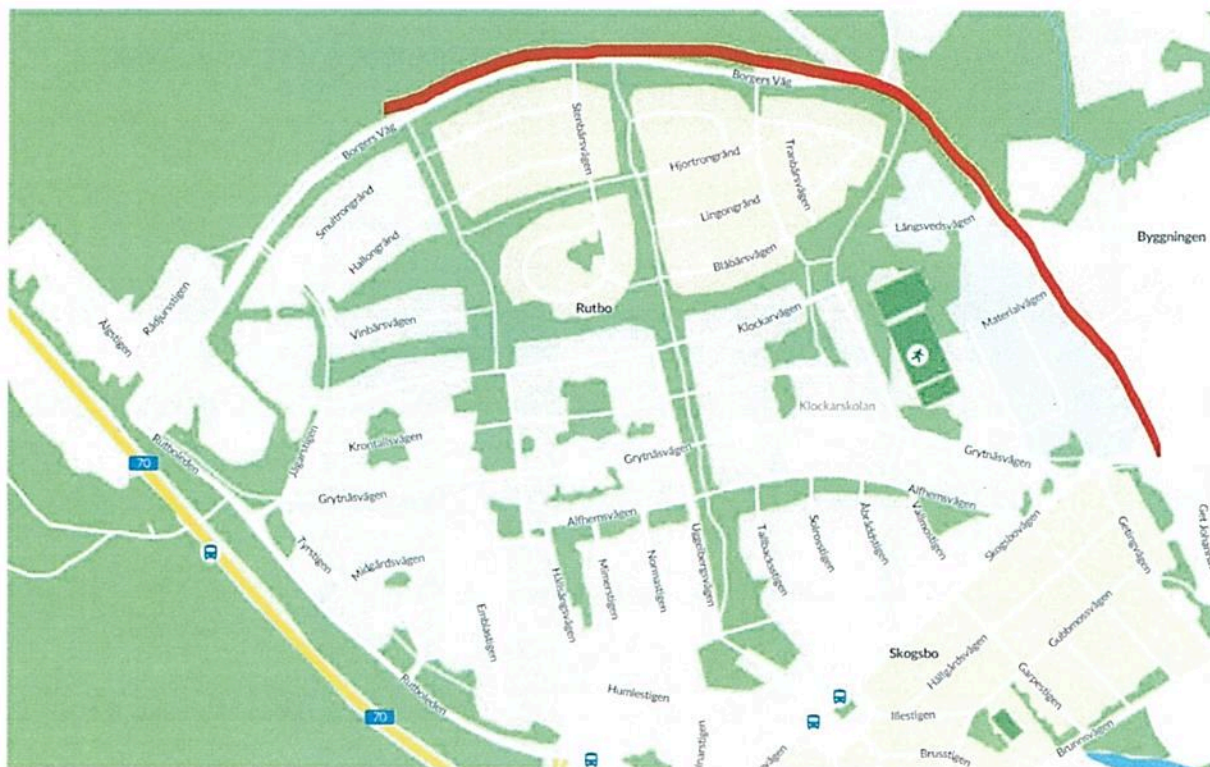
Ordförande Blerta Krenzi (S) finner två förslag till beslut och ställer mot varandra. Finner att samhällsplaneringsutskottet beslutar i enlighet med medborgarförslaget.

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Kommunstyrelsens samhällsplanerings utskott föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka medborgarförslagets alternativ 1 om att göra Brunnbäcksvägen till huvudled.

Förslag om ny gång- och cykelbana längs Borgers väg i Avesta kommun

Jag vill härmed lämna ett medborgarförslag om att kommunen anlägger en gång- och cykelbana längs med Borgers väg. Det finns i dagsläget längs med Rutboleden och fortsätter där Rutboleden och Borgers väg möts, men det saknas på den större delen av Borgers väg fram till att vägen möter på Skogsbovägen. Se inklippt karta över området.

Att etablera en gång- och cykelbana längs med denna sträcka skulle förbättra trafiksäkerheten mycket då det finns ett industriområde inom denna zon med tung trafik, det skulle även öka möjligheten för barn på området att cykla till och från skolorna i närheten samt fritidsaktiviteter. Vilket även är positivt i hållbarhetssynpunkt. Det skulle även göra det säkrare för de som motionerar längs sträckan. Att smalna av vägen skulle sannolikt även leda till en överlag lägre hastighet för fordon.

Jag föreslår därför att kommunen utreder möjligheten att bygga en gång- och cykelbana längs hela Borgers väg.

Tove Antell

2025-04-23

§ 65 **Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta**

Dnr KK 2025-000153912

Sammanfattning

Tove Antell har inkommit med medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo i Avesta.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget skickas till kommunstyrelsen för beredning.

Beredning/ behandling

- Medborgarförslag från Tove Antell, 23 april 2025.

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att medborgarförslaget skickas till kommunstyrelsen för beredning

§ 102 Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta

Dnr 2025-000153912

Sammanfattning

Tove Antell har inkommit med ett medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo i Avesta.

Förslag till beslut

Medborgarförslaget skickas till Tillväxt Avesta för yttrande.

Beredning/ behandling

- Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta. Inkom 23 april 2025.
- Kommunfullmäktige 26 maj 2025 § 65

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att medborgarförslaget skickas till Tillväxt Avesta för yttrande.

Utdrag skickas till:

Tillväxt Avesta

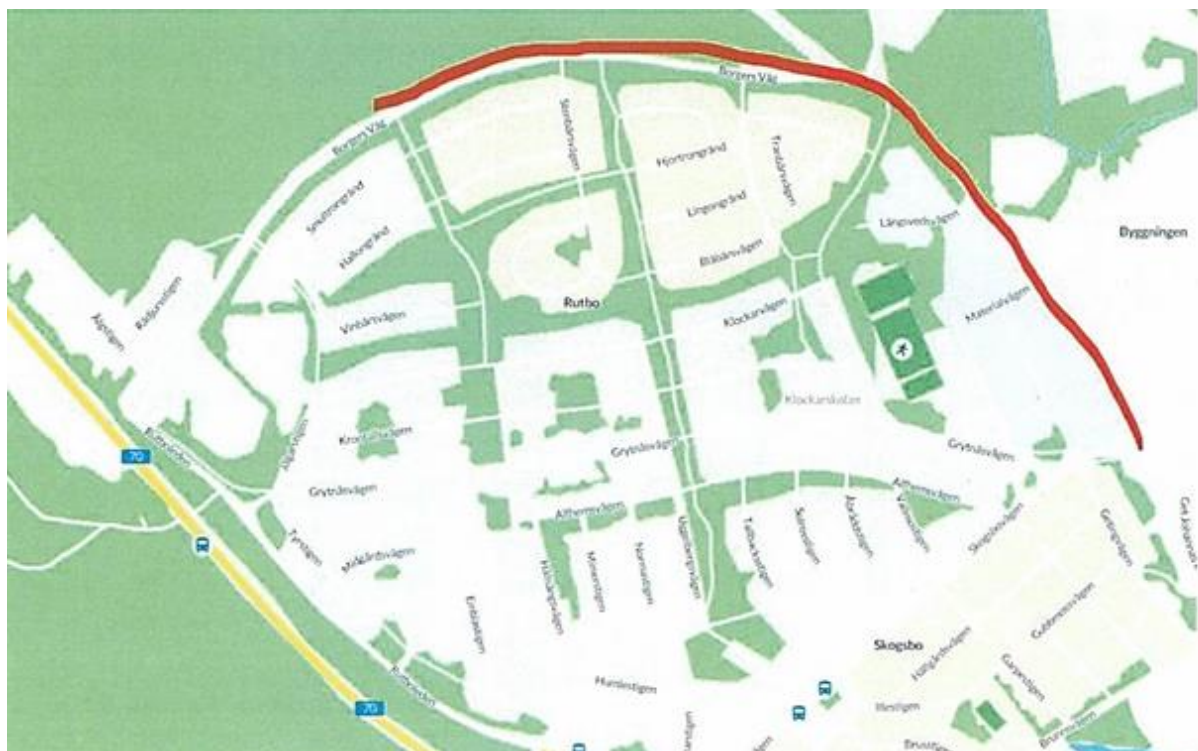
Handläggare:
Philip Reinertz

Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta

Dnr. KK 2025-000153 912

Medborgarförslaget

Jag vill härmed lämna ett medborgarförslag om att kommunen anlägger en gång- och cykelbana längs med Borgers väg. Det finns i dagsläget längs med Rutboleden och fortsätter där Rutboleden och Borgers väg möts, men det saknas på den större delen av Borgers väg fram till att vägen möter på Skogbovägen. Se inklippt karta över området.

Att etablera en gång- och cykelbana längs med denna sträcka skulle förbättra trafiksäkerheten mycket då det finns ett industriområde inom denna zon med tung trafik, det skulle även öka möjligheten för barn på området att cykla till och från skolorna i närheten samt fritidsaktiviteter. Vilket även är positivt i hållbarhetssynpunkt. Det skulle även göra det säkrare för de som motionerar längs sträckan. Att smalna av vägen skulle sannolikt även leda till en överlag lägre hastighet för fordon.

Jag föreslår därför att kommunen utreder möjligheten att bygga en gång- och cykelbana längs med hela Borgers väg.

Tillväxt Avestas yttrande

Tillväxt Avesta anser att förslaget om gång- och cykelväg är ett bra förslag för att förbättra trafiksäkerheten i området.

Tillväxt Avesta avser att ta med projektet i sin framtida investeringsbudget.

Tillväxt Avesta har gjort en grov kostnadsbedömning av anläggandet som uppgår till cirka 16 miljoner kronor.

Eventuellt tillskott i framtida budget för drift och skötsel av tänkt anläggning uppskattas till 350 000 kr årligen.

Förslag till beslut

- Samhällsplaneringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att medborgarförslaget ska anses besvarat.

§ 48 Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta

Dnr 2025-000153912

Sammanfattning

Tove Antell har inkommit med ett medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo i Avesta.

Tillväxt Avesta har inkommit med yttrande.

Förslag till beslut

Samhällsplaneringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att medborgarförslaget ska anses besvarat.

Beredning/ behandling

- Tove Antells medborgarförslag om att anlägga en gång- och cykelväg längs Borgers väg i Rutbo, Avesta. Inkom 23 april 2025.
- Kommunfullmäktige 26 maj 2025 § 65
- kommunstyrelsens arbetsutskott 25 augusti 2025 §102

Kommunstyrelsens samhällsplaneringsutskotts beslut

Samhällsplaneringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att medborgarförslaget ska anses besvarat.

INTERNBANKEN

2026-05-12

Delegationsbeslut nr 07/26

Ärende	Refinansiering av lån 100Mkr
Motpart	Kommuninvest
Nominellt belopp	100 000 000:-
Kapitalbindning	2026-05-12—2030-06-12
Räntesats	Rörlig ränta 3 månaders STIBOR + 0,31%
Delegat	Ekonom/Kommunkansliet
Delegations §	6:1
Beslut	Refinansiering lån hos Kommuninvest

Underskrift

Ann-Sofie Boman

INTERNBANKEN

2026-05-20

Delegationsprotokoll – beslut nr 08/26

Ärende	Upplåning Certifikat
Långivare	Nordea
Belopp	100 000 000:-
Räntesats	2,003%
Kapitalbindning	2026-05-22—2026-09-22
Likviddag	2026-05-22
Delegat	Ekonom
Delegations §	6:1

Underskrift

Ann-Sofie Boman

INTERNBANKEN

2026-05-18

Delegationsbeslut nr 09/26

Ärende	Refinansiering 50 Mkr, samt nyupplåning lån 50 Mkr
Motpart	Kommuninvest
Nominellt belopp	100 000 000:-
Kapitalbindning	2026-06-10—2030-11-12
Räntesats	Rörlig ränta 3 månaders STIBOR + 0,33%
Delegat	Ekonom/Kommunkansliet
Delegations §	6:1
Beslut	Refinansiering, nyupplåning lån hos Kommuninvest

Underskrift

Ann-Sofie Boman

INTERNBANKEN

2026-06-11

Delegationsprotokoll – beslut nr 11/26

Ärende	Upplåning Certifikat
Långivare	SHB Handelsbanken
Belopp	30 000 000:-
Räntesats	2,079%
Kapitalbindning	2026-06-15—2026-10-15
Likviddag	2026-06-15
Delegat	Ekonom
Delegations §	6:1

Underskrift

Ann-Sofie Boman

INTERNBANKEN

2026-06-17

Delegationsprotokoll – beslut nr 12/26

Ärende	Ny ränteswap
Långivare	Nordea
Belopp	50 000 000:-
Räntesats erhålla	Rörlig ränta 3 månader STIBOR
Räntesats erlægga	2,531
Räntebindning	2026-06-22—2031-06-23
Beslut	Ny swap för att hålla andelen ränteförfall inom ett år innanför policyn över sommaren.
Delegat	Ekonom
Delegations §	6:1
Underskrift	 Ann-Sofie Boman

INTERNBANKEN

2026-06-11

Delegationsprotokoll – beslut nr 10/26

Ärende	Upplåning Certifikat
Långivare	Nordea
Belopp	100 000 000:-
Räntesats	2,075%
Kapitalbindning	2026-06-15—2026-10-15
Likviddag	2026-06-15
Delegat	Ekonom
Delegations §	6:1

Underskrift

Ann-Sofie Boman